

**INŠTITUT ZA ZGODOVINO DELAVSKEGA GIBANJA
MUZEJ NARODNE OSVOBODITVE LRS**

GRADIVO ZA TOPOGRAFIJO NOB

2. SNOPIČ

II. DEL

POLJANSKA DOLINA

LJUBLJANA 1959

INSTITUT ZA ZGODOVINO DELAVSKEGA GIBANJA
MUZEJ NARODNE OSVOBODITVE LRS

G R A D I V O
Z A T O P O G R A F I J O N O B

2. SNOPIČ

II. DEL

POLJANSKA DOLINA

L J U B L J A N A 1959

OKRAJ ŠKOFJA LOKA

Glej: v arhivu CK ZKS: Spomini I. "Partijska organizacija v Škofji Loki pred okupacijo"; Loški razgledi 1957, IV: Ana Zihnerl "Ločani in akcija Rdeče pomoči leta 1935", str. 103 do 106; o stavkah v Škofji loki: Maks Fojkar "Delovski stavkovni val v Škofji Loki", Loški razgledi VI, 1959, str. 11 do 27; o narodnoosvobodilnem gibanju in zgodovini delavskega gibanja glej v Loških razgledih 1954, I. na str. 7 do 26 članek Florijana "Začetki ljudske vstaje v Škofji Loki"; o Loški četi članek Antona Potočnika-Vojteha "Nekaj spominov na življenje in borbe Loške čete" ter Franca Bička - Bruna "Loška četa od junija do septembra 1942" v Loških razgledih 1957, IV, str. 123 do 130 in str. 113 do 122; v arhivu Inštituta za zgodovino delavskega gibanja fasc. 682 in 683 "Okrožni OF Škofja Loka; mnogo je prineslo dnevno časopisje takoj po svobodi.

ANDREJ NAD ZMINCEM

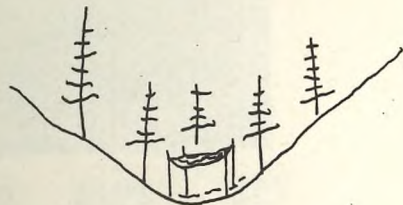
128 1174 192

Leži na gorskem hrbtu med Hrastnico in Bodeveljsko grapo, južno od Puštala, 616 m. nad morjem, 4 km od Škofje Loke. (Po pripovedovanju Franca Koširja iz Andreja nad Zmincem št. 6; foto 128, tek. št. 1174, neg. 192; top. 1957): V začetku meseca decembra 1941 se je kurir Janez Šubic, p.d. Narigarjev iz Bukovega vrha zglasil pri tej hiši. Pozneje se je redno oglašal na svoji kurirski poti - vzdrževal je kurirsko zvezo med Dolomiti in Poljansko dolino. Leta 1942 je vzdrževal zvezo s Poljansko in Selško četo ter Dolomiti in Jelovico.

Malo pred prihodom Kidriča, nov. 1942, so prišli v Tomažkovo Šavli, Kosta - Stane Bizjak in Lenart, ki so napisali drugo od dveh poročil o stanju na Gorenjskem, na podlagi katerih je potem prišel Kidrič (izjava Maksa Krmelja in Milana Žaklja.)

V gozdu "Tomažkovo" je bila spomladi 1944 kurirska postaja G-15 (glej skico na str. 1753) Dne 28. oktobra 1942 je kurir Janez Bradeško Taras, pripeljal po vezi iz Dolomitov 27 partizanov - novincev, večinoma Ljubljancev. Vodil jih je od Drajnerja v smeri Tomažkovega gozda. Nemci, ki so takrat hajkali po Bodeveljski grapi in na Andreju (bilo jih je 3000 do 4000), so jih opazili z daljnogledom od Drajnerja in jih zasledovali v Tomažkovo, kjer so jih ob 2. uri po-

BUNKERJI V GOZDU "TOMAŽKOVO" V OKOLICI ANDREJA nad ZMINCEM.

- 1.) Aprila 1944 je imel intendant Tomaževega bataljona bunker 500 m pod kmetijo Močeračnikov v dolinici med smrekami. Postavljen je bil iz šotorskega krila.

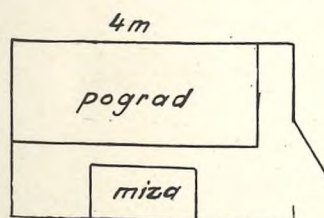

- 2.) Spomladi 1944 je bila v bližini kurirska postaja G-15. Šotor med smrekami.

pogled

- 3.) G-15 je bila v avgustu 1944 lesena baraka, zakopana v zemljo. Požgana aprila 1945.

TLORIS

129 1175 193

Franc Štular - Bežigrad

poldne napadli in hajkali do 7 ure zvečer. (foto 129. tek. št. 1175, neg. 193). - pogled na del gozda Tomažkovo, kjer so bili partizani napadeni; v tem gozdu je leta 1942 taborila tudi Loška četa). Ob tem napadu je prvi padel kurir Taras, za njim neki neznani partizan ter še neki Potočnik iz Bežigrada, ki so ga sestrelili iz smreke, na katero se je skril. 3 partizane pa so ujeli. Vsi trije padli partizani so bili pokopani na kraju smrti. Po osvoboditvi so Potočnika odpeljali v Ljubljano, Tarasa pa v Škofjo Loko na pokopališče. Neznane partizana so prekopali po osvoboditvi v grobišče na Štemarje v Škofji Loki. Ostali partizani so se srečno prebili; nekaj jih je ostalo v Loški četi nekaj pa jih je odšlo nazaj v Dolomite. Komandir Loške čete je bil takrat Ilija. Meseca maja 1942 je bila Loška četa, ki je taborila pod Koštovcem na Osolniku napadena in se je premaknila v Tomažkovo, kjer je taborila 4 do 5 dni. S seboj je imela četa precej novincev in je skupno štele 108 borcev. V četi je bil tudi Vojteh - politdelegat. V času, ko je četa taborila v Tomažkovem, je naredila rekvizicijo na Rošpošu. Od tu se je premaknila v smeri Vinharje zaradi stalnega nemškega zasledovanja. V Sorževih smrekicah, v grapi Hrastnica je bila od marca 1943 stanica I. Gorenjske relesne linije Andrej - G - 15 (januarja 1944 so se zaradi bega premaknili v Okornov gozd na Barbari, kasneje v Baronov gozd, Tošc, Tomažkovo in Lipnik). Zveza je imela od Staniš (G - 13), po prestavitvi te pa od

stanice Bodoveljska grapa (G - 13) do stanice Studenčice G - 25 (Loški razgledi III, 1956, str. 20 in 21).

Pri Janezu Omejcu na Andreju je bila javka in obveščevalni center. Janez Omejc in Janez Prezelj iz Andreja, ki je bil tudi obveščevalec, sta bila 9. februarja 1944 ustreljena kot talca v dolinici Kamnitnik pri Škofji Loki (Loški razgledi II, 1955, str. 57).

Konec februarja ali v začetku marca 1944 so bile enote XXXI. divizije na položajih na Petrovem hribu, Andreju in Osovniku (štab je bil na Ožboltu, glej Ožbolt!) Na Osovniku so bili napadeni, padli so trije partizani. Te položaje so partizani držali teden dni, nakar so se premaknili preko Javorja na Primorsko. Minerski vod Škofjeloškega odreda se je zadrževal jeseni 1944 in spomladi 1945 pod Osovnikom, od koder so hodili minirati Gorenjsko progo. Komandir voda je bil partizan Čivko^x - Palirjev Andrej iz Črnega vrha, ki je spomladi 1945 padel. Julija 1944 je šla kurirska zveza čez Zaprevočje - Četeno ravan - Zminec (2. javka) - Andrej - Barbara. (Fasc. 280). Glej še v Glasu Gorenjske 17. dec. 1955, št. 52 Franca Kavčiča - Vojka^{ec} "Borba na Osovniku".

SV. BARBARA NAD ZMINCEM

Zavzema prisojne planjave tik vzhodno nad

srednjo Hrastnico, 640 m nad morjem, 5 km od Škofje Loke. 22.XII.1941 je neka močnejša skupina partizanov obkolila ^{prebivalci} farmo lisic v Barbari. Odpeljali so opremo, živino ter surovo kožo. (Zbornik VI, 1, dok. št.130. Pri Jamniku, osamljeni kmetiji na Barbari je od začetka februarja 1942 taborila Loška četa, ki je tja prišla od Završnika preko Fojk. Od tu je vzdrževala zvezo s Cankarjevim bataljonom na Gorenjskem in Glavnim štabom, ki je deloval na teritoriju Ljubljanske pokrajine v Dolomitih. (Foto 137, tek. št. 1182, neg. 200.)

137 1182 200

Že iz Fojk sta odšla z vojaško nalogo v Selško dolino komandir čete, Jaka Bernard in Loški prvoborec Tone Demšar, intendant čete, kjer sta naslednji dan 9. febr. 1942., na Stirpniku junaško padla. Preko Loške pri Jamniku, ki je bila prav v bližini meje, kjer so čez Kozjek in Grmado vodile redne kurirske zveze v Polhograjsko dolino, so prihajali vojaški in politični funkcionarji, partizani, literatura itd.

Sredi februarja 1942 je prišla sem tudi prva partizanska smučarska enota 12 borcev po številu. Čas, ki so ga partizani preživeli pri Jamniku, predstavlja zelo delovno razdobje, v katerem je bila vzpostavljena redna zveza z vodstvom narodnoosvobodilnega gibanja na drugi strani meje.

Dne 11. marca 1942 ponoči do 6. ure zjutraj naslednjega dne so Nemci v obliki podkve obkolili osamljeno kmetijo pri Jamniku in izvedli srdit napad. Kolone esesovcev so podkev okrepile in naglo zapirale. Sedmim to-

180 1221 239

181 1222 240

182 1223 241

183 1224 242

184 1225 243

varišem se umik ni posrečil, obležali so mrtvi v snegu. Tukaj sta padla tudi Dražgoški borec Bojan Potočnik iz Loke in novi komandir čete Janez Bernik iz Medvod. (Foto 180, tek. št. 1221, neg. 239 - ruševine Jamnikove hiše na Barbari; foto 181 tek. št. 1222, neg. 240, - vzhodna stran sovražnih položajev ob napadu; foto 182, tek. št. 1223, neg. 241 - jugozapadna stran sovražnih položajev). Tako okrnjena četa je ponoči izvedla premik čez italijansko-nemško mejo v vas Belco, od koder je nadaljevala pohod na Babno goro. Padlim borcem iz te bitke je organizacija Zveze borcev odkrila spominsko ploščo na Jamniku (foto 183, tek. št. 1224, neg. 242 in foto 184, tek. št. 1225, neg. 243 - plošča in spominski kamen).

6. junija 1942 so imeli partizani v času nemškega napada na Loško četo položaje od Homa preko Osovnika do Barbare.

(Glej v Loških razgledih II, 1955, na str. 10 in 11 članek Nika Kavčiča "Ustanovitev razvoj in akcije Loške čete v letu 1942")

Okrog 22. okt. 1942 se je v okolici Barbare in Andreja pojavila skupina partizanov, 20. po številu (Zbornik VI hrv. izdaja, 4, dok. br. 171, str. 514).

V januarju 1944 je bila v Okornovem gozdu na Barbari stanica Andrej - G-15, ki je bila zaradi izdajstva že čez 14 dni od bega požgana (glej Loški razgledi III, 1956, str. 20).

Februarja 1944 je neka partizanska enota, verjetno Tomažev bataljon taborila pri Ko-

žuhu na Barbari in pri Koštovcu (Stanovnik) na Osovniku. Ena četa s Tomažem je bila pri Kožuhu (35 partizanov), pri Koštovcu pa 39. 9. februarja 1944 so jih Nemci iz Medvod in Sore nekako ob 9^h dopoldne napadli (glej Govejek⁸).

*Leta 1941 se mi bilo
bil je kurir Maksu
Kumelja*

Sredi novembra 1942 je bil na zvezi v Kozjarkovi bajti pod Kozjakom na Barbari (foto 185, tek.št. 1226, neg.244 - ruševine Kozjekove bajte, zažgane od gestapa v tej borbi), kjer je bila kurirska javka za kurirje iz Dolomitov, ujet kurir Janez Šubic, Nari garjev iz Bukovega vrha, ki je že od decembra 1941 vzdrževal zvezo med Dolomiti in Poljansko četo. Kurir Tarzan, ki je prišel na zvezo z Dolomiti za bajto, pa je bil istočasno ubit. Ubili so ga gestapovci iz Škofje Loke po zaslugi izdajalca Črnega, ki je malo prej dezertiral od partizanov k gestapu. Tarzana so pokopali v bližini bajte, kjer je verjetno pokopan še sedaj, Šubica pa so poslali v Dachau, kjer je umrl. V tem spopadu je padel tudi en gestapovec. Gestapovcev je bilo okrog 15. Izdajalca Črnega so kasneje likvidirali gestapovci sami.

Leta 1943 je Loška četa taborila pod Kamnerjevo bajto pod Mavrovcem na Barbari. Komandir je bil takrat Tomika. Četa je pripadala Loškemu bataljonu, katerega komandant je bil nekaj časa Logar Božo - Pajo. Četa je tam taborila nekako 14 dni. Kasneje je ista četa taborila še pod kmetom Drajnerjem v Tinkovcovem gozdu nad Bodoveljsko grapo. (Po prip. Franca Koširja iz Andreja). 647 Nmu pri
Meseca marca 1944 se je pri Brnku na Barbari

formiral Tomažev bataljon. Komandant je bil Jože Fajfar - Tomaž. Bataljon je imel tri čete: Poljansko, Selško in Loško. Zadrževal se je največ na terenu Barbare, Osovnika, Petrovega hriba, Sopotnice in Gaberške gore. Prvi intendant je bil Brdavs. Prvo skladišče intendanta je bilo pod Osojami nad Jarčkom v bunkerju. Brdavs je pozneje v bitki pod Osojami padel, 30.III.1944, v bližini kmeta Močeradnika (foto 162, tek. 1206, neg. 224 - mesto kjer je padel in bil pokopan Brdavs). Njegovo funkcijo je prevzel Frane Bastič. Skladišče je bilo po Brdavsovi smrti pod kmetom Močeradnikom (glej skico na str. 175!) Bilo je v neki dolinici, narajeno iz šotorskih kril, do meseca maja 1944, ko se je bataljon premaknil na Primorsko in se priključil Vojkovi brigadi v začetku junija 1944 (po prip. Franca Koširja iz Andreja). V juliju 1944 je šla kurirska zveza čez Zaprevolje - Četeno ravan - Zminec - (2. javka) - ^{sv} Andrej - ^{sv} Barbara (fasc 280)

BODOVLJE

Leže na desnem bregu Poljanske Sore, pol km od ceste, 350 m nad morjem, 2 km od Škofje Loke.

Pred aprilom 1944, preden je začela obratovati tiskarna Trilof je bila baje neka tiskarna v Poljanski dolini nad Bodovljami,

katero je sovražnik napadel in uničil ter je bilo treba zaradi tega nujno graditi novo tiskarno Trilof. Jeseni 1944, ko se je tiskarna Trilof preselila v Davčo, so odšli tja predvsem tiskarji iz napadene tiskarne nad Bodovljami, ki so ob napadu pribežali v Trilof (po prip. Petra in Ivana Založnika, p. d. Ažmanovih iz Trnovca št. 29).

V nekem gozdu na Polhovcu je bila ustanovljena februarja 1944 stanica Bodoveljska grapa G - 13 a. Povezana je bila s Sopotnico G - 13 in Andrejem G - 15 (Loški razgledi III, 1956, str. 20).

BRODE

Leže na desnem bregu Poljanske Sore sredi med Škofjo Loko in Poljanami, 382 m nad morjem, 6 km od Škofje Loke. Avgusta 1941 so partizani oz. legalci minirali most pri Brodeh (glej Poljane!) V noči 13. - 14. maja 1942 je druga četa, II. bataljona Gorenjskega odreda zasedla vas Brode, kjer je vršila politično propagando in prehrambeno akcijo. 14. maja 1942 ob 12. uri so napadli gestapovski avto med vasjo Brode in Šefer. En gestapovec je bil ubit trije ranjeni (Zbornik VI, 1, dok. št. 92, str. 245). V bližini Brodov sta aprila 1945 Srakarjeva iz Javorja, ki sta bila pri gestapu v Škofji Loki

ustrelila svojega soseda Franca Štibljaja p.d. Dermoto iz Javorja. 60 letni Štibelj se je tedaj vračal domov iz zaporov v Škofji Loki, kjer so ga gestapovci strahovito pretepali in mučili. Ker so ga na gestapu izpustili, sta se za njim pripeljala Srakarjeva, ter ga ustrelila. (Glej v Loških razgledih 1956, III, str. 65 - 70, Pavla Mraka kroniko v šolskem okolišu Gaberk!)

ČRNI VRH

Nad polhovim gradcem. 862 m nad morjem je nekakšen podaljšek slemen Kovski vrh - Pasja ravan - Črni vrh.

Po pripovedovanju Ivane Sedej iz Črnega vrha št. 35; foto 119, tek. št. 1167, neg. 185 - pogled na Črni vrh nad Polhovim gradcem):

Sredi maja 1941 je prišlo v Črni vrh v farovž 12 nemških financarjev. Po napadu na 2 Nemca pri Narigarju v Bukovem vrhu so Nemci to postojanko okrepili še za 13 mož, da jih je bilo skupaj 25. Kasneje so to postojanko še okrepili s tem da so zasedli tudi šolo. (Foto 116, tek. št. 1064, neg. 182 - župnišče in foto 114, tek. št. 1162, neg. 180 - šola). Obe postojanki sta šteli okoli 70 financarjev in so v tem sestavu ostali do konca vojne. Okrepitev se je začela predvsem po prvem napadu na Črni vrh, ki ga je izvršila Poljanska četa 26.VI.1942. Napadli so posto-

119 1167 185

116 1064 182

114 1162 180

janko v farovžu in v šoli. V šoli so se mudili v času napada policisti, 28 po številu, ki pa so kmalu po napadu odšli in so jih zamenjali financarji.

42 partizanov Poljanske čete je napadlo obe nemški postojanki. Padlo je 21 Nemcev. Ravno, ko je Nemcem zmanjkalo municije, pa je prišla pomoč iz Poljan in so se morali partizani umakniti. Pri umiku sta padla dva tovariša (Selška četa, ki bi morala istočasno napasti postojanko na Poljanah, tega ni izvršila in tako so lahko Nemci iz Poljan prišli na pomoč postojanki v Črnem vrhu). Padla partizana so pokopali na Črnem vrhu, enega od teh so po vojni prekopali. Bitka je trajala od 6. ure zjutraj do 15. ure popoldne. (Pregled važnejših dogodkov in borb v letih 1941 - 1945 v Slovenskem zborniku, govori o 21 mrtvih in pravitako "Zapiski iz raznih krajev" v arhivu Muzeja v Škofji Loki, medtem ko Sedej Ivana govori o treh ranjenih financarjih).

Partizansko taborišče imenovano "Gibraltar" je bilo med skalovjem v votlinah in je služilo Poljanski četi v letu 1942. Nahajalo se je v bližini Črnega vrha v smeri Bukovega vrha. Komandir Poljanske čete je bil Janez Pohleven iz Črnega vrha, ki je pozneje padel. ("Iz zapiskov").

V juniju 1942 so imeli partizani na Črnem vrhu sestanek, Ker niso imeli postavljenih zased, so jih Nemci prišli za hrbet; padel je Anton Oblak.

Poleti 1942 je Poljanska četa, ki je štela okrog 35 borcev, napadla nemško kolono 72

vojakov, ki so prevažali živila iz Poljan v postojanko na Črnem vrhu. Nemci so se panično umaknili in prepustili živila partizanom, ki so jih večji del morali uničiti. Julijska 1942 je prišla skozi Črni vrh na Gorenjsko II. grupa odredov na svojem pohodu na Štajersko in Koroško. Ta čas so partizanske enote na tem sektorju štejele skupno 700 mož (o julijskih borbah I. in II. grupe na Gorenjskem v sektorjih Poljane, Lučine, Črni vrh glej Zbornik VI, 3, dok. št. 33. str. 84 do 88 in dok. št. 95, str. 238. do 240!).

Bela garda se je v Črnem vrhu ustanovila 6. januarja 1944. Ob ustanovitvi so se naselili v Dolenčevi p.d. Mačkovi bajti št. 36, foto 115, tek. št. 1163, neg. 181) in Plestenji ravni pri Koširju p.d. Plestenjaku v Črnem vrhu št. 41 (foto 117, tek. št. 1165, neg. 183 in foto 118, tek. št. 1166, neg. 184). Pri Mačku je bilo 20 domačinov, ki jim je proti koncu poveljeval Presečnik. v postojanki v Plestenji ravni pa jih je bilo okrog 35, pretežno domačinov iz Črnega vrha in nekaj iz Polhovega gradca. Komandant obeh postojank je bil prvotno Fludernik, pozneje pa p. d. Krbinetov Pavle iz Suhega dola. Najbolj zloglasni med njimi so bili 4 bratje Koširjevi. Od teh je samo en še živ in sicer v Kanadi. Za ustanovitev bele garde se je najbolj zavzemal občinski tajnik Janko Dolinar, doma iz Lučenj, ki ga domačini prištevajo med ustanovitelje bele garde. Okrog postojanke pri Koširju so imeli belogardisti bunkerje in rove. Črni vrh

115 1163 181

117 1165 183

118 1166 184

so partizani imenovali belo gnezdo (prip. Ivane Sedej).

Buh Silvestra, p. d. ^oVostr^eža iz Črnega vrha, njegovo ženo Marjanco in sina so nemške policijske enote 28.XII.1941 pobile in jih zmetale v gorečo hišo.

Na hlevu Franca Mačka v Črnem vrhu, ki je bil eden prvih pristašev OF so imeli kurir~~ji~~ bunker. 13. jan. 1944 je bil Franc Maček zaradi izdaje aretiran in 9. febr. 1944 ustreljen, kot talec za Kamnitnikom v Stari Loki (Loški razgledi II, 1955, str. 56; glej še v Loških razgledih 1956, III. str. 65 - 70, Pavla Mraka kroniko za šolski okoliš Gaberk!)

DRAGA

Gručasta vas ob izstopu manjšega potoka na ravnino, zapadno od Sore, 341 m nad morjem, 4 km od Škofje Loke, 1 km od Sore.

Jeseni 1943 se je puškarska delavnica A - 13 iz Gradišča nad Gostecami preselila proti Dragi (glej Gostecé).

V Dragi je 23. oktobra 1943 taboril bataljon Vojkovebrigade, katerega komandant je bil Nace Klemenčič iz Izgorij. Ena četa te brigade se je nahajala za Žirkom. Ti partizani bi lahko napadli Nemce, ki so se umikali iz Žirov 23. okt. 1943, pa tega niso storili zaradi talcev.

Boete

V februarju ali marcu 1944 so borci XXXI. divizije pobirali živino v Gostečah, Dragi, Hosti itd. in so jo preko Ožbalta, Bukovega vrha gnali na Primorsko.

HOJKE (HOJČKE)

Zaselek Ožbolta nad Zmincem.

Preko Fojk je Loška četa v začetku febr. 1942 krenila od Završnika k Jamniku na Barbaro. Iz Fojk sta 8. febr. odšla z vojaško nalogo v Selško dolino, komandir čete Jaka Bernard in Loški prvoborec Tone Demšar, intendant čete (9. febr. sta na Stirpniku junaško padla).

Komandant Loškega bataljona Gašper Dolinar - Primož iz Vinharjev, je bil istega jutra, ko je bil bataljon napaden (febr. 1943) v taborišču v Kartelovem gozdu - v Fojkah - ujet. (Po prip. Toneta Omejca iz Ožbolta).

GABERK

Leži na valovitem vršaju na levem bregu Poljanske Sore nad cesto, 400 m nad morjem, 10 km od Škofje Loke. (Ker je bila o dogodkih med NOB v šolskem okolišu Gaberk, to je

za vasi: Zminec, Brode, Valtarski vrh, Bukov vrh, Črni vrh, Osojnik (Osovnik), Vinharje, Log, Poljane, Visoko, Puštal, Srednja vas, Žirovski vrh, Volbenk - objavljena kronika v Loških razgledih 1956, III, na straneh 65 do 70 - objavil jo je Pavle Mrak - je tukaj ne navajamo, razen nekaterih dogodkov in opisov. Kronika se nahaja tudi v arhivu Muzeja v Škofji Loki pod oznako "K - 2/3"): 20. oktobra 1941 po preiskavah in aretacijah Nemcev v Poljanah in okoliških vaseh, glej Poljane!) je Poljanska četa na presej dolgi črti podrla vse telefonske drogoe med vasema Gaberk in Zminec.

10. septembra 1941 je Poljanska četa pričakala v zasedi pod Gaberkom nemškega motociklista in ga pobila.

Šolsko poslopje v Gaberku je bilo prazno, (nemški učitelji so iz strahu pred partizani pobegnili) do 25 dec. 1941, ko so se vanj naselili Nemci, Šolsko poslopje so spremenili v pravo trdnjavo, okna so deloma zazidali, deloma zagrabili s kamenjem in napravili strelne line. Okrog poslopja so zgradili močne bunkerje s podzemeljskim vhodom iz poslopja. Vrh strehe so postavili stražni stolp s strelnimi linami, iz katerega so gledale noč in dan nemške strojnice. Znotraj ograje so imeli ponoči spuščena dva policijska psa. Šolski inventar knjižnice, učila in razne druge pripomočke so Nemci popolnoma uničili, deloma pa odpeljali. Ko je odšlo vojaštvo in SS oddelki, je ostala v poslopju policija in orožništvo. Dela na utrjevanju postojanke so zaradi strahu pred

partizani, ki so jih neprestano vznemirjali, nadaljevali. 27. aprila 1942 so partizani napadli nemški avtomobil na cesti v Gaberku, (navajamo samo nekaj akcij), uničili so avto; toda neki ranjeni Nemec je ubil Pavla Peternela, Brdarskega iz Vinharjev, ki se je približal avtomobilu, misleč da so vsi Nemci mrtvi. Nemcev je bilo več mrtvih, Brdarskega je pokopal Janez Vodnik - Pavlica. Okrog 15. avgusta 1942 so borci Poljanske čete naredili prehranjevalno akcijo v trgovini izseljenega trgovca v Gaberku. Med Blegaško ofenzivo v začetku avgusta 1942 pritiska Zdravkova četa na postojanko Gaberk (Zbornik VI, 3, dok. št. 128, str. 351). 2. oktobra 1944 je 1. četa I. bataljona Škofjeloškega odreda postavila zasedo na cesti Poljane - Škofja Loka pri Gaberku. Istočasno je položila na cesto tri mine na električni vžig. Ob 10.30 se je približala sovražna patrulja 30 mož s 4 psi iz Poljan proti Škofji Loki. Zaradi pasjega laježa so morali partizani predčasno vžgati mino in odpreti ogenj. Po 20 minutni borbi se je četa umaknila zaradi oklopnega avtomobila, ki je prišel na pomoč. Nemci so imeli 6 mrtvih in 8 ranjenih, ubit je bil tudi en policijski pes. Naši niso imeli izgub (fasc. 294 iz Poročila štaba Škofjeloškega odreda, štabu IX. korpusa 4.X.1944). 3.X. 1944 je 2. četa I. bataljona Škofjeloškega odreda okrog 10^h iz zasede napadla kolono Nemcev in domobrancev - 500 po številu, ki so jih spremljali 3 tanki in več avtomobilov. Usmerili so ogenj na zaščitnico.

Napad je uspel - Nemci so se razbežali in pustili opremo (fasc. 294, Škofjeloški odred).

Nemci so ostali v postojanki do 25. oktobra 1944, ko so partizani z odločnim napadom pregnali Nemce iz skoraj ⁿnezavzetega poslopja in šolo zažgali (pred tem so napadli šolo že 24. aprila, 6. maja, 7. junija 1944). Pavle Mrak piše: "25.X. 1944 se borba za postojanko stopnjuje. Partizani (ruski bataljon) jurišajo in ponovno odstopajo. Nemci odgovarjajo z ognjem vsega orožja. Partizani so dobili okrepitev, štab bataljona je v Baberku št. 10. V največjem ognju prenašajo kurirji povelja in poročila. Popoldne razbijajo partizani postojanko s težkim orožjem. Borba se razbesni do največje mere, en bataljon juriša. Neki borec je mrtev, nekaj jih je ranjenih. Med ognjem jih odnašajo v bolnico, ki je v Logu št. 22, tam je tudi štab brigade, ki izdaja povelja. Borba se prenese v neposredno bližino šole. Nemci so po rovih pobegnili čez vodo v hribe. Šola gori, postojanka je likvidirana."

O partizanskih tiskarnah na območju Gaberka piše Pavle Mrak v Loških razgledih III, 1956, na str. 70.

4. okt. 1944 je II. bataljon Škofjeloškega odreda posekal 17 telefonskih drogov in delno uničil žico med Škofjo Loko in Gabrkom. (fasc. 294).

GOSTEČE

163 1207 225

164 1208 226

165 1209 227

166 1210 228

167 1211 229

zavzema položno vznožje ob cesti, sredi med Soro in Škofjo Loko. Premožna kmetska vas z obsežnim Dobrim poljem 343 m nad morjem, 3 km od Škofje Loke. (Po pripovedovanju Draga Vraničarja - Fedje borca od leta 1941, doma iz Škofje Loke; top. 1957):

Puškarska delavnica, ki sta jo leta 1942 zgradila Vraničar in aktivist Franc Lusko-vec v Gradišču nad Gostečami na gozdni parceli kmeta Martinovca iz Godešiča je bila dograjena decembra 1942. (Foto 163, tek. 1207, neg. 225, foto 164, tek. 1208, neg. 226, in foto 165, tek. 1209, neg. 227 - prikazujejo ruševine zemljanke v Gradišču. Glej skico str. 193 !). Zgradila sta barako, ki je bila le napol vkopana v zemljo, pokrita s pločevino in zamaskirana z listjem. Vodja delavnice je bil Fedja. Prvotno se je v delavnici popravljalo orožje v manjšem obsegu in to za Loško četo, pozneje pa za Gorenjski odred. Delavnica je imela ime oziroma oznako A - 13. V delavnici sta bila od začetka zaposlena samo Vraničar kot puškar in en ključavničar. Pozneje pa jih je bilo 6. (Iz poročila štaba Škofjeloškega odreda 16. sept. 1944 fasc. 294 je razvidno, da je bil vodja puškarske delavnice "A-ŠKO" Drago Vraničar Fedja, delali so pa v njej še mizar Adolf Mihelič - Kofendrež iz Škofje Loke, pomočnik Založnik Avgust iz Goričan, klepar Krajnik Jože iz Gorenje vasi, kurir

168 1212 230a

169 1213 230b

170 1214 231

171 1215 232

172 1215 233

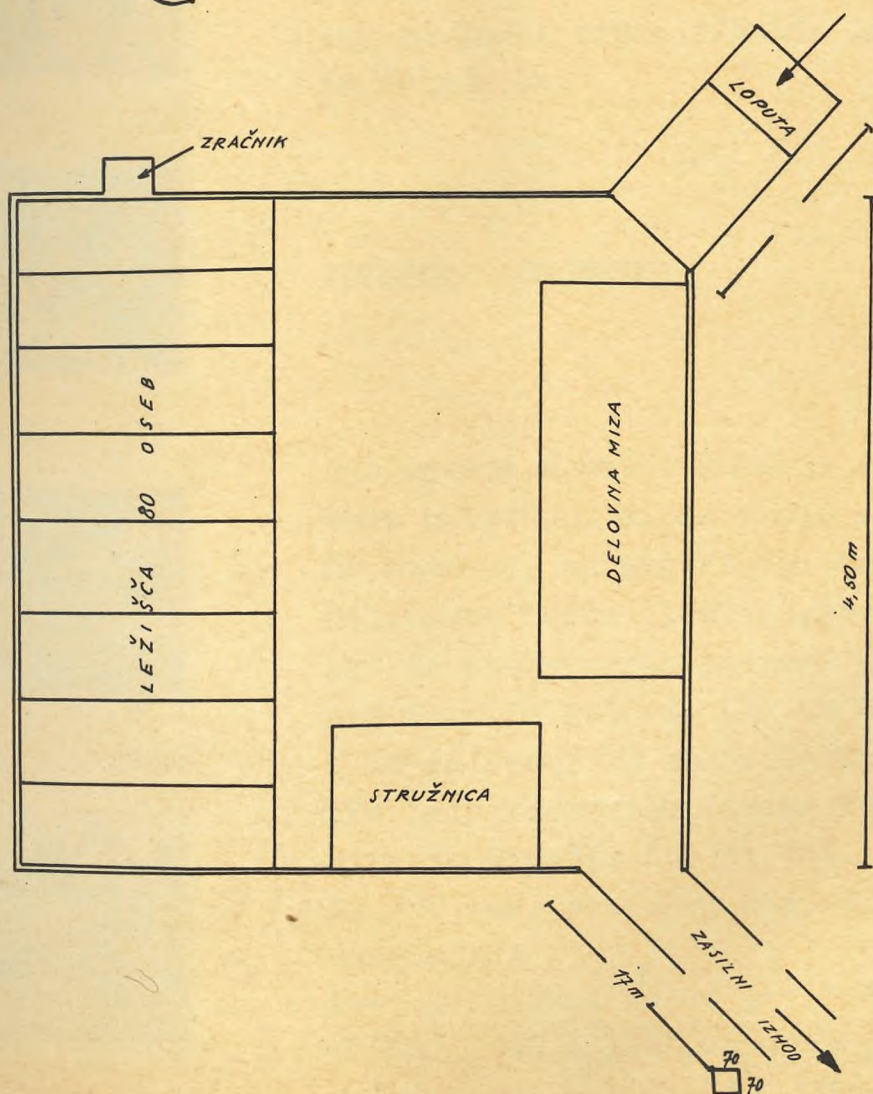
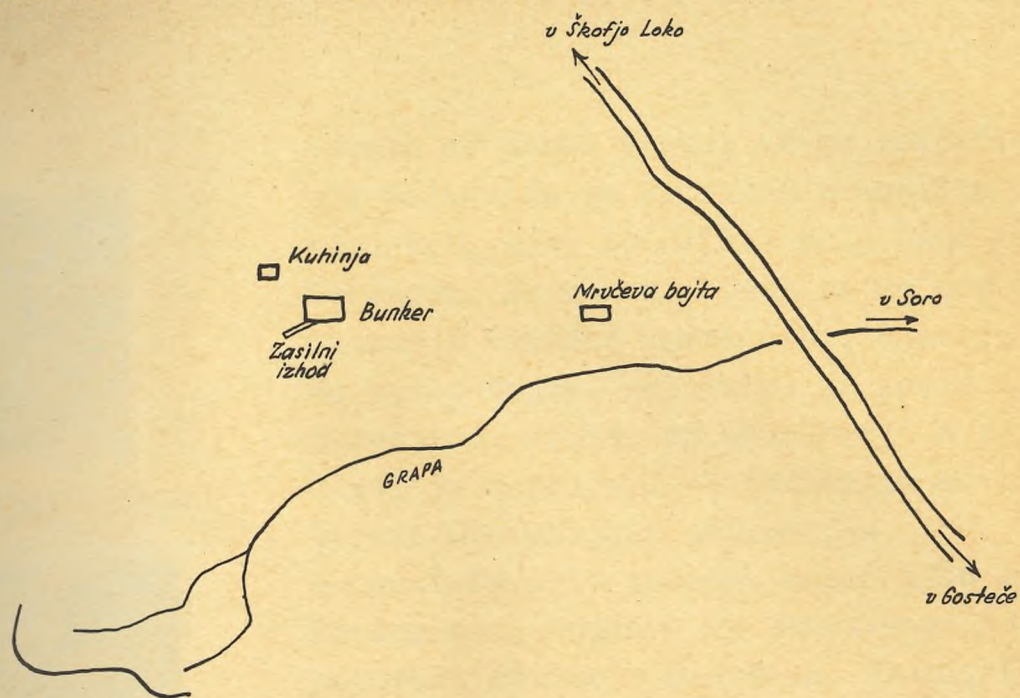
Franc Keber - Janez iz Godešiča, kuhar
Jože Debenc - Lubnikar iz Barbare in kuhar-
jev pomočnik Franc Spenko iz Polja). Kuhali
so si sami na štedilniku. Nekoliko pozneje
so tu začeli izdelovati tudi kopita, nado-
mestne dele, predelovati orožje, nazadnje
pa so opravljali montažo daljnogledov, na
puške, nemenjene ostrostrelcem. Ta bunker je
ostal neodkrit do osvoboditve, ko so ga ljud-
je sami opustošili. Od tu se je delavnica
preselila jeseni 1943 v bližnjo grapo, okrog
200 m dalje od tega prostora v smeri Drage
v gmajno nad Gostečami (glej skico na str.
194!) Tam je bila baraka popolnoma vkopana
v zemljo in dobro zamaskirana (foto 166, 167,
168, 169, 170, 171, 172 in 173, tek št. 1210,
1211, 1212, 1213, 1214, 1215 in 1216, neg.
228, 229, 230 a,b, 231, 232, 233 in 234 -
pogled na ruševine delavnice v gmajni nad
Gostečami).

Nekoliko višje nad delavnico, ~~cca~~ 30 m, je
bila v zemljo vkopana kuhinja (foto 175,
176 in 177, tek. št. 1218, 1219 in 1220,
neg. 236, 237 in 238 - pogled na ostanke
kuhinje, pogled na vhod in pogled na celoto
v gmajni nad Gostečami).

Tu je delavnica pripadala še nekaj časa
Gorenjskemu odredu, pozneje pa, ko se je
osnoval Škofjeloški odred, je pripadala nje-
mu.

1. novembra 1944, ko so Nemci in bega hajka-
li po teh gozđovih, so odkrili kuhinjo ter
ubili kuharja in puškarja - kopitarja Adol-
fa Miheliča - Kofendreža. Delavnice niso od-
krili. Kuhinjo so požgali, delavnica pa je

PUŠKARSKA DELAVNICA A 13 nad Gostečami

173 1216 234

175 1218 236

176 1219 237

177 1220 238

ostala do konca vojne, ko je razpadla. Oso-
bje delavnice se je takoj preselilo na Mar-
tinj vrh, kjer so delali dalj časa pri kmetu
Demšarju. Ob nekem napadu so se odselili v
bunker v bližino kmata Jana, kjer so bili
do konca vojne. Delavnica je imela lastno
stružnico, kopita so obdelovali z rezili,
dleti in rašpljami. V bunkerjih so za razsve-
tljavo uporabljali petrolejke.

Konec febr. ali začetku marca 1944 so borci
Prešernove, Vojkove in Gradnikove brigade
pobirali živino v Gostečah, Dragi, Hosti itd.
ter jo gnali preko Ožbalta in Bukovega vrha
na Primorsko.

GOVEJEK (OSOVNIK)

Raztresene s. motne kmetije v strmem Dolomit-
skem hribovju, ki se vleče zapadno nad doli-
no Ločnice, od najvišjega vrha Polhograjskih
Dolomitov Tožca (1021 m), preko Igalskih vr-
hov do strmega razglednega Osovnika (857 m)
nad Sorškim poljem. 610 do 857 m nad morjem,
6 km od Sore, 10 km od Medvod.

(Po pripovedovanju Janeza Bukovca, p.d. Rož-
nika iz Govejka št. 3; top. 1957; foto 155
in 157 tek. št. 1201 neg. 219 - Rožnikova
domačija):

Prvi partizani so se pri Rožniku pojavili
v zimi 1941 - 1942, kmalu po požigu Kopače-
ve domačije na Ožboltu. Domači se enote ne

spominjajo, vedo pa, da so bili nekoliko kasneje ti partizani pri Jamniku (Loška četa, op. ur.).

Meseca **junijsa** je Loška četa taborila v Močeradnikovem gozdu za Osovnikom.

6. junijsa 1942 je bila četa napadena od Nemcev, ki so prišli iz Ločnice ter po Homu. Partizani so imeli položaje po vrhu hriba - od Homa preko Osovnika do Barbare, - celo severno stran, južno pa Nemci. Koliko je bilo partizanov Rožnikovi ne vedo, Nemcev pa je bilo prvi dan okrog 100, drugi dan, ko so se partizani že umaknili pa preko 300. Bitka je trajala od jutra - spopadle so se patrola - popoldne ob 5^h pa se je pričela glavna bitka, ki je trajala do teme. Padli so trije partizani, ki so jih Nemci pokopali blizu mesta smrti v Brezovem brdu

in so tam še sedaj pokopani. Ploščo iz marmorja, vzidano v betonski podstavek je postavila Zveza borcev Medvode (foto 158 in 159, tek. št. 1202 in 1203 neg. 220 in 221). Govorili so tudi, da sta nižje v grapi padla še dva borca. Nemci so padli trije na Anžicovih njivah, eden je bil težje ranjen, eden pa je padel na Brezovem vrhu, kjer je bil tudi eden ranjen.

Februarja 1944 je neka partizanska enota, verjetno Tomažev bataljon, taborila pri Kožuhu na Barbari in pri Koštovcu (Stanovnik) na Osovniku. Ena četa s Tomažem je bila pri Kožuhu, druga pri Koštovcu. Pri Kožuhu jih je bilo 35, pri Koštovcu pa 39.

Dne 9.II.1944 so jih Nemci iz Medvod in Sore nekako ob 9^h dopoldne napadli. Bitka je

157 1201 219

158 1202 220

159 1203 221

trajala do 11^h. Partizani niso imeli izgub. Nemci so napadli partizane pri Koštovcu, partizani od Kožuha pa so jim prišli na pomoč in prisilili Nemce na umik. 3 Nemci so bili težje ranjeni; dva sta umrla že na prevozu v Soro, eden pa kasneje. Že takoj ob napadu so se partizani od Koštovca umaknili v gozd, kar so izkoristili Nemci in požgali hišo, hlev in kozolec, še predno je četa od Kožuha prišla na pomoč napadeni četi pri Koštovcu (Foto 156 - ruševine Koštovcove p.d. Stanovnikove domačije).

11.II. 1944 so Nemci z artilerijo streljali na Rožnikovo in že prej požgano Koštovo domačijo. Dve granati sta padli na Rožnikov hlev, cca 40 do 50 pa v bližnjo okolico hiše. Po končani kanonadi so vdrli Nemci, ki so že prej postavili zasedo po bližnjih hribih, do domačije in požgali Rožniku vezani kozolec, hlev in navadni kozolec, dočim so hišo pustili. Pri Koštovcu pa so ta dan požgali še kajžo, ki so jo 9. febr. 1944 pustili. V zadnji nemški ofenzivi leta 1945^x so Nemci in bega

iz Medvod napadli partizansko stražo pri cerkvi na Osovniku. Padla sta dva partizana, ki so ju pokopali pod cerkvijo, po osvoboditvi pa prekopali. ZB Medvode jima je postavila spominsko ploščo (Foto 160 in 161, tek. št. 1204 in 1205, neg. 222, 223 - nagrobni kamen in plošča pri cerkvi na Osovniku). Leta 1943 se je pri Rožniku tri tedne zdravil ranjen partizan Jože Triler iz Preske, ki je kasneje padel.

18. in 19. marca 1944 je cela XXXI. divizija skozi Iedine prišla na Govejek. Od tod se je

x To mi bilo v zaoklji ofenzivi marvec preje 2023. februvarja 1945 - pri Presnovu. Knjigasta sta v Medvode v prehranje

156 1200 218

vršil napad na Godovič, kjer so bile zelo hude borbe. IV. bataljon Prešernove brigade in štab sta bila na Govejeku (fasc. 280, Štab VII. SNOUB: glej še v Loških razgledih III, 1956 na str. 65 do 70, Pavla Mraka Kroniko za šolski okoliš Gabrk!)

Iz Govejka je bilo odpeljanih v Nemčijo 7 domačinov (fasc. 683). Glej tudi v Glasu Gorenjske, 17. dec. 1955, št. 52, Franceta Kavčiča - ^{el}Vojka "Borbe na Osovniku"!

LOG

Leži na valoviti ravni na desnem bregu Poljanske Sore na zapadni meji bivše občine Zminec, 374 m nad morjem, 1,5 km od Gabrka.

1. decembra, ^{ko}so hile izvedene množične mladinske akcije v Poljanski dolini je bil na Logu ustreljen prvi izdajalec Matevž Krmelj. 27. decembra 1941 med bitko na Pasji ravni, so Nemci okrog 12^h napadli iz smeri Loga. Napad na tem mestu (Go^{rcu}) je trajal približno 4 ure.

PK KPS 26 Gorenjske
Jeseni 1943, ko so pri Golarju na Bukovem vrhu Nemci in bega obkolili in napadli iz Prosenovega vrha OBKOM z zaščitnico, so se partizani umaknili proti Logu. Anton Peternej in Mrakov iz Loga sta bila ranjena. Tehnika "Julija", ki je do konca meseca januarja 1942 delovala v spodnjem bunkerju

v Rastoški grapi nad Žabjo vasjo, se je najprej selila v bližino Vinharjev in nato v Log, kjer je bila napadena in požgana (glej Ločnica - Trnovec!). Nad Logom so imeli svoj sedež kurirji, ki so imeli zvezo s tehniko "DON" spomladi 1944 v Rovišji dolini.

Odbor SPŽZ je deloval v Logu od leta 1944 (iz spominskega gradiva za ŽZ prip. Malke Peternel).

Glej še v Loških razgledih III, 1956 na str. 65 - 70, Pavla Mraka Kroniko za šolski okoliš Gaberk !

el, 24. 9.

23. septembra 1944, so ob prehodu čez cesto na Logu napadli partizane Nemci iz dveh pancerv in avtomobilov. Padlo je 8 partizanov. (Fasc. 681, Ok. komite KPS, raj. IV. Poljane → Žiri - Selca. 6 borcev - dva tiskarji)

OŽBOLT (NAD ZMINCEM)

Leži na slemenu nad Hrastnico in Bukovim potokom, jugozahodno od Puštala, 860 m nad morjem, 9 km od Škofje Loke.

31. oktobra 1941 je bila pri Krmelju p.d. Kopaču na Ožboltu št. 12 napadena Rašiška četa, oca 30 partizanov, ki so prišli iz Dolomitov. Večina borcev je bilo na gospodarskem poslopju, nakaj pa jih je bilo v hiši, kjer so si tudi kuhali. Ta četa bi se morala priključiti Poljanski četi na Bukovem vrhu 27. oktobra 1941, kjer je bila pri cer-

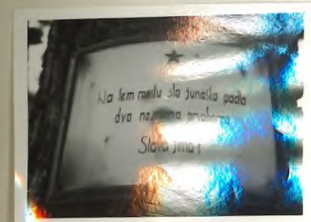
kvi vsak dan ob 13^hjavka. Zaradi novega snega, ki je padel ravno tiste dni po hri-
bih do 70 cm visoko, je bila pot zelo tež-
ka. Verjetno so zašli in tako prišli names-
to na Bukov vrh, 27. oktobra 1941 do Kopa-
ča. Bili so takoj izdani od Potiskarja in
napadeni od Nemcev. Padlo je 6 partizanov,
nakaj je bilo ujetih. Nemci so padli 4. O-
stali partizani so se umaknili nazaj v
Ljubljansko pokrajino. Nemci so domačijo
po borbi zažgali. V gospodarskem poslopju
je zgorel tudi ranjeni partizan, menda
zdravnik Rašiške čete (foto 132. tek. št. 11
1177, neg. 195 - plošča na gospodarskem
poslopju pri Kopaču, posvečena temu prvobor-
cu). To gospodarsko poslopje je bilo prvo
požgano od okupatorja v tej okolici.
Tudi pozneje so Loški partizani imeli stal-
ne stike s to domačijo. Gospodar z ilegalnim
imenom Gavrilov in Pastorek Franc - Janko,
sta bila v partizanih, gospodinja Marija
Krmelj pa je bila aktivistka od leta 1941
in so jo partizani imenovali "partizanska
mamica". 6. sept. 1941 so jo belogardisti,
zverinsko ubili s puškinimi kopiti na pra-
gu domače hiše. Nad Kopačevo hišo stoji
spomenik v obliki trikotnika, grajen iz
kamna iz kamnoloma Hosta, ki ga je zgradi-
la organizacija ZB Puštal leta 1954. Posve-
čen je spominu Marije Krmelj - Kopačeve ma-
me (foto 135. tek. št. 1180. neg. 198).
Na orehu pod Kopačevo domačijo je spominska
plošča (pločevinasta) v čast dvema borecema
Rašiške čete, padlima 31.X.1941. (Foto 136,
tek. št. 1181, neg. 199; glej še foto 133,
tek. št. 1178, neg. 195 - obnovljeno gospo-

132 1177 195

135 1180 198

136 1181 199

133 1178 196

134 1177 197

135 1180 201

darsko poslopje pri Kopaču; foto 134, tek. št. 1179, neg. 197 in foto 138, tek. št. 1183, neg. 201 - pogled na Kopačevo domačijo).

Pri Poljančevi domačiji na Ožboltu št. 5 je bilo partizansko skladišče sanitetnega materiala in zbirališče pošte, ki je prihajala iz Škofje Loke (foto 126 tek. št. 1172, neg. 190 - pogled na Poljančevo domačijo).

2. decembra 1941 so našli Kočarja Bafla iz Ožbolta ne daleč od njegovega stanovanja ubitega s strelom v tilnik. Pri njem so našli listek z vsebino "Smrt izdajalcem; konfidenti so kaznovani, živel OF, Ljudsko sodišče" (Zbornik VI, 1, dok. 130).

V februarju ali marcu 1944, ko so borci Prešernove, Vojkove in Gradnikove brigade (XXXI. divizije - vodili so jih Franc Košir, Tomiks, Silni, Brodar itd.) pobirali živino v Gostečah, Dragi, Hosti itd. so jo gnali preko Ožbolta in Bukovega vrha na Primorsko. Štab XXXI. divizije ali neke njene enote, se je nahajal takrat pri kmetu Božnar Matevžu, p. d. Janšču na Ožboltu št. 9. Komandant je bil Evgen Matejka - Pemc. Mudili so se nekaj dni (foto 130 tek. št. 1176, neg. 194 Janščevo domačija; po prip. Franca Koširja iz Andreja nad Zmincem).

130 1176 194

V jeseni ali pa že v zimi 1943 - 1944 je prišlo na Bukov vrh k Skoblju 22 partizanov od Presečnika iz Ožbolta.

(Po prip. Toneta Omejca p.d. Tominca iz Ožbolta št. 10; top. 1957):

7. januarja 1943
→ LR

Nekako februarja 1943 je Loški bataljon taboril v Kartelovem gozdu, imenovanem Plešnik, v bližini kmetije, p. d. Kartela na Ožbaltu. Pokrajina je bila še pod snegom. Partizan so taborili pod šotori in pod kolibami iz smrekovih vej. Kuhali so v železnih kotlih. Nekako po enem tednu so bili po zaslugi izdajalca p.d. Štingelca iz fare Stare Loke napadeni od raztrgancev iz Brezja, 60 po številu. Padla sta dva partizana iz Godešiča, Nemci pa niso imeli žrtev. Partizana sta bila pokopana na licu mesta, po vojni pa prekopana. Kmeta p.d. Janšč sta morala po napadu voziti za Nemce zaplenjeno blago iz taborišča. Omenjena bitka se je začela zjutraj in je trajala neka-ko dve 2 uri. Partizani so bili iznenadeni v spanju. Komandant bataljona je bil tedaj Gašper Dolinar - Primož iz Vincarjev, komisar pa Štefan. Primož ob napadu napadu ni bil v taborišču, ker je bil istega dne pred bitko ujet v Fojkah.

20. 2. 1945

V zimi 1944 do 1945 so bega iz Črnega vrha, pred p.d. Janščevo hišo na Ožboltu aretirali aktivistko Katarino Kržišnik iz Ožbolta, pri kateri so našli nekaj poročil. Odpeljali so jo do Mežnarja na Ožboltu in jo pred Mežnarjevo hišo ubili s puškinimi kopiti. Razbili so ji lobanjo, nato so ji polomili tudi noge. Po odhodu bega, ki jih je bilo okrog 30, jo je Tone Omejc pokopal k cerkvenemu

zidu, kjer je še sedaj pokopana(127 foto, tek. št. 1173, neg. 191 - grob aktivistke Katarine Kržišnik).

8. marca 1944 je prva četa Gorenjskega odreda mobilizirala na Ožboltu 7 moških. 22. januarja 1945 so Nemci in belogardisti prehajkali kraje od Ožbolta proti Ločnici. Ob tej priliki so pregnali kurirje iz stanice 25 - G, in 15 - G (fasc. 682 Okrož. OF Škofja Loka).

Iz kronike šolskega okoliša Ožbolta med okupacijo v arhivu Muzeja v Škofji Loki pod "K-a/30" dodajamo še:

V vasi, ki leži 2 km hoda od Škofje Loke, šteje 24 hiš in 149 prebivalcev, se je čelo osvobodilno gibanje že v letu 1941. 16 mož in fantov je bilo v partizanih, njihove očete oz. starše pa so često Nemci kot talce zaprli; partizani so padli trije, 2 ženi pa so bega zverinsko pobili. K domobrancem je odšlo 7 domačinov, 4 pa so bili skrivači. Rašiško četo, ki je bila napadena pri Kopaču je izdal kmet ~~Pritiskar~~ Potiskar? iz Hrastnice pod Ožboltom, ki se je polakomnil nagrade 20.000 RM na vsakega partizana. Ob napadu pri Kopaču 31. oktobra 1941 je gestapo Feifer 4 partizane kar v hiši ustrelil, 4 partizani so bili ujeti in odpeljani v Begunje. Med padlimi partizani sta bila tudi Kraljič in Zajec iz Rašice pri Ljubljani ter še zgoraj omenjeni zdravnik, ki je zgorel v gospodarskem poslopju (padli so trije). Ostali partizani so se razen enega, vsi prebili skozi močan obroč nemških čet - Nemcev je bilo več kot 100;

Na nemški strani sta v teh bojih padla dva Luksenburžana, dva pa sta bila ranjena in sta kmalu nato umrla.

Izdajalcu so Nemci dali samo 180 RM, čez en mesec, 1. decembra 1941 pa so partizani izdajalca Potiskarja v bližini groba padlih partizanov ustrelili. Omenjeni trije partizani so še danes pokopani v polju pod Kopačevo kmetijo.

Pri p. d. Poljancu, Kopaču in spodnjem Fojkarju je bilo stalno shajališče partizanov. Glavna zveza je bila pri Kopaču. Kopačevo ženo, znano aktivistko in mater 7 otrok so na zverinski način ^{čimovskega} belogardisti ubili (glej zgoraj!). Bila je znana daleč na okoli in jo ljudstvo še danes omenja z izrednim spoštovanjem. Dva dni po pogrebu so belogardisti v Škofji Loki širili letake, v katerih so ta zločin naprtili partizanom.

6. 9. 1944

PUŠTAL

Predstavlja obrtno škofjeloško predmestje, na desnem bregu Poljanske Sore tik ob njenem stiku s Selščico, 366 m nad morjem. Pri Francu Tušarju, malem posestniku v Puštalu št. 86 so bili prvi sestanki in shodi OF v letu 1942. Poleg tega je bila pri njem glavna javka za odhod v partizane

in obveščevalni center. (Foto 139, tek. št. 1184, neg. 202 - Tušarjeva hiša).

Franc Tušar je bil 9. februarja 1944 ustreljen s 50 talci za ubitega SS-ovca v Kamničniku pri Stari Loki (Loški razgledi II, 1955, str. 61).

139 1184 202

Na Tušarjevi hiši je vzdana v glavni steni pri vhodnih vratih plošča iz marmorja, ki jo je leta 1954 odkrila ZB Puštal. (Foto 140, tek. št. 1185, neg. 203 - plošča).

Na področju med Puštalom in Drago so bile po osvoboditvi Poljan neprestane sovražne ofenzive. 25. okt. 1944 20 minut čez 3^h so napadli center Komiteja Škofja Loka, kjer so začasno prenočevali člani s sekretarjem. Napad je vodil nekdo, ki so mu bile razmere dobro znane. Ranjem je bil samo obveščevalec Loškega odreda, drugi pa so ušli. V centru so sovražniki dobili pisalni stroj in nekaj arhiva (fasc. 682, Okrožni OF Škofja Loka).

Glej še v Loških razgledih III, 1956 na str. 65 - 70, Pavla Mraka Kroniko za šolski okoliš Gabrk.

140 1185 203

SOPOTNICA

Glavni kraj v hribih nad Sopotnico, jugozapadno od Lubnika, 600 do 800 m nad morjem, 2 km od Gabrka, 7 km od Škofje Loke.

Po bitki na Bukovem vrhu, dec. 1941 se je Cankarjev bataljon prebijal proti Valtarskem vrhu, nato pa čez Poljansko dolino na Sopotnico in od tam v Dražgoše.

Meseca marca 1944 po formaciji Tomaževega bataljona pri "Brnku" na Barbari se je bataljon največ zadrževal na terenu Barbare, Osovnika, Petrovega hriba, Sopotnice in Gaberške gore. Sicer je bila vas pretežno belogardistična.

8.junija 1944 ob razhodu okrožnega posvetovanja Škofja Loka sta bila v Sopotnici ujeta kurir Okr.komiteja SKOJ Medvode in obveščevalec okrajne izpostave OC Škofja Loka (fasc. 682, Okrožna OF Škofja Loka).

14.julija 1944 so Nemci požgali pri Janezu Prevodniku, Sopotnica 9, hišo in gospodarsko poslopje, ker je bilo v bližini partizansko taborišče in se je vršila borba med Nemci in partizani (fasc.683, Okrožna OF Škofja Loka) Pri p.d.Muretu so imeli od poletja leta 1944 belogardisti močno postojanko, cca 60 mož. Od tod so kontrolirali Poljansko dolino od Loga do Škofje Loke, Sopotnico, Gabrško goro in Blegaško cesto.

19.decembra 1944 so ostrostrelci II, bataljona Prešernove brigade ustrelili stražarja, ki je bil na izvidnici pri postojanki Mure. (Fasc. 230 Štab VII. SNOUB) Zdaj je to posestvo v državni lasti, ker so bivši lastniki zbežali.

Tu je bila od februarja 1944 v grapi Bukov gozd nad Sopotnico stanica G - 13 I. Gorenj-

ske relejne linije (glej Loške razglede, III, 1955, str. 20).

SORA

Središče desnega sorškega brega s slikovito lego na Vršaju nad Ločnico, 370 m nad morjem, 4 km od Medvod, 6 km od Škofje Loke.

Tukaj so imeli Nemci močno postojanko v farovžu in kaplaniji.

(Glej Borec, 1956, št. 11 str. 446, 447, članek Ivanke Knific: Partizansko zaledje v Sori in Rakovniku).

Na gasilskem domu je plošča padlim gasilcem v NOB (foto 141, tek. št. 1186, neg. 204).

141 1186 204

STANIŠE (PETROV HRIB)

Vrsta samotnih kmetij na širokem slemenu južno od ^{Poljanske} Selščice med Logom in Gorenjim Bukovim potokom, povprečno 750 m nad morjem 3 km od Gabrka.

27. decembra 1941, po končanem spopadu z Nemci na Pasji ravni, okrog Skoblja na Bukovem vrhu, so se borci Cankarjevega bataljona premaknili na Valtarski vrh in proti Stanišam.

Po bitki pri Muhu 21. I. 1942 se je pravtako 5 do 6 partizanov, med njimi Jože Rupar in Rafael Buh, najprej prebilo do Skoblja v Bukovem vrhu, nato pa odšlo v smeri Staniš. V Stanišah je bila od marca 1943 stanica G - 13 I. Gorenjske relejne linije. Vzdrževala je zvezo najprej preko Poljanske Sore s stanico pri Andreju G - 15, nato pa vse do osvoboditve z novoustanovljeno stanico v Bodoveljski gradi G - 13a. Poleg tega je vzdr-

ževala zvezo tudi s stanico v Todražu G - 7 do njene ukinitve, nato pa s stanico Gabrška gora G - 5 do februarja 1945, ko se je z njo spojila (Loški razgledi III, 1956, str. 20).

Staniše so bile precej belogardistično usmerjene, znan je bil bega kmet Stanišnik.

25. septembra 1944 ima bataljon Škofjeloškega odreda pri Stanišah hudo bitko, v kateri pade en partizan, eden pa je mrtev. Bataljon se mora obkoljen prebiti proti Bukovem vrhu. Padeta dva Nemca.

26. oktobra 1944 se spopadejo borci I. bataljona Škofjeloškega odreda na Stanišah z Nemci, ki so prišli od Petrovega hriba v kratki borbi. En Nemec pade. Bataljon se umakne na Bukov vrh (Fas. 294 Škofjeloški odred).

TRNOVEC (LOČNICA)

S pripadajočima naseljema Knapovžami in Ločnico leži raztreseno ob stiku strmih v dolomit vrezanih grap v povirju Ločnice, 450 do 470 m nad morjem, 8 km od Sore, 8 km od Medvod.

Tu sta se nahajali najvažnejši in največji tiskarni na Gorenjskem, DONAS in TRILOF.

(Po pripovedovanju bratov Založnik Petra in Ivana p.d. Ažmanovih iz Trnovca št.29; top. 1957; foto 148, tek.št. 1192, neg. 210 - Ažmanova domačija v Trnovcu, kjer je bila javka za tiskarni DONAS in TRILOF).

Sešek starejši iz Medvod je predlagal Edu Bregarju - Donu, naj bi se zgradilo tiskarno nekje v bližini Ažmanove domačije, v Ločniški grapi. Napotil ga je k Ažmanu po nasvet, kje bi bilo za gradnjo najprimernejše mesto. To je bilo v začetku leta 1944. Brata Ažmana sta se z Donom napotila v Beli potok.

148 1192 210

Pregledali so bližnjo okolico ter določili, kot najprimernejše mesto za graditev tiskarne v hudourniški grapi, v desnem pritoku Belega potoka (v Omejčevi gmajni) cca 120 m nad Belin potokom in to na desni strani omenjenega hudournika (glej skico na strani 210).

Na Donovo prošnjo je Peter Založnik iz lastnega lesa doma izdelal prenosno barako, katero so nato vkopali v zemljo na že omenjenem kraju. Baraka je bila narejena iz tesa-
nih tramov in smrekovih desk. Imela je vrata in eno malo okence. Ko so jo vkopali, so jo zamaskirali z mahom, listjem in grmičevjem. Prvotno je tiskarna imela samo en prostor, pozneje pa so potrebe narekovale dograditev manjšega podaljška za kuhinjo. Kuhinja je bila ločena od tiskarskega prostora s steno, za prehod pa so služila vrata. Iz kuhinje je bil izpeljan zasilen izhod, 3 m dolg rov pod zemljo, zgrajen iz kolov in protja. Jamo za bunker sta kopala Miloš iz Brodov in Žirovnikov Ivan iz Vaš. Bunker je bil v celoti zgrajen v roku enega meseca (glej skico na strani 211!).

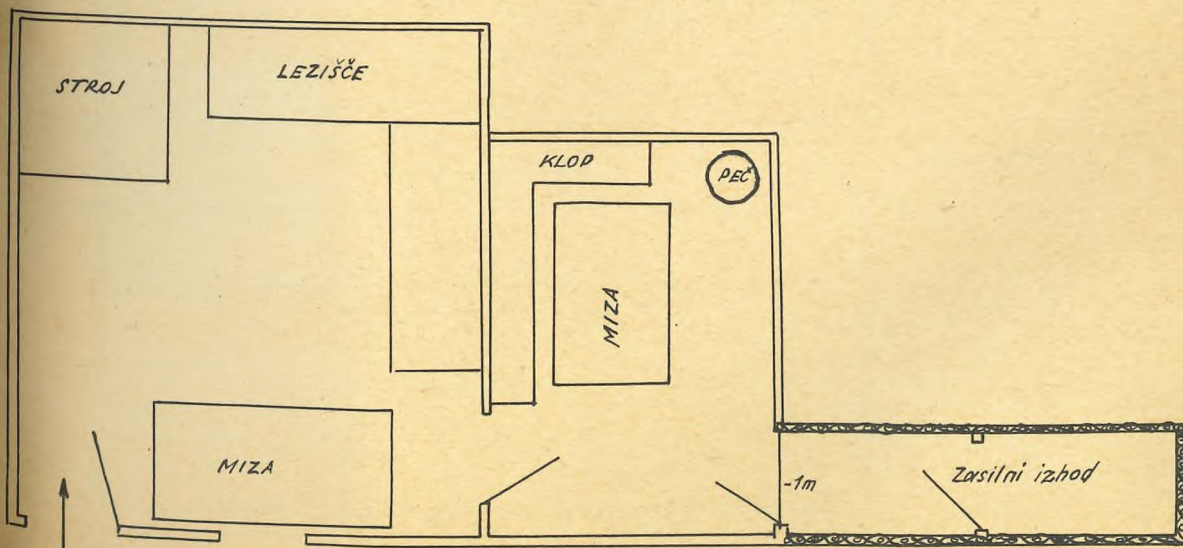
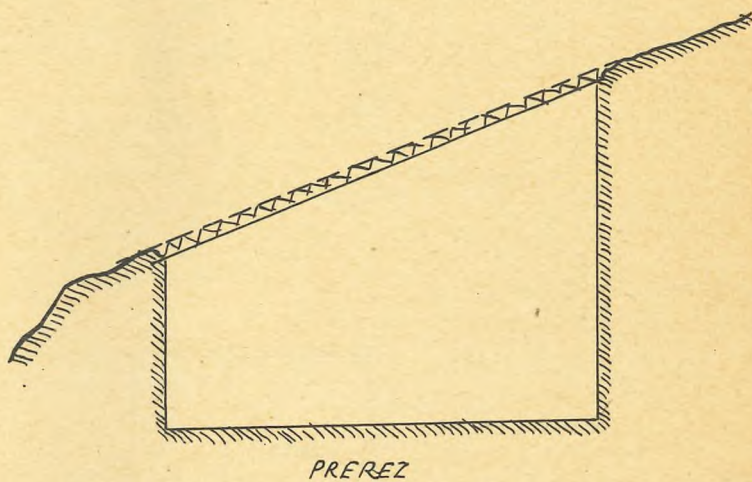
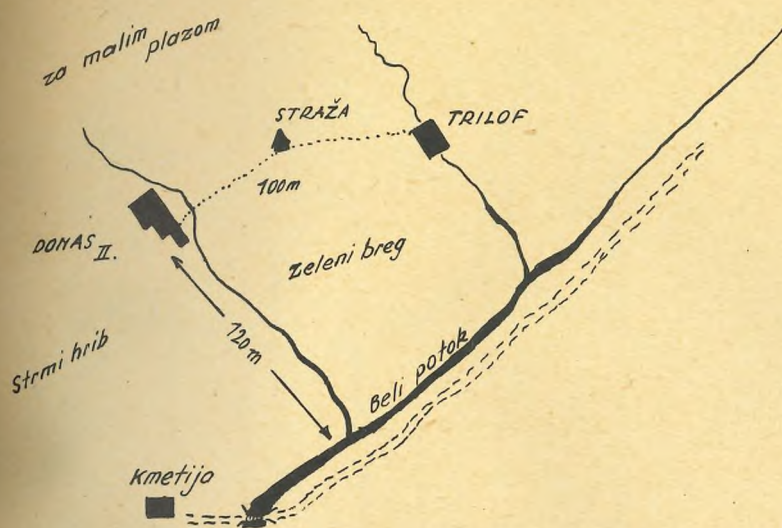
Med gradnjo je Don po svoji zamisli dal izdelati tiskarski stroj na ročni pogon.

Dele si je oskrbel iz raznih delavnic, sestavil pa ga je sam pri bivšem kovaču Omejcu v Ločnici. Pripeljan je bil nato od Šemicove žage (foto 151, tek.št. 1195, neg. 213), z avtomobilom, nakar ga je Peter Založnik z volmi prepeljal do sotočja hudournikov v Belem potoku. Od tu dalje sta ga Ažmana prenesla v bunker. Tiskarna je pričela obratovati pomladi 1944, v času tekmovanja za 3-letnico OF, od tod ime TRILOF (3-letnika OF).

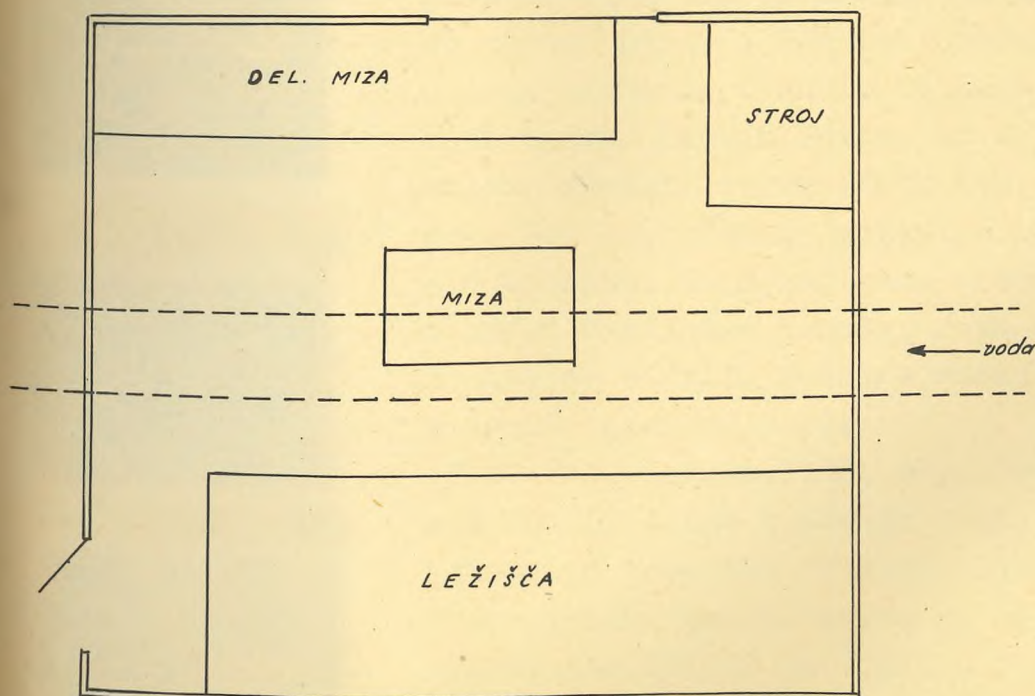
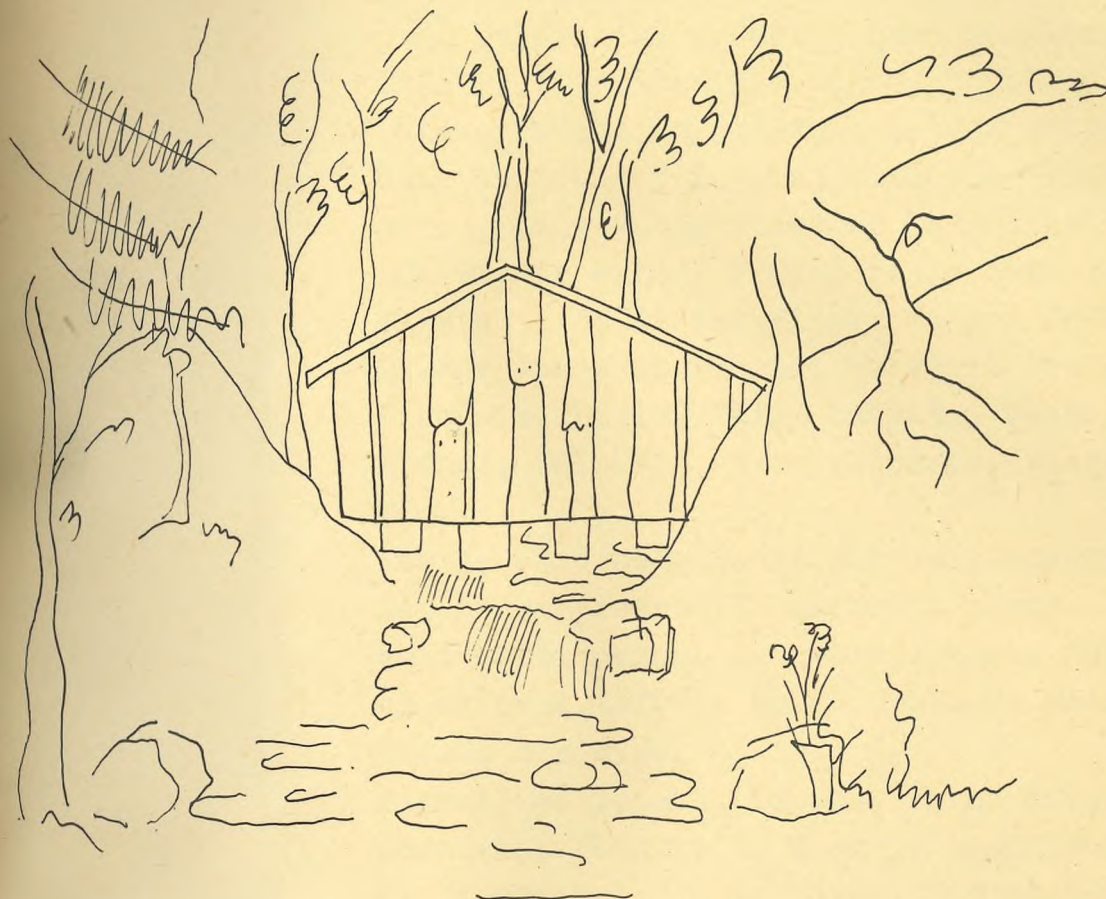

151 1195 213

BUNKER TEHNIKE DONAS II. nad Ločnico

TISKARNA TRILOF nad Ločnico

Pred tem je bila baje že neka tiskarna v Poljanski dolini nad Bodovljami, katero pa je sovražnik napadel in uničil in je zaradi tega bilo nujno zgraditi novo tiskarno - TRILOF. (Tiskarna nad Logom, "JULIJA", je bila napadena in požgana. Za Julijo je začela obratovati najprej tiskarna TRILOF in nato DONAS. Vodja tiskarne TRILOF je bil Edo Bregar - Don. V njej pa je bilo zaposlenih še do 12 tovarišev: sestri Seškovi, Seškov Janez iz Medvod, Miloš iz Brodov, Ivan Žirovnik, Hajim, Filip Lavriša, Novak iz Kranja, Edi Mrak, Ivan Založnik, Franc Knific.

Ker je bilo poganjanje stroja z rokami težko, so ga preuredili na nožni pogon. Svetili so s karbidovkami in petrolejkami. Kuhali so si sami, živila pa so dobivali preko gospodarske komisije.

Tiskali so letake, lepake, razno literaturo, poročila. Osnutke za tisk je pošiljala Pokrajinska tehnika iz Davče (Boš in Bodin).

Tisk so oddajali po zvezah na kurirske postaje za vse strani. Tehnični material je prihajal iz medvoške strani. Do žage ga je pripeljal z avto Ludvik Šemic, od tu naprej pa z volmi Založnik Peter (foto 142, tek.št.1187, neg. 205 - pogled na ruševine tiskarne TRILOF nad Ločnico. Fotografirano preko hudournika v smeri zasilnega izhoda, rova pod zemljo). Bunker so odkrili Nemci v zadnji ofenzivi in zažgali (glej dalje!).

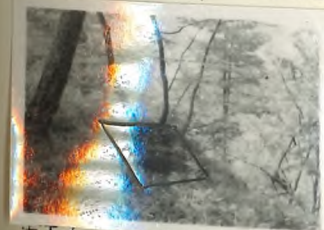
(Foto 144, tek.št.1188, neg. 206 - pogled na TRILOF iznad bunkerja proti zasilnemu izhodu in foto 145, tek.št. 1189, neg. 207 - stražarska opazovalnica na hribčku med tiskarnama TRILOF in DONAS nad Ločnico.)

142 1187 205

144 1188 206

145 1189 207

Ker so potrebe po tisku naraščale, so pričeli z gradnjo večje tiskarne nad gostilno Kozjek v grapi Kopačnik, oddaljeni od gostilne cca 200 m, in sicer na parceli, ki je last Polenjska. Tudi ta je bila zgrajena iz desk, vkopana v zemljo in nekoliko večja od TRILOFA. V njo so namestili nov stroj, katerega je pravtako oskrbel Edo Bregar in je bil večji in težji od stroja v TRILOFU. Tiskarna je dobila naziv DONAS. (Glej skico na strani 214; foto 152, tek. št. 1196, neg. 214 - pogled na kraj, kjer je obratovala tiskarna DONAS; foto 153, tek. št. 1197, neg. 215 - isto, fotografirano iznad vhoda; foto 154, tek. št. 1198, neg. 216 - pogled iz nasprotnega brega proti vhodu).

Po dograditvi tiskarne DONAS se je tiskarna TRILOF po nekako pol leta obratovanja, jeseni 1944 preselila v Davčo, kamor so odnesli tudi stroj. Tja so odšli predvsem tiskarji iz napadene tiskarne nad Bodovljami, ki so ob napadu pribežali v TRILOF. (Na poti v Davčo jih je napadel sovražnik - selila je transportna četa - in padlo je pod Volbenkom 6 borcev in 2 tiskarja. Nekaj delov stroja je padlo v roke sovražniku. Manjkajoče dele so nadomestili nato v Železnikih pri Žumru). Opuščen bunker tiskarne TRILOF se je nato uporabljalo za ekspeditivni prostor tiskarne DONAS.

Število osebja v DONASU se v primeri s TRILOFOM ni povečalo, pač pa je bila kapaciteta zaradi večjega stroja neprimerno večja. V ekspeditivnem prostoru, bivšem bunkerju TRILOF, so se nahajali ekspeditorji in kurirji. Vodja DONAS je bil pravtako Edo Bregar - DON. DONAS je bil dograjen pozno poletu 1944 in je tu deloval nekako tri mesece,

152 1196 214

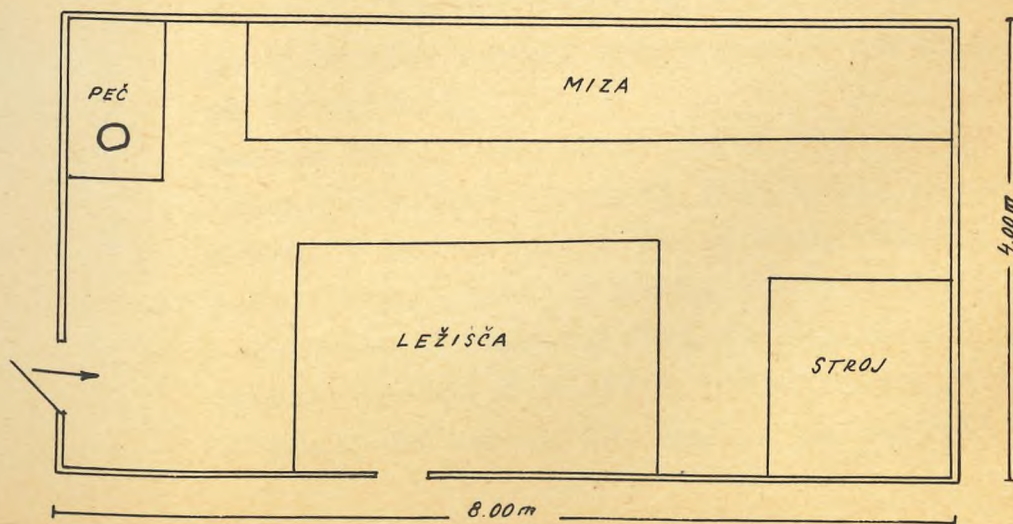
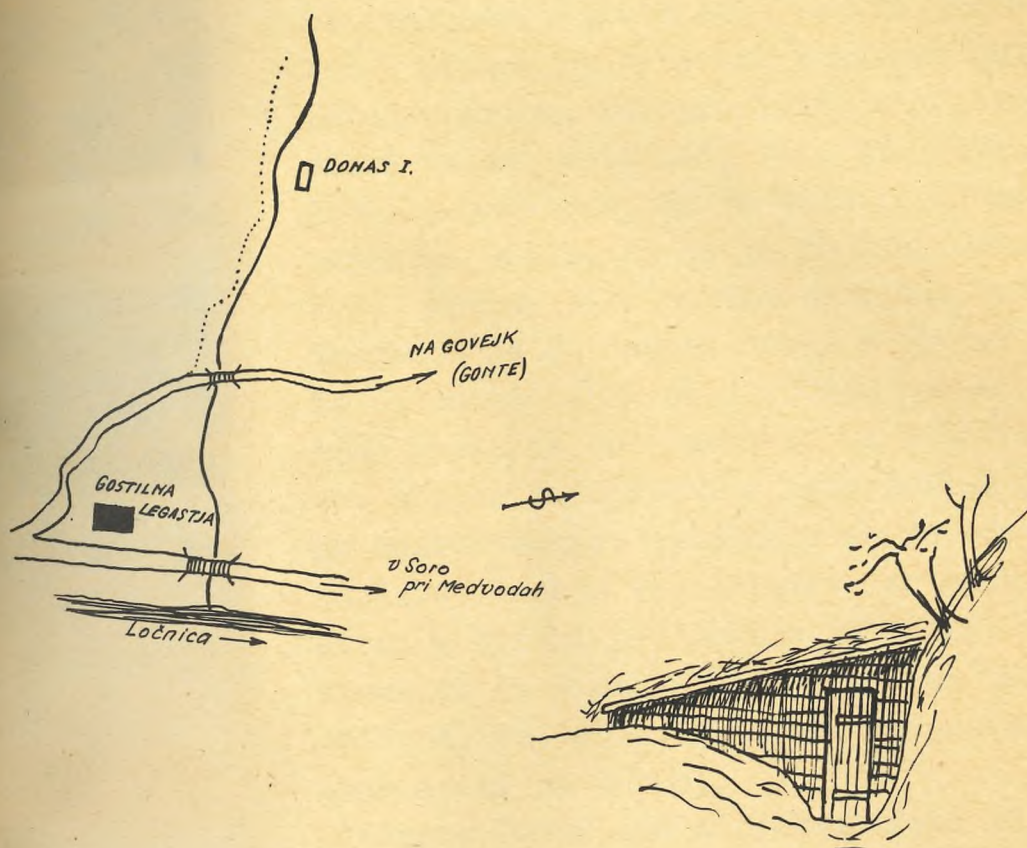

153 1197 215

154 1198 216

DONAS I. POD IGALAM

nakar se je pozno jeseni istega leta preselil v bližino bivše tiskarne TRILOF, cca 80 m stran v sosedno hudourniško grapo v Zeleni breg (glej skico na strani 210!).

Stari bunker DONAS nad Kozjekom pa je ostal po preselitvi tiskarne prazen in je pozneje sam razpadel. (foto 146, tek.št. 1190, neg. 208 -- pogled na ruševine tiskarne DONAS v Zelenem hribu, fotografirano od spodaj v smeri vhoda; foto 147, tek. št. 1191, neg. 209 -- lesena cev, ki je bila speljana pod tiskarno DONAS, da se je po njej odtekala voda, ker je bila baraka zgrajena nad strugo. Ekspedit je še naprej ostal v bivšem TRILOFU. Iz Zelenega brega se je DONAS pozimi 1944 - 1945 preselil pod Pastovko na Jelovico. Prevoz stroja je opravil z avtomobilom do Kroppe Ludvik Šemic. Istočasno se je odselilo tudi vse osebje (na Jelovici so namestili stroj v baraki nad zemljo. V zadnji ofenzivi, spomladi 1945 pa je bila tiskarna izdana in uničena, vendar so bili stroji pravočasno evakuirani na varno).

Tiskarno DONAS nad Kozjekom (foto 152, 153, 154, na skici stran 214 "DONAS I") sta gradila dva tovariša iz Delavskega bataljona iz Davče, pomagali pa so tudi tiskarji, dočim so bunker v Zelenem hribu gradili tiskarji sami (na skici str. 210 "DONAS II".) Bunker v Zelenem bregu so domačini po nalogu tiskarjev zaradi konspiracije porušili po odselitvi).

Bunker TRILOF (na skici stran 211) je do zadnje ofenzive spomladi 1945 ostal nepoškodovan. V tej ofenzivi se je vanj zateklo 8 partizanov. Nemci in bega, ki so hajkali po terenu, so bunker odkrili in napadli. 5 partizanov je skozi zasilni izhod ušlo, tri pa so ujeli in odpeljali. Bunker so zažgali in

146 1190 208

147 1191 209

opustošili. (Foto 142, 144, 145). Za pobeglimi so streljali, a niso nikogar zadeli. Stalne stike z navedenimi tiskarnami je imela Založnikova p.d. Ažmanova družina iz Trnovca.

149 1193 211

150 1194 212

Nemci - okrog 40 mož - so imeli med okupacijo postojanko v stavbi bivše francoske delniške družbe v Trnovcu št. 13. Tu so ostali neko do konca leta 1944, nakar so partizani stavbo zažgali, ker se je govorilo, da jo bodo zasedli belogardisti. V njej so bili nastanjeni nemški policisti (foto 149, tek. št. 1193, neg. 211 in foto 150, tek. št. 1194 neg. 212 - ruševine bivše nemške postojanke). Partizani so stavbo zažgali v času, ko so nemški policisti odšli, belogardistov pa še ni bilo. 14. septembra 1944 je prispelo iz Ljubljane v Ločnico 500 vojakov policije in bega (fasc. 284).

Včasih se je zadrževala na tem terenu po nekaj dni Gradnikova brigada, večkrat pa tudi Škofjeloški odred.

22. januarja 1945 so Nemci in belogardisti prehajkali vse kraje od Ožbolta proti Ločnici in ob tej priliki pregnali kurirje iz stanice 25 - G in 15 - G (fasc. 682 Okrož. OF Škofja Loka).

O TRILOFU in DONASU oz. tiskarnah na tem sektorju glej izčrpen članek Jožeta Kralla: "Illegalne tiskarne grafičnega oddelka "B" Pokrajinske tehnike KPS za Gorenjsko" v Letopisu Muzeja NO LRS I, 1957, na strani 29 in 54 in istega avtorja "DONAS" v Letopisu Muzeja NO LRS II, 1958 na strani

OKRAJ ŽIRI

O razvoju narodnoosvobodilnega boja v Žireh glej v Loških razgledih III, 1956, na strani 39 - 44, članek Milana Žaklja - Žirovnika: Nekaj o osvobodilnem gibanju v Žirovski dolini;

v arhivu Instituta za zgodovino del. gibanja fasc. 681, raj. IV. Žiri, - Poljane - Selca in

v spominskem gradivu za ŽZ "Poročilo žena in mladine iz Žirovskega predela za časa NOB," ki ga je zbrala Ivanka Kovač - Urška 9. XII. 1959 od: Marije Kenda iz Breznice, Berte Gruden - Maruške iz Nove vasi, Anice Mlinar - Milene iz Žirov, Tilke Filipič iz Stare vasi, Jožeta Koširja - Boštjana iz Stare vasi, Jožeta Kavčiča - Muhovcovega iz Stare vasi, Milana Žaklja - Žirovnika iz Stare vasi. Iz tega poročila navajamo:

Upor proti okupatorju se je v tem predelu začel junija 1941. Prvi voditelji upora so bili Vinko Žakelj - Brtelčkov, ki je bil povezan s Kranjem in je bil član KP ter Vinko Oblak - Primcov, ki je bil povezan z Maksom Krmeljem - Matijo. Prvi sestanek je bil v avgustu leta 1941 pri Muhovcevemu Jožetu v Stari vasi št. 12. Na tem sestanku je bilo 6 tovarišev. Vodila sta ga Vinko Oblak in še neki tovariš iz Kranja. Po tem sestanku se je vršil še sestanek pri Albinu Čadežu iz Stare vasi, malo pozneje pri Valentinu Kržišniku v Novi vasi in nato še pri Potočnik Filipu v Žireh. Navzoči tovariši na teh sestankih so potem začeli s tajno propagando proti okupatorju in s pridobivanjem ostalega prebivalstva. Naloge, ki so jih dobili na tem sestanku, so bile zbiranje hrane, orožja in obleke.

Prvi fantje iz Žirov so šli v partizane 18. decembra 1941, in sicer trije bratje Žakelj-Brtelčkov in Brusov Milan. Vinko Oblak je šel v partizane že nekoliko prej. Ob veliki dražgoški ofenzivi je padel Vinko-Žakelj-Brtelčkov, ostali pa so se po tej bitki začasno zatekli na področje Žirov in se pri posameznih družinah zdravili in odpočili. Družine, ki so jim dale zavetje za dalj časa, so bile: pri Brtelčku v Stari vasi, pri Krištanu v Jarčji dolini, pri Graščku v Goropekah, pri Grudnu v Koprivniku. Ti partizani so ves ta čas imeli stalne stike s tovariši na terenu.

V letu 1942 se je zlasti delo med ženami in mladino zelo razširilo. Posebno agilne so bile: Ivanka Kavčič, Jan Silva, Čadež Vilka, Francka Žakelj-Brtelčkova, Berta Dolenc, Ivanka Novak, Marija Bačnar iz Stare vasi; Francka Govekar, Kesič Cena, Francka Kavčič, Ivanka Primožič, Berta Gruden iz Nove vasi; Krištanova dekleta iz Jarčje doline; Franca Oblak - Brezarska, Pretovške iz Koprivnika; Francka Pivk-Mrlakica iz Žirovskega vrha, Marija Cigale-Šuštarca iz Nove vasi, Pavla Mravlje iz Zabrežnika, Anica Mlinar iz Žirov, Marija Kenda iz Breznice, Danica Žakelj iz Račeve, Panja Vera iz Stare vasi. Gotovo pa jih je še mnogo, ki so tedaj delali, pa se zaradi konspiracije za njihova imena ne ve. V letu 1943 se je delo za NOP v Žireh razmahnilo. V partizane je odšlo mnogo fantov, in sicer v mesecu januarju. Ko so se vrste partizanov pomnožile, so nastale tudi večje potrebe za partizansko vojsko in se je tudi organizacija na terenu razmahnila. Organizirani so bili vaški odbori OF, AFŽ, ZSM, ustanovljene gospodarske komisije. Glavna organizacija teh odborov, zlasti AFŽ, sta bila

Milan Žakelj - Žirovnik, takratni sekretar rajonskega komiteja Žiri in partizanka Klara.

Prvi sestanki so bili za odbor žena Stara vas na Čičevem griču (sekretarka tega odbora je bila Berta Dolenc); za Dobračevo je bil prvi sestanek v Lazu nad Novo vasjo (sekretarka Vida Klemenčič iz Dobračeve); za Novo vas pri Primcu v Novi vasi (sekr. Cena Kesič); za Žiri pri Balantu v Tabru (sekr. Anica Mlinar); v Račevi pri Nacku (sekr. Danica Žakelj); za Selo in Jarčjo dolino pri Krištanu v Jarčji dolini (sekr. Ivana Jan).

Medtem, ko so v letu 1941 in 1942 v Žirovskem vrhu bile res aktivne za partizane le posamezne družine, lahko rečemo, da je v letu 1943 predstavljal Žirovski vrh osvobodjeno ozemlje za partizane. Žirovski vrh so od časa do časa hodile še kontrolirati nemške patrolle, vendar so se tja upale le močno ojačene. Kljub temu, da so se partizani na tem področju kretali ponoči in podnevi, niso bili nikoli izdani niti napadeni in to vse zaradi zavednosti vseh prebivalcev Žirovskega vrha in dobrih obveščevalcev iz doline, ki so javili takoj vsak premik sovražnika proti Žirovskemu vrhu.

Velika preizkušnja za Žirovski vrh kakor tudi za vso dolino je bila velika nemška ofenziva v avgustu leta 1943. Takrat so imeli Nemci namen popolnoma uničiti Prešernovo brigado in nekatere manjše enote, ki so bile zbrane na Žirovskem vrhu in pripravljene za pohod na Dolenjsko. Prišlo je do izdajstva nekega vrinjenega izdajalca v Prešernovo brigado, zato so Nemci z največjo močjo navalili od vseh strani na Žirovski vrh in dobesedno obkolili vse borce. Borba je trajala dva dni in dve

noči. Kljub premoči okupatorja in dejstvu, da je bila naša vojska nepopolno oborožena, saj je bilo v brigadi mnogo novomobiliziranih borcev brez orožja, ofenziva Nemcem ni uspela. Glavna zasluga pri tem je bila hrabrost borcev in vzporedno s tem zavednost ljudi v Žirovskem vrhu. Saj okupator med njimi ni našel izdajalcev, še več, kljub največji nevarnosti so ljudje partizane skrivali, jim dajali hrano in vršili obveščevalno. Tako je Pivkova Joža iz Kladja prenesla aktivistom v Žiri pošto od štaba brigade s prošnjo, naj isti preiščejo in ugotovijo, kje je najbolj primeren teren za proboj brigade iz nemškega obročja. Terenci so tej deklici dali navodila za štab in tako so izvršili proboj na Selu, kjer so padli samo trije partizani. Ostali so se prebili srečno v Jarčjo dolino. Ranjence, ki so ob ofenzivi ostali v Žirovskem vrhu so prevzele žene in jih namestile po raznih zanesljivih hišah (dva ranjenca sta bila v mlinu v Novi vasi pri Kadrnu na Selu, pri Muhovcevem Jožetu na Ledinici in drugod). Za vse te ranjence je ženska organizacija lepo skrbela, v kolikor pa jim je bila potrebna zdravniška pomoč, jim jo je nudil takratni zdravnik v Žireh dr. Volčjak.

Dne 23. oktobra 1943 so partizani osvobodili Žiri. Tako so postale Žiri prvo večje osvobojeno ozemlje na Gorenjskem. Najprej je v Žiri vkorakala Vojkova brigada. Prišli pa so takrat tudi Pokrajinski odbor OF, člani Pokrajinskega Komiteja KPS, SKOJ, LMS, SPZZ, dalje okrajni, oziroma rajonski forumi ter še razne druge partizanske enote. Od tega časa dalje ni bilo vse do osvoboditve v maju leta 1945 nikdar več stalno sovražne

postojanke, ampak so bega, Nemci in četniki v Žiri vršili vpade ter terorizirali partizanske družine, katere so bile vsakomur poznane.

Ob osvoboditvi Žirov se je seveda razmahnila vsa organizacija. V Žireh so bili organizirani okrajni forumi: okrajni komite LMS, Okrajni odbor OF, SPŽZ, SKOJ in LMS ter pionirska organizacija. Organizirana je bila tudi gospodarska komisija, ki je skrbela za prehrano vojske in civilnega prebivalstva. Prvi sestanek Okrajnega odbora SPŽZ, na katerem sta bili prisotni tudi Angela Mahnič in še neka druga članica Pokrajinskega odbora za Gorenjsko je bil pri Strojariju v Stari vasi. Za sekretarko tega odbora je bila postavljena Berta Gruden (Odbor SPŽZ je zajemal področje celotne doline Žirov, Savodenj in Ledine).

Vsi navedeni forumi so v času, ko so se nahajali v dolini Žirov in pozneje, ko so se ob novemberski ofenzivi preselili na področje vasi Jarčja dolina in Ledinica pri Žireh, to je v hribe, skrbeli za politično delo med prebivalstvom. Prirejali so razne sestanke, konference, mitinge itd.

Ob osvoboditvi Žirov so bili mobilizirani vsi za vojsko sposobni moški. Težave novemberske ofenzive so skristalizirale vrste borcev. Omahljivci so dezertirali in iskali zavetja pri Nemcih in bega v postojankah. To je bil začetek bega tudi v Žireh.

V Žireh takrat razen partizanske oblasti ni bilo nobenega drugega gospodarja. Naša oblast je morala po svojih gospodarskih organih in množičnih organizacijah skrbeti ne le za prehrano vojaških enot, ampak tudi za vso oskrbo civilnega prebivalstva. Saj od oktobra 1943 pa do končne osvoboditve 1945. leta

ni bilo nobene preskrbe od drugod zlasti ne za partizanske družine, ki so ostale brez živilskih nakaznic, teh pa je bilo mnogo. Po odhodu Nemcev iz Žirov je bilo na občini zaplenjeno večje število živilskih nakaznic, katere so pozneje žene vnovčile v Škofji Loki. Hrana je bila razdeljena med najpotrebnejše prebivalstvo.

13 V septembru 1944 so vpadli v Žiri bega in drugi izdajalci. Pijani so razgrajali po hišah in lovili aktiviste. Pri tej priliki so odvzeli dr. Demšarja, dva ujeta partizana ter obveščevalki Terezijo Kopač in Marjanco Jereb. Vseh pet so na poti proti Goropekam zverinsko ubili.

V okraju Žiri - Iedine je bila v letu 1944 znana četniška postojanka Veharše in belogardistična postojanka v Suhem dolu (fasc. 681).

Poleg zgoraj navedenih žena je kot žrtev bombardiranja padla Dolenc Jožefa iz Žirov, v zadnji ofenzivi pa mladinska Marija Naglič. Med NOB je iz Žirovskega področja padlo 117 žrtev. V letu 1941 je bilo izseljenih večje število družin v Srbijo.

Ko so leta 1943 v januarju odšli mnogi fantje iz Žirov v partizane, so Nemci hoteli vse njihove družine izseliti v Nemčijo (okrog 20 družin). Bili pa so pravočasno obveščeni, tako da se je večina družin pravočasno umaknila. Skrivali so se nato pri raznih družinah. Ob osvoboditvi Žirov so se vrnili domov, ob vpadih pa so se spet skrivali.

V Žireh so se stalno nahajale razne brigade - v glavnem IX. korpusa. Vežkrat so zato bega Žiri obstreljevali z minometom. Vzporodno z ostalimi oblastnimi nalogami se je organiziralo šolstvo. Otroci so bili po

večini organizirani v mladinsko in pionirsko organizacijo ter posečali partizansko šolo. Na tej šoli so poučevala žirovska dekleta - bivše študentke. Pouk se je vršil vsak dan, razen ob vdorih okupatorja. Kadar se je bližal sovražnik, se je mladina razbežala, učiteljice pa so se skrile. To šolo so bega in Nemci zelo preganjali. Vendar so jo vsakič, ko so Nemci in bega odšli, otroci takoj napolnili, med njimi celo otroci bega. Šola je bila dobro organizirana - šolarji so bili najboljši obveščevalci in sodelavci partizanske vojske. Mladinci in pionirji so imeli celo svojo zastavo in uniforme ter so prirejali lastne mitinge. Pouk se je vršil po raznih hišah n.pr. pri Modrijanovcu na Selu, pri Bihaču v Stari vasi, pri Lipetu, pri Muhovcevemu Jožetu. Učiteljice so bile: Kočvara Silva, Rupert Martina, Ernožnik Binca, Bač Silva, Blažič Breda, Kopač Tonica. V letu 1944 so Žiri skrbale tudi za prehrano bolnice Franje.

BREKOVCE

Raztresena vas, deloma v ozki ravnici zgornje Sore ob cesti Logatec - Žiri, deloma v Krčevinah mešanega gozda na položnejših prisojnih pobočjih, 500 m nad morjem, 17 km od Logatca, 5 km od Žirov.

V začetku avgusta 1942 so šli iz Brekovcev skoro vsi moški, sposobni za borbo v partizane. Mobiliziral jih je Dolomitski odred. 12. junija 1943 so v Brekovcah pri Jureču četniki, ki so se pojavili v bližini Žirov, sklicali sestanek, da bi pridobili Žirovce za svoje delo. Sestanka se je udeležilo precej mož in fantov. Ko so jim četniki

razložili svoj program, pri domačinih niso naleteli na odziv. Pozneje so četniki izrazili željo, da bi se sestali s funkcionarji partizanske vojske na Žirovskem terenu. V Brekovcah pri Luki Jerebu p.d. Luketu je bila nova meja med Italijo in Nemčijo. Tu je bila doma mladinka Marjanca Jerebova, ki je bila zelo delovna in je vzdrževala zvezo preko meje. 9.¹³ septembra 1944 so jo belogardisti in četniki ujeli, ob priliki napada na Žiri. Zverinsko so jo mučili ter jo pozneje pod Goropekom umorili. (Iz spominskega gradiva ŽZ, po prip. Francke Jereb). Podatki iz "Kronološkega popisa", Ka/46 za šolski okoliš Brekovce v arhivu Muzeja v Škofji Loki:

Ob razpadu so najprej zasedli ves okoliš Italijani brez boja; jugoslovanske čete so se umaknile iz utrdb in ljudstvo je bilo dva dni samo, nato so prišli okupatorji preko Žirovskega vrha in Treh kraljev.

3. avgusta 1942 so odšli prvi domačini v partizane. Organizacija OF se je širila od Treh kraljev in Rovt.

V bližnjih Opalah so imeli svojo postojanko četniki pod vodstvom nekega Martina Krpana. (To je bil brat nekega partizanskega komandanta v kamniškem bataljonu - op. Milana Žaklja). Med njimi je bil edini domačin Grubarjev iz Brekovc.

Leta 1943 je imela na bližnjih Ravnah postojanko bela garda, ob kapitulaciji Italije pa so se ustanovile postojanke v Rovtah in Treh kraljih. Patrole po 15 do 30 sovražnikov so stalno hodile po hribovskem okolišu. Leta 1942 so Italijani ustanovili v Brekovcah italijansko šolo.

V okolici se v Podklancu nahajata dva grobova padlih borcev, v Ravnah pa štirje. Med

narodnoosvobodilnim gibanjem so padli iz tega okoliša Ignacij Klemenčič, iz Izgorij Jakob Jereb - Podklanec 7, Ivan Trček - Brekovce 6, talka Marjana Jereb - Brekovce 7.

Najbolj prizadeti družini sta bili Jerebova (Martina) iz Brekovc in Terezije Mlakar iz Brekovc 13, ki so jih Nemci preselili v Žiri ter jim porušili hiše zaradi neposredne bližine meje.

Nekaj prebivalcev je bilo interniranih, predvsem v italijanska taborišča, vendar so se vsi srečno vrnili.

Ob osvoboditvi je pobegnilo 22 domobrancev domačinov in 1 civilist.

DOBRAČEVA

Velika raztegnjena vas ob cesti Žiri - Škofja Loka, vzhodnem robu Žirovskega polja. Brez pravega presledka prehaja v Novo vas in Žiri, 404 m nad morjem.

1. avgusta 1942 ponoči je bil na Dobračevi ustreljen nemški stražar pred hišo Franca Eržena; zaradi tega so Nemci aretirali več mož in fantov, ki pa so jih po 14 dneh izpustili.

Nekaj dni po 10. decembru 1942 so partizani naredili kazensko akcijo pri posestniku Krošlju na Dobračevi.

3. avgusta 1943, ko je bila med ofenzivo borba med Nemci in partizani najhujša, so se partizani pod vodstvom zanesljivih domačinov Poldeta Kavčiča in Leandra Mlinarja odločili za preboj na Dobračevi, med Šurkovo in Martinovo hišo, kot so jim svetovali aktivisti.

Dva borca od te skupine sta se okoli 3. ure

11 1078 96

34 1102 120

ponoči priplazila v bližino nemške zasede, vrgla nekaj bomb, nato pa je sledil juriš. Skupina okoli 100 borcev se je pognala čez cesto in preko Sore ter tako prišla na varno v Groblovce. Proti jutru 4. avgusta 1943 so Nemci na Dobračevi ustrelili težje ranjenega partizana, ki so ga še z nekaterimi ujeli na Žirovskem vrhu.

Prve dni po božiču 1943 je prišla v Žiri Vojkova brigada in se je nastanila na Dobračevi. Štab je bil v hiši Pavla Grošlja p.d. Hlipčerja na Dobračevi št. 51 (foto 9, tek. 1075, neg. 93). V štabu je bil operativni oficir Milko Hcjan iz Vrhnike (kriv za 9 padlih v Žireh 3. januarja 1944!).

Ob novem letu 1944 se je štab preselil v Novo vas v hišo Franca Primožiča. Enote Vojkove brigade pa so bile razmeščene po bližnjih gribih.

11. februarja 1944, ko je cca 220 Nemcev in bega vdrlo v Žiri, Fužine in Koprivnik, so vdrli ob 5^h v Dobračevo (fasc. 681). 11. maja 1944 so črnorokci prišli preko Kladij čez Fužine, Jarčjo dolino na Selo in Dobračevo (fasc. 681). 27. maja 1944 je delo v OK KPS Žiri razdeljeno tako, da odgovarja za sektor Ledinica - Selo - Dobračevo in Novo vas aktivistka Majda (fasc. 681)

3. junija 1944 je prišlo v žirovski okraj čez Osojnico, Breznico, Javorjev dol okrog 600 Nemcev iz Idrije. Namestili so se po Žireh, Stari vasi, Novi vasi, Dobračevi, Fužinah, Kranjskem brdu, Hobovšah in Koprivniku. Ujeli so aktivisko Majdo Kolenc in Julko Žakelj iz Žirov. Majda je izdala odbor SKOJ, Julka je ušla (fasc. 681).

Po umiku partizanskih čet iz Žirov so se v Grošljevi hiši št. 51, naselili za nekaj dni

belogardisti iz Št. Jošta ali Rovt. Njihovo obnašanje je bilo zelo surovo, pretaknili so vso hišo in mnogo pokradli. Grošljeva sinova so z več drugimi aretiranci odpeljali na belo postojanko v Št. Joštu.

Pred tem, v času osvobojenih Žirov so v tej hiši dalje časa bili partizani verjetno udarni vod ali kaka druga udarna enota, ker zatrjuje, da so bili "udarniki" (po prip. Grošljeve gospodinje iz Dobračeve št. 51, top.1957).

Na Žirovskem pokopališču na Dobračevi stoji spomenik neznanim borcem NOB (foto 11, tek. 1078, neg. 96 in foto 34, tek. 1102, neg. 120). Od Jeseni 1944 je bila tu stanica I. Gorenjske reledne linije, Dobračeva G - 36. Zvezo je vzdrževala s stanico Žirovski vrh G - 9 in s TV - 2a (Loški razgledi III, 1956, str. 22) Tu sta dve partizanski grobišči in sicer večje na pokopališču, manjše pa v smeri proti Selu, kjer je bil ob priliki žirovske hajke avg.1943 proboj II.bataljona Prešernove brigade.

Iz Dobračeve je bilo odpeljanih v Nemčijo 5 domačinov, v Srbijo so bili izseljeni 4 (fasc. 683).

Za splošen razvoj narodnoosvobodilnega gibanja glej zgoraj pri "Okraj Žiri" navedene članke oz. gradivo!

FUŽINE

Leže ob začetku ceste Fužine - Savodenj - Cerčno, z jedrom v trikotnem pomolu nad Poljansko Soro in izlivom Sovodnjice, 465 m nad morjem, 23 km od Škofje Loke, 1 km od Trebije.

5 a 1971 5/69

V decembru 1941 (19.decembra) so Žirovski partizani zažgali most na Fužinah (foto 5a, tek. 1971, neg.5/69 in 70), katerega pa so začeli Nemci takoj obnavljati. Delo je vodila neka nemška firma iz Celovca in ko se je začela dva dni pred božičem Poljanska vstaja, so delavci, ki so delali pri mostu, zapustili delo. Kdo je to stavko organiziral ni znano, bil pa je med delavci neki zidar Janez iz Sela pri Žireh, ki je bil znan kot saboter. Delavci so 100 % zapustili delo in odšli domov, nekateri pa nato še tiste dni v partizane (po pripovedovanju Jožeta Kumra-Borisa p.d. Jakaponca iz Trebije 12; o diverzijah Cankarjevega bataljona 19.dec.1941 na mostu pri Fužinah sporoča poveljstvo XI. armadnega korpusa (Robotti) in dok. 208. št. 215 na str. 213 Zbornik VI, 1).

Decembra 1941 so šli partizanski mobiliziranci preko Fužin in Kladja na Žirovski vrh do Javorča, kjer je bilo zbirališče (glej Savodenj!).

18. decembra 1942 so partizani v Fužinah pri Žireh pognali v zrak tri mostove. Nemška četa ki je prišla kot okrepitev iz Škofje Loke, je padla v partizansko zasedo ter utrpela znatne izgube (35 mrtvih in 43 ranjenih) (Poroča major Lombardi v dokumentu št. 215 na str. 513, Zbornik VI, 1).

V Fužinah, Savodnju, Koprivniku in Stari Oselici je bila partizanska mobilizacija od 21. do 23. dec. 1941 (Glej Savodenj!). Marca 1943 se je zadrževala na Fužinah v Lovranovem gozdu 3. Žirovska četa, ki se je kasneje, verjetno aprila ali pa še marca 1943 premaknila v Tešarjev gozd na Koprivniku (foto 29, 30, tek. št. 2011, 2012, neg.6/112, 6/113; glej Koprivnik!).

29

2011 6/112

30 2012 6/113

12 1999 6/100

13 2000 6/101

Sredi marca 1943 je skupina partizanov iz Žirovskega vrha zaminirala pri Fužinah cesto in podrla nekaj telefonskih drogov.

Spomladi 1943 so Nemci bili v Miklavčičevi hiši pri Cigarju, že pred požigom šole na Trebiji. Tja so se vrnili iz Savodnja (foto 12, tek. 1999, neg. 6/100 in foto 13, tek. 2000, neg. 6/101).

5. maja 1943 okrog 14. ure so Žirovski partizani, ki so bili obveščeni, da bodo Nemci pri Opalah ujeta dva borca v poštne avtobusu odpeljali v Škofjo Loko, napadli avtobus s spremstvom. Uničili so vozilo in ubili 4 Nemce. Ujetih partizanov pa ni bilo v avtobusu, ker so jih že pred tem odpeljali v Škofjo Loko.

Iz postojanke v Fužinah so pognali Nemce v oktobru 1943 partizani Prešernove in dela Vojkove brigade.

Ko so Nemci po veliki hajki 16., 17. in 18. novembra 1943 na Oselici prodirali proti Žirem, so nad centralo na Fužini ustrelili 3 ujete partizane. Domačini so jih nato pokopali v skupen grob.

16. novembra 1943 je en bataljon XVI. brigade Janka Premrla - Vojka pregnal Nemce iz zasede v Fužinah (iz Pregleda važnejših dogodkov in borb v letih 1941-1945, Slovenski zbornik 1945)

11. februarja 1944 je cca 220 Nemcev in belogardistov v treh kolonah vdrlo v Žiri, Fužine in Koprivnik (ob 12^h); ubit je bil en partizan.

4. maja 1944 so prišli Nemci in bega v Fužine. V spopadu z borci brigade Janka Premrla-Vojka (13 mož zasede) padejo trije belogardisti, od partizanov pa eden pade, trije so ujeti (fasc. 681), Okrajni komite KPS raj. IV. Žiri-Poljane - Selca).

11.maja 1944 gredo črnorokci preko Kladij čez Fužine v Staro Oselico in dalje na Savodenj (fasc. 681).

4. do 5.junija 1944se je prvi bataljon brigade Janka Premrla-Vojka v bližini Fužin spopadel z Nemci. 1.Nemec mrtev, 1 ranjen, 1 partizan mrtev (fasc. 681). V tem času je bilo v Fužinah mnogo Nemcev, ki so prišli hajkati iz Idrije (glej Dobračevo!).

7.avgusta 1944 je enota IX.korpusa minirala električno centralo v Fužinah. Uničila vodovodno cev, transformator in os glavnega kolesa (isti dan je zaplenila na Češnjici 150 kg usnja) (fasc. 294,Škofjeloški odred.) Pred napadom na postojanko Gorenja vas, decembra 1944, se je štab XXXI. divizije in Vojkova brigada zbral v tej vasi, kjer so bila izdana zadnja navodila za napad ("Zapiski iz raznih krajev" arhiv Muzeja v Škofji Loki).

1.februarja 1945 je na Fužinah bega napadla partizansko zasedo. Zažgali so hišo pri Jurčku (foto 25, tek. 2001, neg.6/102;iz Savodenske šolske kronike) in ubili 5 partizanov. Dopisnik Tanjuga pa javlja 12. februarja 1944, da se je 31.januarja 1945 okrog 100 bega zločincev podalo iz Gorenje vasi na Fužine, kjer se je nahajala 11 članska partizanska zaseda. Prišli so zjutraj ob 4.^h oblečeni v bele halje. Straža jih je pravočasno opazila in vnela se je pol urna borba. Padlo je 6 partizanov. Enega partizana so ranjenega ujeli in ga, ker ni mogel hoditi, po strahotnem mučenju ustrelili. Nato so belogardisti zažgali se hišo, čeprav je bila belogardistična. Imeli so dva mrliča in nekaj težko ranjenih". (Fasc. 683 Okrožni OF Škofja Loka). Iz Fužin je bilo odpeljano v Nemči-

25 2001 6/102

20 1982 5/82

jo lo domačinov, (fasc. 683). Leta 1944 so partizani ponovno zažgali most na Fužini, obenem pa so minirali tudi "galerije" na cesti, ki vodi v Žiri in raztrelili tlačni cevovod električne centrale na Fužini (foto 20, tek. 1982, neg. 5/82). Akcijo je izvedel VOS pod vodstvom Pavla Ingliča-Bara. Nemci so nato ponovno zgradili zasilni most.

GOROPEKE

Gričasta hribovska vasica jugovzhodno od Žirov 681 m nad morjem, 4 km od Žirov, 15 km od Trate.

V tej vasi so bili često po hajkah nastanjeni v raznih hišah ranjeni partizani, za katere so skrbele žirovske žene (glej Žiri!). 15. novembra 1943 ob ponovni nemški ofenzivi na žirovske partizane so se ves dan pomikale partizanske kolone iz Goropek in vse bližnje okolice: Žirovskega vrha, Lavrovca, Kladja, Vrsnika in Ledin (Ledinice).

16. novembra so Nemci in njih pomagači zažgali hišo pri Balčku na Goropekah (iz prip. Vinka Govekarja iz Stare vasi).

Zaradi najavljenega prihoda belogardistov v Žiri in Goropeke so okrog 9. februarja 1944 bili v dogovoru s partizansko vojaško oblastjo požgani Sokolski dom, Orlovski dom, občina, novo in staro župnišče in carinar-nica.

13. septembra 1944 so belogardisti in četniki pod Goropekami ustrelili, potem, ko so jih prej mučili, dr. Demšarja, Marjanco Jerb iz Brekove, Terezijo Kopač iz Žirovskega vrha in dva ranjena partizana. (fasc. 683, Okrožni OF Škofja Loka). Iz Goropek je bil en domačin odpeljan v Nemčijo (fasc. 683).

HOB OVŠE

Raztresena vas na levem bregu Sopotnice, v razširjeni soteski med Staro Oselico in Koprivnikom, 520 do 560 m nad morjem, 3 km od Fužin, 3 km od Stare Oselice.

Ustanovni sestanek OF odbora za sektor Sovodenj - Koprivnik itd. je bil pri Gantarju, Graparju, v Hobovšah št. 1 (foto 43, tek. 1998, neg. 6/99) v začetku leta 1943. (Glej Sovodenj!).

Organizacija v Stari Oselici je vključevala nekako od pomladi 1943 tudi vas Hobovše (Glej Stara Oselica!).

Po osvoboditvi Sovodnja, 12. oktobra 1943, je bil ustanovljen poseben OF odbor za Hobovše. Ustanovljena je bila tudi gospodarska komisija, ki je obsegala področje Sovodnja, Hobovš, Stare in Nove Oselice, Koprivnika in Podjelovega brda (glej Podjelovo brdo!).

3. junija 1944 dopoldne je prišlo v Žirovski predel čez Osojnico, Breznico, Javorjev dol okrog 600 Nemcev iz Idrije. Nastanili so se po Žireh, Stari vasi, Dobračevi, Selu, Fužinah, Kranjskem brdu, Hobovšah in Koprivniku (glej Dobračeva! fasc. 681).

Partizanska šola, ki je delovala od 2. oktobra 1944 do 21. febr. 1945, se je iz šolskega poslopja v Stari Oselici preselila v hišo št. 2 v Hobovše. Poučevala je Francka Sedej iz Hobovš (Glej Staro Oselico).

27. marca 1945 ob zadnjem velikem vpadu Nemcev v Sovodenj so zažgali v Hobovšah hišo Toneta Peternelja in Andreja Eržena (glej Sovodenj!).

Iz Hobovš je bilo odpeljanih v Nemčijo 8 domačinov (fasc. 683 Okrožni OF Škofja Loka).

43 1998 6/99

IZGORJE

Raztreseno hribovsko naselje v Zgornji dolini Sore, 670 m nad morjem, 17 km od Logatca, 7 km od Žirov. V začetku avgusta 1942 so šli v partizane vsi moški iz Izgorja sposobni za borbo. Kakor oni iz Podklanca in Brekovce so taborili na Žirovskem vrhu v Jarčji dolini in v Groblovcu. (Glej Jarčja dolina!).

JARČJA DOLINA

41 1115 134

41a 1116 135

Vas leži raztresena po osojnih pobočjih severozapadno od Žirov, s katerimi jo veže vozna pot. Cca 600 m nad morjem, 6 km od Žirov, 27 km od Logatca (po prip. Štefke Gantar p.d. Seljakove, Jarčja dolina 20; foto 41, tek. 1115. neg. 134 in foto 41 a, tek. 1116, neg. 135 - Seljakova hiša). Že leta 1942 so prišli k Seljaku prvi borci. Bila je to verjetno Žirovska četa, ker so bili v tej enoti v glavnem samo domačini iz Žirov in okolice. Do večjih borb tiste čase toč ni prišlo.

Pomladi 1942 je neka nemška patrulja opazila partizane, ki so prišli iz Žirov in jih je napadla v Tešarjevem gozdu. Ob tem spopadu je padel partizan Krogarjev Nande iz Ledinice. Nemci niso imeli žrtev. V začetku avgusta 1942 so v Jarčji dolini taborili partizani - domačini iz okoliških vasi Izgorje - Podklanec in Brekovce (javke glej Žirovški vrh!).

Od leta 1943 dalje so se pri Seljakovih stalno zadrževali domači terenski aktivisti iz Žirovske okolice.

Mladinski aktiv iz Koprivnika, ki je bil organiziran marca 1943, je dobival literaturo iz Jarčje doline (glej Koprivnik!). V grapi med Kristanom in Kovačem je bil zanesljiv bunker, kjer so borci prenočevali in shranjevali hrano.

(V "Zapiskih iz raznih krajev" v arhivu Muzeja v Škofji Loki je zabeleženo, da):" je bilo v Jarčji dolini okrog 5 bunkerjev, od katerih so bili menda trije izdani in jih je okupator uničil, dočim sta se dva ohranila do osvoboditve. (pri Picnu!) Pri Picnu je imel nekaj časa svoj sedež Rajonski komite KPS, v bližini Kovka so imeli bunker kurirji, ostale bunkerje pa so imeli različni drugi okrajni forumi, na pr.: VOS. Tu so gradili bunkerje predvsem neoboroženi fantje Žirovske čete, oboroženi pa so hodili v patrulje in zasede".

Na veliko soboto 1943 je Žirovska četa iz Zabrežnika skozi Jarčjo dolino šla v Koprivnik. Okrog velike noči se je nekaj dni tu zadrževala manjša skupina Žirovske čete. Pri Žustu v Jarčji dolini je bil v oktobru 1943 sedež VOS. (foto 43, tek. 1118, neg. 137 in 43 a, tek. 1119, neg. 138 - Žustova domačija). Neki bunker, ki je menda tudi služil VOS in v katerem se je zadrževal partizan Arti iz Škofje Loke, je bil v Bartelovi grapi. Z obveščevalnim centrom v Jarčji dolini je od jeseni 1943 imela zvezo Marija Kenda Brdarca iz Breznice (glej Žiri!).

V oktobru 1943 so bile v Jarčji dolini pri Peternelu volitve v NOO za Žiri.

V času osvobojenih Žirov, od 24. oktobra do 15. novembra, je bila nekaj časa komanda mesta Žiri pri p.d. Kovaču v Jarčji dolini (foto 3 a, tek. 1067, neg. 84 in foto 3 b,

43 1118 137

43a 1119 138

3 a 1067 84

3 b 1067 85

tek.1067, neg. 85).

15.novembra 1943 ob ponovni ofenzivi Nemcev na Žirovske partizane, se je Pokrajinski komite iz Ledinice začasno preselil k Seljaku v Jarčjo dolino, komanda mesta Žiri pa iz Stare vasi k Mauserju v Jarčji dolini. Po novemberski ofenzivi 1943 so se partizani polagoma vračali v bližino Žirov. Vse polno jih je bilo v Jarčji dolini in v Koprivniku. V zimi 1943 - 1944 se je v Seljakovi hiši nekako teden zadrževal štab XXXI. divizije. Štefka Gantar se spominja komandanta enega bataljona Vojkove brigade - Blaža, dalje Perota in komandanta divizije Duleta. Vojkova brigada je postavila svoje položaje v okolici, in sicer en bataljon na Pretovščem griču, drugi pa na Mrzlem vrhu. Za štab so kuhali v Seljakovi kuhinji, za "Pratečo četo" pa zunaj v kotlu. Štabno osebje je spalo v hiši, ostali borci pa v hlevu, kjer so imeli tudi cca 8 konj. Žirovski aktivisti so borce in štab ves čas oskrbovali s hrano. Pri Seljaku je bilo stalno shajališče terencev in javka. Oglašale so se stalno skupine od 10 do 20 borcev. V tej hiši so imeli tudi stalne sestanke s terenci. Tu se je vršil partijski sestanek, ki so se ga udeležili tovariši iz Selške doline, navzoč pa je bil tudi Milan Žakelj iz Žirov.

Leta 1943 je Gantar p.d. Seljak zgradil v Seljakovem gozdu v Rebri bunker, ki je služil le kot zasilno zatočišče nekaterim voditeljem. V njem se je včasih zadrževal tudi Milan Žakelj. Ta bunker je služil do leta 1945, ko so ga praznega odkrili Nemci in ga z vso opremo uničili.

Na Mauserjevem griču - v Jakcovem gozdu, je bil bunker, ki so ga imenovali "Kraljestvo

36 1104 122

36a 1105 123

5 1068 86

5a 1069 87

5b 1070 88

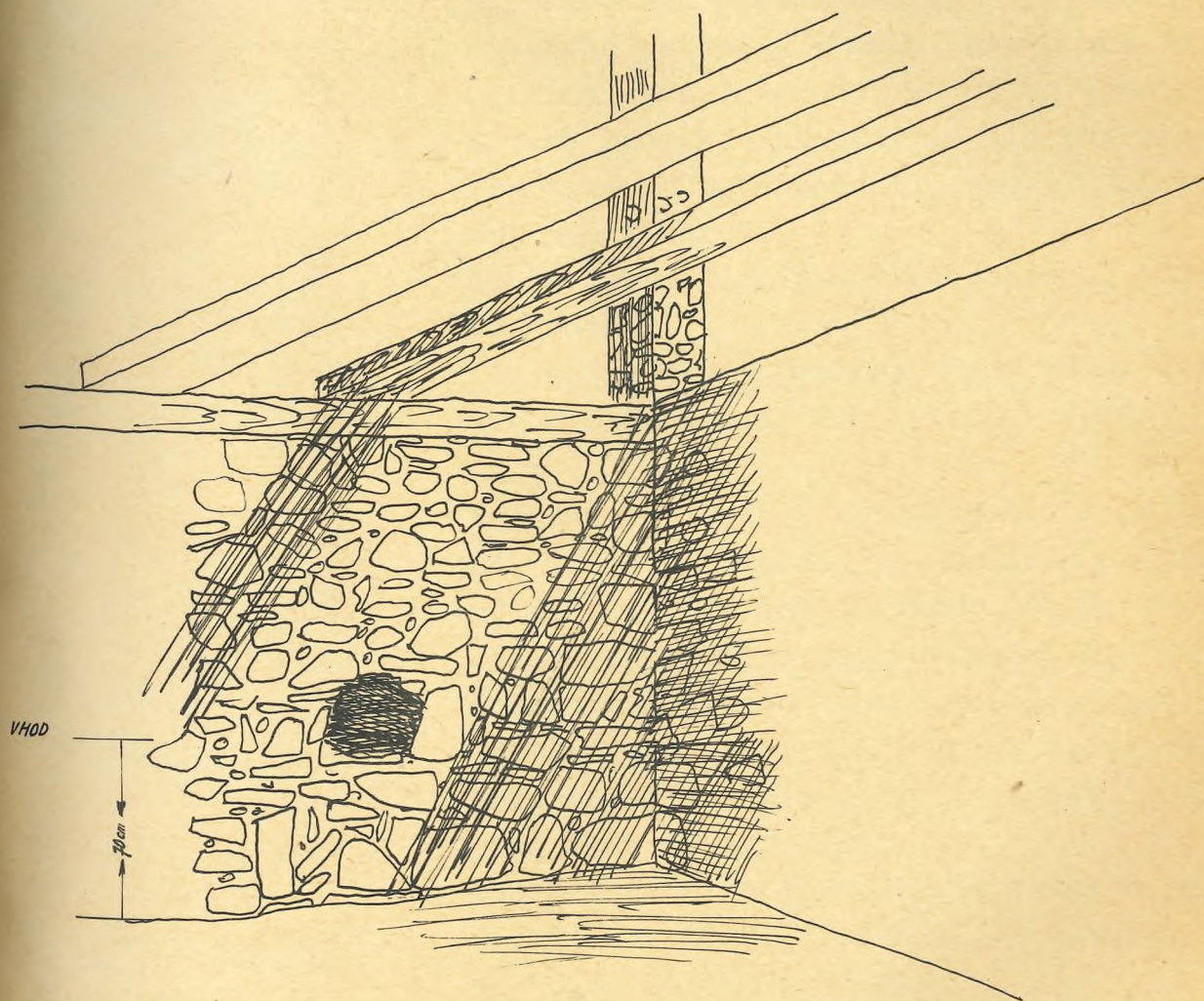
5c 1071 89

pajkov", ker je bilo v njem polno pajkov. To je bila prav-zaprav nekaka podzemeljska votlina preurejena v bunker. V njem so se zadrževali predvsem kurirji, toda le ob hajkah. V bunkerju je bilo 8 ležišč. Nemci so odkrili praznega jeseni 1944. Bunker pri Picnu je bil v grapi, kakih 150 m od hiše (foto 36, tek.1104,neg. 122, in foto 36a, tek. 1105, neg. 123 - ruševine bunkerja). Služil je gospodarski komisiji kot skladišče materiala, ob hajkah pa so se zadrževali v njem terenci in borci. Dohod vanj je bil speljan po grapi, po vodi. Zgrajen je bil leta 1943.

V Picnovem hlevu je bil bunker, ki je služil rajonskemu partijskemu komiteju, ki se je zadrževal pri tej hiši. (Glej skico na str. 237; foto 5, tek. 1068, neg 86 - Picnova domačija, kjer je imel nekaj časa svoj sedež Okrajni odbor OF za Žiri, Sovodenj in Ledine (foto 5a, tek.1069, neg. 87 - hlev pri Picnu, kjer je bil bunker OK KPS, foto 5b in 5c, tek. 1070 in 1071, neg. 88 in 89 - isto). Ker so sedaj pri Picnu novi lastniki, ki so se doselili po vojni, je v samem kraju težko dobiti kaj več podatkov.

11. maja 1944 so črnorokci (četniki Črtomerove skupine, ki so se izdajali za črno roko in ki so imeli logor na Lavrovcu) prišli preko Kladja čez Fužine v Staro Oselico, na Savodenj ter preko Koprivnika in Jarčje doline na Selo in Dobračevo (fasc.681 in 683). 27.maja 1944 je bilo delo v OK KPS Žiri razdeljeno tako, da je član Iko odgovarjal za sektor Žiri - Stara vas - Jarčja dolina. Od 5. do 9.junija 1944 je 700 Nemcev v 7 partijah hajkalo po Jarčji dolini in Mrzlem vrhu.

BUNKER „PRI PICEN“ v Jarčjem Brdu 6

Že 3. junija 1944 dopoldne je prišlo v Žirovski okraj čez Osojnico, Breznico in Javorjev dol večina Nemcev iz Idrije. (Tedaj so ujeli Majdo Kolenc in Julko Žakelj iz Žirov. Majda je ujeta izdala odbor SKOJ, Julka je ušla.) (Fasc. 681 Okrajni komite KPS, rajon IV, Žiri - Poljane - Selca).

V "Zapiskih iz raznih krajev" je zabeleženo, da je neke noči leta 1944 pri kmetu p.d. Pretovču nad Jarčjo dolino prenočevala partizanska patrulja 7 mož. Nemci, ki so tam v bližini držali zasedo, so za to vedeli, partozane iznenada napadli in jih vse pobili. Poslopje so nato požgali, zgoreli so tudi vsi padli borci.

Iz Jarčje doline je bil odpeljan v Nemčijo en domačin.

(Iz spominskega gradiva za ŽZ, prip. Frančiške Kržišnik p.d. Krištanove v Jarčji dolini):

V januarju 1942 so se tukaj oglasili partizani, ki so se vračali iz Dražgoške bitke. Med njimi sta bila Jan in Vinko Oblak. Partizani so se tu počutili precej varne, ker je Jarčja dolina precej oddaljena od ceste.

Od februarja 1943 dalje se je začelo tod bolj množično delo za NOB. Takrat je odšel prvi fant v partizane.

Pri Krištanu je bila stalna javka za obveščevalce v Žireh, Ledinici in na drugi strani hriba proti Savodnju.

Zadnje dni aprila 1943, ko so ravno trije partizani našli zavetje v hiši, domače hčerke pa so imele polne roke dela s pripravo trosilnih lističev in parol za 1. maj, je prišlo 12 nemških žandarjev od druge strani pa partizani. Partizani so ubili enega žandarja ostali pa so prestrašeni prebili vso

noč v hiši in niso našli treh partizanov, ki so tudi tam spali.

Odbor AFŽ je bil organiziran v vasi aprila 1943, organizirala ga je Francka Žakelj - Majda najprej iz 4 žena, med katerimi je bila Francka Kržišnik.

V poletju 1943 so se začeli oglašati in ostajati v vasi višji politični forumi in aktivisti, štabi brigad, v letu 1944 pa je bila v vasi tudi XXXI. divizija s štabom (glej zgoraj!).

Pokrajinski odbor AFŽ je imel od leta 1944 dalje čisto sestanke v Jarčji dolini in na Ledinici.

JAVORJEV DOL

Manjša vas, leži v hribih severozapadno od Žirov ob poti, ki jo veže z Žirmi. Cca 750 m nad morjem, 9 km od Žirov, 10 km od Trate. Nemci so leta 1941 - 1942 zgradili na Savodnju veliko leseno barako, ki stoji še danes, en del pa se je nahajal v Javorjevem dolu. Ko se je leta 1943 marca in aprila nahajala v Koprivniku prva večja partizanska enota, je postal žrtev Nemcev iz Javorjevega dola Krogarski Nande iz Ledinice pri Žireh. Posadka iz Javorjevega dola se je nato priključila Savodnju (glej Savodenj!) V oktobru 1943 sta namreč Prešernova in Vojkova brigada pognali v beg Nemce v Javorjevem dolu. Ves Javorjev dol je bil organizacijsko vezan na Koprivnik.

3. junija 1944 je prišlo v Žirovski kraj čez Osojnico, Breznico in Javorjev dol okoli 600 Nemcev iz Idrije (glej Dobračeva!)

KLADJE

65 1130 149

66 1129 148

Raztresena kmetška naselbina v dveh policah Kovšakovega griča (760 m) in na severozapadnem robu Žirovskega vrha nad Fužinami in Trebijo. 520 do 800 m nad morjem, 1 km do Trebije, 4 km do Stare Oselice.

(Po pripovedovanju Aleksandra Jurce, p.d. Pivkovega, Kladje št. 5; foto 65, tek. 1130, neg. 149 – hiša pri Jurcu, foto 66, tek. 1129, neg. 148 – lesena baraka in del hleva pri Jurcu).

Prešernova brigada s komandantom Karlom je prvič taborila v Kladju pozimi 1943 – 1944 in sicer mesec dni. Štab brigade je bil v hiši, kjer so člani štaba tudi prenočevali in se hranili. Ob hiši v leseni baraki poleg hleva je bila kuhinja komore in zaščitne enote. Komora je imela v hlevu tudi konje. Živino za prehrano so klali za gospodarskim poslopjem. Borci komore in zaščitne enote so prenočevali na gospodarskem poslopju. Ostalo moštvo brigade je bilo nastanjeno po okoliških kmetijah, in sicer pri Francu Bogataju, Tomažu Bogataju, en bataljon pri Bukovcu, en bataljon pa na Žirovskem vrhu. Pozneje je bila ta brigada ponovno tukaj za nekaj dni. Štab je bil pravtako v Jurcovi hiši. Tudi ob priliki napada na Gorenjo vas je šla brigada tod mimo.

Jeseni 1944 je bil pri Jurcu štab Škofjeloškega odreda s komandantom Blažem. Borci so bili nastanjeni po okoliških kmetijah.

Pri p.d. Jurcu so si na gospodarskem poslopju za domače potrebe napravili že pred ofenzivo 1943 manjši bunker. Vanj so se v času ofenzive zatekli trije partizani in ena partizanka, in srečno prebili tridnevno ofenzivo, čeprav so se Nemci kake dve uri nahajali

tik pod bunkerjem za radijsko postajo tako, da so jih partizani opazovali skozi špranje. V omenjeni ofenzivi je bil v gozdu pod hišo ujet ranjen partizan, katerega so Nemci ustrelili v hiši, domači pa so ga morali zakopati par m od hiše. Bil je iz Bleda in so ga svojci po osvoboditvi prekopali. Nižje pod hišo sta tedaj padla dva partizana, ki so jih Pivkovi našli nekaj dni po ofenzivi in jih pokopali na licu mesta. Eden od teh je bil verjetno ranjen in je izkrvavel na vojaški odeji, na kateri so ga našli ležati mrtvega.

Leta 1943 ali 1944 se je tu zadrževala Vojkova brigada, ki je prišla iz smeri Žiri na Žirovski vrh, kjer je tudi prenočila. Pogosto so prihajali belogardisti iz Gorenje vasi, Lučenj in Št. Jošta. Pri poizvedovanjih za partizani so bili zelo nasilni in so večkrat po hišah tudi ropali.

22. julija 1942 so Nemci požgali domačijo pri Borovnjaku v Kladju. Gospodarja so ustrelili in ga pol živega vrgli v gorečo hišo, družino pa pregnali.

Med Selom in Kladjem - pri Košaku - je bila javka za partizane na Žirovskem vrhu v Jarčji dolini in v Groblovcu. Preko Kladja je po veliki noči 1943 Žirovska četa šla na Žirovski vrh. Ker so četniki izrazili željo, da bi se sestali s funkcionarji partizanske vojske na žirovskem terenu, so se sestali v gozdu nad Kladjem po 12. juniju 1943. OF sta zastopala Milan Žakelj in Jože Mravlje, četnike pa oficir Gorjan s pravim imenom Hlebec. Toda tudi ta sestanek ni rodil zblizanja, ker so hoteli četniki imeti vodstvo. (O srečanju s četniki glej članek Milana Žaklja, LR , III. 1956, str. 45 - 48.)

Ves dan 15. novembra 1943 so se ob ponovni nemški ofenzivi na žirovske partizane pomikale partizanske kolone iz Kladja in bližnje okolice, Žirovskega vrha, Vrsnika, Goropek in Ledinice.

Decembra 1941 so partizanski mobiliziranci šli preko Kladja in Fužin na Žirovski vrh do Javorča, kjer je bilo zbirališče.

Pri kmetu "Čiku" (Jurca, glej zgoraj!) v Kladju je bila javka za TV G - 9, ki je bila v bližini.

Leta 1944 so bega odvedli Štefko Obrunovo iz Kladja. Med potjo na Hotavljje, kamor so gonili na delo Bevkovo iz Podjelovega brda in Obrunovo, je ta skušala pobegniti. Neki bega jo je najprej težko ranil, nato pa jo je drugi ustrelil do konca (glej Podjelovo brdo!)

13. septembra 1944 so belogardisti vdrli v Kladje. Partizani so jih 3 x odbili. Ko so nato prodrli, so zgnali s silo v center ljudi in napravili govor (fasc. 681).

16. marca 1944 pride I. bataljon Prešernove brigade na Kladje h kmetu Bendetu (fasc. 280). Iz Kladja je bilo odpeljanih v Nemčijo 6 domačinov.

2. januarja 1944 je prišlo 150 Nemcev v Kladje (fasc. 681).

11. maja 1944 so šli črnorokci preko Kladij na Savodenj (fasc. 681).

Okrog 13. januarja 1944 kontrolira teren Kopačnice, Kladja in Leskovice III. bataljon Prešernove brigade (fasc. 681).

KOPRIVNIK

Raztresena brdarska vas na desnem bregu So-

vodnjice, 3 km od Fužin, 4 km od Nove Oselice, 515 do 810 m nad morjem.

Po pripovedovanju Anice Zabukovec - Tonice iz Sovodnja 23. top. 1958 in spominsko gradivo za ŽZ.

Prvi organizirani aktivisti v Koprivniku - okolici Savodnja, so bili Anton Peternej iz Koprivnika, Andrej Eržen iz Stare Oselice in Janez Gantar iz Hobovš. Prve sestanke so imeli že julija 1941 pri Bendetu v Koprivniku št. 23 (stara) v opuščenem rudniku (foto 27, tek. 2002, neg. 6/103). Na te sestanke sta prihajala tudi Maks Krmelj - Matija in Valentin Rihtaršič, oba iz Poljan. Govorili so o splošnem uporuh proti okupatorju ter zbirali orožje. Med te prvo borce sodi tudi Boštjan Jezeršek iz Stare Oselice, član KP in Franc Guzelj iz Nove Oselice, tudi član KP, ki je bil prej delavec na Jesenicah. Med 21. in 23. decembrom 1941 je bila partizanska mobilizacija po vaseh Sovodenj, Koprivnik, Stara Oselica (glej Sovodenj!). V Koprivniku in Savodnju so bile že od septembra 1941 zanesljive hiše (Burjovc, Bende, Lukač, Jerič, Grapar in Klofutar - glej Savodenj!).

Marca 1943 je bil organiziran v Koprivniku mladinski aktiv ZMS. Organizirala sta ga Milan Žakelj in Teodorov (Teodor) ter neki Stane iz okolice Poljan. Na hrib pri Nebeškarkju so prišle na sestanek Nežka Cigale in Ivanka Cigale ter Zabukovec Lojzka in Anica - Tonica, ki je bila predsednik ter Lojzka Trkman - Bogataj. Na prve sestanke odbora, ki so bili na hribu med Pretovčanom in Žustom, sta hodila tudi Teodor in Stane, ki sta jim prinašala tudi literaturo, kasneje pa jo je Anica Zabukovec dobivala iz Jarčje

27 2102 6/103

doline. Sanitetni material je nosila Jožica Bogataj - Treven (sedaj v službi na TNZ Kranj) iz lekarne v Škofji Loki. Aktiv je delal trosilne akcije po cesti Fužine-Sovodenj ter po vaseh. Kasneje so v te akcije pritegnili tudi pionirje, sam odbor ZMS, pa se je pomnožil z novimi mladinkami Jožico in Milko Treven, Ivanka Prek, sestrami Ažbič in Kokalj ter mladincema Francem Bogatajem in Janezom Trevnom. Ker so bili zelo aktivni (neprestano so vršili politično propagando z raznašanjem poročil po zavednih hišah, po ne zanesljivih hišah so jih podtikali; mnogokrat so Nemcem podtaknili letake ali literaturo na krajih, kjer so se v patroljah ustavljali vršili so stalne trosilne akcije), je bil junija 1943 organiziran SKOJ, v katerem so bili Lojzka Bogataj, Ivanka, Franc, Jožica, Milka in Janez Treven, sestre Cigale ter Kokalj Anica in Danica.

Najprej je bila sekretarka Anica Zabukovec nato pa Jožica Treven. Ob ustanovitvi je bil navzoč Milan Žakelj.

Kmalu je bil organiziran tudi OF odbor za Koprivnik, v katerem so bili Jakob Bogataj, Nande Burnik, Jožica Treven, Jože Peternelj, Jože Štremfelj in morda še kdo. Organizacija se je raztegnila tudi na vas Podjelovo brdo, vključevala je vasi Sovodenj, Laniše in Novo oselico.

Marca 1943 se je zadrževala na Fužinah v Lovranovem gozdu tretja Žirovska četa, ki se je na veliko soboto iz Zabrežnika skozi Jarčjo dolino premaknila v Koprivnik, v Tešarjev gozd. (Foto 29, tek. 2011, neg. 6/112 in foto 30, tek. 2012, neg. 6/123). Četa je štela približno 30 mož (toliko se je jih oglasilo pri Zabukovčevih). Na veliko noč

25 aprila 1943

Ferdinanda Dolinarja

so Nemci iz Javorjevega dola ubili stražarja Krogerjevega Nandeta iz Ledinice pri Žireh (edini sin Katarine Dolinar? Frančiška Kržišnik p.d. Kristanova iz Jarčje doline omenja, da je "proti koncu aprila, ko se je Žirovska četa premaknila iz Žirovskega vrha v Koprivnik, v nemški hajki padel edini sin Katarine Dolinar").

Malo pred tem je četa naredila prehranjevalno akcijo pri kmetu Mrhovšarju na Koprivniku. Mimo taborišča pa je slučajno prišla nemška patrulja in je zapazila stražarja Nandeta, ki je ravno vrezoval svoje ime na neko deblo. Iz zasede so ga ubili, nakar so se umaknili, umaknili pa so se tudi partizani (po prip. Antona Peternelja - Klemena, Koprivnik št.2). Že ob prihodu v Tešarjev gozd se je četa razdelila v dve skupini. Manjša skupina se je nekaj dni zadrževala v Jarčji dolini in Koprivniku, nato pa je odšla čez cesto preko Kladja na Žirovski vrh. To je bila prva večja partizanska enota, ki se je zadrževala tod.

V Koprivniku, Stari Oselici (okrog Trebije) so se od jeseni 1943 zadrževale Vojkova, Prešernova, Gradnikova včasih Kosovelova brigada XXXI. divizija - Inženirski bataljon, proti koncu pa tudi Garibaldinci. Po osvoboditvi Sovodnja, 18.okt. 1943, so se začeli ustanavljati posebni OF odbori v Koprivniku, Sovodnju in Podjelovem brdu. Sestanki so se sicer strogo ilegalno vršili pri Antonu Peternelu - Klemenu, pri Bendetu in pri Graparju že prej, v letu 1941 in po Dražgoški bitki. Bil pa je za vse te kraje samo en odbor. (glej Sovodenj in prip. Antona Peternela!). Po 18.okt. 1943 je bila ustanovljena tudi gospodarska komisija, ki je obse-

gala področja Savodnja, Kogovš, Stare in Nove Oselice, Koprivnika in Podjelovega brda. Po novemberski nemški ofenzivi so se partizani začeli polagoma vračati v bližino Žirov. Takrat jih je bilo vse polno v Koprivniku in Jarčji dolini.

V Koprivniku je bil čez zimo 1943 - 1944 ali spomladi 1944 v bunkerju v bližini Grudna (blizu hiše, kamor je bil naseljen Jakob Bogataj) v gozdu pod Barteljevem četežem (njivo) bunker VOS. (foto 34, tek. 2008, neg. 6/109, foto 35, tek. 2003, neg. 6/104 in foto 36, tek. 2010, neg. 6/111).

Bunker so zgradili domačini in VOS-ovci (po prip. Ivanke Bogataj, Koprivnik 27 - maja 1944, po beležkah "Zapiskov iz raznih krajev" čez zimo 1943 - 1944). Iz doline so do Bogataja pripeljali deske, ki so jih nato skupno znosili do bunkerja, oddaljenega od Bogatajeve hiše približno 10 minut. Delali so ga približno 1 teden, vkopan je bil v hrib in je meril cca 5 x 3 m. Bilo je stalno v njem 4 do 5 borcev, ki so si kuhali sami, hrano pa so dobivali nekaj pri Bogataju, nekaj pa pri okoliških kmetih. V bunkerju so se zadrževali kake tri mesece, in sicer je to bila Okrožna komisija VOS za Škofjeloško okrožje. Ta komisija je imela ilegalno ime "Sora - 55"; načelnik je bil takrat Arti - Stane Bernik iz Škofje Loke. Poleg njega so se zadrževali v bunkerju še Inglič - Bar, Ivan in še neki drugi kurir Ivan. Od tod so se preselili v Davčo. Že med vojno, 1944 so bunker podrli, ker so rabili deske pri popravilu požgane hiše na Pretovču (prip. Ivanke Bogataj).

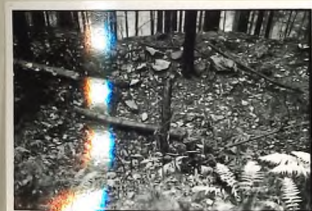
Od leta 1943 dalje so se pri Bogatajevi hi-

34 2008 6/109

35 2003 6/104

36 2010 6/111

37 2006 6/107

32 2004 6/105

ši stalno zadrževali partizani, dostikrat so prenočevali tudi na hlevu (foto 37, tek. 20 2006, neg. 6/107).

V začetku leta 1944 je bil pri Grudnu (Bogataju) v Koprivniku (foto 32, tek. 2004, neg. 6/105) ustanovljen NOO za Koprivnik. Ustanovil ga je najbrž Milan Loštrek - Novljan. Hkrati so se ti odbori ustanovili tudi po drugih vaseh. Volitve so bile v hiši pri Jakobu Bogataju, Koprivnik št. 27, p.d. Grudnu.

V dneh 2. in 3. maja 1944, ko so odšli okoliški aktivisti za zbor aktivistov za Gorenjsko na Jelovico, so četniki, ki so prišli iz Žirovskega vrha prodirali čez Staro Oselico na Savodenj in dalje čez Koprivnik na Žiri (glej Savodenj).

14. Junija 1944 je bil pri Bogatajevi p.d. Grudnovi hiši od bega ustreljen **Adolf Grošelj** iz Žirov, Maks Primc težko ranjen, Miro Loštrek pa ujet in odpeljan v Trst. (Od tam je kmalu pobegnil in se vrnil nazaj na svoj teren). Omenjeni Grošelj, Loštrek Miro in Oblak (primc) Maks, vsi trije iz Žirov, so namreč Anici Zabukovčevi - Tonicci tedaj prinesli denar za Okrajni odbor Žiri. Zabukovčeva je namreč tedaj odgovarjala v tem odboru za finance. Bega so med tem obkolili hišo in na umiku (foto 33, tek. 2005, neg. 6/106) je Grošelj padel, Oblaka (Primca) so ranili, Loštreaka pa ujeli. Ta napad je zakrivila družina Kavčičeva iz Koprivnika, ki je te tri tovariše izdala belogardistom. Gospodar Franc Kavčič se je zato takoj nato zatekel v Gorenjo vas, pod okrilje bega in postal eden najbolj zagrizenih belogardistov, k čemur se je od vsega začetka močno nagibal.

33 2005 6/106

V Gorenji vasi je izdal še ostalo, kar je vedel o organizaciji OF. (posledica tega je bila med drugim tudi to, da so odpeljali v zapor v Idrijo očeta in mater Zabukovčeve). Nemci na Koprivnik v tem času niso pogosto vdirali, pač pa so napadali z letali. Poleti in jeseni 1944 je bil v Koprivniku v bližini "Matjaža" bunker Okrožnega pooblaščenca OZN-a za Dolomitsko okrožje. (Po prip. Antona Peternelja - Klemena, Koprivnik št.2, top. 1958). Avgusta ali morda že julija 1941 sta prišla k Antonu Peternelju v Koprivnik Maks Krmelj - Matija in Rihtaršič Tine ter ga pritegnila v odporniško gibanje. Pridobil je v Savodnju in okolici še kakih 15 sodelavcev, s katerimi je imel sestanke v zapuščenih rudnikih, Bendetovih jamah (glej prip. Anice Zabukovec in foto 27). Vzdrževal je zvezo z Antonom Oblakom - Švedrom, Vinkom Oblakom- Mlakarjevim in Pavlom Ingličevim - Barom iz Gorenje vasi ter Jožetom Kavčičem iz Žirov. Sestanek z omenjenimi aktivisti in borci so imeli v gostilni pri Modrijanovcu v Žireh. (Glej Žiri in Savodenj!)

Orožje, ki so ga nabrali po terenu so skrivali vsak zase. Največ ga je skrival Peternel sam, in sicer nad skalovjem nad Peternelovo hišo v Koprivniku, kjer je imel v zemljo zakopan lesen zaboj. Tu je bilo zbranih 7 pušk in 2 puško-mitraljeza. Oba mitraljeza in 3 puške je prevzel 1942. leta Tine Hren in Brdarjev, ko je Poljanska četa tabo- rila v Stari Oselici. Orožje pa so dobivali tudi borci - novinci, ki niso imeli orožja. Pozimi 1941, 20. decembra so odšli v NOV Anton Peternel, Pavle Gantar in Niko Kosmač. Zvezo za odhod v partizane jim je preskrbel

Anton Oblak, in sicer so prišli na Bukov vrh nad Poljanami, kjer je takrat taboril Cankarjev bataljon. Z Bukovega vrha so bili nato poslani nazaj v domače kraje, kot mobilizacijska patrola (glej Savodenj!).

Po Dražgoški bitki je prišla v te kraje neka partizanska četa, verjetno Poljanska, ki se je tu razformirala. Orožje so pustili v Stari Oselici, shranila sta ga Anton Peternel in Pavel Gantar. Borci te čete so se do pomladi posamično zadrževali pri zanesljivih ljudeh. Pri Peternelu je bil skrit Vinko Oblak iz Gorenje vasi (ta se je takoj januarja nekaj časa zadrževal tudi pri Grudnu v Koprivniku, na poti v Jarčjo dolino; prip. Frančiške Kržišnik - Krištanove iz Jarčje doline).

Razen selitev niso delali Nemci do januarja 1942 tod nobenih represalij. S sestanki so pristaši OF nadaljevali, vendar ožje število ljudi in strogo ilegalno. Organiziranih v OF je bilo tedaj le kakih 5. Sestanke so imeli pri Peternelu, pri Bendetu ali pri Graparju v Koprivniku. Do leta 1943 sem niso prihajali tuji aktivisti, navodila in literaturo so dobivali od Vinka Mlinarja in Jožeta Kavčiča iz Žirov. Zvezo so imeli tudi z Barom in napravili z njim po okolici nekaj preskrbovalnih akcij.

Peternelova hiša je vzdrževala tudi zveze z Idrijo ter tja dobavljala poročila ter literaturo. Peternel je vzdrževal zvezo oz. javko za novomobilizirance. V začetku leta 1943 sta prišla na ta teren Milan Žakelj - Žirovnik in Teodor - Platiša (Tonceljnov) iz Poljan. Z njunim prihodom se je močno poživilo odporniško gibanje (glej zgoraj prip.

Anice Zabukovec in Hobovše!)

(Po prip. Marjane Primožič, p.d. Žustove iz Koprivnika 38):

Hiša pri Žustovih je bila zelo na vidnem mestu zato se tod partizani niso dalj časa zadrževali. Od leta 1942 so se oglašali v glavnem obveščevalci, ki so se sicer zadrževali po drugih hišah v Koprivniku in Jarčji dolini.

Okrog pusta leta 1944 se je pri tej hiši zadrževali kakih lo dni 6 do 7 partizanov, med njimi Milan Loštrek, Bačnarjev Vinko in Primc, sin iz Žirov. S seboj so imeli tudi pisalni stroj (verjetno je bil to OK KPS Žiri).

(Po pripovedovanju Janeza Cigaleta iz Koprivnika št. ³/29, na "Pretošč"):

Mimo Cigaletove hiše vodi prehodna pot iz Žirov oziroma Jarčje doline na Cerkljansko in so se tako prvi partizani javljali pri tej hiši že leta 1941 na poti proti cerkljanskemu kotu.

Večkrat se je v letu 1943 zadrževala pri Cigaletovih Vojkova brigada. Spali so pri njih, kuhali pa pri sosedu Jedlovču. Oglašali pa so se tudi borci Prešernove in Gradniške brigade.

Prva večja hajka v teh krajih je bila okrog 16. septembra 1944. Dan poprej se je bojevala Prešernova brigada z Nemci na Črnem vrhu; ponoči od 15. na 16. pa se je Vojkova brigada pomikala iz Žirovskega vrha na Cerkljanski vrh. Ker so bili povsod naokrog že Nemci so Vojkovci ponoči postavili v gozdu nad Cigaletovo hišo močno zasedo. Nemci so videli premikajočo se Vojkovo brigado, vendar se je niso upali napasti. 16. septembra 1944 pa so že ob 6. uri vdrli v Cigaletovo hišo

Nemci in privedli s seboj 7 partizanov. Trdili so, da so jih ujeli na Cigaletovem hlevu, vendar se zdi Janezu Cigaletu, da so zajeli že preje omenjeno partizansko zasedo nad hišo. Nemci so nato zažgali Cigaletu hlev in kozolec z zažigalnimi bombami, nato pa še hišo. Od ujetih partizanov so jih 5 pred požigom nagnali v kozolec, kjer so zgoreli. Druga dva pa so vrgli v goreč hlev. Od vseh so domači spoznali samo Rudolfa Bogataja iz Ledinice. Nemci so še pred požigom grozili gospodarju Cigaletu s smrtjo, ostalo družino pa so boso in brez vsega nagnali k sosеду (foto 12, tek. 1079, neg. 97 - spominska plošča na hiši Janeza Cigaleta, foto 12a, tek. 1080, neg. 98 - obnovljeno poslopje na Koprivniku št. 99). Tudi kasneje so se tod okoli stalno zadrževale partizanske enote, največkrat Gradnikova in italijanska brigada (Garibaldinci). Zadnja večja hajka je bila spomladi 1945.

(Iz spominskega gradiva za ŽZ še po prip. Anice Zabukovec):

Organizacija v Koprivniku je vključevala tudi vasi Javorjev dol in Mrzli vrh, kjer sta bila organizirana Franc Bašelj in Matija Mlakar. Aktiv SKOJ je poklonil poletni 1944 lep prapor - trobojnico bataljonu brigade Janka Premrla - Vojka (glej Ledine!)

V letu 1944 je OF pričela organizirati pionirsko organizacijo in v pomladnih mesecih sta bili osnovani šoli v Koprivniku, v hiši Antona Peternelja, kjer je poučevala Lojzka Bogataj, por. Trkman in v Savodnju, v hiši Frelih Neže (glej Savodenj!) Ti dve šoli sta bili po nekaj mesecih obstoja od bega uničene, kakor tudi vsa učila.

12 1079 97

12a 1080 98

V zimi 1944 - 1945 so bili večkrat organizirani mitingi, kjer je večinoma sodelovala ženska mladina, ker so fantje že odšli v NOV. Tako so n.pr. 25.febr. 1945 šolarji iz Koprivnika, Stare Oselice in Savodnja priredili kulturni večer (glej Savodenj!)

Dodajamo še podatke iz arhiva: v začetku febr. 1944 je imel RKPS Žiri svoj center v Koprivniku. 11. februarja 1944 vdre cca 220 Nemcev in bega v treh kolonah v Žiri, Fužine in Koprivnik (ob 12^h). Ubit en partizan. (Fasc. 681. Okr. komite KPS, raj. IV, Žiri - Poljane - Selca).

Sredi novembra so bili v tem sektorju mitingi ob zaključku volitev (fasc. 683). Pri Janezu Cigaletu v Koprivniku so "Wehrmacht" in SS 16.IX.1944 požgali hišo, hlev in kozolec, ker je na hlevu prenočilo 6 partizanov. Te so do nezavesti mučili in vrgli v ogenj, enega od njih pa so zvezanega odpeljali. (Fasc. 683 Okrož. OF Škofja Loka).

27.maja 1944 je v OK KPS Žiri odgovarjala za Podjelovo brdo, Savodenj in Koprivnik članica komiteja Vislava.

3.VI.1944, ko je prišlo v Žirovski kraj čez 600 Nemcev, so se nastanili tudi v Koprivniku (glej Dobračevo!)

LANIŠE

Nekdaj obmejno selišče v gorski dolinici južno od Savodnja, med vznožjem Bevkovega vrha (1050 m) in zapadnim robom Koprivnika (kota 810), 640 m nad morjem, 1km od Savodnja.

Organizacija OF se je iz Koprivnika oz. Podjelovega brda v marcu 1943 raztegnila tudi

na Laniše (glej Savodenj in Koprvinik!)
Vas Podlaniše je bila v času stare Jugoslavije pod Italijo in je ravno tod potekala italijanska meja. 18.marca 1945 so Nemci iz letala odvrgli nad domačijo v Podlanišču št. 20, p.d. pri Vrhovcu več zažigalnih bomb, tako da je pogorela hiša in gospodarsko poslopje. Bili so izdani. (Iz Zapiskov iz raznih krajev).

LAVROVEC

Razloženo naselje po vsem južnem pobočju istoimenskega hriba, ki veže smrečje z Golim iz Žirovskim vrhom, 640 do 700 m nad morjem, 10 km do Žirov, 4⁷ km od Rovt. V času nemške ofenzive na žirovski vrh, od 1. do 5. avgusta 1943 so bile od Podlesca proti Lavrovcu postavljene nemške straže in mitraljezke zasede. Lov na partizane se je začel 2.avgusta ob 7.uri zjutraj in sicer od Podlesca proti Lavrovcu in sicer z namenom presekati partizanom prehod preko meje. 5.avgusta 1943, po končani veliki hajki, so partizani, ki so se zbrali ponovno za Žirovsk~~em~~ vrhu, krenili preko Lavrovca na italijansko stran.

Po odhodu Nemcev iz Žirov 23.okt. 1943 so enote Vojkove brigade zavzele položaje na Žirovskem vrhu in Lavrovcu.

Ves dan 15.novembra 1943 ob ponovni ofenzivi na Žirovske partizane, so se pomikale partizanske kolone iz Lavrovca in bližnje okolice (Žirovskega vrha - Kladja, Vrsnika, Goropek in Ledin).

V maju 1944 je "črna roka" - Črtomirova

skupina četnikov imela logor v Lavrovcu. Nosili so črne kravate, na kapah in rokavih pa jugoslovansko trobojnico. Med njimi je bil tudi duhovnik. Bivali so pod šotori. 3.maja so ujeli partizanskega obveščevalca, ki pa jim je ušel. (Fasc. 681).

11.maja 1944 so v bližini Savodnja ti četniki ustrelili partizanskega kurirja (fasc. 683).

LEDINE

Največja vas pod Sivko (Sjuko) nekako v sredini med Spodnjo Idrijo in Žirmi, 797 m nad morjem. V stari Jugoslaviji je vas pripadala Italiji.

(Po prip. Ivane Bogataj p.d. Jurečeve iz Ledin št. 20; foto 38, tek. 1107, neg.126 - Jurečeva hiša):

Pri Jurečevih so se zglasili prvi partizani leta 1942, in sicer v glavnem domačini iz okolice Žirov.

Spomladi leta 1943 je prišel neke noči Dolomitski odred in se nastanil v šupi pri Jurečevih (foto 38a, in b, tek. 1108 in 1109, neg. 128 in 129 - Jurečeva šupa). Naslednji dan dopoldne so jih napadli Nemci, ki so prišli verjetno iz Žirov. Partizani so se iz šupe pravočasno umaknili, tako da so se spopadli na robu gozda in košenine. Padel ni tu nihče, nekaj partizanov pa je bilo ranjenih. Dva partizana so Nemci ubili na senožeti. Partizani so se po tem napadu umaknili v neznano smer.

Že pred tem, po prihodu prvih partizanov, (kdaj je bilo, se pripovedovalka ne spominja), so se partizani, ki so imeli v Idriški svoj

38 1107 126

38a 1108 128

38b 1109 129

logor, spopadli z Italijani. Pri Jureču v Ledinah so četniki dne 12. junija 1943 sklicali zborovanje, ki se ga je udeležilo več mož in fantov iz Žirovske okolice. Četniki so pojasnili svoj program, toda naleteli so na gluha ušesa. (glej Brekovce - najbrž je tam pomotoma navedeno isto!)

Po kapitulaciji Italije so se tod stalno zadrževali partizani. Nekako v zimi 1943 - 1944 se je v Jurečevi hiši zadrževal neki štab ali komanda mesta. Na veliki ponedeljek 1944 so prišli Nemci iz Idrije. Domači so bili pravočasno obveščeni in so se hoteli umakniti v gozdove. Na begu so jih prestregli Nemci in jih prisilili, da so se vrnil. Partizani o nemškem prihodu niso verjeli, zato so se začeli umikati iz hiše in vasi šele takrat, ko so bili Nemci že v vasi. Nemci so v tej borbi ubili 5 partizanov. V okoliških hribih, predvsem v okolici Ledin, je menda v tej hajki padlo 72 partizanov, Nemcev pa je bilo preko 1000, kot se spominja pripovedovalka. V Ledinah je bil štab Triglavске, XXXI. divizije, katere komandant je bil Dušan Švara - Dule, komisar pa Ciril Keršič. Zvezo med njim in IX. korpusom je držala Marija Kenda iz Breznice (glej Žiri). Od pomladi 1943 je bila sekretarka AFŽ za Ledine Marija Kenda - Brdarca iz Breznice (glej Žiri!).

Poleti 1944 je aktiv SKOJ iz Koprivnika poklonil bataljonu brigade Janka Premrla - Vojka, ki se je takrat nahajal na Razpotju pri Ledinah lep prapor (glej Koprivnik!). Na pokopališču v Ledinah je skupen partizanski grob (foto 28, tek. 1096, neg. 114). 11. IV. ali 13. IV. 1944 je bila v Ledinah od 7. do 9. ure borba z Nemci in bega. Od 18. do 24.

28 1096 114

sept. 1944 so bega stalno vdirali in vršili krvava dejanja v sektorju Žiri - Ledine (fasc. 681). V Nemčijo je bil odpeljan iz Ledin en domačin (fasc. 683).

LEDINICA

Ledinica leži na zapadnem robu Žirovskega polja ob cesti, v položnem bregu, 498 m nad morjem, 3 km od Žirov.

Sredi avgusta 1941 sta Maks Krmelj iz Hotoovelj in Pavel Peternel iz Vinharjev obiskala več zavednih fantov v Ledinici in jih podžigala k upor.

(Po prip. Tomaža in Jožeta Mravlje p.d. Koklja iz Ledinice št. 4):

Prvi partizani so se tu pojavili jeseni leta 1942 in sicer vod Poljanske čete, ki ga je vodil Pavle Inglič - Bar. Taborili so v gozdu Groblovec, kuhali pa so jim Kokljevi in jim tudi nosili hrano v gozd. Bilo je 8 do 9 borcev, ki so nato naredili prehranjevalno akcijo na Mrzlem vrhu. Taborišče je bilo od Kokljeve hiše oddaljeno cca 10 minut. V tej uspeli akciji so si borci materialno zelo opomogli, predvsem z obleko.

Takoj po osvoboditvi Žirov, po 23. oktobru 1943 se je pri Koklju nastanil Pokrajinski komite KPS za Gorenjsko s sekretarjem Maksom Krmeljem - Matijo in vsem spremstvom. V komiteju je bila tudi Angela Mahnič (Bratko), ki je organizirale žene. Komite se je zadrževal tu od oktobra 1943 do velike hajke nekako do 13. novembra 1943 (cca 20 dni).

V Kokljevi hiši je bil ustanovljen prvi NOO

1 1065 82

61 1127 146

za občino Žiri, takoj drugi dan po osvoboditvi Žirov 24.okt.1943. Volitve v ta odbor so bile v Jarčji dolini pri Peternelu. Odbor je deloval pri Koklju do osvoboditve. Predsednik je bil Tomaž Mravlje iz Ledinice, ki je opravljal s člani odbora tudi vse delo. Na Mravljetovi (Kokljevi hiši) Ledinica št. 4 je jeseni 1956 Zveza borcev Žiri odkrila spominsko ploščo (glej foto št. 1, tek. 1065, neg. 82 - Kokljeva hiša in foto 61, tek. 1127, neg. 146 - plošča).

Arhiv narodnoosvobodilnega odbora in partijske celice je Tomaž Mravlje ob ofenzivi skril v pločevinasto škaflo, ki jo je zakopal v zemljo. To škaflo ima doma.

V Kokljevi hiši je bilo skladišče hrane gospodarske komisije, katere član je bil tudi Tomaž Mravlje. Delovalaje na območju občine Žiri in je bila ustanovljena brž po osvoboditvi Žirov. Prvi predsednik je bil Adolf Grošelj iz Žirov, drugi pa Maks Majnik iz Dobračeve. Člani so bili Tomaž Mravlje, Jože Kavčič, Sofija Bogataj in drugi. Iz vsake komisije je bil v komisijo pritegnjen po en član. Na Grebljici je gospodarska komisija zgradila na jesen v grapi leseno barako, namenjeno za bolnico. Ker v te namene ni prišla v poštev, so se ob nevarnosti vanjo zatekali terenci.

Na Peplju nad Ledinico, pri Grošlju je imel v tem času v okt. 1943 svoj sedež obveščevalni center (foto 42, tek.1117, neg.136).

V tej hiši so spali, poročila pa so sestavljali in jih razmnoževali pri Koklju. Med obveščevalci so bili: bivši orožnik Rajkovič, Stane Mlinar, Vili Kavčič, Lojze Kavčič p.d. Toncelj, komandir odseka je bil Janez Jan, kasneje Lojze Kavčič. Obveščevalni center je

42 1117 136

imel v gozdu za Lazom pod zemljo lesen bunker za slučaj večje nevarnosti. To je bil rajon-ski obveščevalni center.

Maja 1944 (poročilo 27.5.1944) je v Ok KPS Žiri odgovarjala za sektor Ledinica, Selo, Dobračeva in Nova vas, aktivistka Majda; (Fasc. 681).

Iz Ledinice je bilo odpeljeno v Nemčijo 6 domačinov (fasc. 683.)

V bližini cerkve, po domače pri Mežnarju je med NOB Mežnar vršil fotografske posle in ima verjetno slikovni material. V tem kraju je bila aktivna tudi Tinka Krogarjeva (še ne popisana).

LEDINSKE KRNICE

nad Ledinami med Spodnjo Idrijo in Žirmi. V času stare Jugoslavije je zaselek pripadal Italiji. Cca 800 m nad morjem (Po prip. Katarine Brence p.d. Mežnarjeve, Ledinske Krnice 7, top. 1957):

Prvi partizani so se pojavili tod v letu 1942, in sicer so prihajali iz Cerkljanske strani. Pod vasjo je bila postojanka italijanskih financierjev, vendar do kakšnih spopadov z Italijani ni prišlo. Po italijanski kapitulaciji so zasedli vas partizani in takrat je precej moških odšlo v njihove vrste. V začetku novembra 1943 pa so prišli od vseh strani iz Idrije in Žirov Nemci in prehajkali ves teren. Neprestano je pokalo, vendar kakšnih večjih bitk neposredno tukaj ni bilo.

16. novembra 1943 so vdrli Nemci v vas in

aretirali več mož, med njimi tudi p.d.Mežnarja. Odpeljali so jih v Idrijo, od tod pa večino v Dachau, kjer je Mežnar tudi 13.2.1944 umrl. Na pomlad 1944 ali 1945 so Nemci ponovno prišli. Zažgali so Jerebova domačijo in cerkev.

(Po prip. Ivane in Naceta Prek p.d. Nacetovih, Ledinske Krnice top.1957):

Prva partizanska enota, ki je prišla v Ledinske Krnice, je bila komanda mesta Idrije, pozimi leta 1942 - 1943. Zadrževali so se v gozdovih, ker so bili v vasi italijanski financarji, ki so stalno kontrolirali teren. Po kapitulaciji Italije so se tod zadrževale Gradnikova, Vojkova pa tudi Prešernova brigada.

V novemberski ofenzivi, kakor tudi aprila 1944 so Nemci in bega prodrli iz Idrije. Do večjih bojov je prišlo na Sivki med Nemci in Gradnikovci, kjer je baje padlo 20 do 30 partizanov. Nemci so svoje žrtve skrivali in so domačini pozneje zvedeli, da so jih vozili na kmečkem vozu.

En dan pred hajko se je v vasi zadrževala Gradnikova brigada, ki je pri Jerebu shranila vso svojo intendanco. Nato je odšla na rekvizicijo na Žirovski vrh. Nemci so ves ta material odkrili in zažgali Jerebovo domačijo - hišo, hlev in kozolec. (Foto 20, tek. 1188, neg. 106 -obnovljeni Jerebov hlev, foto 21, tek. 1189,neg. 107 - Ruševine Jerebove hiše.)

Tudi cerkev je tedaj zgorela (foto 17, tek. št.1084, neg. 102 - cerkev). To je bilo aprila 1944 (glej zgoraj - 1945?).

Tudi po tej hajki so skozi ta kraj stalno hodile večje partizanske enote, in sicer Vojkova, Gradnikova in Prešernova brigada ter

20 1188 106

21 1189 107

17 1084 102

neka ruska enota (po vsej verjetnosti ruski bataljon). Čeprav je bilo to ozemlje že od italijanske okupacije naprej pravzaprav svobodno, so ga Nemci tudi kasneje še večkrat prehajkali in so bile tod okoli pogoste manjše borbe.

V času od 11. do 13. aprila 1944 so belogardisti na sektorju Vrsnik, Krnice požgali 7 kmetij; v borbah je padlo 21 naših, 16 je bilo ujetih. Na Vrsniku so požgali 5 domačij in ustrelili par civilov (fasc. 681).

Iz sektorja Vrsnik - Krnice sta bila dva domačina odpeljana v Nemčijo.

13.jan. 1944 je prišel IV. bataljon Prešernove brigade v Zgornji Vrsnik, kjer je bila tudi Vojkova brigada (fasc. 280)

MARTINJ VRH (OPALE)

nad Žirmi, manjše hribovsko naselje na golem pobočju, 760 m nad morjem, 7 km do Žirov.

Tod so se pogosto zadrževali partizani. H kmetu Demšarju se je po nemški in bega hajki 1.XI.1944 iz Gradišča nad Gostecami preselila puškarska delavnica. Po nekem napadu se je nato odselila v bližino kmeta Jana, kjer je bila do konca vojne (foto 19, tek. 1086, neg. 105 - pogled na Opale Martinj vrh.)

9.oktobra 1944 je bila na Martinj vrhu prva učiteljska konferenca (?)

V januarju 1944 je operirala sicer na sektorju Žirovski vrh Vojkova brigada, vendar se je često nahajala na Martinj vrhu, Rovtah in Mlakah Prešernova brigada (fasc. 280).

11.febr. 1945 je požgala bega in žandarmari-

19 1086 105

ja na Martinj vrhu neki mlin in hlev.

15. febr. 1944 je prišla v Martinj vrh Prešernova brigada (fasc. 280)

31. avgusta 1944 je bila "II. transportna karavljaja" Škofjeloškega odreda, - cca 35 mož, komandir je bil Lado, komisar Janez na terenu oz. okrog Martinj vrha (fasc. 294).

MRZLI VRH *nasl. Žirovi*

leži tik ob bivši državni meji južno od Savodnja ob širokih policah pod zapadnim vrhom Koprivnika. Povprečno 780 m nad morjem 4 km do Žirov, 11 km do Trate. Nekaj dni po 17. oktobru 1942, po likvidaciji Ivana Šubiča je na Mrzlem vrhu partizanska patrola trčila na Nemce in jih pognala v beg. Okrog 10. decembra 1942 so partizani naredili kazensko akcijo pri posetniku Bercetu v Mrzlem vrhu.

Vas Mrzli vrh je bila organizacijsko vezana na Koprivnik (glej Koprivnik!)

Od leta 1943 dalje so bili na Mrzlem vrhu partizanski bunkerji.

15. novembra 1943 ob ponovni nemški ofenzivi na žirovske partizane, so se partizani preko Mrzlega vrha premikali na Primorsko, drugi pa v okolico Blegaša. Ob veliki avgustovski ofenzivi 1943 so se prav tako partizani umikali čez Mrzli vrh, Selo in Vrsnik na **Scvro**.

Pozimi 1943 - 1944, v času, ko se je štab XXXI. divizije nahajal pri Seljaku v Jarčji dolini, je I. bataljon Vojkove brigade tedaj dni držal položaje na Mrzlem vrhu.

13.marca 1944 so Nemci napadli partizane pri Mrzlikarju na Mrzlem vrhu, Domačijo so požgali.

V času od 5. do 9.junija 1944 je prodiralo po Jarčji dolini in Mrzlem vrhu preko 600 Nemcev in sicer kar v 7 partijah.

15.septembra 1944 je bila velika nemška ofenziva na Mrzli vrh, Koprivnik in Staro Oselico. Ta dan je imela Prešernova brigada na Mrzlem vrhu boje z Nemci (glej Savodenj!) Z Mrzlega vrha je bilo odpeljanih v Nemčijo 6 domačinov (fasc.683).

NOVA OSELICA

razmaknjeno selišče na prisojnem jugovzhodnem slemenu Cerkljanskega vrha (953 m), 3 km od Savodnja, 80 m nad morjem.

Kot prvi nemški žrtvi iz okoliša Savodnja sta umrla v Dachau Rudolf Pagon in Nove Oselice in Franc Kokalj iz Podjelovega brda (glej Savodenj!)

V marcu 1943 se je organizacija OF iz Koprivnika preko Podjelovega brda razširila v Novo Oselico (glej Koprivnik!).

Na Novi Oselici stase poleti 1941 spopadli partizanska in financerska patrulja. Dva financarja sta bila ranjena. (Iz šolske kronike Savodenj).

Ko so ob koncu novembra 1943 Nemci prodirali iz Primorske proti Škofji Loki, so na pokopališču v Novi Oselici ubili dva partizana. (Isto).

Po osvoboditvi Savodnja leta 1943 se je ustanovila gospodarska komisija, ki je obse-

gala področje Savodnja, Hobovš, Stare in Nove Oselice, Koprivnika in Podjelovega brda (glej Podjelovo brdo!).

2. februarja 1944 je cca 300 Nemcev in bega vdrlo v Savodenj in Novo Oselico. Hajka je trajala od 8 do 13. ure. Ubit je bil le Leander Mlinar, določen za obveščevalca pri OK-a VOS in 6 tovarišev iz brigade Janka Premrla Vojka (Fasc. 681, Okrajni komite KPS, rej. IV. Žiri - Poljane - Selca). Nemci so imeli 3 ranjene.

27. maja 1944 je bilo delo v OK KPS Žiri razdeljeno tako, da je za sektor Oselico, Trebijo in Podgoro odgovarjal član komiteja Gašper. Iz Nove Oselice je bil odpeljan v Nemčijo en domačin.

NOVA VAS

velika raztegnjena vas ob lepi cesti Žiri - Smrečje - Vrhnika, na skrajnem jugovzhodnem robu Žirovskega polja, na desnem bregu Račeve, 500 m nad morjem, 2 km od Žirov. Isti večer kot v Stari vasi se je konec nov. 1944 v hiši Valentina Kržišnika vršil ožji sestanek (glej Stara vas!). Skoraj vsi vaščani so sodelovali z OF, največ blaga pa je prevažal Kavčič Ivan iz Nove vasi.

5. julija 1942 zvečer so partizani, ki so prišli iz Žirovskega vrha izvršili rekvizicijo v trgovini Zofije Bogataj v Novi vasi. Akcijo je izvršil Jankov bataljon II. grupe odredov.

Pri Janezu Cigaletu - Ratajcu v Novi vasi je bila prva javka na poti iz Žirov proti Žirovskemu vrhu.

39a 1111 130

39b 1112 131

44 1120 139

44a 1121 140

30 1098 116

(Po prip. Bogatajeve p.d. Mlinarjeve iz Nove vasi št. 5).

Nekako jeseni 1942 so prinesli neki večer domači partizani k Mlinarju ranjenega partizana z imenom Matjaž. Bil je ranjen v trebuh. Namestili so ga v podstrešni kamri, pred vrata pa prislonili omaro, da le ta ni bila vidna (foto 39, tek. 1110, neg. 129 - Mlinarjeva hiša, foto 39a, tek. 1111, neg. 130 - vhod v podstrešno sobo, katere vhod je bil zakrit z visoko sobno omaro; foto 39 b, tek. 1112, neg. 131 - podstrešna soba). Zdravil ga je zdravnik iz Žirov, ki je prve dni prihajal na obisk vsake dva dni, kasneje pa bolj poredko. Tu se je ranjenec zadrževal preko 14 dni, nakar so ga partizani odpeljali s seboj.

(Po prip. Ivane Primožič p.d. Brckove, Nova vas št. 45);

Decembra 1943 proti Novemu letu se je naseлил v Brckovi hiši štab Vojkove brigade. Sem je prišel iz Dobračeve (foto 44 in 44 a tek. 1120 in 1121, neg. 139 in 140 - Brckova hiša). Borci te enote so bili nastanjeni po sosednih hišah. Štabna kuhinja je bila pri sosedu Kreku, kjer so tudi pekli kruh (foto 30, tek. 1098, neg. 116 - Krekova hiša). Med člani štaba so bili Blaž, neki sodnik iz Logatca, neki italijanski zdravnik itd. Ker je Brckova hiša ne zelo neugodnem kraju - dobro je opazna iz roba Goropek, kjer so imeli svojo postojanko belogardisti, - se je štab zadrževal tu le dva do tri dni. Nalog za premik štaba je izdal major Hojan, ki je bil izdajalec in povezan s sovražnikom. Verjetno je prav zato odredil preselitev v župnišče, kjer so Nemci izvršili napad na štab. Hojan je izdal tudi Brcka - Franca

Primožiča.

Od leta 1943 so bili v Novi vasi partizanski bunkerji. V hiši Pavla Zajca v Novi vasi 36, je obratovala delavnica za čevljarske polizdelke in sicer je delala za čevljarsko delavnico XXXI. divizije v Cerknem.

V začetku leta 1943 so Nemci selili zavedne ljudi iz Nove vasi, ljudje pa so se pred selitvijo umikali v hribe. Tako je Dimcova mama bežala z možem in 4 ali 5 otroki - v naročju je nosila par mesecev starega najmlajšega, ostali pa so tekli bosí za njo v bližnji Žirovski vrh. (Iz spominskega gradiva ŽZ, po prip. Francke Jereb).

12. aprila 1944 so vdrli v Novo vas Nemci in bega iz dveh strani (fasc. 681).

Maja 1944 je v OK KPS Žiri odgovarjala za sektor Ledinica - Selo - Dobračeva, Nova vas aktivistka Majda.

Iz Nove vasi je bilo izseljenih v Srbijo 7 domačinov, v Nemčijo pa odpeljanih 13. (Fasc. 683).

Na hiši pri Oblaku p.d. Primcu, Nova vas št. 6 je plošča, ki jo je leta 1955 odkrila organizacija ZB. Plošča je posvečena padlemu **prveborcu**, organizatorju narodnoosvobodilnega gibanja Vinku Oblaku (foto 14, tek. 1082, neg. 100 - plošča in foto 23. tek. 1091 neg. 109 - Oblakova rojstna hiša).

14 1082 100

23 1091 109

OPALE

manjše hribovsko naselje na Golem pobočju, 760 m nad morjem, 7 km od Žirov, 18 km od Trate.

18 1085 103

18a 1086 104

5. maja 1943 je manjša skupina partizanov Žirovske čete taborila v gozdu v bližini Opal. Od te skupine so Nemci ujeli dva borca, jih odpeljali v Žiri, od tod pa s poštним avtobusom v Škofjo Loko, preden so ju mogli partizani z napadom na poštni avtobus pri Fužinah rešiti (glej Fužine!) (Po pripovedovanju Božičevih p.d. Sedejevih iz Opal št. 6):

Četniki so se tod pojavili nekako v letu 1943. Nastanili so se v Opalah pri Kremžarju, verjetno pa tudi pri Laznarju in Kožuhu (foto 18 in 18a, tek. 1085 in 1086, neg. 103 in 104 - hiša v Laznah, Opale št. 2).

Imeli so neko zborovanje, za katerega pa Sedejevi ne morejo točno reči kdaj in kje se je vršilo, ker so zgoraj omenjene domačije bile že na italijanski strani, dočim je bila Sedejeva na nemški (glej Kladje in Sovro!).

Sicer pa so se stalno v teh krajih mudili partizani, ki so bili tesno povezani z domačini.

Avgusta 1943 so se partizani po spopadu s četniki na Sovri, premaknili v Opale, kjer so baje naslednji dan bili skupaj s četniki. Med partizani je bil Marjan Mlakar - Cenetov iz Žirov (po prip. Stanka Kogovšek iz Sovre pri Žireh) (foto 19, glej Martinj vrh!).

PODGORA

Razmaknjena gručasta naselbina v dnu plitve kotlinice pod vznožjem planin Ključja (851 m) in Bele, 430 m nad morjem, 4 km od Trate, 4 km od Stare Oselice.

1. maja 1943 zvečer, ko se je večja skupina partizanov iz Oselice premikala proti Trebiji in Podgori, so jih pri prehodu ceste Nemci iz zasede napadli. Padel je partizan Janez Strlič.

Nekako sredi junija 1943 so Nemci ujeli nekega partizana iz Podgore. Zaprli so ga v občinske prostore. Še isti dan sta ga rešila Jože Kavčič in Franc Giacomelli.

Poleti 1941 ko se je začelo organizirati odporniško gibanje v Trebiji in okolici, so se vršili ilegalni sestanki v gozdu Hrastje, nasproti Podgore, na desni strani.

Sestanke v Podgori je organiziral Anton Peternej (glej Trebija in Savodenj!).

19. januarja 1944 je bil bataljon Prešernove brigade napaden od 400 Nemcev in bega; ko je sovražnika odbil se je ob 13. uri premaknil čez Podgoro na Staro Oselico, Kopačnico v Leskovicu. (Fasc. 280).

Maja 1944 je v OK KPS Žiri za sektor Oselica Trebija in Podgora odgovarjal aktivist Gašper (fsc. 681).

PODJELOVO BRDO

Skupina samotnih kmetij, mešanih s kočarji, nad Savodnjico v južnem pobočju Vrhovčevega griča (947) 2 km od Savodnja, 4 km od Nove Oselice.

10. julija 1941 so Nemci med prvimi žrtvami nemškega terorja ustrelili Lovra Telbana iz Podjelovega brda. (Glej kroniko Savodenj!) Kot prvi nemški žrtvi tod okoli sta umrla v Dachau Rudolf Pagon iz Nove Oselice in

Franc Kokalj iz Podjelovega brda (po prip. Barbke Bevk - Metke, p.d. Tajnikove Podjelovo brdo 6, top. 1958 in Spominsko gradivo za ŽZ):

Prvi, ki so se tu oglasili in organizirali vstajo v dec. 1941, so bili Anton Peternelj iz Koprivnika, Teodorov, Pavle, Stane in Klemen iz Poljan ter Milan Žakelj iz Žirov. Ti so imeli sestanke največkrat pri Burjevcu - Kokalju št. 11 (foto 44, tek. 2017, neg 6/118).

44 2017 6/118

45 2016 6/117

Po Dražgoški bitki so v letu 1942 partizani bolj pogosto začeli prihajati v vas. Bili pa sta v vasi tedaj le dve hiši, ki sta od vsega začetka delali za partizane: zgoraj je omenjena Burječeva in Tajnikova (foto 45 tek. 2016, neg. 6/117), ostali so delali bolj s strahom.

Spomladi 1942 sta Anton Peternelj in Teodorov osnovala žensko organizacijo v Podjelovem brdu. Prvi organizator Barbka in Alojzija Bevk sta bili klicani na sestanek v Staro Oselico. Delo so potem razširile še na ostale žene in mladinke hribovskih in ravninskih vasi. Delale so tedaj še: Anica Peternelj v Koprivniku ter Julka Peternelj in Tončka Krištan v Stari Oselici.

V letu 1942 so se tudi v tej vasi vršili ožji sestanki, ki sta jih vodila Anton Peternelj in Lojze Žakelj. V tem letu so se začeli partizani pogostejše oglašati. V letu 1943, ko so začele prihajati brigade, je zavzelo narodnoosvobodilno gibanje širši obseg.

V marcu 1943 se je organizacija OF iz Koprivnika močno raztegnila na Podjelovo brdo (glej Koprivnik!).

Po osvoboditvi Savodnja 18. oktobra 1943 so se začeli ustanavljati tudi posebni odbori OF za Koprivnik, Savodenj kakor tudi za Podjelovo brdo (prej je bil za vse te kraje en sam odbor); tedaj se je ustanovila tudi gospodarska komisija. Bevkova je bila z Marto Potočnik članica gospodarske komisije in sekretarka vaškega odbora SPŽZ, od februarja 1944 sekretar vaše celice KP, članica Okrajnega odbora OF ter pozneje članica Pokrajinskega odbora SPŽZ. Predsednik gospodarske komisije, ki je poleg področja Podjelovega brda obsegala še Sovodenj, Kogovše, Staro in Novo Oselico ter Koprivnik, je bil Andrej Eržen p.d. Lukač. Sedež gospodarske komisije je bil pri Tajniku. Po osvoboditvi Savodnja je prišla v Podjelovo brdo Vojkova brigada, ki je tu ostala dalj časa. Za njo je prišla v vas še Prešernova brigada.

Kakih večjih borb v tem kraju ni bilo, kakor tudi ne partizanskih objektov, bunkerjev delavnic in kurirskih stanic, ker je bila vas v precejšnji meri belo usmerjena. V letu 1943 se je položaj za pristaše NOB zelo poslabšal. Prej prikriti bega so začeli odkrito kazati sovraštvo zavednima Burjevčevi in Tajnikovi hiši. Najhujši belogardisti iz te vasi so bili Martin Pivk, Stanko Kržišnik (ki je bil najbolj znani krvolog bega v vsej okolici Savodnja) ter Ignac Vončina. Domači izdajalci so vedeli za vse partizanske zveze, zato so bili partizanom stalno za petami. Leta 1944 so odgnali v Gorenjo vas Anico Peternelj, Barbko Bevk, Frančiško Burnik ter Antona Bevka. Belogardisti so jih tam 14 dni strašno mučili in pretepali. Antona Bevka so poslali

še v mučilnico Begunje. Ker so ga tam Nemci izpustili, ga je nato na domu ustrelil Stanko Kržišnik (Barbko Bevk je rešila gostilničarka Milka Furlan). Te aretacije in grozodejstva so se izvršila v začetku febr. 1944, v času ko je bila napadena politična šola v Cerknem. Ko so šli tedaj v tej hajki bega skozi Podjelovo brdo, so srečali mater, ki je v naročju nesla otroka.

Belogardist je ustrelil v njo - otrok je bil na mestu mrtev, mati pa je bila težko ranjena in je še danes invalid. Pri Tajnikovih so domače stalno terorizirali in vršili preiskave. Izropali so vse, vendar niso požgali.

3. junija 1944 so Nemci ubili kmeta Jerneja Eržena iz Podjelovega brda, ki je ravno kosil (glej Savodenj!).

V zadnji ofenzivi marca 1945 so Podjelovo brdo uničevale tri skupine: najprej Nemci, ki so vse pokradli, delno požgali in tudi morili, za njimi bega, ki so delali isto, najhujši pa so bili domači izdajalci, ki jih je vodil Stanko Kržišnik. Med najhujšim terorjem 27. marca 1945 so Nemci in bega v Podjelovem brdu pri že prej izseljenem Lovru Telbanu zažgali vsa poslopja (foto 38, tek. 2014, neg. 6/115 in foto 39, tek. 2015, neg. 6/116 - obnovljena Telbanova p.d. Kokaljeva domačija) ter vrgli v ogenj Marijo Kokalj - Telban in njeno 12 letno hčerko Ivako Kokalj, ki sta jih prosile, naj nikar ne požigajo (to hišo so namreč že leta 1941 selili, hčerka Marija pa je bila poročena pri sosedu. Ko je videla, da hočejo zažgati njen rodni dom, jih je prišla prosit). Ob tej priliki so Nemci in bega izgubili žig, katerega danes hrani muzej v Škofji Loki.

38 2014 6/115

39 2015 6/116

Maja 1945 je v OK KPS Žiri odgovarjala za sektor Podjelovo brdo, Savodenj in Koprivnik aktivistka Vislava (fasc. 681).

Iz Podjelovega brda je bilo izseljenih 11 domačinov, eden pa je bil odpeljan v Nemčijo.

PODKLANEC

kraj leži na levem bregu Zgornje Sore, v nekoliko razširjeni dolinici tik bivše državne meje, 500 m nad morjem, 6 km od Žirov, 16 km od Logatca.

V začetku avgusta 1942 so šli iz te vasi v partizane skoraj vsi moški, sposobni za borbo. Kakor oni iz Brekovec in Izgorja so taborili na Žirovskem vrhu, v Jarčji dolini in v Groblovcu.

RAČEVA

skupina raztresenih kmetij ob desnem bregu potoka Račeve na jugozapadnem vznožju Žirovskega vrha, 550 m nad morjem, 6 km od Žirov, 19 km do Trate.

V Račevi so bili v letu 1943 partizanski bunkerji.

2. avgusta 1943 zjutraj, v času velike nemške ofenzive na Žirovski vrh, so brneli številni kamioni do zob oboroženega nemškega vojskva proti Račevi.

40 1114 133

V Moškrinjačevò hišo na Račevi (foto 40, tek. 1114, neg. 133) , ki je bila izpraznjena, so se večkrat zatekali partizani k počitku. 29. avgusta 1943 je tu počivala manjša skupina partizanov. Bili pa so izdani in obkoljeni. Vnela se je kratka bitka, v kateri je padel Bizjak Marjan, Andro Kolenc in Doljak iz Škofje Loke pa sta bila ujeta. Oba so poslali v Dachau.

16. novembra 1943 med ponovno nemško ofenzivo na žirovske partizane so Nemci in njihovi pomagači v Račevi zažgali hišo pri Debencu. V zgornjem delu Račeve so se 2. januarja 1944 partizani krepko spoprijeli z belogardisti. Boj se je končal brez partizanskih izgub. Okrog 18. januarja 1944 se je osnoval vaški odbor S ŽZ. (Glej Kroniko Račeve in Žirovskega vrha, K-a/2o).

ROVTE

Leže na valoviti gričasti planoti med žirovsko in logaško kotlino; planota tvori naravno križišče prehodov med Vrhniko, Idrijo, Logatcem in Poljansko dolino.

Znana belogardistična postojanka s tudi do 380 mož posadke (fasc. 681), ki so neprestano kontrolirali teren in strahovali ljudi v okoliških vaseh.

Prve dni po božiču 1943 so enote Vojkove brigade, ki so bile razmeščene po bližnjih hribih, izvršile več ekonomskih akcij prav v bližini sovražnikovih postojank v Rovtah in Joštu.

13. septembra 1944 so belogardisti iz Rovt za Katernikovim gričem v Žireh ustrelili 5 talcev. Na tem sektorju se je večji del zadrževala Vojkova brigada, proti koncu pa tudi Prešernova.

23. septembra 1944 je bil v postojanki v Rovtah ustreljen znani voditelj belogardistov, Jakob Petkovšek, ki je imel na vesti tudi dr. Demšarja (fasc. 681).

SAVODENJ (SOVODENJ)

21a 1991 5/92

Leži v kotlinici, v kateri Sovodnjica zbira prve dotoke ob nekdam važnem obmejnem središču potov. Kotlina je najbolj zaprta na zapadno stran; 592 m nad morjem, 12,5 km do Cerkna, 26,7 km do Škofje Loke, 11 km do Trate. (foto 21a, tek. 1991, neg.5/92).

To je največji kraj v tem okolišu (Koprivnik Podjelovo brdo), zato se podatki in pripovedovanje aktivistov iz Savodnja največkrat nanašajo na ves okoliš.

Največ podatkov navajamo iz šolske kronike nepodpisanega avtorja, dalje iz popisa Anice Zabukovec - Tonice iz Savodnja št.23, top. 1958 in iz Spominskega gradiva za ŽZ 1959, dalje iz pripovedovanja Antona Peterne-lja - Klemena, Koprivnik št. 2, to. 1958 in pa iz arhiva Muzeja v Škofji Loki: iz "Opisa začetka in razvoja odpora proti okupatorju v občini Savodenj" ter kronik pod "K-a/28" "K - a/29"

(iz šolske kronike, sign.: I.-a/13):

Tri dni po kapitulaciji Jugoslavije so vas zasedli Italijani, ki pa so se en teden ka-

22 1996 5/97

sneje umaknili za staro mejo. Nato so prišli Nemci – nemški financarji in se že maja naselili v šolskem domu (foto 22, tek. 1996, a neg. 5/97). Nemci so prepovedali pouk v slovenščini. Junija se je vršilo na Savodnju rasno popisovanje.

Nemci so začeli izseljevati obmejni pas, porirati hiše in sekati gozdove. Prva žrtev nemškega terorja je bil France Marolt, ki so ga 3. julija 1941 preselili v Srbijo.

10. julija 1941 so preselili še družino Jakoba Slabeta, župnikovo kuharico in Lovra Telbana iz Podjelovega brda (domov se niso vrnili).

V juliju in avgustu so Nemci organizirali tečaj nemščine za mladino in odrasle. Pobrali so vse slovenske knjige iz šolske prosvetne in sokolske knjižnice ter jih nato na občini na Trebiji sežgali.

Nemški financarji so jeseni 1941 leta začeli graditi barako, ki je bila dograjena 17. maja 1942 in je bila takrat slovesna otvoritev (foto 23, tek. 1988, neg. 5/89). Obmejni pas med Nemčijo in Italijo je bil širok 100 m. Ta pas so posekali in nato izpraznili tudi vse hiše 200 m od meje. Izseliti se je moralo 19 kmetov in bajtarjev. Vse hiše razen dveh, so požgali, tudi ti dve pa so kasneje porušili.

Julija in avgusta 1942 je bil na sokolskem domu v Savodnju nastanjen "Arbeitsdienst". Septembra 1942 so položili Nemci na obeh straneh meje mine in žično polje.

Pomladi in poleti 1943 so se začeli pojavljati v okolici Savodnja spet partizani in mobilizirali. Pri trgovki Amaliji Debeljak so zaplenili voz raznih živil. Financarji se niso počutili varne, zato so večkrat menja-

23 1988 5/89

24 1983 5/90

24 a 1992 5/93

vali mesto bivanja, končno pa so se utrdili v šoli (foto 24, tek. 1983, neg.5/90 in foto 24 a, tek. 1992, neg.5/93). Utrdili so okna in postavili barikade pred vrata, okrog šole pa so skopali podzemeljski rov in zgradili bunkerje. Iz šole so imeli dva podzemeljska izhoda.

13.oktobra 1943 so partizani napadli financersko postojanko v Savodnju (šolo). Napad se je začel ob 6 uri zvečer. Ker so bili vaščani že deloma obveščeni, so se poskrili po hišah. Financarji so se zaradi partizanskega pritiska umikali iz višjih nadstropij in radijsko prosili za pomoč. Okrog 2. ure ponoči so dobili Nemci pomoč in partizani so se morali umakniti. Smrtnih žrtev ni bilo. (Iz kronike VII. SNOUB Fr. Prešerna, fasc. 280 : "Po 10.okt. 1943, ko je Prešernova brigada likvidirala postojanki na Leskovici in Javorju, so Nemci iz strahu pred brigado izpraznili postojanko v Hotavljah in Savodnju" in dalje "14.okt.1943 so Vojkovi likvidirali Savodenj").

Med borbo je pogorela hiša bajtarice Neže Razpet iz Reber. Ves naslednji dan 14.X. je borba še trajala. Ker so financarji videli, da ne bodo mogli obdržati postojanke so se umaknili. Pobrali pa so tudi vse blago iz trgovin. Umaknili so se na Trebižjo oz. Gorenjo vas.

21.oktobra 1943 so se pojavile partizanske predstraže in nato partizanski odredi. V naslednjih dneh se je vršila splošna mobilizacija v NOB. V sokolskem domu (foto 22), je štab Vojkove brigade priredil miting, prvi na Savodnju 6.11.1943.

Ob koncu novembra 1943 so Nemci v velikih masah prodirali iz Primorske proti Škofji

Loki. Šli so preko Savodnja, Stare Oselice itd. Na pokopališču v Novi Oselici so ubili dva partizana, pri Zapotokarju v Stari Oselici pa so jih ubili več, med njimi tudi bivšega župana Rojca iz Trebije.

2.februarja 1944 so vpadli na Savodenj in Novo Oselico Nemci. Padel je en partizan (Leander Mlinar - določen za obveščevalca pri OK VOS), na Novi Oselici pa 5 (fasc. 681 navaja, da je padlo 6 tovarišev iz brigade Janka Premrla Vojka - govori o vdoru 300 Nemcev in bega in o hajki, ki je trajala od 8. do 13.ure), Nemci so imeli 3 ranjenec.

Da se ne bi v javna poslopja vselili Nemci, jih je NOV minirala.

29.februarja 1944 so Nemci napadli partizane na Cerkljanskem vrhu. Padla sta dva borca iz Savodnja in okolice ter 10 Nemcev.

18.III.1944 so nemška letala mitraljirala okoliške hribe in zažgala več gospodarskih poslopij ter kmetijo pri Vrhovcu (tedaj so prvič bombardirali Cerkno).

Ob napadu Nemcev na Mrzli vrh, ko so požgali pri Mrzlikarju 13.3.1944, so se partizani umikali skozi Savodenj, kjer so nudili prvo pomoč ranjencem.

11.5.1944 so vdrli v Savodenj četniki črto-mirove skupine, ki so imeli logor na Lavrovcu. Ubili so enega kurirja in kmeta Eržena iz Podjelovega brda, ki je ravno kosil.

8.junija 1944 je prišla na Savodenj bega iz Gorenje vasi, skupno z Nemci in odgnala s seboj bivšega občinskega tajnika Antona Bevka in Ano Kokalj.

29.junija 1944 so bega in Nemci odpeljali vso Telbanovo družino in živino.

29.avgusta 1944 so bega navsezgodaj aretirali

li mesarskega pomočnika Mezek Vinka in ga pozneje v Tajnikovi grapi ubili. V Gorenjo vas pa so odgnali tudi Vinka in Frančiško Frelih.

27. avgusta 1944 je bil sestanek OF odbora, na katerem so sklenili, da se prične na Savodnju zopet redni pouk v slovenščini. K delu se pritegne učiteljica Marijo Peternelj, roj. Mastnak.

(Iz kronike "K - a/29"); Šolski referent je bil tov. Vilko, učiteljici sta bili Marija Peternelj in Zofija Frelih iz Savodnja. Za učiteljici so dobili dve sobi. Šola je obiskovalo 53 učencev. Za kurjavo jim je prispevala gospodarska komisija. Kljub stalnim dnevnim napadom Nemcev in bega so otroci z velikim veseljem hodili v šolo ter bili tudi v organizaciji PRK vztrajni in požrtvovalni.

9. januarja 1945 je bil ustanovljen roditeljski svet, v katerega so bili izvoljeni predsednik Ignac Kržišnik, tajnik Vefka Radovano-
vič, zastopnica AFŽ Zofka Frelih, zastopnica ZSM Ana Bajt, zastopnik staršev Jožefa Telban in zastopnik šole Marija Peternelj. Takšen pouk se je končal 30. junija 1945.

15. septembra 1944 je bila velika nemška ofenziva na Mrzlem vrhu, Koprivniku in Stari Oselici. Nemci so požgali domačijo na Pretovču.

14. septembra 1944 je priredil štab XXXI. divizije na Savodnju kulturno-politični večer.

18. septembra 1944 so Nemci in bega zažgali po borbi s partizani kmetijo pri Erženovčanu.

4. oktobra 1944 se je pričel na Savodnju v financerski baraki redni pouk v slovenščini (Glej zgoraj!).

9.oktobra 1944 je bila na Martinj vrhu prva učiteljska konferenca.

18.decembra 1944 so se skozi Savodenj pomikale partizanske brigade v napad na Gorenjo vas. XXXI.divizija se je nastanila na Savodnju in priredila več mitingov.

9.januarja 1945 je bil ustanovni sestanek roditeljskega sveta, navzoč je bil okrajni prosvetni referent Niko in pokrajinski prosvetni referent tov. Sava (glej zgoraj!)

8.februarja 1945 je bila svečana proslava Prešernovega roj.dne, 23.II. pa proslava Rdeče armade. Na predvečer so bili kresovi. Na proslavi je sodelovala tudi godba XXXI. divizije.

25.februarja 1945 je bil na šoli ustanovljen PRKS in vanjo se je včlanilo vseh 62 učencev. Skupno s šolarji iz Koprivnika in Stare Oselice so priredili proslavo, na kateri so prisostvovali člani XXXI. divizije in divizijska godba.

15.marca 1945 je bil na Savodnju ustanovljen razkuževalni odderek in sicer v financerski baraki. Imel je kopalnico in razkuževalno sobo za obleko, namenjen je bil predvsem za NOV, lahko pa so ga uporabljali tudi civili.

22.marca 1945 so vdrli v vas četniki in popolnoma izropali mesnico, ki je delal za NOV (foto 26, tek. 1993, neg.5/94).

Ker so se tisti borci, ki so se zadrževali v vasi pravočasno umaknili, ni bilo človeških žrtev.

27.III.1945 je bil zadnji veliki vpad Nemcev na Savodenj. Prišli so iz Podjelovega brda in prignali s seboj naropano živino (glej Podjelovo brdo!). Na Savodnju so ostali Nemci eno noč. Minirali so mlinске kamne

26 1993 5/94

v Matejkovem mlinu ter uničili mlin Katari-
ne Frelih. Popoldne so odšli v smeri proti
Idriji. V tem času je bil zaradi stalnih vpa-
dov bega na Savodenj prekinjen šolski pouk.
5.maja 1945 je bila bega zadnjič v Savodnju
7.maja pa so nekatere družine skupno z bega
zbežale na Koroško.

(Po prip. Anice Zabukovec in Antona Peterne-
lja - Klemena iz Koprivnika):

Organizacijo OF v tem okolišu sta postavila
Maks Krmelj - Matija in Rihteršič Tine že
nekako konec junija ali začetku avgusta
1941 s pomočjo Antona Peternelja iz Kopriv-
nika. Ta je pridobil v okolici Savodnja in
v Savodnju samem kakih 15 sodelavcev ter
Andreja Eržena iz Stare Oselice in Janeza
Gantarja iz Hobovš, Franca Guzelja iz Nove
Oselice ter Boštjana Jezerška iz Stare
Oselice, oba člana KP. Sestajali so se pri
Bendetu v Koprivniku (glej Koprivnik!). Na
te sestanke je poleg Maksa Krmelja in Tine-
ta Rihteršiča prihajal še neki neznanec iz
Kranja. Sestanki so bili tudi v gostilni
Modrijanovec v Žireh, pa tudi v Podgori in
na Volči pri Poljanah. Orožje so skrivali
največ v skalovju nad Peternelovo hišo v
Koprivniku (Glej Koprivnik!).

20.decembra 1941 se na Čičovem griču pri-
druži partizanski skupini iz Žirov in Stare
vasi Savodenjska skupina partizanov - no-
vincev. Vodili so jih Anton Peternelj, Pavle
Gantar in Niko Kosmač, ki so najprej odšli
na Bukov vrh nad Poljanami, kjer je takrat
taboril Cankarjev bataljon. Zvezo za odhod
v partizane jim je preskrbel Anton Oblak.
Iz Bukovega vrha so te tri poslali nazaj
v domače kraje kot mobilizacijsko patruljo.
Z njimi sta prišla še dva neznana partizana.

Na savodenjskem teritoriju so mobilizirali preko 40 mož, ki so odšli nato 23. decembra 1941 na Javorč v Žirovskem vrhu, od tod k Brdarju v Vinharje, kjer pa so zgubili zvezo z glavnino - Cankarjevim bataljonom, ki je tedaj že vodil borbe z Nemci. Tej savodenjski skupini se je pridružila tudi Gorenjevaška mobilizacijska četa. Večina novincev je bila neoborožena.

Zvezo so pravzaprav izgubili že na Brdih nad Gorenjo vasjo in so se zato zaradi nemških zased v dolini razdelili na posamezne skupine. Vodji skupine, v kateri je bil Anton Peternelj sta bila Vinko Mlakar in Inglič - Bar. Neoboroženi borci so se že takrat razšli na svoje domove. Kdo je dal nalogo, da se neoboroženi borci razpuste ni znano, dejstvo pa je bilo, da so tedaj ostali samo tisti, ki so imeli orožje. (glej na str. 286 prip. Anice Peternelj, Savodenj št. 2!)

Zaradi nemških zased niso prišli niti v Vinharje, temveč so se vrnili preko Hotavelj domov. Rečeno pa je bilo, da je ta razformacija zgolj začasna. Tu se je razformirala po Dražgoški bitki tudi Poljanska (verjetno) četa (glej Koprivnik!).

V tem času je aktivno delo nekoliko zamrlo, oživel pa je ob koncu leta 1942. Omenjeni prvoborci so se sicer pri Peterneleu še vedno sestajali, vendar se jih je udeleževalo manjše število ljudi (glej Koprivnik!).

Proti koncu leta 1942 so zopet začeli domačini pogostejše odhajati v partizane. Tedaj je bila vspostavljena zveza z Idrijo. Partizansko mobilizacijo je še pospešila mobilizacija v nemško vojsko, kateri so se mnogi izognili in šli v partizane.

V februarju 1943 je bil vzpostavljen prvi odbor OF. Organizirala sta ga Milan Žakelj iz Žirov in Teodor iz Poljan. Člani tega odbora pa so bili Eržen Andrej iz Stare Oselice, Jurij Rihteršič, Janez Gantar oba iz Hobovš in Anton Peternej - Klemen iz Koprivnika. Ustanovni sestanek je bil pri Gantarju - Graparju v Hobovšah št. 1 (foto 43).

Že poleti in nato jeseni 1943 so se začele v okolici Cerkljanskega vrha, pojavljati partizanske brigade - največ Vojkova, ki je tudi napadla Savodenj. Napad se je začel med 10. in 12. oktobrom in sicer so partizani napadli financarsko postojanko v šoli. Ta ima v vasi dominanten položaj, postavljena je na mali vzpetini nad vasjo, tako da je iz nje možna kontrola nad celotno vasjo Savodenj (foto 24 a). Manjše praske so trajale približno en teden, nakar so partizani 18. oktobra vas osvobodili. Napad neposredno je izvršil III. bataljon Vojkove brigade, ki pa se je po osvoboditvi vasi čez nekaj dni umaknil nazaj na Cerkljanski vrh. Od tedaj dalje je bil Savodenj pravzaprav svoboden. Stalno se v vasi enote NOV niso zadrževale, pač pa so redno prihajale in jo stalno kontrolirale.

Tudi Nemci in bega so stalno vpadali v vas. Takoj po osvoboditvi Savodnja so imeli kurirji pri Vendetu - Štrempfelj Jožetu pisalni stroj, na katerem so razmnoževali poročila in jih nato delili vaščanom.

Od partizanskih enot so najpogosteje prihajale v Savodenj Prešernova, Gradnikova, Kosovelova, Gregorčičeva in Garibaldinska brigada XXXI. divizija (o osvoboditvi Savodnja glej podatke, zabeležene zgoraj!)

Oktobra in novembra 1943 je bila na teritoriju Savodnja splošna mobilizacija v NOV. Tudi belogardistom je bil v vse postojanke poslan "Zadnji poziv". Precej domačinov je odšlo tudi k belogardistom v Gorenjo vas in na Hotavlje, odkoder so nato vdiralali kot poznavalci terena na osvobojeno ozemlje. Ob takem vdoru, ²⁹avg. 1944 so 2 km iz Savodnja v grapi proti Podjelovemu brdu zverinsko ubili Vinka Mezek, mesarskega pomočnika, ki ga je vojska pustila doma, da bi za njo pripravil meso. Mezka sta ubila Stanko Kržišnik ki je bil najbolj znan krvolok iz okolice Savodnja in še nek drug belogardist.

V tem času ob osvoboditvi so se začeli ustanavljati posamični odbori OF v Koprivniku, Savodnju in Podjelovem brdu. Prej je bil za vse te kraje postavljen enotni odbor OF.

2. in 3. maja 1944 so se aktivisti tega sektorja udeležili zbora aktivistov za Gorenjsko na Jelovici. Savodenj so zastopali: Anton Peternelj, Andrej Eržen in Anica Zabukovec. V tistih dneh so prodirali čez Staro Oselico, čez Savodenj in dalje na Žiri četniki, ki so prišli iz Žirovskega vrha. Na Stari Oselici so ubili nekega kurirja, nad Savodnjem pa jih je napadel Škofjeloški odred in jih je za nekaj časa razpršil. Mrtvih ni bilo. Med NOB je padlo v Savodnju in okolici 20 borcev, lo pa jih je postalo žrtev fašističnega nasilja. V Srbijo so bili izseljeni 4 domačini, v Nemčijo odpeljani 3. Padlim borcem in žrtvam fašističnega nasilja je postavila ZB spomenik (foto 40a, tek. 1995 neg. 5/96) in spominsko ploščo (foto 40, tek. 2013, neg. 6/1114).

40 a 1995 5/96

40 2013 6/114

(Po prip. Neže Freljih, Sovodenj 12, na Opalti):

Partizani so se po osvoboditvi leta 1943 redno, kadar so prišli v Savodenj zadrževali v Freljihovi hiši, nekdanji gostilni. Navadno se je tu naselil štab, ker je bilo dovolj prostora. (foto 41, tek.1990, neg. 5/91, 41a, tek.1994, neg. 5/95, foto 42, tek.1997, neg. 5/98). Štab XXXI. divizije je imel navadno pisarno v hiši, to je v sobi, kuhali pa so v kuhinji z lastnimi kuharji. Navadno so se zadrževali tu kak teden. Pripovedovalka se spominja komisarja XXXI. divizije Franja Kranjca (?), nekega Franca Lončarja, ki je bil v štabu.

(Iz spominskega gradiva za ŽZ dostavljamo še po prip. Anice Peternel, Savodenj št.2): Eden prvi organizatorjev odpora tod je bil Boštjan Jezeršek iz Stare Oselice, član KPJ pred vojno, ki je padel v Dražgošah. (Po njem nosi ime kulturno-umetniško društvo v Savodnju). Njegova družina in družina Jurija Rihteršiča sta bili izseljeni.

Mobilizacija v Savodnju in okolici se je vršila na poziv KP. Na predvečer 23.decembra 1941 se je zbralo v Peterneljevi hiši 15. do 20 moških, ostale je Peternelj zbral po javkah in pripeljal na Žirovski vrh tako nad 42 novincev. Pozivu KP se tedaj niso odzvali "slovenski fantje", ki se tudi pozneje niso vključili v NOV ali pa so se in nato dezertirali k bega in tako predstavljali najbolj nevarne izdajalce in vodiče belogardistom po osvoboditvi Savodnja, ko so belogardisti neprestano vdirali na osvobodeno ozemlje. Nekateri med njimi pa so kot skrivači ostali do konca vojne doma.

42 1997 5/98

Žirovski

Novinci so imeli javko na "Javorču" (Bukov¹ vrh), kjer bi se morali dobiti z borci iz Žirov. Ker niso mogli vsi priti do glavnega partizanskega vodstva in so bili neoboroženi, je Vinko Mlakar izdal nalog, da se večina novomobilizirancev vrne domov, nadaljuje z ilegalnih delom in čaka na naslednji poziv. Peternel Anton se je vrnil domov 25. decembra 1941.

V Savodnju in Koprivniku so bile že od sept. 1941 zavedne partizanske hiše p.d. Burjovec, Bende, Lukač, Jerič, Grapar in Klofutar. V začetku leta 1942 je postavil Anton Peternelj zvezo z Idrijo in sicer z Andrejem Filipičem iz Spodnje Idrije.

V odboru AFŽ, ki je bil organiziran marca 1943 so bile Barbka Kokalj, Tončka Bogataj, Francka Sedej, Marija Velikonja, Amalija Gantar, Francka Brezar in Anica Petermelj. V zadnji ofenzivi v letu 1945 so četniki, Nemci, zlasti pa domači belogardisti, katerih zloglasni voditelji so bili Stanko Kržišnik, Martin Pivk, Franc Kavčič in Heronim Miklavčič - ki so vsi prvotno v letu 1941 hodili na sestanke OF (prav ti so oropali in požgali Peternelov dom ter Erženov p.d. Lukačev dom). Anica Peternel se je z dvema otrokoma, kot vedno ob preiskavah skrila v bunker v gozdu nad hišo. Pri Lukaču pa so gospodinjo našli doma, jo strašno pretepli in mučili ter nazadnje še obesili. Rešil jo je neki tuj vojak. Vse naropano so odnesli v bega postojanko v Gorenji vasi. Bunker nad Peternelovo hišo, kjer se je v zadnji hajki nabralo mnogo ljudi, so bega odkrili, ljudi pa odgnali v Begunje.

Maja 1944 je v OK KPS Žiri odgovarjala za sektor Podjelovo brdo, Savodenj in Koprivnik

aktivistka Vislava.

SELO

Precej velika raztresena vas na severni strani Žirovskega polja, deloma ob cesti Žiri - Škofja Loka, deloma po višjih vzpetinah zožene ravnine. 400 m nad morjem, 4 km oddaljen od Žirov, 9 km od Trate.

Po 10. decembru 1942 so partizani naredili kazensko akcijo pri kovaču Poljanšku na Selu. Sredi decembra so tukaj požagali več telefonskih drogov, žico pa razsekali.

Na veliko soboto v mraku (1943) je Žirovska četa na poti iz Zabrežnika skozi Jarčjo dolino v Koprivnik na Selu prekoračila cesto.

Po veliki ofenzivi v Žirovskem vrhu avg. 1943 so se partizani umikali čez Selo, Mrzli vrh in Vrsnik na Sovro.

(Po prip. Janka Poljanška p.d. Modrijanovca, Selo št. 31):

V zgornji stavbi pri Poljanšku št. 30 se je od leta 1943 do leta 1945 večkrat zadrževal štab XXXI. divizije, kadar se je ta nahajal v Žirovskem območju (foto 6, tek. 1072, neg. 90 - hiša na Selu št. 30 in foto 56, tek.

1125, neg. 144 - pogled na obe Poljanškovi domačiji, na Selu št. 30 in 31, kjer je bil štab XXXI. divizije, njegova zaščitnica in ambulanta). Tu so imeli tudi štabno kuhinjo. Komandant divizije je bil Dušan Švara - Dule, za njim pa Evgen Matejka - Pemc. Imena komisarja se Poljanšek ne spominja.

V spodnji stavbi št. 31 (foto 56) je bila divizijska ambulanta z divizijskim zdravni-

6 1072 90

56 1125 144

kom. Tu je bila tudi kuhinja za administratorje, ki so se nahajali v zgornji stavbi in za zdravnika. V kovačiji, ki spada k tej stavbi se je nahajala kuhinja zaščitnega bataljona XXXI. divizije. Ta bataljon je bil nastanjen pri sosedi Ivani Oblak.

V nekdanji električni centrali, ki je pripadala k hiši št. 31, je delovala s prekinitvami od jeseni 1943 pa do ofenzive 1945 puškarska delavnica, katera se je preselila kasneje v bližino Zgornje Tribuše (foto 57, tek. 1126, neg. 145 - vhod v električno centralo pri Poljanšku). Prvi je pričel z delom Ivan Kržišnik iz Škofje Loke, pomagal pa mu je hišni gospodar Janko Poljanšek, ki je po poklicu kovač. Za Kržišnikom sta delala poleg Poljanška še Alojz Prestor iz Srednje vasi in Franc Filipič iz Ledinice. Delavnica je bila namenjena predvsem za popravilo orožja za divizijske potrebe, izdelali pa so cca 9 do 10 brzostrelk tipa "Bartti" (Bar - Arti) ilegalni imeni dveh znanih partizanov). V delavnici so izdelali vse dele razen cevi, katere so bile od francoskih pušk. Puškarji so imeli lasten varilni aparat, stružnico in ostalo mehanično ter kovaško orodje. Strugar je bil Franc Filipič. Še pred ustanovitvijo delavnice pa je Janko Poljanšek izdelal večjo okroglo železno bombo, namenjeno za akcijo v Gorenji vasi, in sicer jo je uporabil Pavle Inglič - Bar. Energijo za pogon je delavnica črpala iz domače elektrarne. Material, razen cevi je oskrbel Janko Poljanšek, ki je imel kovaško obrt in je tako lahko nabavljaj material v trgovinah.

V leseni šupi poleg kovačnice je bil pod

57 1126 145

54 1123 142

55 1124 143

53 1122 141

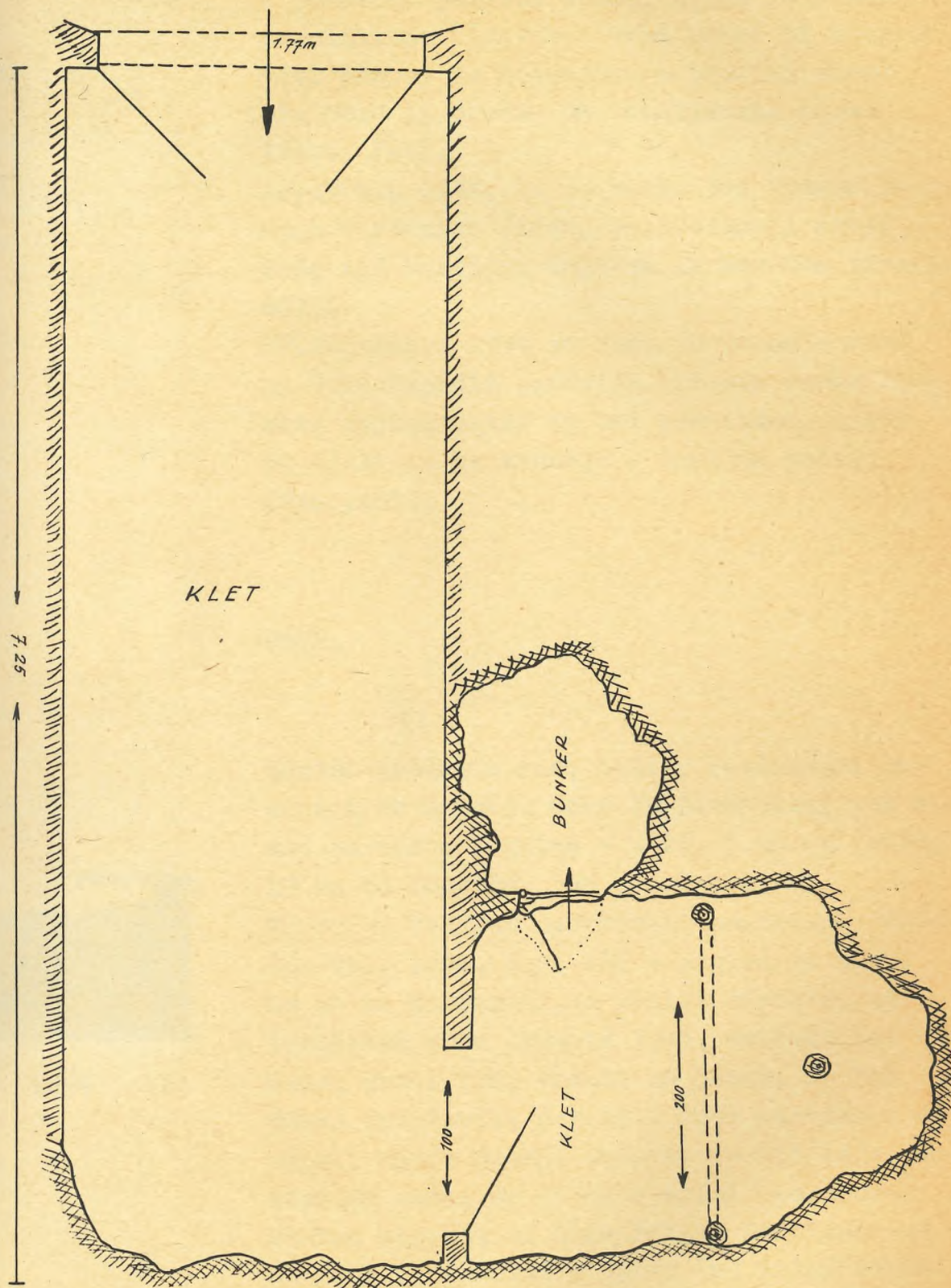
peskom bunker in sicer velik lesen zaboj vkopan v pesek. (foto 54, tek. 1123, neg. 142 - pogled na bunker za kovačijo in foto 55, tek. 1124, neg. 143 - vhod v bunker iz kovačije). Vhod vanj je bil iz kovačnice, zamaškiran pa s starim železjem. Namenjen je bil predvsem delavcem puškarske delavnice. V njem je divizijska intendantca nekajkrat tudi shranila usnje.

V podstrešju hiše št. 30 je delal čevlje za VOS (Bara) čevljar - partizan Alojz Kolenc iz Žirov od leta 1943 dalje.

V vinski kleti pri Modrijanovcu je bil bunker, ki je bil vdolben v skalovju te vinske kleti. Vhod v votlino je bil zakrit z vrati,, ki so bila izdelana iz surovih skal in so se odpirala s pomočjo tečajev navzven (foto 53, tek. 1122, neg. 141 - vhod v bunker pri Poljanšku na Selu št. 30; glej skico na strani 290) pa teh vrat v skalnati steni sploh ni bilo moč opaziti, ker so bila izdelana iz popolnoma enakih skal, iz kakršnih je bila sestavljena stena vinske kleti. Bunker meri 1,70 x 1,80 m in je v njem prostora v sili za 4 osebe. Višina bunkerja je prilagojena normalni velikosti človeka. Vhod meri 0,75 x 1 m. Nemci so med vojno, ko so se slučajno nahajali v bunkerju neki naši aktivisti, izvršili hišno preiskavo pri Poljanšku. Preiskali so tudi vinsko klet, toda bunkerja niso dobili. Bunker je bil zgrajen leta 1944 in je služil za skrivanje čevljarkega materiala v sili pa za skrivališče aktivistov in partizanov. Neodkrit je ostal do osvoboditve in je ohranjen v prvotnem stanju še danes.

Na Selu je postavila ZB Žiri 29. novembra 1951 spomenik padlim.

TLORIS VINSKE KLETI na Selu 30 Gostilna Modrijanovec

4. avgusta 1943 zvečer je Prešernova brigada s ponovnim jurišem potem, ko so jo Nemci obkolili na Žirovskem vrhu hoteč ji preprečiti proboj na Dolenjsko - prebila obroč pri Selu in prešla na italijansko stran (fasc. 280).

12. aprila 1944, ko je vdrlo 300 Nemcev in bega v ravnino Žirov, so prodirali skozi Selo nad Martinom Kopačem in Moretom (fasc. 681).

22. septembra 1944 so bega iz Gorenje vasi na Selu napadli patruljo brigade Janka Premrla Vojka, ubili so tri partizane, enega pa ujeli in ga kasneje s kopitom pobili (fasc. 681).

SOVRA

26 1094 112

Manjša gručasta vas, leži v razširjeni dolinici ob sotočju Sore in Žirovnice, pet minut od ceste Logatec - Žiri, 5 km od Žirov, 19 km od Logatca, 500 m nad morjem.

Tu so se večkrat zadrževali partizani (foto 26, tek. 1094, neg. 112 - pogled na vas).

Ko so se partizani po veliki ofenzivi na Žirovskem vrhu avgusta 1943, umikali čez Selo, Mrzli vrh, Vrsnik na Sovro, so jih tukaj zaustavili četniki, toda partizani so odprli nanje ogenj. Četniki so jih baje zaustavili zato, da bi se z njimi sporazumeli. Ob tem spopadu ni bilo žrtev. Partizani so se nato premaknili v Opale (po prip. Stanka Kogovšek iz Sovre ;glej Opale).

STARA OSELICA

Leži v goratem nekdanjem obmejnem pasu od Blegaša (1562 m) do vrhov Koprivnika (918 m). Stara Oselica je skupno ime za vrsto gorskih zaselkov in samotnih kmetij v območju Ermanovca (1026 m) in Planine (812 m), med dolinama Kopačnice in Sovodnjice, 720 m nad morjem, 2 km od Fužin. Stara Oselica obsega približno 73 hiš, ki so zelo raztresene po pobočju, tako da je od prve do zadnje hiše približno 1 uro hoda.

(V arhivu Muzeja v Škofji Loki je pod inventarno številko 35 šolska kronika in pod "K-a/49" Najvažnejši obrisi okupacijske dobe v Stari Oselici; iz teh kronik navajamo:

Po zlomu stare Jugoslavije je Staro Oselico zasedlo približno 100 Italijanov, ki so se utaborili pri Vrhovcu. Po nekaj dneh so vas zasedli Nemci, ki pa niso tudi kasneje ustanovili postojanke. Pred božičem 1941 sta Škrbinov Tomaž iz Savodnja, ki je bil že od poletja v NOV in neki Guzelj iz Nove Oseli-

ce sklicala pri Škrbini sestanek vseh mož. Na njem so obravnavali perspektive NOB in agitirala za vstop v NOV. Takrat sta odšla v partizane Škrbinov Jernej ter Homovcova dvojčka Jernej in Janez Lazar. Odšli so v Žirovski vrh in od tam v Dražgoše (?), od koder pa so se vsi razen Boštjana, ki je tam padel, vrnili domov. Nekaj dni kasneje je prišlo k Rotovžu - Klemenčiču v Staro Oselico 26 borcev, ki pa so kmalu nato odšli neznano kam. Od takrat dalje, kmalu po novem letu 1942 so se posamezni partizani večkrat zadrževali pri posameznih hišah: na Preski, na Pustoti, pri Jezeršku, pri Hobovškem, pri

50 2033 6/131

51 2034 7/132

53 2035 8/129

54 2031 6/128

55 2030 6/127

56 2029 6/126

57 2027 6/125

48 /120

Martenčku itd.

Pomladi 1942 je taborila v Špiku nad Homom Poljanska četa (foto 50, tek. 2033, neg. 6/131 in foto 51, tek. 2034, neg. 7/132). Po živež so prihajali h kmetu Homovcu - Lazar (Francu. (Tožeto op. MM))

24. aprila 1942 so Nemci aretirali gospodarja Toneta Lazarja (foto 53, tek. 2031, neg. 6/129 in njegova najstarejša sinova, ki sta se čez tri dni tedaj vrnila domov.

28. aprila 1942 pa so gestapovci ponovno prihrumeli k Homovčevim in odpeljali 4 sinove v starosti 21, 20, 18, 15 let ter jih čez en teden 19. maja skupno z očetom ustrelili (foto 54, 55, 56 in 57, tek. 2031, 2030, 2029, 2027, neg. 6/128, 6/127, 6/126, 6/125). 30. maja 1942 so Nemci preselili še vdovo in 4 nedoletne Homovčeve otroke.

Po kapitulaciji Italije so pričele prihajati na teritorij Stare Oselice brigade, ki pa so se zadrževale toč največ po nekaj dni. Prihajale so Vojkova, Prešernova, Kosovelova, XVIII. Bizoviška brigada, leta 1945 pa tudi Garibaldinci.

16. novembra 1943 je prišlo ob 8. uri na Presko kakih 400 partizanov. Ob 4. uri popoldne pa je iz smeri od Vrhovca Presko obkolilo kakih 600 Nemcev. 8 partizanov, ki so se tedaj še nahajali na Preski, se je zaprlo v hišo in nudili Nemcem močan odpor. Že v borbi v hiši je bil en partizan ubit, ostale pa so Nemci ujeli in jih skupno s 73 letnim gospodarjem Francem Klemenčičem ustrelili. V šupi pri hiši so našli Nemci tudi mnogo municije in hrane. Isti dan je tudi v Zapotoku padlo 6 borcev, ki so jih potem skupaj z onimi iz Preske pokopali na pokopališče v Stari Oselici, v dveh grobovih

49 2023 6/121

(foto 48 in 49, tek. 2022 in 2023, neg. 6/120 in 6/121).

Septembra 1944 je bila tod zopet velika nemška hajka, ki je terjala po podatkih kronike "K-a/49" 6 partizanov, Nemci pa da so odpeljali dva voza svojih mrtvecev.

15.septembra je prišla namreč v vas Vojkova brigada, dan kasneje pa še dolomitski odred. Pri kmetu Jernačku - Francu Oblaku je bilo približno 100 do 150 borcev. Proti večeru 16.septembra pa so začeli v vas prodirati Nemci. Vnela se je borba in Nemci so z zažigalno bombo zažgali Jernačkov hlev, ker so na dvorišču opazili partizane. Tedaj so bili ranjeni tudi trije šolarji. V hlevu je zgorela vsa živina. (V kroniki pod. inv. št. 35 za človeške žrtve ni podatkov).

18.septembra 1944 so Nemci ponovno zasedli vas. Borba pa se je vnela na meji na Mekinovšu. Padlo je dosti Nemcev in 3 partizani, ranjena pa je bila tudi 12 letna Jernačkova Marica.

Leta 1944 je bila v Stari Oselici organizirana partizanska šola, ki je delovala od 2.oktobra 1944 do 17.februarja 1945. Pouk je bil nekaj časa v šolskem poslopju, nakar se je šola preselila v Kogovše v hišo št.2. Obiskovalo jo je približno 20 do 25 učencev. Poučevala je Francka Sedej iz Kogovš. Zaradi grožnje belogardistov, da bodo šolo požgali je bil pouk nato prekinjen.

Za veliko noč leta 1945 je bila tukaj tretja in zadnja velika hajka. V Brinovčah je padlo junaške smrti 8 partizanov. Vseh 14 (?) žrtev so domačini pokopali na domačem pokopališču. V partizanski vojski so se borili vsi oselški gospodarji, njihovi bratje in sinovi. Oselški šolski okoliš je

46 2024 6/122

47 2025 6/123

izgubil 6 borcev partizanov, eden je umrl v Dachau, pet je bilo ustreljenih v Begunjah, eden doma. V nemški vojski pa je padlo 5 fantov.

(Po prip. Franca Oblaka, p.d.Jernačka iz Stare Oselice št. 56, stara št.16, top.1958; foto 46 in 47, tek. 2024 in 2025, neg.6/122 in 6/123):

Že na jesen 1941 je kdaj pa kdaj prišla skozi vas partizanska patrolja, ki jo je vodil prvoborec iz Stare Oselice Boštjan Jezeršek. Ob božiču 1941 so imeli pri Škrbini - Jezeršku sestanek, ki se ga je udeležilo približno 13 domačinov (glej kroniko zgoraj!). Na ta sestanek je prišel tudi Pavle Inglič - Bar in govoril o zbiranju orožja, o pomenu oboroženega upora ter o mobilizaciji. Večina navzočih je nato odšla v Dražgoše. Kasneje pa so se skoraj vsi vrnili domov. V letu 1942 so se partizani pogosteje oglašali, toda za daljši čas se niso ustavljali.

16. septembra 1943 je prišla v vas Vojkova brigada in mobilizirala za NOV večino za borbo sposobnih mož. Odšli so v Žirovski vrh (tudi Jernaček), tam so bili "razhajkani" in so se vrnili domov. Ko je prišla čez tri dni v vas Prešernova brigada, so se ji vsi priključili. (Franc Oblak je bil zaradi bolezni odpuščen iz brigade domov).

Novembra 1943 se je pri Jernačku utaborila I. četa Vojkove brigade, komandir je bil Franc Telban in ostal tu 16 dni. Hranili so se pri Jernačku, spali pa so na hlevu. Kmalu po odhodu čete so prišli v vas Nemci, ki pa tedaj niso delali represalij, ker so domači skrbno zabrisali sledove.

Čez tri dni se je na poti na Cerkljanski vrh za 4 dni ustavil pri Jernačku I. bataljon Vojkove brigade.

Pri
Preskani
stara Oblaka

K tragediji na Preski, 17. novembra 1943 dostavlja Franc Oblak, da so enega od 7 partizanov ubili v veži, dva pred hlevom, enega v kuhinji, eden je padel na poti proti Jezerški, 2 so ubili za hlevom, gospodarja in enega borca pa pred hišo.

Septembra 1944 se je pri Jernačku (foto 46, tek. 2024, neg. 6/122) zadrževal 3 dni bataljon Vojkove brigade nato pa 3 dni še Dolomitski odred. V tej hiši je delal štab Dolomitekega odreda pozive za mobilizacijo. Komaj so partizani odšli, so 15. septembra 1944 prišli Nemci ter zažgali hlev z vso živino (primerjaj kroniko zgoraj!).

Dolomitski odred je naredil na treh krajih Nemcem zasedo na Slemenškovem griču, tam sta padla 2 Nemca, v Sušah in pod Jezercovo štalo, nakar so se partizani umaknili na grič pod Bočem. Nemci nato niso prodirali dalje.

28. septembra 1944 je bila borba v Erženovšu. Partizanska patrulja je naletela na Nemce ter se nato umaknila v gozd, padli so 3 Nemci, nekaj jih je bilo ranjenih, padla pa sta tudi 2 partizana. Po borbi so Nemci zažgali hišo v Erženovšu.

Pozimi leta 1945 je bila v Jernačkovi hiši kakih 9 dni partizanska ambulanta. Sem so se hodili zdraviti lažje ranjeni pokretni borci. Za bolničarja je bil Franc Oblak iz Smrduha. Obenem z ambulanto je bil tudi orožar Ivan Starc iz Kranja, ki je borcem pregledoval orožje.

Skozi Staro Oselico so do osvoboditve hodili Nemci, kakor tudi partizani.

(Po prip. Frančiške Lazar p.d. Homovčeve iz Stare Oselice 40, top. 1958, dodajamo h kroniki):

52 2032 6/130

Pomladi, aprila 1942, ko je taborilo v Špiku (foto 50, 51 - glej zgoraj) nad Homovčevo domačijo (foto 52, tek. 2032, neg.6/130) približno 30 partizanov, med katerimi je bil tudi Pavle Inglič - Bar, so se večkrat oglašali pri Homovcu. (To je bila Poljanska četa).

Kuhali so si sami. Po hrano pa so hodili k bližnjim domačijam.

23. ali 24. aprila 1942 so prišli iz Trebije Nemci in zapazili partizane, ki pa so se pravočasno umaknili. Do borbe ni prišlo, vendar so zaradi izdajstva Nemci pri Homovčevih delali preiskavo. Odgnali so gospodarja Jožeta Lazarja in dva sinova, ki sta bila že v partizanih in sta se iz Dražgoš vrnila domov. Odgnali so jih na Fužino od tam pa v Škofjo Loko.

26. aprila 1942, v soboto sta se sinova vrnila domov, v ponedeljek pa so Nemci na vse zgodaj prišli in odpeljali s seboj vse štiri odrasle sinove. Odvedli so jih v Staro Oselico v Župnišče od tam pa dalje. 45 letnega moža Jožeta in starejša dva sinova Jernejca in Janeza so 19. maja 1942 ustrelili, enega so ustrelili junija v Žirovnici, za enega pa se ne ve, kdaj so ga ubili. 31. maja 1942 so odgnali še ostalo družino. Najprej v Goričane nato pa v taborišče Fort blizu Nürnberga. Leta 1944 so jih predstavili v Wernvest (primerjej kroniko zgoraj!).

Nemcem je Homovčeve naznanil verjetno neki agent gestapa, ki je bil med partizani, kajti Nemci so natančno vedeli, kaj so Homovčevi dali partizanom, kdaj so bili pri njih

in kolikokrat.

Ko je bila 16. 17. in 18. novembra 1943 velika nemška hajka na partizane nad Trebijo in Staro Oselico, je bil en partizan v borbah nad Trebijo ranjen. Tega so nato Nemci v Stari Oselici v Homovcevi bajti ujeli in ubili (glej Trebija!).

Od julija 1941 je Anton Peterne^l iz Koprivnika organiziral sestanke v Trebiji, Podgori in Stari Oselici. Pri Jezeršku - Boštjanu v Stari Oselici so bili v avgustu 1941 ožji sestanki, ki so se jih udeleževali Eržen, Štremfelj in še nekateri. V Savodnju, Fužinah Koprivniku in Stari Oselici je bila partizanska mobilizacija od 21. do 23. 1941. Nad 20 mož je odšlo v Žirovski vrh, da bi se združili z žirovskimi uporniki. Na Pasji ravni pa so bili napadeni. Ker so bili neoboroženi, so se umaknili proti Javorjem. Večina moških se je vrnila domov, Jezeršek pa je ostal v Poljanski četi in je nato padel v Dražgoški borbi (njegova žena, sin in hči so bili izseljeni v taborišče Straubing v Avstriji). Organizacija OF v Stari Oselici se je razvijala vzporedno z delom v Koprivniku.

Po Dražgoški bitki je četa, verjetno Poljanska, ki se je razformirala v Koprivniku, pustila v Stari Oselici orožje (glej Savodenj!) Spomladi 1942 so na sestanku v Stari Oselici Anton Peterne^l, Stane (Bernik) in Teodorov (Platiša) osnovali organizacijo AFŽ za Podjelovo brdo. (Glej Podjelovo brdo!)

Ob koncu leta 1942 je aktivno delo v Savodnju in okoliških vaseh oživel. Na tem sektorju so delali Eržen Andrej, Jurij Rihteršič, Tončka Bogataj, njen oče Matevž, ki je umrl v Mathausemu, Minka Debeljak, Francka,

Ivanka in Janez Burnik ter drugi. Od marca 1943 je ta organizacija vključevala tudi vas Hobovše (glej Koprivnik in Savodenj!) V februarju 1943 je bil organiziran prvi odbor OF v Stari Oselici. V odboru so bili že zgoraj omenjeni Andrej Eržen, Jurij Rih-teršič ter Anton Peternelj in Janez Gantar. Po veliki noči 1943 je večja skupina Žirov-ske čete krenila iz Koprivnika na Staro Ose-lico, kjer se je sestala s poljanskimi to-variši.

1. maja 1943 zvečer se je večja skupina parti-zanov iz Stare Oselice premikala proti Tre-biji in Podgori, kjer je nameravala preko-račiti cesto in Soro. Pri prehodu ceste so Nemci iz zasede odprli ogenj nad predhodni-co in je pri tem padel partizan Janez Str-lič. 16. novembra 1943 ob spopadu na Oselici je padel Nace Klemenčič iz Izgorij, koman-dant bataljona Vojkove brigade.

Ko so ob koncu novembra 1943 Nemci v velikih masah prodirali iz Primorske proti Škofji Loki so pri Zapotokarju pri Stari Oselici ubili več partizanov. Med njimi je bil tudi bivši župan Rojc iz Trebije (glej Savodenj!). Po osvoboditvi Savodnja, 18. oktobra 1943 je bil organiziran poseben OF odbor in gospo-darska komisija za Staro Oselico, Koprivnik in Savodenj. (Glej Savodenj!)

Ko so 2. in 3. maja 1944 okoliški aktivisti odšli na zbor aktivistov na Gorenjsko na Jelovici, so čez Staro Oselico na Savodenj in dalje čez Koprivnik na Žiri prodirali četniki, ki so prišli iz Žirovskega vrha. Na Stari Oselici so ubili nekega kurirja (glej Savodenj! to je bilo 11.5.1944 - fasc. 683). Maja 1944 je za delo na terenu Oselica, Trebija odgovarjal v OK KPS Žiri aktivist Gašper (Fasc. 681).

Iz Stare Oselice je bilo odpeljanih v Nemčijo 14 domačinov (fasc.683).

(Razen podatkov iz arhiva smo večino gornjih podatkov vzeli iz spom. gradiva za ŽZ, prip. Barbke Bevk in Terezije Jezeršek, V "Zapis-kih iz raznih krajev" Muzeja v Škofji Loki) je zabeleženo še:

V Stari Oselici v gozdu nad Peternelovo hišo je bil bunker, zgrajen leta 1944 v zemlji pod nekim skalovjem in je služil terenskim aktivistom. Ko je eden od teh aktivistov pobednil k belogardistom, je ta bunker izdal. Ko so ga nato čez nekaj dni Nemci in belogardisti našli, je bil prazen, ker so se partizani pravočasno umaknili.

STARA VAS

Leži tik ob cesti Žiri Škofja Loka ter je sklenjena v strjeni zazidavi s samimi Žirmi.

(Po prip. Vinka Govekarja, Stara vas 83):

Sredi avgusta 1941 sta prišla v Žiri Maks Krmelj iz Hotovelj in Pavel Peternelj iz Vinharjev. Obiskala sta več zavednih fantov iz Stare vasi in Ledinice ter jih podžigala k upor. Konec novembra 1941 se je vršil na pobudo Vinka Oblaka ožji sestanek v Stari vasi v hiši prvoborca Jožeta Kavčiča, Stara vas št. 12 (foto 25, tek. 1093, neg. 111). Z Vinkom Oblakom je prišel še neki tovariš, baje doma iz Kranja. Govorila sta o nameri fašistov, o upor proti nasilju, o zbiranju orožja in o postavitvi enotne fronte vseh zavednih Slovencev za boj proti okupatorju. Sestanka so se udeležili Lojze Dolinar, Ra-

25 1093 111

27 1095 113

do Kosmač, Jože Kavčič, Rudolf Bačnar, Vinko Govekar, Mirko Kolenc, Franc Giacomelli, Ivan Kavčič in Albin Čadež. Nekaj dni za tem je bil ponovni sestanek v stanovanju Albina Čadeža, Stara vas št. 41 (foto 27, tek. 1095, neg. 113), ki so se ga udeležili razen Ivana Kavčiča vsi zgoraj navedeni. Tu je bil postavljen prvi terenski odbor OF za občino Žiri. Sklepi tega sestanka so bili: zbiranje prostovoljcev za upor, zbiranje orožja, municije in opreme ter pridobivanje zanesljivih sodelavcev.

20. decembra 1941 so šli iz Stare vasi v partizane delavec Dušan Jan ter bratje Milan, Janez in Vinko Žakelj.

Večina prebivalstva Stare vasi je simpatizirala s partizani, blago pa je tedaj največ prevažala Ana Zajec iz Stare vasi.

4. avgusta 1942 je na Blegašu padel med nemško ofenzivo Janez Žakelj.

26. decembra 1942 se je v Petričevi šupi v Stari vasi št. 10, vršilo zborovanje žirovskih aktivistov, cca 10 po številu. Zborovanja se je udeležil tudi prvoborec Milan Žakelj - Žirovnik (foto 33, tek. 1101, neg. 119 - Petričeva šupa).

Na Berteljškovi hiši - Žakljevi v Stari vasi št. 107, iz katere so že leta 1941 odšli v partizane 4 sinovi je vzidana spominska plošča (foto 22, tek. 1090, neg. 108 - Žakljeva hiša in foto 13, tek. 1081, neg. 99 - spominska plošča). Hiša je bila stalno zatočišče partizanov (živ je ostal le sin Milan, Vinko, Janez in Pavel so padli že leta 1942; znana aktivistka je tudi hči Francka - Majda Žakelj). (Iz spominskega gradiva za ŽZ po prip. Francke Jereb - "Žakljeve mame" in Bertelje Gruden-Maruške):

33 1101 119

22 1090 108

Na Žirovskem terenu so se začeli ustanavljati spomladi prvi odbori SPŽZ. Iz rajonskega komiteja je bila poslana na teren Klara, ki je pomagala pri organizaciji. Prvi odbor SPŽZ se je organiziral v Stari vasi in sicer se je prvi sestanek odbora vršil v Malem hribu v gozdu nad Platiševo grapo. Odbor so sestavljale: predsednica Berta Dolenc, članice Vilka Čadež, Silva Giacomeli in Francka Žakelj - Majda, članica KP. Ta je v poletju organizirala tudi mladino v Stari in Novi vasi ter Iedinici. Mladinski odbori so bili sestavljeni po večini iz ženske mladine. Vsi ti odbori so delali v takem sestavu v glavnem do osvoboditve Žirov, 23. oktobra 1943, nakar se je organizacija razmahnila in razširila na vse prebivalce Stare vasi. Tudi v odboru OF (Žiri) so bile večinoma žene. Njihova naloga je bila predvsem nabiranje in dostavljanje hrane ter ostalega materiala v bolnico Franjo ter sploh skrb za ranjence na tem področju. Sekretarka je bila tedaj Ivanka Naglič, zelo aktivne članice pa Slavka Potočnik, Marjanca Mlinar, Ivanka Poljanšek, Tinka Filipič, Anica Mlinar, Vida Zajec in Marija Černivec. V vasi, ki se je sicer prištevala k osvobojenem ozemlju, je bilo tudi mnogo simpatizerjev bega, ki so sovražniku pomagali z obveščanjem in skušali onemogočiti vsako delo za partizansko vojsko. Kljub temu je ženska organizacija nenehno skrbela za ranjence (dec. 1944 sta Berta Gruden in Ivanka Poljanšek iz Žirov, čez Koprivnik, Savodenj in Kladje z vozom odpeljali material in osebno obiskali ranjence v vasi Labne nad Cerknim. Ranjenci so bili v vseh hišah po vasi).

2 1066 83

Po vkorakanju partizanske vojske v Žiri, 24. oktobra 1943 je bila komanda mesta Žiri, komandant je bil Alojz Dolinar, v Kunsteljnovi hiši v Stari vasi (foto 2, tek. 1066, neg.83) do 15. novembra 1943, ko se je ob ponovni nemški ofenzivi na žirovske partizane preslila k Mauserju v Jarčjo dolino. Izžage v Stari vasi sta Merlakova vozila orožje in municijo na Žirovski vrh. (glej Žirovski vrh!)

Maja 1944 je za delo v OK KPS Žiri na področju Stare vasi, Žirov Jarčje doline odgovarjal aktivist Iko (fasc. 681).

Ob veliki nemški ofenzivi na Žirovski okraj, v kateri je sodelovalo preko 600 Nemcev, je že 3. junija 1944 prišlo mnogo Nemcev v Staro vas (fasc.681).

10.maja 1944 so partizani Vojkove brigade, preoblečeni v četnike, prišli v Staro vas k Mariji Mlinar.p.d. Lomarci. Vesela jim je povedala za vse belogardistične("naše") in partizanske ("njihove") družine (fasc. 683).

Iz Stare vasi je bilo izseljenih v Srbijo 14 domačinov, v Italijo odpeljana dva, v Nemčijo pa 7 ljudi (fasc. 683).

TREBIJA

1 1969 5/67-68

Raztegnjena vas nad cesto vzhodno pod Staro Oselico. Važen predmetni kraj, kjer se odcepi cesta drugega reda proti Savodnju in stara tovarna pot po slemenih na Cerklje ob Gori, 435 m nad morjem, 21 km od Škofje Loke, 5 km od Trate, 2 km od Stare Oselice(foto 1 in 2,

2 1970 5/71

tek. 1969 in 1970, neg. 5/67 in 68 ter 5/71). (Po prip. Jožeta Kumer - Borisa, p.d. Jakaponca iz Trebije 12, top.1958):

Po razsulu Jugoslavije so aprila 1941 na velikonočni ponedeljek zasedli vas Italijani. Pravzaprav se v vasi niso ustavili. Šli so dalje po dolini proti Škofji Loki. V začetku maja so prišli Nemci, ki pa tedaj še niso ustanovili postojanke.

Odporniško gibanje se je začelo tod že poleti 1941. Vršili so se ilegalni sestanki, največkrat v gozdu Hrastje nasproti Podgore na desni strani Sore. Te sestanke je v glavnem vodil Franc More iz Trebije, Anton Peternelj - Klemen iz Savodnja in Jože Kumer iz Trebije. S Krmeljem je navadno prišel še kak neznanec.

Zveze z Maksom Krmeljem je vzdrževal Franc More, ki je že takrat veljal za komunista. Oboroženih partizanov v tem času tod še ni bilo. Domačini so odšli v večjem številu v partizane ob Poljanski vstaji decembra 1941. Vsi udeleženci omenjenih sestankov so pridno zbirali orožje in ga oddajali Pavlu Ingliču - Baru, Oblaku - Mlakarju in Boštinovemu Milanu iz Gorenje vasi. Ti so ga nato oddajali naprej. Orožje so dobivali največ od domačinov, ki so ga shranili ob propadu jugoslovanske vojske. Jože Kumer je n.pr. tako dobil od Franca Lazarja - Bezjakovega iz Stare Oselice strojnico.

Hrane tedaj še niso zbirali, pač pa so širili ilegalno literaturo, ki so jo dobivali v glavnem iz Žirov. Od tam jo je nosil Kumrov sin Vinko, ki je kasneje padel na Koroškem (foto 3, tek.1975, neg.5/75). Nekaj literature so dobivali tudi pri Jurcu v Kladju. Literatura je Kumer skrival v baraki med deskami,

3 1975 5/75

pod senom v mlinu in na prostem v škatli. Ob Poljanski vstaji toč ni bilo borb, čeprav je ob tem času večina mlajših moških odšla v partizane. Nekateri so se nato vrnili domov in od teh so jih nekaj Nemci poslali na delo v Nemčijo. Po vstaji je gibanje nekoliko zamrlo, sestankov ni bilo več. Kumer je še vedno zbiral orožje, ki pa je bilo že redko in širil literaturo. Zbiral je tudi denarne prispevke in jih oddajal Antonu Oblaku p.d. Švedretu iz Gorenje vasi. Ta je tedaj tudi prinašal literaturo.

6 1978 5/78

7 1980 5/80

8 1981 5/85

9 1984 5/81

Proti začetku poletja 1942 se je na Žirovskem vrhu zadrževala neka partizanska četa, verjetno Žirovska ker je bilo v njej največ Žirovcev in Gorenje vaščanov. Borci so se ponoči včasih po dva do trije oglašali pri Kumru. Prinašali so literaturo in imeli Kumra za nekakšnega svojega obveščevalca. Poleti 1942 so nemški orožniki organizirali v šoli na Trebiji svojo postojanko (foto 6 in 7, tek. 1978 in 1980, neg. 5/78 in 5/80). Tedaj niso delali nobenih akcij kakor tudi ne nasilstva. Proti koncu leta 1942 so za nekaj časa opustili postojanko in se preselili na Savodenj.

Na pomlad 1943 je skupina partizanov Žirovske čete pod vodstvom Pavla Ingliča -Bara demolirala občinsko pisarno (foto 8, 9 in 10, tek. 1981, 1984, 1985, neg. 5/85, 5/81 in 5/86). Župan Rojc in tajnik sta že tedaj oba sodelovala z NOV in odšla jeseni v partizane. Partizani so zaplenili 3 pisalne stroje, uro, živilske karte - te so kasneje vnovčili in dobili zanje med drugim tudi 300 kg sladkorja.

Kak teden dni kasneje so isti partizani zažgali šolo na Trebiji (foto 11, tek. 1979,

10 1985 5/86

11 1979 5/79

neg 5/79), ker se je govorilo, da bodo Nemci ponovno postavili postojanko. Nemci so preiskovali in zasliševali domačine, vendar niso nikogar zaprli. Barikade na šolskih oknih in vratih pa so pravzaprav Nemci začeli delati že pred požigom šole.

(Tedaj so bili namreč Nemci že na Fužini v Miklavčevi hiši pri Cigarju foto 12 in 13, kamor so se vrnili iz Savođnja). Navzlic požgani šoli so se Nemci vseeno naselili v njej, potem, ko so jo zasilno uredili. Nato se do kapitulacije Italije tod partizani niso zadrževali, pač pa so pogosto mobilizirali, zlasti na jesen leta 1943, ko se je sploh organizacija močno poživila.

Konec oktobra 1943 so se umaknili Nemci iz Žirov in Trebije, ki je bila takrat takorekoč brez gospodarja.

16., 17. in 18. novembra 1943 so Nemci organizirali veliko hajko za partizani, ki so se zadrževali na hribu nad Trebijo in Staro Oselico. Partizani, ki so prišli iz Stare Oselice, verjetno Vojkova brigada, so napadli Nemce, ki so prodirali iz Trebije proti Stari Oselici. Položaje so imeli nad Trebijo pri Tkavcu (foto 14, tek. 1987, neg. 5/88) in pri Budgeju (foto 15, tek. 1983, neg. 5/84).

Pravtako so partizani napadli iz desnega brega Sore iznad Škribovca. Borba je trajala kakih 15 do 30 minut, nakar so se partizani zaradi nemške premoči umaknili proti Stari Oselici. Padel ni nihče, ranjen pa je bil en partizan, ki so ga nato Nemci v Stari Oselici v Homovcevi bajti ujeli in ubili. Nemci so nato še isti dan požgali obe hiši, nad katerima so bili partizanski položaji. (foto 16, tek. 1976, neg. 5/76 in foto 17, tek. 1977, neg. 5/77). Hoteli so

14 1987 5/88

15 1983 5/84

16 1976 5/76

17 1977 5/77

18 1972 5/72

zažgati družino pri Bodgejčanu, vendar je ta ušla iz goreče hiše.

Po končani hajki je bilo stanje zopet bolj ali manj mirno, ni pa bilo nobenega stalnega "gospodarja".

Že pred omenjeno hajko se je takoj po razsulu Italije organizirala Gospodarska komisija za sektor Savodenj - Trebija. Predsednik te komisije je bil Lukač iz Savodnja, člani pa: Lovro Ušeničnik - Bezjak iz Trebije, Franc Glažar - obratovodja električne centrale in Alojz Bogataj iz Fužine ter Jože Kumer, ki je odgovarjal za Trebijo. Sestanke so imeli največ doma pri Kumru (foto 18, tek. 1972, neg. 5/72). Tu so obravnavali probleme v zvezi s preskrbovanjem, širili so literaturo in ustna poročila, zakaj Bezjak je imel ilegalni radio. Kadar se je kakšna partizanska enota ustavila v okolici, je gospodarska komisija dala intendantu nakaznico z navedbo količine hrane in kraja, kjer jo bo dobil. Ta komisija je delovala do osvoboditve.

Hkrati z gospodarsko komisijo se je ustanovil tudi OF odbor. Predsednik je bil Kumer. V odboru pa so bili še Miha Pivk, Marija Ušeničnik - Bezjakla, Angela Raven in Franc Glažar iz Fužine. Odbor OF je v glavnem zbiral poročila za vojsko in širil propagando. Javka za vse to je bila pri Kumru. Redno so prihajali obveščevalci iz vseh brigad, ki so se zadrževale na tem teritoriju.

Poleti 1943 je Žirovska četa napadla osebni avto. Ob tej priliki sta bila dva Nemca ubita, eden pa ranjen. Ker pa so se orožniki iz Trebije ravno vračali iz Žirov, so prišli partizanom za hrbet, tako da akcija ni popolnoma uspela in so morali partizani umakniti.

21 1986 5/87

Trebija je žrtvovala med NOB 34 borcev in talcev. V skupnem grobišču (foto 21, tek. 1986, neg. 5/87) je pokopanih 9 borcev. Iz kronike "K-a/39" v arhivu Muzeja v Škofji Loki navajamo:

Dne 13. aprila 1941 so prve italijanska fašistične čete vkorakale brez borb. Hodili so peš, ker je bivša jugoslovanska vojska minirala most na Trebiji in cesto na Fužini. Mnogi bunkerji, ki obdajajo še danes vso okolico, so ostali nedotaknjeni.

Poleti 1941 so na občini Trebija Nemci zažgali slovenske knjige iz okoliških šolskih knjižnic (iz Savodenjske kronike)

25. decembra 1941 so se v vasi pojavili prvi partizani.

Konec junija 1942 (verjetno je to 1. avgusta 1942, ko je vod Poljanske čete napadel in poškodoval pri trebijskem mostu 3 nemške avtomobile) je bil izvršen prvi partizanski napad na nemški avto pri Česniku, padli so trije Nemci.

27. januarja 1942 je Barov vod Poljanske čete požgal most na Trebiji, podrl še nekaj telefonskih drogov, krenil nato proti Oselici, se ustavil na Slajki in pri Bezjaku, nato pa se je podal čez italijansko mejo na Mekinovše.

9. marca 1943 je pogorela osnovna šola na Trebiji (pogorelo je ostrešje). Zažgali so jo partizani zato, ker se je nameravala nemška žandarmerija vseliti v šolo. Pozneje se je kljub temu vselila in bila v njej do oktobra istega leta (glej zgoraj!).

(Po drugih podatkih so zažgali partizani pod vodstvom Karla Kavčiča - Iztoka šolo v drugi polovici februarja 1943.)

Ves čas okupacije v Trebiji ni bilo pouka za

šolsko mladino.

14.oktobra 1943 po partizanskem napadu na financarsko postojanko v šoli v Savodnju so se Nemci umaknili najprej v Trebijo, ko pa sta jih Prešernova in Vojkova brigada napadli ("V pregledu važnejših dogodkov in borb ..." je zabeleženo, da 29.oktobra 1943 I. bataljon XVI. SNOB XXVII., Triglavske divizije vodi hude borbe z Nemci pri Trebiji in jo zasede; da 17.nov.1943 XVI.SNOB Janka Premrla Vojka, napade Nemce v Trebiji in da imajo Nemci okoli 20 mrtvih), se umaknejo v Gore-njo vas.

V kroniki pa: 16.nov. 1943 so bili Nemci in Vlasovci napadeni v vasi Trebija, nakar so nemci požgali tri poslopja. Bili so končno pregnani.

V letu 1944 je ves okoliš prehajal iz roke v roko enkrat partizanom, enkrat Nemcem in enkrat belogardistom. (24.XI.1944 n.pr. vdrejo na Trebijo Nemci, 25.XI. se umaknejo iz zased na Podgori, Trebiji in Fužinah). (Fasc. 681).

Od 23. marca 1945 dalje je nemška vojska, domobranci, vlasovci, četniki in ustaši, organizirala največjo hajko po okoliških hribih, in dolinah. Sledili so krvavi spopadi vse do osvoboditve.

7.maja 1945 je narodnoosvobodilna vojska vkorakala v Trebijo.

V maju 1944 je bilo delo v OK KPS Žiri razdeljeno tako, da je za sektor Oselica, Trebija in Podgora odgovarjal član Komiteja Gašper. (Fasc. 681)

VRH (TREH KRALJEV)

Raztresena hribovska vas po maloobraščenem svetu, 884 m nad morjem, 8 km od Žirov, 4 km od Rovt.

Na razglednem vrhu je župna cerkev in šola, kjer je bila znana belogardistična postojanka s cca 150 mož posadke od leta 1942. Prve dni po božiču 1943 so partizani Vojkove brigade to postojankonapadli in izvršili več ekonomskih akcij v bližini. (glej Kroniko Račeve in Žirovskega vrha "K-a/2o!")

ZABREŽNIK (ŽIROVSKI VRH)

7a 11o6 124

7b 11o6 125

Raztreseno naselje v skrajnem severnem delu Žirovskega vrha, 600 m nad morjem, 5,5 km od Žirov, 9 km od Trate.

(Po prip. Feliksa Mravlje p.d.Šlosarja iz Zabrežnika št. 6; foto 37a in 37 b, tek. 11o6, neg. 124 in 125):

Partizani so postali pri tej hiši stalni gostje v začetku aprila 1943. Že pred tem, takoj po Dražgoški bitki, pa je imel gospodar zvezo z Jožetom Peterneljem.

Od jeseni 1943 je bil Feliks Mravlje tudi član gospodarske komisije za vasi: Zabrežnik in Kladje.

Na veliko soboto 1943 se je Žirovska četa zbrala na Zabrežniku pri Šlosarjevi domačiji. Tu so Žirovci pogostili partizane s pe-
civom, ki so ga pripeljali iz Žirov in okoli-
lice. V mraku je četa krenila v dolino, prekoračila na Selu cesto, nato pa odšla

skozi Jarčjo dolino v Koprivnik, kjer se je ustavila v Tešarjevem gozdu (glej Žiri in Koprivnik!).

Rajonski komite KPS Žiri se je nekako poleti 1943 iz bunkerja pod kmetom Petelinom Vencljem - Pivkom iz Žirovskega vrha preselil za nekaj časa najprej v "Lisečje luknje" v bližino Plastuhove (Plastnikove) grape, od tam pa na Zabrežnik. Z njim so bili še ostali okrajni forumi. Ti forumi niso bili v bunkerjih ali hišah, temveč na primernih mestih pod šotori.

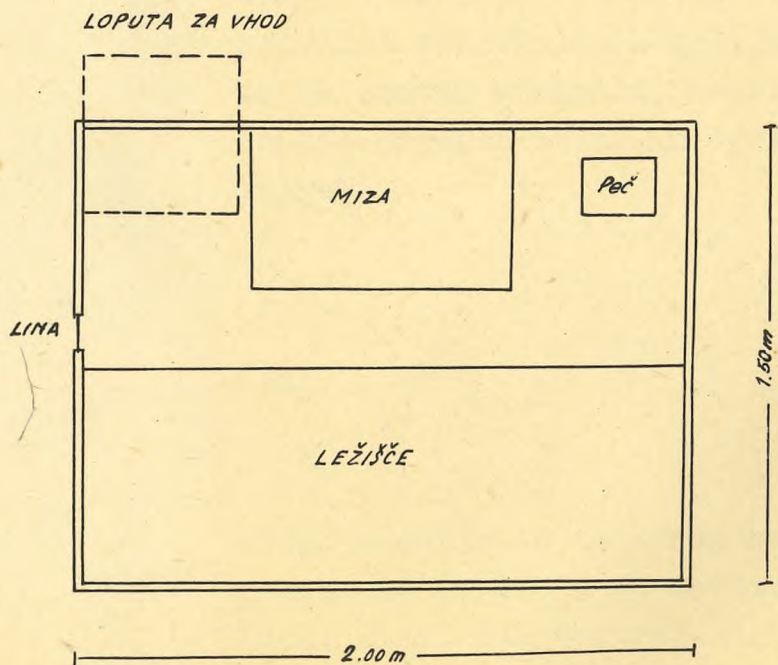
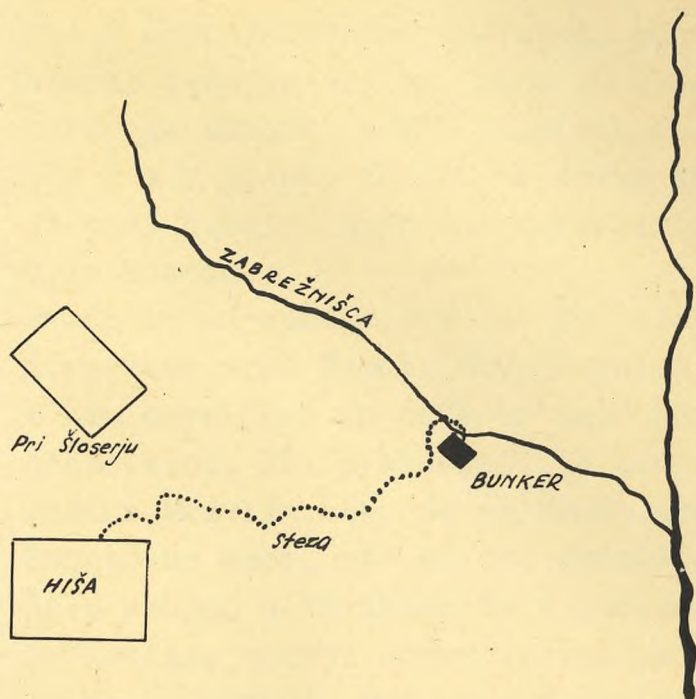
Preko Zabrežnika so potekale tudi različne partizanske poti.

Bunker obveščevalcev je bil v Zabrežniški grapi v Zabrežniku, v Župcovi gmajni (glej skico na str. 312!) Od te domačije p.d. Šlosarjeve je bil oddaljen cca 200 m. Bunker je bil na desnem bregu Zabrežnice, ki teče po grapi.

V tem bunkerju so bili trije obveščevalci p.d. Planiškov Jaka - starejši vodnik, doma iz Žirovskega vrha, ki je bil komandir OC dalje Jože Šubic p.d. Mrovcov iz Žirovskega vrha in p.d. Travničarjev Karel iz Stare Oselice. Na zvezo so hodili v Dolomite in v Jarčjo dolino.

Bunker je bil zgrajen marca 1944 in so ga gradili omenjeni trije obveščevalci s pomočjo Feliksa Mravljeta. Vkopan je bil v breg, sprednja stena je bila obložena z rušo tako, da je bil iz grape neopažen. Stene so bile enojne. Pokrit je bil s strešno lepenko, ki je bila tudi pod lesenim podom. Imel je majhno lino v ruši, ki je izgledala kot lisičja luknja. Vhod je bil iz grape, za vrata je služil lesen pokrov na tečajih, ki je bil maskiran z rušo. V tlorisu je meril 2 x 1,5 m,

BUNKER OBVEŠČEVALCEV ZA DOLOMITSKI SEKTOR
v Zabrežniški grapi.

visok je bil približno 1,80 m. Opremljen je bil z enonadstropnim pogradom, postlanim s slamo, lesenim stolom, mizo in gašperčkom, katerega dimnik je bil izpeljan skozi zemljo cca 2 m v grapo. Kurili so drvmi in v bunkerju tudi kuhali. Hrano so dobivali pri bližnjih kmetih.

Proti koncu aprila 1944 so se pojavili na Žirovskem vrhu Nemci. Obveščevalci so bili o tem obveščeni in so v to smer postavili opazovalce. Pri opazovanju je sodeloval tudi Feliks Mravlje. Ker so se Nemci pomikali v nasprotno smer, sta se dva obveščevalca podala skupaj s Feliksom Mravljetom v bunker na kosilo, tretji obveščevalec pa je bil na zvezi v Oselici. Med kosilom so se pojavili belogardisti (cca 100) iz Lučenj in so začeli iznenada streljati preko bunkerja v levi breg. Verjetno so za bunker izvedeli že preje in ga načrtno napadli. Takoj ko je zaropotalo, so vsi trije partizani naredili izpad iz bunkerja - komandir OC je med tem brzostrelko prisilil sovražnika h kritju. Obveščevalci so se srečno umaknili, nakar so bega vdrli v bunker oropali hrano in opremo, nato pa ga zažgali.

ŽIRI

Staro naselje na zapadnem robu Žirovskega polja, na katerega je navezan ob cesti Škofja Loka, Žiri, Logatec več vasi, 479 m nad morjem, 13 km od Trate, 22 km od Logatca. Za splošne podatke o organizaciji in razvoju

NOB glej vse, kar je navedeno na začetku "Okraja Žiri"!

Iz kronik "K - a/45" v arhivu Muzeja v Škofji Loki navajamo še:

Prva ofenziva večjega obsega v tem sektorju se je začela 3. avgusta 1943 in sicer na Žirovski vrh, kjer sta se utaborili Prešernova in Vojkova brigada. V hajki je sodelovalo cca 10 000 Nemcev. Partizani so prebili obroč na Selu v smeri proti Ledinici, Nemcev je padlo okrog 46, ubitih in ujetih partizanov pa je bilo okrog 80.

19. oktobra 1943 je pričela Vojkova brigada vpadati v Žiri, kjer so bile nemška žandarmerija in finančne straže. Zaradi partizanske premoči so se Nemci umaknili 24. okt. 1943 iz Žirov v Gorenjo vas. Zaradi varnosti so vzeli s seboj talce, ki pa so jih potem v Gorenji vasi izpustili. V Žireh so pred odhodom naropali več avtomobilov usnja, strojev in živil. Ko so se potem hoteli Nemci z avtomobili in tanki prebiti do Žirov, so jih na Fužinah okrog Moharjeve grape partizani napadli. S 24. okt. 1943 se pričinja svoboda Žirovske doline. Žiri so prvi večji kraj na Gorenjskem, ki je bil osvobojen. Kljub posameznim vpadam Nemcev in njihovih pomagačev, so ostale svobodne vse do nemške ofenzive spomladi 1945. Svobodno ozemlje se je raztezalo neka-ko do Hotavelj. Nameravali so tedaj osnovati tudi partizansko šolo, vendar so partizani, zaradi nevarnosti, da se ponovno vrne v Žiri Okupator in napravi tu svojo postojanko, požgali javna poslopja: sokolski dom, prosvetni dom, občinski dom, novo in staro župnišče, graničarsko karavlo, febr. 1944 pa tudi šolsko poslopje.

15. novembra 1943 so se prebili do Žirov nem-

ški SS oddelki, Mongoli in domobranci ter so požigali, morili in kradli. Partizani so se pred njimi umaknili v smeri proti Cerknem. 4.januarja 1944 so prišli Nemci iz Idrije na Tabor in v kamnolom na Žirku. V novem župnišču je bil takrat štab Vojkove brigade. Ob tej priliki so imeli partizani 8 žrtev. (Padli so v bitki okoli mostu čez Soro), 6 so jih Nemci pobili na Žirovskem vrhu, 2 pa v Podklancu.

24.januarja 1944 so Nemci in domobranci vpadli v Cerkno, kjer pade 45 partizanov.

2.februarja 1944 so napadli Nemci partizane na Savodnju, kjer je bilo več žrtev. Večino vseh žrtev tod okrog ima na vesti partizanski major Hojan iz Vrhnike, ki je bil nemški konfident.

6.aprila so hajkali Nemci in domobranci v smeri proti Vrsniku, Krnicam in Ledinam. Požgali so srednji Vrsnik in Krnice. Bilo je več žrtev.

7.junija so zopet prodrli v dolino domobrancu in zopet ropali.

4.septembra 1944 se je na pobudo OF odbora pričel organiziran redni šolski pouk. Učiteljstvo je dobivalo iniciativo od okrajnega prosvetnega referenta Igorja. Vsa organizacija je bila v tesnem sodelovanju odborov OF in odborov za prosveto POOF za prosveto. Poučevali so v 4 razredih z lo oddelki, v katerih je bilo 339 učencev. Pred tem je sicer začela poučevati v krožku, marca 1944 že Albina Erznožnik pri Modrijanovcu na Selu. Silva Kopčaver in Silva Vač sta poučevali v salonu pri Bahaču v Stari vasi; Angela Korenčan v garažni delavnici pri Poljanški in v gostilniški sobi pri Lipe-tu v Žireh; v Novi vasi je poučevala Martina

Rupert, ki ji je kasneje pomagala Antonija Kopač; v Mrovcovem razredu Breda Blažič. Klopi, stole in mize so otroci sami pripravili in z velikim veseljem šolo obiskovali. Po končani šoli so učenci prejeli tudi partizanska spričevala.

13. septembra 1944 so prišli v Žiri četniki in domobranci, ki so popolnoma podivjani in pijani ustrelili zdravnika dr. Demšarja, Marjano Jereb iz Brekovec, neko žensko iz Žirovskega vrha in dva partizana pri znamenju za Goropeke (Glej Brekovce in Goropeke!) Domačini so jih pokopali ponoči 15. septembra, ker so čez dan domobranci streljali na pogrebce iz Goropeškega griča.

15. septembra so se poizkušali Nemci^{četniki} in domobranci prebiti čez Mrzli vrh v Žiri, kar pa se jim ni posrečilo. Na Mrzlem vrhu jih je zaustavila Prešernova brigada. Bitka je trajala ves dan, padlo je 5 partizanov, 2 pa so Nemci ujeli in ustrelili. Nemci in domobranci so imeli loo žrtev.

16. septembra 1944 so požgali domačijo "Pretošč", ubili 5 partizanov in jih pometali v ogenj. Vsa ta izdajstva je zagrešil že večkrat omenjeni Hojan, ki pa so ga nato partizani razkrinkali in ustrelili.

Zadnja in najhujša ofenziva je pričela 20. marca 1945. V Žirovsko dolino so vdrli Nemci, domobranci, vlasovci, Poljaki in drugi. Prišli so čez Mrzli vrh na Leđinico, kjer so ujeli več partizanov in jih pobili. Podivjana sodrga je pobijala ljudi in kradla, kjer in kar je mogla. Na Goropekah so si ustanovili domobranci postojanko in prisilili ljudi, da so kopali jarke. Domobranci so večkrat streljali z artilerijo iz Rovt in iz Treh kraljev (Vrh) v Žiri ter zadeli več

hiš. 18.februarja, še pred zadnjo ofenzivo, so neznana letala bombardirala in mitraljirala Žiri. Močno je trpel blok hiš pod Taborom kjer so bile tudi žrtve.

Ena 6.maja 1945 so bile Žiri dokončno osvobojene.

Narodnoosvobodilnega gibanja se je aktivno udeležilo lahko rečemo vse žirovsko prebivalstvo. Prehranjevali so XXXI. divizijo in I^X. korpus, čeravno so bili od oktobra 1943 brez živilskih nakaznih. Domobranci nikakor niso mogli ustanoviti v Žireh domobranske postojanke, ker razen par izjem, niso našli med prebivalstvom somišljenikov.

Okupator je leta 1941 izselil v Srbijo čez 70 ljudi. Padlo je 99 žrtev, 7 pa jih je pogrešanih.

V hodniku šolskega poslopja v Žireh je spominska plošča (foto 187, tek. 1227, neg. 245 v čast vsem padlim partizanov -učencem te šole. To so bili sami mladi fantje, letnik 1918 - 1932.

(Po prip. Vinka Govekarja iz Stare vasi šr. 83, top.1957):

8. in 9.aprila 1941 so Italijani streljali s topovi na Žirovski vrh, čeprav ni bilo nobenega jugoslovanjskega vojaka na tem sektorju.

10.aprila pa so vdrli v Žiri. Tu so ostali do 20.aprila in se umaknili pred Nemci na določeno mejo (foto 29, tek.1097, neg.115 - mejni kamen stare meje med Jugoslavijo in Italijo nad Taborom v Žireh.)

20.aprila 1941 je prišlo v Žiri kakih 80 nemških financarjev in žandarjev. Naselili so se v prosvetnem domu in v šoli.

22. aprila so nadomestili slovenske napise z nemškimi in razobesili nemške zastave.

187 1227 245

29 1097 115

Konec aprila so nemški in italijanski oficirji označili novo mejo. Žirovski čevljarji so začeli izdelovati delovne in vojaške čevlje za Nemce. Nemci so razpustili vsa društva, njihovo imovino zaplenili, knjige iz javnih knjižnic pa uničili.

Konec maja 1941 so izvedli popis prebivalstva in ob tej priliki vpisovali ljudi v Kärntnervolksbund. Pričeli so z aretacijami, in sicer je bil kot prvi aretiran 26.maja župnik Ivan Pečnik. Aretacije so se nadaljevale naslednji dan in kasneje, preganjali so predvsem inteligenco. Vse aretirance so odpeljali v Št.Vid v Škofove zavode.

8.julija 1941 zjutraj so izvršili masovno aretacijo, prebivalcev, jih odpeljali v Št.Vid, kasneje pa preselili v Srbijo. Nemcem so se vdinjali domačini - izdajalci Hoja, Šubic Ivan, Jančigaj in drugi, ki so soodločali pri selitvi. V začetku julija 1941 je prišel v Žiri bivši jugoslovanski poročnik Franc Primožič, z njim pa še neki bivši narednik z nalogom, da organizira v Žireh zanesljive ljudi za zbiranje municije in orožja. Primožič je bil član KP in je bil s to nalogo poslan iz Jelovice, kjer so se pred tem zbrali prvi Gorenjski uporniki (?!).

Kmalu za tem se je pojavil v Žireh graničarski poročnik Janoš. Zadrževal se je na stanovanju Filipa Potočnika, kjer so se še isti dan zbrali najbolj zanesljivi občani: Vili Kopač, Pavel Zajec, Albin Čadež, Jože Kavčič in Franc Primožič (foto 24, tek. 1092, neg.110 - prva od leve je hiša, kjer je med vojno stanoval Filip Potočnik). Janoš jim je razložil namero okupatorja in jih pripravil na upor. Predvsem jih je opozarjal na likvidacijo izdajalcev. Sredi avgusta 1941

24 1092 110

sta prišla v Žiri Maks Krmelj iz Hotovelj in Pavel Peternelj iz Vinharjev. Obiskala sta več zavednih fantov v Stari vasi in Ledinici. V septembru sta se pojavila na Žirovskem vrhu Vinko Oblak iz Nove vasi in Flego, ki sta pripravljala upor.

(O sestankih konec novembra pri Jožetu Kavčiču in Albinu Čadežu Glej Staro vas!) V novembru, konec novembra, je imel Oblak Vinko sestanek z Žirovci v stanovanju Filipa Potočnika, kjer so bili Filip Potočnik, Viljem Kopač in Pavel Zajec. Vsi so se strinjali s programom OF. Vinko Oblak se je zaradi kompromitiranosti pridružil 10. decembra 1941 uporniški vojski.

20. decembra 1941 so šli v partizane Žirovci: Milan Brus, mesarski pomočnik pri Bahaču, Dušan Jan, delavec iz Stare vasi ter bratje Milan, Janez in Vinko Žakelj iz Stare vasi. Javka za novodošle borce je bila na Svetletovem griču na poti. Tej skupini je prinesel Franc Giacomelli puškomitraljez, medtom ko so puške imeli s seboj. Od tu so krenili preko Čičevega griča, kjer se jim je pridružila Savodenjska skupina 30 mož, ki jo je vodil Jože Peternelj. Že čez nekaj dni pa se je razšla, ostalo jih je le 5.

Proti koncu aprila 1942 so se priključili partizanom še žirovski fantje: Jože Kržišnik, ki je bival v Ljubljani in je odšel v partizane na Dolenjsko, Franc Bogataj v okolici Suhorja in Janez Potočnik v Dolomitih.

Večina prebivalstva Žirovske občine je simpatizirala s partizani, zanje zbiral orožje, živila, obleko in obutev. Najbolj so se izkazali Jože Kavčič, Albin Čadež, Viljem Kopač, Pavel Zajec in Filip Potočnik. Blago sta prevažala največ Ana Zajec iz Stare vasi in Ivan Kavčič iz Nove vasi.

Za 1.maj 1942 so goreli kresovi na Žirovskem vrhu, Oselici in Blegašu.

22.junija 1942 so partizani napadli Žirovski poštni avtobus. Ubili so 4 Nemce, zaplenili orožje, avto pa zažgali. Akcijo je izvedel vođ Poljanske čete, ki je operiral od Žirov do Škofje Loke.

22.julija 1942 so Nemci požgali domačijo Pavla Peternela v Zalešah, njega in družino pa odpeljali v Dachau.

Na poti iz Žirov proti Žirovskemu vrhu je bila prva javka pri Janezu Cigaletu - Ratajcu v Novi vasi, med Selom in Kladjem pa pri Košaku. (Partizani so tedaj taborili na Žirovskem vrhu, Jarčji dolini in v Groblovcu) v neposredni bližini taborišča sta bili javki pri Merlaku in Brdarčku.

Septembra 1942 je bil ustanovljen rajonski komite za Poljansko dolino s sekretarjam Antonom Peterneljem - Igorjem. V sestav tega komiteja je spadala tudi žirovska občina.

17.oktobra 1942 je Ivan Šubic prejel kot izdajalec zaslužen kaznen.

5.decembra 1942 so Nemci pod Čičevim gričem napadli skupino partizanov na počitku, vendar so se ti umaknili brez izgub.

12.januarja 1943 bi se morali fantje letnika 1923 in 1924 zglasiti v nemško vojsko, pa so šli raje 10.januarja zvečer v partizane. (Komandir Poljanske čete je bil tedaj Albin Mlakar iz Gorenje vasi, komisar pa Kostja. Četa je bila razdeljena na dva voda. Enega je vodil Albin Mlakar in se je zadrževal v okolici Brd in Hlavčjih njiv, drugega pa je prevzel Pavle Inglič - Bar in krenili z novinci na Žirovski vrh. Mlakarjev vođ je bil likvidiran v zemljankih na

Brđih, in sicer 19. januarja 1943. Rešili so se le Dolinar Ferdinand, Polde Oblak in študent Nande Nachtigal iz Ljubljane.)

(15. febr. 1943 se je zbrala vsa Poljanska četa v smrekovem gozdičku v Logarjevi grapi v bližini Logarja. Ker je dotok prostovoljcev stalno naraščal, se je tu tega dne ustanovila Žirovska četa, Poljanska pa se je preimenovala v Poljanski bataljon s komandantom Pavlom Ingličem - Barom. Komandir Žirovske čete je postal Adolf Petrič-Muki, komisar pa Šokol).

Zgodaj spomladi 1943 so se pojavili na terenu prvi raztrganci.

Žirovska četa je bila razdeljena v tri vode. Neoboroženi fantje so zgradili bunkerje na Mrzlem vrhu in Jarčji dolini, dočim so oboroženi hodili v patrulje in zasede. Za prehrano so skrbeli domačini delno pa so jo zaplenili pri izdajalcih.

8. junija 1943 so partizani izvedli manjšo mobilizacijo. 12 mož in fantov letnikov 1906 do 1920 se je odzvalo pozivu. To je bila prva obvezna mobilizacija v NOV.

V juniju 1943 so se pojavili v bližini Žirov četniki (glej Brekovce in Kladje!), ranjene partizane iz tega sektorja je zdravil Gregorčič iz Gorenje vasi in dr. Volčjak iz Žirov, ki je skrivaj obiskoval in zdravil ranjence, domačini pa so dobro poskrbeli za njih varnost.

Od 1. do 5. avgusta 1943 so Nemci pripravili veliko ofenzivo na Žirovske partizane (glej Žirovski vrh!).

23. oktobra 1943 so se Nemci zaradi hudega pritiska partizanske vojske umaknili iz Žirov. Pred odhodom so izropali za 20 kamionov blaga in zažgali hišo poleg njihove po-

stojanke. Da bi si omogočili varen prehod v Škofjo Loko so razglasili, da bodo za enega ubitega Nemca streljali 100, za enega ranjenega Nemca pa 50 talcev. Poleg tega so že prej aretirali 7 prebivalcev, ki so jih vzeli za slučaj spopada s partizani s seboj. Zaradi tega partizani niso napadli.

Naslednje jutro je v Žiri vkorakala partizanska vojska; prva je bila četa terencev iz Žirovskega vrha, za njimi pa še druge partizanske enote. Drugi dan je prišla Vojkova brigada in njen komandant Milan Tominc je govoril prebivalstvu pred občinsko hišo. Tedaj je bil vzpostavljen tudi krajevni odbor s predsednikom Maksom Oblakom, ustanovljena je bila gospodarska komisija, ki jo je vodil Adolf Grošelj in komanda mesta, kateri je načeloval Alojz Dolinar (foto 2, tek. 1066, neg. 83 - Kunsteljnova hiša v Stari vasi, in foto 3a in 3b, tek. 1067, neg. 84 in 85 - domačija pri Kovaču v Jarčji dolini, kjer je bila nekaj časa komanda mesta Žiri.) 26. oktobra 1943 je bilo veliko zborovanje pred Primožičevo hišo. Govorili so Dušan Kveder, Maks Krmelj in Angelca Mahničeva (V teh dneh je bil pri Koklju na Ledinici ustanovljen NOO za Žirovsko področje).

V nedeljo 31. oktobra 1943 so priredili partizani velik miting v prosvetnem domu v Žireh. Recitiral je Blaž Ostrovrhar - Oto Vrhunc, poznejši komandant Škofjeloškega odreda.

Pri Nagliču v Žireh je obratovala čevljar-ska delavnica gospodarske komisije, in sicer predvsem za krajevne potrebe. To je bila stavba bivše čizmarske zadruga v Žireh.

(foto 8, tek. 1074, neg. 92). V Zajčevi delavnici pa so pripravljali polizdelke za čevljar-sko delavnico v Cerknem (foto 7, tek. 1073,

7 1073 91

neg. 91 - hiša Pavla Zajca v Novi vasi št.36). 14.novembra 1943 je bil v prosvetnem domu v Žireh partizanski miting, 15.novembra pa se začne ponovna ofenziva Nemcev proti Žirovskim partizanom (glej Žirovski vrh!).

V noči od 15. na 16. november 1943 so belogardisti streljali s topom iz postojanke pri Treh Kraljih na Žiri. Poškodovali so več gospodarskih poslopij, dočim žrtev ni bilo. 16.novembra so se v Žireh pojavili beli iz št. Jošta, Rovt, Vrha Treh kraljev in za njimi Nemci. Spopadli so se na Oselici, kjer je padel Nace Klemenčič iz Izgorij, komandant bataljona Vojkove brigade. Ta dan so požigali po Goropekah, Ravnah, Račevi, Žirovskem vrhu. V Krnicah so požgali pri Erjavcu in Brencetu. Po tej ofenzivi je postalo vse mirno, polagoma so se začeli vračati partizani. Borci Vojkove brigade so tedaj skupno z aktivisti mobilizirali moške do 45 leta starosti.

Prve dni po Božiču je prišla v Žiri Vojkova brigada (glej Dobračeva!).

Organizacija SPŽZ je za novo leto 1944 pripravila mnogo slaščic, cigaret, perila in drugega materiala za borce Vojkove brigade, zlasti pa za ranjence, ki so bili razporejeni po posameznih kmetijah.

2.januarja 1944 se je štab brigade preselil od Brcka v novo župnišče v Žiri.

3.januarja 1944 okrog 9.ure zjutraj so iz Idrije skozi Osojnico vdrli v Žiri Nemci. V naglici so pridrli do kamnoloma v bližini štaba Vojkove brigade in napadli župnišče. Pri umiku je padlo 9 partizanov. Za vsem tem je tičalo izdajstvo operativnega oficirja Hojana, kateri je bil kasneje kot sodelavec plave garde in gestapa likvidiran (foto 10 in 10a, tek. 1076 in 1077, neg. 94 in

10 1076 94

10a 1077 95

15 1083 101

95 - porušeno župnišče v Žireh).

Nemci so jurišali do Stare vasi, nakar so se takoj umaknili, ker so se bali partizanskega napada. Padli borci so ležali na mrtvaškem odru v Poljanškovi garaži.

Za Katernikovem gričem v Žireh, 500 m od pošte v smeri Goropek je spomenik 5 talcem, ki so jih belogardisti iz Rovt tukaj ustrelili 13. septembra 1944; dr. Demšar Ernestu, Marjanci Jereb, Tereziji Kopač, Francu Papler in Jožetu Jerebu (foto 15, tek. 1083, neg. 101).

(Iz spominskega gradiva za ŽZ dodajamo še iz prip. Berte Gruđen - Maruške, Stara vas, Ivane p.d. Šemonček, Žiri - Vrsnik in Marije Kenda - Brdarce iz Breznice):

Zaradi odhoda moških v partizane namesto v nemško vojsko so Nemci v začetku leta 1943, v hudi zimi hoteli seliti prebivalstvo žirovske okolice. Dobili pa so le prazne hiše, ker so se vsi domačini umaknili v gozdove. Ker so na terenu ostale le žene in otroci, so tudi OF odbore in gospodarske komisije večinoma vodile žene.

Na Breznici onkraj Žirov, na bivši italijanskojugoslovanski meji stoji čisto na samem hiša Marije Kenda, ki je bila stalno zatočišče partizanov in partizanska javka. Marija Kenda - Brdarca je bila od leta 1943 vključena v organizacijo AFŽ (bila je sekretarka za področje Ledine). Prvi sestanek tega odbora je bil pri Žnidarju v Koritah. Kendova je vršila obveščevalno službo in bila povezana z obveščevalci IX. korpusa in OC, ki je imel sedež v Jarčji dolini ali pa na Ledinici. Držala je zvezo med Primorsko in Gorenjsko (glej Ledinica!) Ko so bile Žiri prvič osvobodjene, je imela organizacija AFŽ

27. oktobra 1943 prvi sestanek v Tabru pri Balantu. Odbor AFŽ je tedaj štel 8 članic. Članica je bila tudi aktivistka Milka Vosenkar, pri kateri so bega zaradi literature, ki so slutili, da jo skriva, večkrat naredili hišno preiskavo. Marca 1944 so jo belogardisti odgnali, jo v Rovtah grozno mučili, posiljevali, nato pa ustrelili. Pri p.d. Bajtarčku, 1/2 ure od Žirov so imeli leta 1944 v skrbni ranjenca, ki ga je hotel zdraviti dr. Ernest Demšar iz Žirov. (Zdravnik je bil kasneje za Katernikovim gričem s še 4 talci ustreljen. Ustreljene je p.d. Šemončkova Ivana umila in pripravila za pogreb).

Glavna skrb žirovskih žena je bila skrb za ranjence, katere so po vaški hajki partizanske enote oddajale po vaseh (n.pr. v vas Goropeke.) Žirovske žene so pravtako prevzele vse od ustanovitve skrb za ranjence v bolnici Franji. Organizacijo preskrbe za ranjence je vodila Marjana Leander, v Cerkno pa je to odvažal Brencov Jaka. Žirovske žene so se udeležile v začetku leta 1944 kongresa OF v Cerknem (?). Sicer so imele redne sestanke pri Leandru, pri Slavki, pri Lipetovi in Šemončkovi. Pri obveščevalni službi in za stražarje so se ob prilikih vseh sestankov zelo izkazali pionirji.

Žene in mladina Žirov so se posebno odlikovali pozimi 1944 - 1945, ko je bil tukaj obkoljen in blokiran IX. partizanski korpus. Žene in pionirji so tedaj zbirali v žirovski okolici hrano ter jo z vozmi dovažali partizanom.

Poleti 1944, ko je bilo razpisano tekmovanje, je teren oziroma komite Žiri - Ledine prejel pohvalo za politično in organizacij-

sko delo. Bil je na območju OB KOM za Gorénjsko najboljši.

V letu 1944 je bila organizirana partizanska šola na pobudo žena in mladine. Organizirale so jo Silva Kokalj in Albina Čermošnik.

Iz arhiva:

V septembru 1943 je Prešernova brigada v glavnem operirala na področju Žirov, odkoder ke ščitila osvobojeno ozemlje IX. korpusa. 11. septembra je uspešno odbila napad sovražnika iz Dolomitov (fasc. 280)

4. januarja 1944 vdro Nemci in Bega (cca 120 iz Rovt in št. Jošta na Žiri od smeri proti Idriji z namenom, da obkolijo brigado Janka Premrla Vojka, ki je imela obkoljene postojanke belogardistov v Rovtah in pri Treh krajih. Štab Vojkove brigade je bil v Žireh v novem župnišču. Padlo je 10 partizanov - 8 v Žireh, 2 v Žirovskem vrhu (poroča sekretar rajon. komiteja KPS IV. Žiri - Poljane - Selca, Milan Novljan, fasc. 681; primerjaj zgoraj!)

9. februarja 1944 je zabeleženo v rajonskem poročilu, da se je mobilizacija izvedla v Žireh popolnoma - mobiliziranih 76 tovarišev. 11. februarja 1944 vdre v treh kolonah v Žiri, Fužine in Koprivnik cca 220 Nemcev in bega (okrog 12. ure) ubit en partizan (fasc. 681). Maja 1944 odgovarja v OK KPS Žiri za sektor Žiri, Stara vas, Jarčja dolina aktivist IKO. V veliki hajki, ki je trajala do 9. junija 1944 in v kateri je sodelovalo v Žirovskem okraju čez 600 Nemcev, jih je že 3. junija 1944 mnogo prišlo v Žiri (fasc. 681).

29. avgusta 1944 je prišlo v Žiri cca 50 četnikov, ki so trosili in nabijali letake,

naše pa trgali. 5 minut po njihovem odhodu ni bilo nobenega četniškega letaka več (fasc. 682).

2.septembra pride v Žiri 30 četnikov, ki jih naši preženejo (fasc. 681)

Leta 1941 je bilo iz Žirov izseljenih 37 ljudi, kasneje pa odpeljanih v Nemčijo 22 (fasc. 683).

7.avgusta 1944 minira Minerski vod Prešernove brigade električno centralo v Žireh (iz "Pregleda važnejših dogodkov...").

11.aprila 1944 napadejo Nemci položaje naše XXXI.divizije pri Žireh. Napad se spremeni v poraz - 150 Nemcev mrtvih in ranjenih (istotam).

(V nemški hajki na Žiri v začetku avgusta 1943 in konec oktobra 1943 piše Franc Bačnar v Gorenjskem glasu, 24.okt.1953 št. 43 "Za las je manjkalo")

ŽIROVSKI VRH

Se imenuje skrajni zapadni hrbet Polhograjskih dolomitov. Naselje se sestoji iz mnogih naselkov in samotnih kmetij, razvrščenih po prisojnih slemenih, 900 m nad morjem, 7 km od Žirov, 18 km od Trate; foto 189, tek.1228, neg. 246 - Pogled na Žirovski vrh, kjer so se stalno zadrževale partizanske enote in se je meseca avgusta 1943 odvijala ena najtežjih ofenziv za Gorenjske partizane.

(Po prip.Vinka Govekarja iz Stare vasi):

8. in 9. aprila 1941 so Italijani s topovi streljali na Žirovski vrh. V septembru 1941

189 1228 246

sta se pojavila na Žirovskem vrhu partizana Vinko Oblak iz Nove vasi in Flega, ki sta pripravljala ves okoliški teren za upor. 3. julija 1942 je prišel čez italijansko-nemško mejo na Žirovski vrh Jankov bataljon II. grupe odredov. Tu se je zadrževal kakih 10 dni, nakar je prešel Soro in se utaboril v okolici Blegaša. Enote II. grupe odredov so bile razporejene tudi po drugih Poljanskih hribih.

Po napadu na Ledine se je na Žirovskem vrhu 15. julija 1942, obkoljen od Nemcev, z bombo, ki jo je položil pod glavo, ubil ranjeni Pjotr iz 3. čete Savinjskega odreda II. grupe (Zbornik VI, 3, dok. št. 88, str. 229) 26. julija 1942 je imela tod. II. grupa odredov hude borbe z Nemci ("Prelged važnejših dogodkov...")

Proti začetku poletja 1942 se je na Žirovskem vrhu zadrževala neka partizanska četa, verjetno žirovska, ker se je v njej nahajalo največ Žirovcev in Gorenjevasčanov (glej Trebija!)

V začetku avgusta 1942, ko so odšli v partizane skoro vsi moški sposobni za borbo iz Izgorja, Podklanca in Brekove, so taborili na Žirovskem vrhu, Jarčji dolini in Groblovcu. Prva javka na poti iz Žirov proti Žirovskemu vrhu je bila pri Janezu Cigaletu - Ratajcu v Novi vasi, med Selom in Kladjem pa pri Košaku. V neposredni bližini taborišča sta bili javki pri Merlaku in Brdarčku. V začetku novembra 1942 se je na Žirovskem vrhu pri Merlaku vršilo politično zborovanje z govori političnih funkcionarjev OF.

Na Žirovskem vrhu se je zadrževal vod Poljanske čete, ki ga je vodil Pavle Inglič - Bar. Meseca marca je veči del borcev, ki so bili na Žirovskem vrhu naredil pohod v Poljanske

hribe, kjer so se sestali s Škofjeloškimi partizani. Na Žirovskem vrhu v grapi pod Brdarčkom je bil bunker znan pod imenom "Avtobus", ki je nudil varno zavetje tamkajšnjim partizanom (glej dalje!)

31 1099 117

35 1103 121

62 1129 147

(Po prip. vdove Justinove poročene Frančiške Pivk. p.d. Merlakove iz Žirovskega vrha št. 66; foto 31, tek. 1099, neg. 117 - hiša p.d. Merlaku, foto 35, tek. 1103, neg. 121 - notranjost šupe pri Merlaku, kjer je bil pod zemljo bunker stanice G - 9. Bunker je bil pod kupom stelje, ki je viden na sliki in foto 62, tek. 1128, neg. 147 - pogled na šupo pri Merlaku):

Vinko Justin in žena Frančiška, zdaj poročena Pivk sta vse od leta 1941 nudila varno zavetje in hrano partizanom. Pri tej hiši je bila javka za partizane-novince iz Žirov in okolice. Pri njih je bilo več bunkerjev v hiši in v gospodarskem poslopju, ki so služili zlasti političnim delavcem.

1. decembra 1943 je bil tu dograjen za kurirsko postajo G - 9 v šupi pod zemljo bunker.

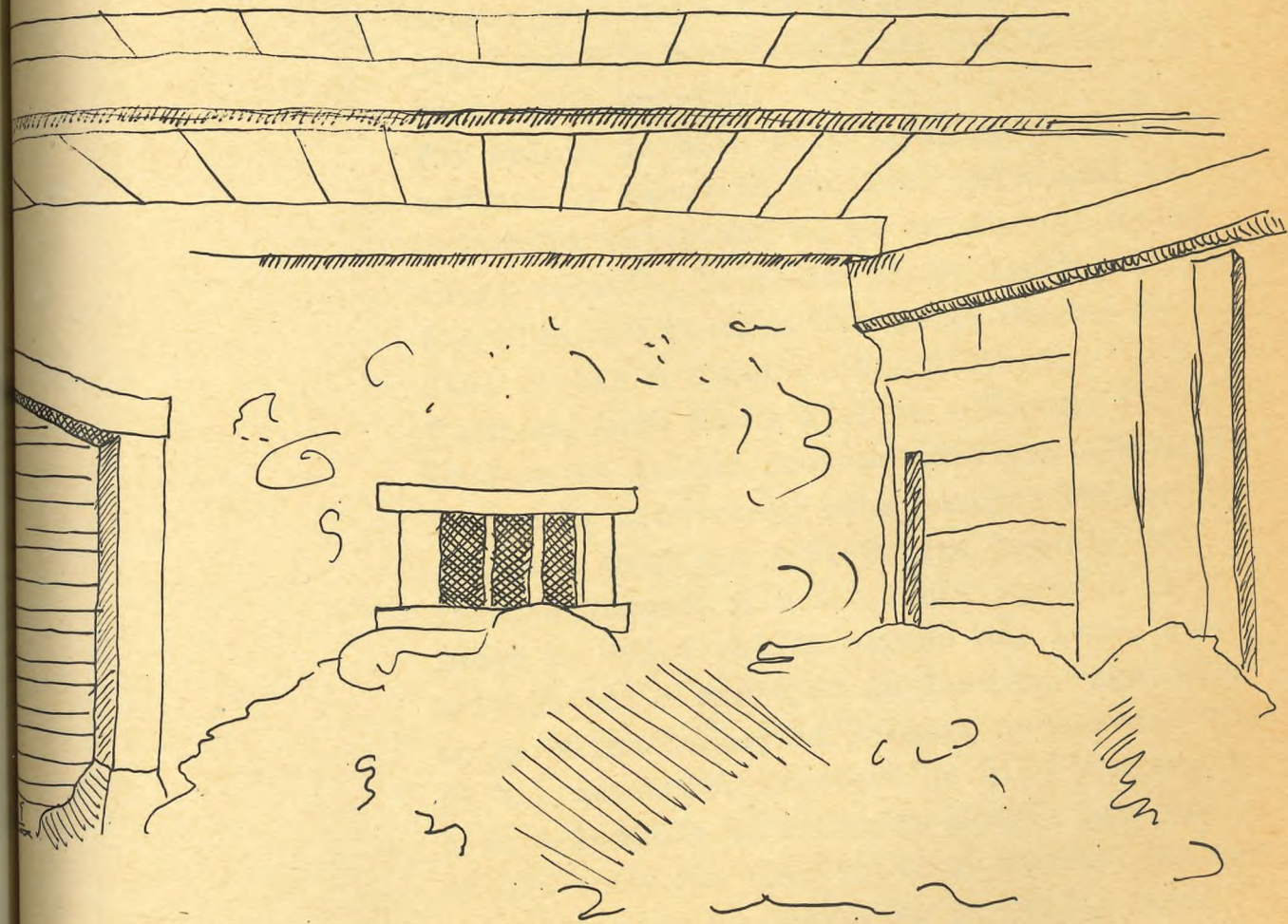
Že 3. decembra istega leta je bil izdan.

Okoli 200 belogardistov iz Št. Jošta in Lučenj je obkolilo hišo. Po krajši navidezni preiskavi so odmetali steljo v šupi, pod katero je bil vkopan pod zemljo bunker in vrgli vanj bombo. Ta ni nobenega poškodovala, čeprav je bilo v bunkerju 6 borcev, od tega 6 kurirjev. Poleg kurirjev so bili v bunkerju še gospodar Vinko Justin p.d. Merlak ki je bil tedaj že terenski delavec; neki komisar doma iz Š. Vida in njegov spremljevalec; od kurirjev pa brata Grošelj iz Dobračeve, Ciril Strlič iz Dobračeve, Ludvik Cigale iz Nove vasi, Jakob Jurca iz Kladja, in še neki tovariš iz okolice Škofje Loke,

ki se je menda pisal Hafner. Vseh 9 so zajeli žive in jih zvezane z vrvjo odpeljali v Št. Jošt, nato na Vrhniko, Ljubljano in Begunje. 9. februarja 1944 so jih razen komisarja, njegovega spremljevalca in Hafnerja, ustrelili kot talce v Škofji Loki za Kamnitnikom med 50 Loškimi talci. Komisarja in spremljevalca so ubili že takoj v Št. Joštu, medtem ko se za usodo Hafnerja ne ve. (Glej Loški razgledi II. 1955, str. 47!).

Opis bunkerja (glej skico na strani 331!): Zgradili so ga kurirji sami. Odkopano zemljo so odvažali po tračnicah z vagonetom h gnojnim jami. Delali so ga cca 10 dni. Zgrajen je bil pod zemljo, v šupi. Vhod je bil iz hleva v velikosti 1 x 1 m. V tlorisu je bunker meril 4 x 4 m, visok je bil 2,5 m. Vhod je bil zakrit s plohi, zamaskiran s steljo, nad vhodom je stala živina. Za vhod je v bunker služila lestvica. Bunker je bil zgrajen iz desk. Stene so bile dvojne, vmes pa nabasane žitne pleve zaradi vlage. Strop je bil pravtako dvojen, podprt z železnimi nosilci tračnic ozkotirne železnice iz Žirovskega vrha. Pod je bil lesen, enojen. Notranjost še ni bila opremljena, ker do napada še ni bil v celoti dokončan. Nad njim je bila plast zemlje, nad to pa praprot namenjena za steljo. Vsi omenjeni tovariši so se zatekli v bunker neposredno pred prihodom belogardistov, o čemer so jih obvestili tovariši njihove patrulje. Ura je bila okoli 12. Bunker so nato porušili leta 1945, po osvoboditvi domači sami. ↑ Drugi bunker, ki se je nahajal na skednju nad šupo, je bil zgrajen že proti koncu leta 1941, ko so se pri tej hiši pojavili prvi partizani in politični terenski delavci. Zgrajen je bil v slami, dohod pa je imel po rovu,

BUNKER 6-9 pri Mrlaku

ki je bil dolg cca 6 m. Velikost bunkerja je bila približno 3 x 3 m (glej foto 62). Od časa do časa so se v njem zadrževali partizani in terenci. Večkrat je bil v njem tudi Milan Žakelj, prvoborec in politični delavec iz Žirov. Partizani so ga uporabljali do osvoboditve, nakar so ga domači podrli, ker so slamo rabili za krmo (šupa je zgorela 10. julija 1957, ker je vanjo udarila strela). Kurirji iz stanice G - 9 so se že nekako dva meseca pred dograditvijo omenjenega podzemnega bunkerja zadrževali pri tej hiši, kjer so se tudi hranili.

Pri Mrllaku je bila tudi javka za partizane - novince iz Žirov in okolice. Partizani in politični aktivisti so se tu shajali že od vsega začetka. Gospodar Vinko Justin, ki je bil član KPS in član Okrajnega odbora za Žiri je bil z njimi v stalni zvezi. Mrllak
↑

V gozdu, last Ivana Blažiča - Župana iz Dobračeve se je pod kmetom Petelinom - Venceljem Pivkom iz Žirovskega vrha nahajal bunker rajonskega komiteja KPS. Gozdna parcela se imenuje Vrsnac. Bunker je bil zgrajen iz lubja in vej v obliki barake oz. loka. Pokrit je bil s smrečjem in listjem. Zgradili so ga Milan Žakelj in njegovi sodelavci. Vhod je bil nezakrit. Prostora je bilo v njem za 3 do 4 ležišča narejena iz listja. Zgrajen je bil spomladi 1943 in se je uporabljal nekako 3 mesece do dneva, ko je prišla mimo nemška patrulja obmejne straže, cca 12 po številu in je stražar Tone Peternel - Klemen iz Savodnja ubil njihovo vodjo. Nemci so se takoj umaknili, ker so pričakovali nenadnega napada partizanov. Niso namreč vedeli, da so se partizani z vso opremo in arhivom takoj po njihovem prihodu umaknili. Še isti

dan so partizani sami požgali bunker. Od tu se je komite preselil za nekaj časa v "Lisičje luknje" v bližino Plastuhove grape in od tam na Zabrežnik. (Glej še popis Mrlakove mame v spominskem gradivu za ŽZ!).

O veliki noči 1943, potem, ko se je par dni zadrževala v Koprivniku, je manjša skupina Žirovske čete prišla na Žirovski vrh (druga večja se je na Oselici sestala s Poljanskimi partizani).

Na Žirovskem vrhu so se ustavljali transporti, ki so prihajali iz Gorenjske na Dolenjsko. Žirovska četa je imela težko nalogo, da je vsakemu preskrbela za tri dni hrane, vodičar največkrat je to bil Alojz Erznožnik in varnost transporta.

V začetku meseca avgusta 1943 se je na sektorju Žirovskega vrha odvijala ena najtežjih ofenziv za Gorenjske partizane (glej Glas Gorenjske, 24 okt. 1953, št. 43, že omenjeni članek Franca Bačnarja in 6. avg. 1955 št. 22, članek "Utrinek težke minulosti v Žirovskem vrhu pred 12 leti").

(Po prip. Vinka Govekarja iz Stare vasi 83):

1. avgusta 1943 je iz Poljanskih hribov krenila partizanska vojska v smeri italijansko nemške meje, da bi pomagala na italijanski strani razoroževati italijansko vojsko, ki je bila pred kapitulacijo.

Na Hotavljah so partizani postavili močne zasede za varen prehod ceste in Sore. Vse dopoldne so se partizani pomikali iz Hotavelj na Žirovski vrh (glej foto 189). Zgodaj zjutraj 2. avgusta so brneli skozi Žiri proti Račevi številni kamioni do zob oboroženega nemškega vojaštva; isto se je dogajalo tudi na cesti proti Lučinam. Hoteli so obkoliti

partizanske enote na Žirovskem vrhu. Že ob 7. uri so stisnili obroč okrog Žirovskega vrha. Od Lučenj do Gorenje vasi, do Žirov in do Podlesca proti Lavrovcu so bile postavljene nemške straže in mitraljezke zasede. Lov na partizane se je začel v Podlescu proti Lavrovcu z namenom presekati partizanom prehod preko meje. Nemško poveljstvo tega napada je bilo deloma v Gorenji vasi, v Lučinah in v Žireh v sokolskem domu. Popoldne so Nemci pripeljali v Žiri nekega partizana in neko partizanko. V bojih so imeli Nemci precej ranjenih.

3. avgusta se je borba nadaljevala s še večjo ogorčenostjo, obroč pa se je vedno bolj krčil.

Partizani so se v Žirovskem vrhu razdelili na več manjših skupin in iskali šibke točke za proboj. Vodstvo ene skupine je izbralo za vodiča zanesljiva domačina Poldeta Kavčiča in Leandra Mlinarja. Odločili so se za proboj na Dobračevi med Šurkovo in Martinovo hišo, kot so jim svetovali terenci (glej Dobračevo). Dva borca od te skupine sta se okoli tretje ure ponoči priplazila v bližino nemške zasede, vrgla nekaj bomb nato pa je sledil juriš. Skupina okoli 100 borcev se je pognala čez cesto in preko Sore ter tako prišla na varno v Groblovec. Proti jutru so Nemci ujeli spet nekaj partizanov na Žirovskem vrhu. Eden je bil težje ranjen in so ga Nemci na Dobračevi ustrelili. Proti večeru 4. avgusta se je ofenziva končala.

5. avgusta je bil Žirovski vrh spet poln partizanov, tistih, ki so bili skriti posamič ali v manjših skupinah. Padlo je okrog 40 partizanov, okrog 90 pa je bilo ujetih. Tudi Nemci so imeli velike izgube; števila pa ni

mogoče ugotoviti, ker so ranjene in mrtve odvažali v zaprtih avtomobilih v vseh smereh. Partizani, ki so se zbrali ponovno na Žirovskem vrhu, so krenili proti Lavrovcu na italijansko stran.

Po odhodu Nemcev iz Žiri, 23. oktobra 1943, so enote Vojkove brigade zavzele položaje na Žirovskem vrhu in Lavrovcu.

15. novembra 1943 se začne ponovna ofenziva Nemcev na Žirovske partizane. Ta dan zjutraj so se začeli partizani umikati pred silno močjo Nemcev in njihovih tolp. Ves dan so se naše kolone pomikale iz Žirovskega vrha, kakor tudi iz vse bližnje okolice (Lavrovca, Kladja, Vrsnika, Goropek in Ledin!)

16. novembra 1943 so Nemci in njih pomagači zažgali hišo pri Kremžarju na Žirovskem vrhu in na Krnicah pri Erjavcu in pa pri Brencetu. Za 4. januar 1944 je bil sklican ob 13. uri sestanek OF pri Merlaku (?) na Žirovskem vrhu. Ker pa je že dopoldne ob 9. uri pridrla neka enota bega in izvršila preiskavo pri omenjenem kmetu, se sestanek ni vršil in se je vršil šele kasneje.

Iz "Zapiskov iz raznih krajev..":

Rupnikove utrdbe in časa bivše Jugoslavije.

General bivše jugoslovanske vojske, poznejši izdajalec, je gradil obrambno linijo, ki je potekala od avstrijske meje, preko Gorenjske in Notranjske ob italijanski meji vse do Hrvatske oz. do morske obale. Tako je v Žirovskem vrhu bilo zgrajeno močno obrambno področje, ki so ga sestavljali nešteti manjši in večji bunkerji. Nekaj večjih bunkerjev je bilo zgrajenih tako, da so jih z municijo za topove, ki so služili artileriji, dovažali po ozkotirni železniči skozi podzemne rove. Do teh utrdb, ki so zgrajene v smeri Gorenja

vas, Žirovski vrh, se je prišlo po vojaški cesti iz Gorenje vasi. Nemci so ob okupaciji naše dežele te tunele pri vhodih zazidali in vanje spustili plin, da bi se jih partizani ne bi mogli poslužiti.

Italijanska okupacija je trajala na tem sektorju le dobra dva dni, nakar so se morali umakniti in so te kraje zasedli Nemci. Vendar so Italijani v Žirovskem vrhu in okolici pobrali civilnemu prebivalstvu v glavnem ves material, ki so si ga na vagonih pridobili v teh utrdbah ob kapitulaciji bivše Jugoslavije. Bilo je ogromne količine živil, obleke, obutve, usnja, orožja in municije. Partizani so se na Žirovskem vrhu nahajali že od dec. 1941. 23. decembra 1941 so partizanski novomobiliziranci iz Savodenjskega teritorija šli preko Fužin in Kladja na Žirovski vrh do Javorča, kjer je bilo zbirališče, od tod pa k Brdarju v Vinharje (glej Savodenj!)

Meseca maja 1942 se je Poljanska četa (po Dražgošah) ponovno formirala na Žirovskem vrhu blizu kmeta Zalešnika. Sploh je v letu 1942 Poljanska četa na tem sektorju mnogokrat taborila na različnih krajih.

S prihodom Jankovega bataljona iz II. grupe odredov na Žirovski vrh, julija 1942 so Nemci izvršili prvo večjo ofenzivo na tem sektorju. Tedaj so požgali Peterneljevo hišo v Žirovskem vrhu nad Gorenjo vasjo (julija 1942), ker se je pri njih nahajal Jankov bataljon. Domače so Nemci vse izselili. Pod kuhinjskim podom te hiše je bil hišni bunker, ki je imel vhod pod štedilnikom. Zasilni izhod pa pod hišo po rovu v bližnjo gmajno za hišo. Ob požigu se je v njem nahajal skrit domači sin, partizan od leta 1941,

ki je med požigom pobegnil skozi zasilni izhod in se rešil.

Malo pred nemško ofenzivo julija 1942 na II. grupo odredov v Žirovskem vrhu so partizani napadli Lučine in izvršili nočni napad na Žiri (glej Lučine!).

Okrajni komite za Poljansko dolino se je tudi od leta 1942 nahajal na različnih krajih in za različne časovne dobe na Žirovskem vrhu. Na splošno je bil to kraj, kjer so se že pred osvoboditvijo Žirov v letu 1943 partizani precej svobodno kretali tudi podnevi in kjer je večina prebivalstva partizanom aktivno pomagala. Od avgusta 1943 je bila tukaj kurirska postaja G - 9; najprej v gozdu pod šotori, nato v bunkerju pri Merlaku (glej popis Merlakove! in Loške razglede III, 1956, str. 22!).

V avgustu 1943 so prišli na Žirovski vrh partizani, ki so od februarja 1943 taborili pod Lazom na Malenskem vrhu (glej Malenski vrh)

Maseca avgusta 1943 je sploh na Žirovskem vrhu zbor vseh Gorenjskih partizanov, z namenom, da se prebijejo preko italijanske meje v Italijo, ker se je bližala kapitulacija Italije. Partizani so bili predvsem iz Prešernove brigade in Gorenjskega odreda. Ker se je med partizani našel izdajalec, ki je to namero izdal Nemcem, so Nemci organizirali eno največjih ofenziv na partizane na Žirovskem vrhu - največjo na Gorenjskem sploh. (glej Zgoraj!). En bataljon Prešernove brigade se je prebil čez Selo na Mrzli vrh. Tedaj so Nemci prvič in zadnjič prehajali celotno področje Žirovskega vrha. Žirovska četa je imela v bližini Brdarčka v smeri proti Todražu pozimi leta 1942 -

1943 bunker, imenovan "Avtobus" (glej prip. Pavle p.d. Brdarčkove, Žirovski vrh nad Zalo št. 27).

Po napadu na bunker VOS ob hudourniku v Andrejencovi gmajni, jeseni 1944 so se člani VOS odselili na Žirovski vrh (Muki, Bajtar in drugi).

Okrog 2. in 3. maja 1944, ko se je vršil zbor aktivistov za Gorenjsko na Jelovici, so prodirali iz Žirovskega vrha čez Staro Oselico na Savodenj in dalje čez Koprivnik na Žiri četniki (glej Savodenj!)

Ponoči 15. in 16. septembra 1944 se je Vojkova brigada pomikala iz Žirovskega na Cerkljanski vrh.

(Iz spominskega gradiva za ŽZ, prip. Mrlakove mame, 1959):

Takoj po kapitulaciji stare Jugoslavije so Mrlakovi nabrali po bunkerjih mnogo municije in celo puško. Najprej se je skozi vse leto 1941 pri Mrlaku zadrževal neki Flego (glej Žiri!), ki je bil delovodja na Golem vrhu pri gradnji Rupnikove linije.

Od Dražgoške ofenzive dalje pa so se tu ne-
prestano oglašali partizani. Hiša je dobila ilegalno ime "Jazbec". Tu se se vršili mnogi partizanski posveti in sestanki.

Mrlak in žena sta iz Žirov od žage v Stari vasi prepeljavala na vozu med žaganjem skrito orožje in municijo. Tako sta pripeljala 3 puške in 1 mitraljez ter skrila vse na svojem domu.

Ko so marca 1943 tod okrog hodili "raztrganci" sta v Mrlakovi hiši gospodar Vencelj ter Maks Oblak - Primcev, ki je bil tu za hlapca razorožila 5 raztrgancev; dobila sta 5 pistol.

Tedensko se je pri tej hiši oglašal glavni organizator NOB na tem sektorju Milan Žakelj-Žirovnik, ki je imel tu zvezo z aktivisti v Žireh in okolici.

Na nedeljo v začetku avgusta 1943 ob nemški ofenzivi, so bile ravno okrog te hiše zelo hude borbe. Prvi dan ofenzive sta se komandant ali komisar iz Prešernova brigade Kostja in še en partizan rešila na ta način, da sta zlezla v cestni kanal in tam ostala čez noč, čeprav tik nemške zašede. Ofenziva je prenehala v sredo popoldne.

(Dodaten podroben opis napada na kurirski bunker G-9 je v gradivu).

Bega so po tem napadu še vedno neprestano delali preiskave pri Mrlaku in domače terorizirali. Ob neki priliki so tu strašno mučili dva pionirja, ki sta bila slučajno pri hiši Planinškovega in Andreja Oblaka. Najprej so ju pognali v bunker, naj pogledata kaj je v njem. Nato so jima z žico zvezali roke in ju pred hišo pri koritu strašno pretepali, tako da je Planinškovega napadla božjast, vendar niso od otrok zvedeli ničesar. 6. januarja 1944 je bil pri Merlakovih Oto Vrhunc - Blaž Ostrovrhar, namestnik komisarja brigade Janka Premrla-Vojka.

(Iz spominskega gradiva za ŽZ po prip. Frančiške Jereb):

Prav ob vznožju Žirovskega vrha v Plastuhovi grapi stoji majhna lesena Šušterjeva hišica, ki je bila od jeseni 1942 najzaneslivejše zatočišče partizanov in javka. V bližnjem gozdu so imeli partizani stalno taborišče. V bližini so bili tudi partizanski bunkerji, za katere sta vedela in jih oskrbovala samo gospodar in gospodinja, - ta je bila ob osvoboditvi Žirov izvoljena v OF odbor.

Zadnjič sta pri tej hiši oz. v bunkerju pri hiši našla zavetje 16. aprila 1945 v zadnji ofenzivi, aktivistka Majda-Maruška in njen brat Janez.

Iz kronike "K - a/2o" Zgodovina v osvobodilnem gibanju v Račevi in Žirovskem vrhu:

Nemci so že prvo leto prenesli italijansko nemško mejo iz Medvedovega brda k Trem Kraljem, ki so le dobro uro oddaljeni od prvih hiš v Račevi od zadnjih pa le 20 minut. Ta zadnja polovica Račeve in Žirovskega vrha je bila sicer v gospodarskem oziru vezana na Žiri v verskem pa na Tri kralje. Ker v Žireh tedaj ni bilo duhovnikov, je pobožno kmečko ljudstvo vse Račeve in Žirovskega vrha hodilo preko meje k verskim obredom. Prišli so tako v stik z belogardisti in posledice tega so bile usodne. Ljudje niso bili več tako trdni in med njimi so se pojavili izdajalci. Jeseni 1942 sta prva dva pobegnili z družinama na Koroško, odkoder se nista več vrnila domov, ampak pridružila gestapovcem.

Meseca marca 1943 je namesto v nemško vojsko več fantov odšlo v partizane, še isti mesec pa sta se selili dve družini. ^{19. maja 1943} Tedaj so partizani ustrelili 4 člane družine Kavčič (Polankarjeve), zaradi izdajstva. Hiša stoji namreč na začetku vasi Račeve in tu so dobili Nemci vedno pojasnila o gibanju partizanov in o njihovih družinah.

Ker so tedaj pričeli prihajati na ta sektor partizani v večjih skupinah, so bili tudi belogardisti pri Treh kraljih zelo aktivni. V Žirovski (avg.) ofenzivi so bili hudi boji pod Golim vrhom in 1. avgusta so Nemci zasedli že vse kraje do Kraljevega griča (glej zgoraj!). Ko so bile okt. 1943 osvobojene Žiri, sta Račeva in Žirovski vrh zaradi bli-

✓
Žiri žrtve vojne

Franciška 1897

Janez 1924

Manijana 1902

Pavel 1926

žine bega postojanke pri Treh kraljih postale nekako prehodno nevtrarno ozemlje. Nemci so tedaj ukinili vse živilske in oblačilne nakaznice. Karte so dobivali v Škofji Loki samo oni, ki so imeli sinove oz. očete v nemški vojski od dec. 1944 pa tudi tisti, ki so imeli svojce pri beli gardi. 15.nov.1943 se je pričela huda Primorska ofenziva, ki je zajela tudi Žirovski vrh. Imela je svoj začetek pri Treh Kraljih in se je razmahnila proti Goropekam in Račevi. V tem pohodu so sodelovali Nemci, belogardisti in kozaške nemške trupe. Račeva in Žirovski vrh sta tedaj mater. utrpela veliko več škode, kakor v ofenzivi avg. V Račevi so pri posestniku Bogataju p.d. Debencu dobili v hiši partizane, ki so prišli po hrano. Ti so jih sicer še pravočasno opazili in se umaknili, vendar so Nemci tedaj iz maščevanja požgali vse poslopje. Pri obstreljevanju hiše je bila tedaj ubita gosp.sestra, 12 letna hčerka pa je na eno oko oslepela. Iz Lučenj in Jošta so tedaj vdrli tudi na Goli vrh. Preiskali so vse hiše s policijskimi psi. Pri Kremžarju pod Golim vrhom je tedaj padla junaške smrti komisarka čete Vojkove brigade po rodu Primorka iz Vipave. Sovražniki so Kremžarjev dom z vsemi gosp. poslopji požgali. Tako so pustošili tedaj dva dni v Račevi in Žirovskem vrhu. Tudi tokrat so pobrali talce, katerih pa niso izpustili, kakor v prejšnji ofenzivi, temveč so jih nekaj odpekljali v vojsko, nekaj v internacijo. Tedaj so ujeli tudi dva domačina partizana, katerih eden je postal pozneje vnet pristaš bele garde. Iz Račeve so se tedaj napotili preko Žirov proti Idriji. Po tej ofenzivi je organizacija NOB oslabela. Partizani so se umaknili, belogardisti pa so svojo propagando podvojili in se jim je to v precejšnji meri posrečilo. Ob partizanski mobilizaciji januarja in februarja 1944 je nato precej moški ušlo k beli gardi v postojanke k Trem Kraljem, v Suhi dol

Drina

in Lučine,

V marcu 1944 so Nemci in domači izdajalci Rafael Kavčič, Andrej Vehar, Anton Jereb in Franc Demšar v hiši malega posestnika Jereba p.d. Loščarja, katerega so že dalj časa opazovali in sodili, da je pristaš OF, naredili preiskavo in našli pod posteljo partizanskega obveščevalca "Glažarjevega" domačina iz Žirov. V postelji je ležala bolna gospodinja z malim otrokom. Nemci so partizana ustrelili pred njenimi očmi, nato pa dali mrtveca v samokolnico za strašilo ter ga pustili ves dan pred glavnimi vrati. Za posledicami tega strašnega dogodka je gospodinja kmalu umrla. Gospodarja so zaprli in ga odpeljali v taborišče Dachau, od koder se ni več vrnil. Otroke so pretepli in jim pobrali ves živež. Tako je po zaslugi domačih izdajalcev ostalo zapuščenih na domu 5 sirot, od katerih je bil najmlajši star 5 tednov, najstarejši pa 15 let.

Ob veliki noči 1944 so začeli prihajati belogardisti iz Suhega dola ter zaprli več ljudi za krajšo ali daljšo dobo.

V jeseni 1944 so prišle v Žirovski vrh večje partizanske enote in belogardisti niso imeli več toliko moči.

Oktobra 1944 so zločinsko ustrelili Terezijo Kopač, mater 5 otrok, pri kateri so našli partizansko pošto. Od tedaj so se partizani ustavljali tod le prehodno, vendar vse do konca vojne do večjih bojov ni prišlo.

V maju 1945 so iz strahu pred kaznijo belogardisti pobegnili na Koroško. S seboj so pritegnili še mnogo kolebajočih, od katerih pa se jih je nekaj vrnilo nazaj.

9. maja 1945 vkoraka v Račevo partizanska vojska.

(Vse gornje velja bolj za Račevo kot Žirovski vrh sam, podatke pa navajamo zaradi pregleda razvoja belogardizma).

(Iz arhiva:

Na svojem pohodu na Dolenjsko je Gorenjska brigada (Prešernova) 31.VII.1943 po Blegaški cesti odšla proti Žirovskemu vrhu.

1.VIII je okrog 5.ure prekoračila Poljansko cesto med Hotavljami in Gorenjo vasjo. Pohod je nadaljevala po vojaški cesti preko Žirovskega vrha do piramide na Golem. Nemci so blokirali mejo in obe cesti, ki peljeta iz Poljanske doline v Žiri oz. Lučine. Tako so popolnoma obkolili brigado na Žirovskem vrhu. Brigada se je skušala s probojem prebiti, pa se je morala umakniti nazaj na Žirovski vrh. Šele 4. VIII. zvečer je brigada s ponovnim jurišem prebila obroč pri Selu nad Žirmi in prešla na italijansko ozemlje ... 30.septembra 1943 je po uspehih na Dolenjskem spet prišla na Žirovski vrh (iz kronike SNOUB fasc. 280).

18.januarja 1944 je osnovan vaški odbor SPŽZ za Račevo in Žirovski vrh. V tem času partizani traktat porušijo cesto v Žirovskem vrhu.

19.januarja je prišlo cca 300 Nemcev in bega iz Št. Jošta na Žirovski vrh, od koder jih prežene z jurišem I. bataljon Prešernove brigade. Maja 1944 je odgovarjal v OK KPS Žiri, za sektor Žirovski vrh aktivist Marko in Urban. Od. 5. do 9.junija 1944 hajka Žirovski predel okrog 600 Nemcev iz Idrije.

Iz Žirovskega vrha je bilo odpeljanih v Nemčijo 21 domačinov (fasc. 681, 682 in 683)

ŽIROVSKI VRH - ANTONA

To so šibki zaselki in posamečni domovi južno od Trate, v severovzhodnih pobočjih Žirovskega vrha, raztreseni od širokega hrbta do doline Brebovnice.

(Po prip. Pavle Filipič - Borovnjakove iz Žirovskega vrha - Antona št. 3, top. 1957): 20. julija 1942 so Nemci, ki so prišli iz Škofje Loke, zažgali Borovnjakovo hišo z gospodarskim poslopjem. Ovađil jih je neki domačin. Pred požigom so Nemci našli v bližini partizana, ki se je ranjen sam ustrelil. Ker so pri njem dobili kos kruha, so trdili, da ga je dobil pri Borovnjaku, in ker pri izvršeni preiskavi pri njih kruha niso dobili, so jih obdolžili, da so dali ves kruh partizanom. (Omenjeni partizan je bil baje doma iz Bukovega vrha). Borovnjakovega očeta so Nemci nato ubili in vrgli v ogenj, ostalo družino pa odpeljali na zgornje Bavarsko v taborišče Erlangen, kjer so se nahajali do februarja 1944.

ŽIROVSKI VRH - NAD ZALO

1100 118

je skrajno zapadno pobočje Žirovskega vrha cca 908 m nad morjem (po prip. Pavle Vodnik p.d. Brdarčkove iz Žirovskega vrha nad Zalo št. 27; foto 32, tek. 1100, neg. 118): V grapi cca 500 m pod to domačijo v smeri proti Todražu se je na desnem bregu grape cca 2 m nad hudournikom nahajal bunker,

ki so ga partizani imenovali "AVTOBUS" (glej skico na 346. strani!) Služil je kot prezimovališče Poljanski četi (v "Zapisnikh.." je zabeleženo Žirovski četi):

V zimi 1942 - 1943 je bunker služil mobilizirancem, ki jih je ta četa maloprej mobilizirala v Žireh in okolici. Narejen je bil iz desk, streha je bila lesena, zamaskiran je bil z mahom. Dohod je bil po vodi. Oken ni imel. Vhod je bil iz smeri grape, obrnjen proti Brdarčku, gozdna parcela je Brdarčkova last. V njem je bilo prostora za okoli 20 ljudi. Opremljen je bil s pogradi. V njem sta se včasih zadrževala tudi Milan Žakelj in Pavle Inglič - Bar. Komandir čete je bil partizan Sokol. Večinoma so si kuhali sami na štedilniku, ki je bil v bunkerju. Včasih pa so jim kuhali tudi pri bližnjih domačijah. Spomladi 1943 so partizani bunker zapustili. V nemški ofenzivi avgusta 1943 so ga Nemci odkrili in porušili.

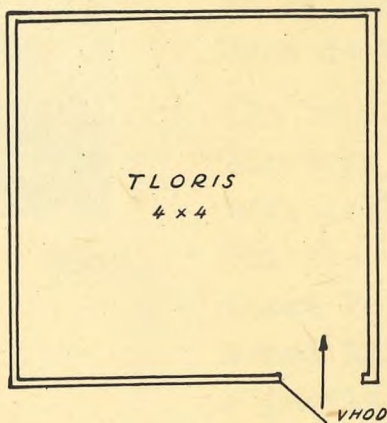
Tudi v slami na gospodarskem poslopju je bil v tej hiši manjši bunker podprt z deskami. Vanj so se zatekali, za kak dan ali noč politični terenski delavci, katerih operativno področje je bil tudi Žirovski vrh.

Tu so bili: prvoborca Milan Žakelj iz Žirov, Rafael Buh iz Poljan, Pavle Inglič - Bar, Tone Peternel - Igor, Muki itd. V njem se je tudi nekaj časa zdravil v nogo ranjeni partizan Dolenc, p.d. Kolarjev iz Žirov. Pozneje so domači zaradi varnosti samo podrli ta bunker.

Na Žirovsko stran se je nahajalo sploh več bunkerjev, kateri pa so bili samo včasih v pomoč različnim aktivistom, drugače pa so bili to bunkerji nekaterih ilegalnih aktivistov iz Nove vasi, da so se ob slučaju ofenziv v njih skrili.

BUNKER „AVTOBUS“

Prezimovališče žirouske čete v zimi 42-43

Pod to domačijo je leta 1944 črna roka ubila nekega partizana, ki je od hiše odhajal v smeri Todraža. Nekako 100 m pod domačijo so ga pokopali, po vojni pa je bil pokopan. Doma je bil baje s Primorske.

67 1131 150

(Po prip. Valentina Oblaka, p.d. Javorča, Žirovski vrh nad Zalo, št. 24; foto 67, tek. 1131, neg. 150 - domačija na Javorču): Pri tej domačiji so se večkrat zadrževali borci Poljanske in Žirovske čete ter kasneje borci XXXI. divizije. (Sin Aleksander je šel v partizane leta 1942 in je nekako po dveh mesecih padel v okolici Bohinja; trije sinovi so bili aretirani po ofenzivi avgusta 1943 in odpeljani v Dachau. Družina je bila 23. marca 1945 aretirana in odpeljana v zapore v Škofjo Loko - izpuščeni so bili konec aprila).

Med avgustovsko ofenzivo leta 1943 je tu pod enojnim kozolcem - "štantom", napolnjenim z žitom, nekaj m nad domačijo, prežival hajko neznan partizan.

68 1132 151

Na Seljakovem pod Javorčem je tedaj padel neki borec, in sicer so ga sestrelili Nemci iz drevesa, kamor se je skril. Pokopan je bil na mestu smrti do osvoboditve, nakar so ga domači pokopali. Bil je doma iz okolice Brezij.

69 1133 152

Pri Mrvcu, Žirovski vrh nas Zalo št. 31 (foto 68, tek. 1132, neg. 151 - domačija pri Mrvcu) je bilo stalno zatočišče do leta 1943.

13. januarja 1944 je krenil štab Prešernove brigade skozi Leskovo, Čabrače, Hotavlje na Žirovski vrh k Javorču.

19. januarja 1944 so bili napadeni od 400 Nemcev in bega - sovražniki odbiti. Ob 13. uri se premakne čez Podgoro, Staro Oselico čez Kopačnico v Leskovo. (Fasc. 280)

190 1229 247

(Po prip, Martina Oblaka - Jerana iz Žirovskega vrha nad Zalo št. 7; foto 69, tek. 1133, neg. 152 - domačija pri Jeranu in foto 190, tek. 1229, neg. 247 - črtice prikazujejo partizanske položaje 28.marca 1944, nemške položaje označuje puščica):

28.marca 1944 so partizani imeli borbene položaje pod to domačijo na hribčku v Borštu. Na nasprotni strani na hribu Sv. Urbana so bili Nemci iz Gorenje vasi na sosednjem Črnogorčevem griču v smeri proti Lučinam pa Nemci in bega iz Lučen. Črnogorčev hrib je prvi grič naprej od Sv. Urbana v smeri Lučen, na levi strani Brebovnice; med Sv.Urbanom in Črnogorčevim gričem pa je grapa Todraž).

Okoli 9.ure dopoldne se je na teh položajih vnela bitka, partizani so branili položaje v obeh smereh. Bitka je trajala nekako do 12.ure. Med borbo so vrgli Nemci od Sv. Urbana dve zažigalni mini in je ena zadela hlev. Ogenj se je razširil na gospodarsko poslopje in hišo ter je oboje zgorelo. V hlevu so zgorele tudi vse živali. Nemci so tudi sicer tolkli partizanske položaje z minometi. Okrog 12.ure so se partizani umaknili v bližnjo grapo proti Javorču in odnesli s seboj 4 ranjence. Martin Oblak ne ve, katera partizanska enota je to bila. Kmalu za partizani so prišli Nemci in belogardisti gledati položaje in uničeno domačijo (hišo so domači zasilno popravili, dokončno pa so jo obnovili šele po osvoboditvi.)

16. septembra 1944 ob 1/2 6.ure zjutraj so pridrli iz Todraža Nemci in vlasovci, hajkali so Žirovski vrh. Trije vlasovci so vdrli v p.d. Jeranovo hišo in gospodarja terorizirali. Eden od njih ga je z dum-dum kroglo

ustrelil v hrbet in ga težko ranil. Gospodar je takoj nato skočil skozi stranska kuhinjska vrata v hišo in po stopnicah v bunker, ki si ga je uredil v izbi na senu za lastno uporabo.

Nemci ga niso našli.

V Kovačevi gmajni na Kopišah so poleti 1943 taborili partizani. Postavljenih so imeli več kot 10 šotorov in svojo kuhinjo. Taborišče je bilo oddaljeno od Jerana 700 m v smeri proti Lučinam. V taborišču so pobijali tudi živino, ki so jo rabili za hrano. Imeli so tudi svojega čevljarja. V tej skupini partizanov je bil Tine Verlan iz Predmosta pri Poljanah.

Navajamo še nekatere številke o stanju sovražnikovega moštva v postojankah na tem sektorju:

Rovte 280 - 380 bega

Trije kralji 150 bega

Št. Jošt 180 bega

Lučine 150 bega, 90 Nemcev

Gorenja vas 120 - 156 bega, 200 Nemcev

Črni vrh 180 bega, 70 Nemcev

Žiri 50 fin., 8 žandarjev

Gabrak 18 žand, 40 pol. regim.

Poljane 27 žandarjev, 80 žand., nekaj policajev

Leskovica - izmenoma cca 200 Nemcev, stalno 20 do 30 fin.,

Škofja Loka - 14 gestapo (center), policijske enote, žandarji in regularna vojska

Hotavlje - 50 bega

Idrija (sicer izven sektorja, vendar stalno vpadajo) 300 do 800

Opale - črna roka 100 (nad Podlipo, Št. Joštu

Lučine (Suhi dol) - 80 bega, 2 Nemca
Vehršce - cca 20 četnikov (domobrancev)
Savodenj - ca 40 financ do okt.1943

Trata - 210 žand.

Žabnica - 10 žand.

Sv. Florijan p.d. "Mure" - Zminec 40 bega
in 30, ki so prišli vsak dan
Škofje Loke

Visoko - 30 žand., policija

Praprotno - 37 policije

Številčno stanje posadk ni bilo stalno in
tudi vse naštete postojanke niso obstojale
ves čas (glej popis posameznih krajev!).

REGISTER

A

- Adam - Dolinar Justi 13
Adam - Erlic Jakob 120, 124
Adam - Erlic Janez 71
Adam p.d. Erlic 89
ATŽ 62, 66, 71, 102, 218, 239
255, 286, 324, 325, 326
"Ajdovo brdo" 149
Ajdovščina 10
Ajnshek 52
Ajnskova hiša 126
aktiv 159, 251, 255
Alič Anton 143
Alič Polde 146, 148
alpska, III. oper. cona 14
Ambrožič Lado-Novljan 14
ambulantna divizija 287
ambulanta partizanska 296
Andrejancova gmajna 169, 338
Andrejčkova družina 102
Andrejčkova p.d. Eržen Franja
99, 100
Andrejevi 159
Andrej G-15 176, 179, 182, 207
Andrej-Hribernik Jože 165, 168
Andrej nad Zmincem 39, 174-177,
179, 181, 201
Andrejonova družina 172
Andrejon-Vodnik Janez 71
Andrej-Sovančarjev (Petrič
Ciril 162
Anica 61, 62
Anton (Žir.vrh) 344
Anžaj 43, 103, 109
Anžicove njive 196
Anžonova gmajna 151
Anžonovcova gmajna 23
Anžonovec 15, 132, 135, 165,
166
Anžonovec p.d. Čadež Matevž
121, 149, 168
Arbeitsdienst 276
Arrigler Adolg - Bodin 13, 14,
157
"A-ŠKO" 191
A-13 186, 191, 194
Avbelj Viktor 14
avgustovska (žirovska) hajka 23
AVNOJ 97, 102, 161
Avstrija 298
"Avtobus" 329, 338, 345, 346
B.
Babna gora 179
Babnik (gozd) 30
Bač Silva 223
Bačnar Marija 218
Bačnar Rudolf 301
Bačnarjev Vinko 250
Bačne 23-26, 71, 88, 140, 148
Bačner Franc 327, 333
Bačnerjeva gmajna 23
Bačner-Peternelj Pavel 23, 25
Baf1 201
Bahač 315, 319
Bajc Milan 51, 146
Bajt Ana 279
Bajtar 169, 338
Bajtarček p.d. 325
Balant 219, 325
Balček 231
Barbara nad Zmincem 37, 39, 49
177-181, 187, 192, 196, 206

- Bar-Inglič Pavle 41, 51, 52, 93
146, 160, 162, 169, 231, 246
248, 249, 256, 288, 289, 295
297, 304, 305, 320, 321, 328
345
- Barov vod 308
- "Barti" 288
- Baronov gozd 176
- Barteljev četaž 246
- Bartelova grapa 234
- Bastič Franc 181
- Bašečov grič 126
- Bašelj Franc 251
- bataljon Cankarjev 1, 7, 8, 9
20, 22, 23, 24, 26, 29, 30
38, 81, 82, 87, 123, 141, 144
146, 150, 178, 206, 207, 228,
249, 281, 282
- bataljon Delavski 215
- bataljon Inženirski 97, 98, 113
245
- bataljon Jankov 263, 328, 336
- bataljon Kamniški 224
- bataljon Poljanski 321, 352
- bataljon (battaglione) Pustetto
115
- bataljon Škofjeloški 21, 69, 133
154, 180, 187, 202
- bataljon (brig. Garibaldi) Gramsci
40, 159
- bataljon (brig. Garibaldi) Gre-
goratti 40, 159
- bataljon 1., Gorenjskega odreda
52, 124, 125
- bataljon 2., Gor. odr. 11, 182
- bataljon 3., Gor. odr. 11
- bataljon 1., Prešernove briga-
de 55, 59, 81, 130, 151, 157,
159, 172, 242, 343
- Bataljon 2., Preš. br. 11, 56
59, 73, 84, 92, 99, 112, 117
125, 139, 227
- bataljon 3., Preš. br. 40, 56,
57, 99, 107, 114, 118, 130,
242
- bataljon 4., Preš. br. 125, 130,
172, 198, 260
- bataljon 1., Škofjeloškega odreda
50, 127, 138, 189, 208
- bataljon 2., ŠO 50, 190
- bataljon Ruski 190, 260
- bataljon Tomažev 11, 175, 179
181, 196, 206
- bataljon 1., Vojkove brigade
261, 296, 309
- bataljon 3., Vojkove brigade 283
- Bavarsko 147, 344
- Bazoviška brigada 293
- Bečan Stane 22, 29, 63, 65
- Begunje 18, 20, 24, 36, 38, 41,
52, 96, 99, 123, 149, 154, 156
164, 203, 270, 286, 295, 330
- Bela 266
- Belca 179
- Beli potok 208, 209, 210
- Bende 242, 243, 245, 248, 249,
281, 286
- Benedik Francka 79
- Benedik Jakob 78
- Benedik Marija 79
- Benedik Pavla 78, 80, 104, 117,
119
- Benedik Rajko 79
- Benedikova domačija 79
- Berce 261
- Bernard Jaka 30, 31, 66, 108, 145,
150, 153, 178, 187

- Bernik Janez 179
Bernik Stane-Arti 146, 298
Bertelčkova (Žakljeva) hiša
301
Bertoncelj Ivan-Johan 13
Bevk 87, 94, 95, 96, 97, 98,
242
Bevk Alojzija 268
Bevk Anton 54, 269, 278
Bevk Barbka-Metka (Tajnikova)
268, 269, 300
Bevk Gustl 40, 80, 93
Bevk Peter 93
Bevkov vrh 252
Bezjak p.d. Lazar Franc 304
Bezjak Lovro-Ušeničnik 307
Bezjakla-Ušeničnik Marija 307
Bežigrad 176
Biček Franc 31
Biček Jernej 93
Bihač 223
Bine (Mlakar Albin) 104, 110,
146, 164
Binetova četa 26, 110
Binetov bunker 103
Bitnje 130
Bizjak Jože 65, 66
Bizjak Marjan 272
Bizjak Stane-Kosta 13, 174
Blaž 83, 89, 113, 115, 150,
235, 240, 264
Blažič Breda 223, 316
Blažič Ivan - Župan 332
Bled 108, 116, 125, 241
Blegaš 8, 27, 43, 72, 73, 76,
80, 86, 91, 92, 93, 97, 98,
109, 111, 114, 115, 116,
130, 146, 158, 261, 292, 301,
320, 328
blegaška cesta 343
blegaška ofenziva 13, 43, 94,
109, 124, 171, 189
blegaška reber 80
blegaško sleme 39
Bobnarjev Miha 150
Bodge (Budge) 306
Bodgejčan 307
Bodoveljska grapa 174, 177, 180,
182, 207
Bodovlje 143, 181-182, 212, 212
Bodin Arrigler 13, 14, 157, 212
Bogataj 246
Bogataj p.d. Debenc 341
Bogataj Alojz 307
Bogataj Franc 240, 244, 319
Bogataj Ivanka 246
Bogataj Ivanka p.d. Jurečeva
254
Bogataj Jakob (Gruden) 244, 246,
247
Bogataj Jožica (Treven) 244,
251
Bogataj Jurij 93
Bogataj Lojzka (Trkman) 243,
244
Bogataj Matevž 294
Bogataj p.d. Koritar 135
Bogataj Rudolf 251
Bogataj Tomaž 240
Bogataj Tončka 286, 298
Bogataj Zofija 257, 263
Bogatajeva p.d. Mlinarjeva
264
Bogomil 49

- Bohinc Anton 119
Bohinc Blaž 177, 119
Bohinc Frančiška 177, 119
Bohinc Janez 119
Bohinc Marija 119
Bohinc Marko 119
Bohinc Pavle 119
Bognarjev Miha 146
Bohinjc Jože 147
Bohinj 347
Bojan Poliša Jože 171
bolnica Franja 223, 302, 325
Bolko 111
Bonča Anton 72
Bonča Ika 130
Bončan p.d. Demšar Ignac 84, 85
"Borec" 9, 129, 147, 207
Boris-Kumer Jože, p.d. Jakapo-
nec 228, 304
Boris (Osredkar Vinko) 114, 146,
159
"Borovo brdo" 116
Borovnjak 241
Borovnjak- Filipič Pavla 344
Borovnjakov oče 344
Boršt 348
Borut 168
Bostič Milan 151
Boš 212
Boštinov Milan 20, 304
Boštjan 27, 212
Boštjanc p.d. Oblak Albin 88,
89
Boštjanova domačija 66
Bozovica 104
Božič p.d. Sedej 266
Božnar Matevž p.d. Janšič 201
Brico 21, 64
Bradeško Janez - Taras 174
Bratko - Mahnič Angela 256
Brcek 323
Brcek - Primožoč Franc 264
Brckarjev p.d. Vilijem 165, 168
Brckova p.d. Ivana Primožič 264
Brdačkov Matevž 43
Brdar 30, 39, 99, 123, 282, 336,
155
Brdar p.d. Peternel 153, 154,
155, 156
Brdarca - Marija Kenda 234, 324
Brdarček 320, 328, 329, 337, 345
Brdarček Pavla 338
Brdarček p.d. (Vodnik) Pavla 344
Brdarjeva p.d. Malika (Stanovnik
roj. Peternel) 162
Brdarjev 25, 248
Brdarska - Peternelj Milka 24
Brdarski 88
Brdarski p.d. (Peternel) Pavel
189
Brdarski p.d. (Peternel) Tone 82
Brdavs 181
Brdo 24, 26-28, 40, 43, 56, 57,
59, 79, 87, 103, 109, 112, 113,
114, 117, 118, 127, 131, 132,
136, 147, 149, 151, 161, 282,
320, 321
Brebovnica 343, 348
brebovniška soteska 104
Brebovščica 23, 140
Bregar Edo - Don 72, 156, 165,
168, 208, 212, 213
Brejc Tomo 22, 65
Brekovce 7, 223-225, 231, 233,
255, 271, 316, 321, 328

- Brence 323, 335
 Brence p.d. Mežnar Katarina 258
 Brencov Jaka 325
 Brezar Francka 286
 Brezarska - Oblak Franca 218
 Breze 83
 Brezje 202, 347
 Breznica 217, 218, 226, 232, 234
 238, 239, 255, 324
 Brezov vrh 196
 Brezovo brdo 196
 brigada Bazoviška 293
 brigada Garibaldi 27, 40, 81
 86, 97, 159, 251, 283, 293
 brigada Gorenjska 3, 343
 brigada Gradnikova 7, 54, 95,
 112, 130, 195, 201, 216,
 245, 250, 251, 259, 283,
 293
 brigada Gregorčičeva 283
 brigada Kosovelova 7, 97, 245,
 283, 29
 brigada Prešernova 3, 6, 7, 11,
 23, 25, 27, 28, 35, 36, 49,
 55, 56, 57, 58, 73, 80, 81,
 84, 87, 91, 92, 97, 98, 99,
 107, 111, 113, 114, 118, 124,
 125, 129, 130, 131, 139, 149,
 172, 195, 197, 201, 219, 227,
 229, 239, 240, 242, 245, 250,
 259, 260, 261, 262, 267, 273,
 277, 283, 291, 293, 309, 314,
 316, 327, 337, 339, 343, 347,
 brigada Primorska 92
 brigada Soška 140
 brigada Vojkova 7, 25, 47, 58, 73,
 78, 85, 91, 113, 129, 130, 181,
 186, 195, 201, 220, 226, 229,
 230, 235, 239, 241, 245, 250,
 251, 253, 255, 259, 260, 261,
 264, 272, 273, 277, 278, 283,
 291, 293, 294, 295, 296, 299,
 303, 306, 309, 310, 314, 315,
 323, 326, 335, 338, 339, 341
 Brinje 171
 Brinčev hrib 96
 Brko-Čadež Franc 168
 Brnk (pri Brnku) 49, 180, 208
 Brodar 201
 Brode 62, 182-183, 188, 209, 212
 Brtelček - Žakelj 218
 Brtelček - Žakelj Francka 218
 Brtelček - Žakelj Vinko 217
 Brtičar 236
 Bruno - Biček Franc 173
 Brus Milan 218, 319
 Buh Marjanca 186
 Buh Rafael 34, 40, 80, 93, 99,
 100, 110, 146, 147, 207, 345,
 Buh Silvester p.d. Vostraž 186,
 Bukov gozd 206
 Bukov potok (Gorenji) 199, 207
 Bukov vrh 19, 29-39, 81, 82, 83,
 88, 89, 90, 122, 123, 132, 143,
 145, 146, 148, 154, 174, 180,
 183, 184, 187, 188, 198, 199,
 200, 201, 202, 206, 207, 208,
 249, 281, 286
 Bukovec 240
 Bukovec Janez p.d. Rožnik 195
 bunker "Avtobus" 346
 bunker čevljarske delavnice v
 Lomu nad Volčo 101
 bunker G-9 pri Mrlaku 331
 bunker, Ingličev nad Srednjo
 vasjo 136

bunker obveščevalcev za Dolo-
mitski sektor 312

bunker pri "Picen" v Jarčjem
brdu 237

bunker tehnike Donas II, nad
Ločnico 210

bunker tehnike Don, - Julija 167

bunker "U Kad" 67

bunker VOS 170

bunkerji v gozdu "Tomažkovec"
175

Burjevec - Kokalj 268, 269,

Burjovec 243, 286

Burnik Frančiška 269

Burnik Ivanka 299

Burnik Janez 299

Burnik Nande 244

C

Cankarjev bataljon 1, 7, 8, 9,
20, 22, 23, 24, 26, 38, 81,
82, 87, 123, 141, 144, 146,
150, 153, 178, 206, 207, 228,
249, 281, 282

Ceglar 93

Celovec 93, 228

Cenotov - Mlakar Marjan 266

Cerinharjev - Justin Anton 127,

Cerkljanski vrh 250, 262, 278,
283, 296, 328

Cerkljansko 85, 250, 258,

Cerkno 14, 53, 84, 86, 92, 227,
265, 270, 273, 278, 302, 303,
315, 322, 325

Cigale Ivanka 243, 244

Cigale Janez (Pretovc) 250, 251,
252

Cigale Janez - Ratajc 263, 320,
328

Cigale Ludvik 223,

Cigale Marija - Šuštarca 218

Cigale Nežka 243, 244

Cigar 229, 306

CK KPS 7, 8, 29, 67, 133

CK ZKS 120, 158, 173

Cona operativna, I. 7

~~Cona operativna~~, II. 111

cona operativna III. (Alpska) 14

cona operativna, IV. 6, 7, 131

Cvelharjeva Minka 128

Č

Čabrače 28, 39, 40, 57, 80, 84,
93, 97, 98, 118, 138, 159, 347,

Čadež 122, 163

Čadež Albin 17, 51, 217, 301,
318, 319

Čadež Anton - Matevž p.d. Anžo-
novec 168

Čadež Franc 61

Čadež Franc - Brko 158

Čadež Franc p.d. Kumar 59

Čadež Katarina 71

Čadež Marija 135

Čadež Vilka 218, 302

"Čarovnica" 161

Čelo 97

Črmošnjik Albina 326

Černivec Marija 302

Česnik 308

Česnjica 230

četa Binetova 26

četa 1. I. bat. Gorenjskega
odreda 11, 203

- četa 2. I. bat. Gor. odreda 11
četa 2. Gorenjskega odreda 11
četa 1. III. bat. Gor. odreda 11
četa 2. II. bat. Gor. odreda 11
182
četa 2. III. bat. Gor. odreda 11
četa 1. minerska Gor. odreda 11
četa 2. minerska Gor. odreda 11
četa 1. I. bat. Škofljeloškega
odreda 189
četa 2. I. bat. Škofljeloškega
odreda 189
četa "Mitraljezka" II. bat. Gor.
odreda 10
četa 4. Gor. odreda 10
četa 1. Savinjskega odreda 33
četa 3. Savinjskega odreda 328
četa 1. Poljanskega bataljona 52
četa Poljanska 2, 9, 18, 19, 21,
23, 26, 29, 30, 41, 44, 80,
85, 87, 103, 104, 105, 109, 110,
111, 117, 121, 139, 144,
146, 147, 154, 155, 158, 164,
174, 178, 180, 183, 184, 188,
189, 199, 248, 249, 256, 282,
293, 297, 298, 308, 320, 321,
328, 336, 345, 347
četa Rašiška 199, 200, 203
četa Selška 109, 154, 174, 184
četa Škofljeloška 9, 154, 176,
179, 180, 187, 191, 196,
četa Transportna 213
četa z Žabarja (Dolomiti) 162
četa Žirovska 44, 85, 228, 233,
234, 241, 244, 245, 266, 287,
305, 307, 310, 321, 328, 333,
337, 345, 346, 347
Četena ravan 29-39, 74, 177, 181
četniki 220, 222, 223, 224, 231,
236, 241, 247, 255, 266, 278,
280, 284, 286, 291, 299, 303,
309, 316, 321, 326, 327, 338,
350
čevljarska delavnica 99, 100,
160, 265, 322, 101
čiščev grič 219, 281, 319, 320
Čik (Jurca) 242
Čika 71
Čivko - Palirjev Andrej 177
čižmarska zadruga 322
črna roka 41, 230, 236, 242, 253,
347, 349
Črni 180
Črni Kal 108
Črni vrh 8, 21, 32, 35, 36, 37,
38, 60, 65, 71, 89, 90, 91,
92, 95, 96, 98, 105, 109, 129,
131, 144, 146, 177, 183-186,
188, 202, 250, 349
Črnivec-Nartnik Anton 61, 62
Črnogorčev grič 348
Črt 130
Črtomir 236, 253, 278
Čudež Maks 122
Čurčil 99
D
Dachau 16, 37, 180, 259, 262
267, 272, 295, 320, 342, 347
Davča 3, 14, 85, 92, 95, 98, 182,
212, 213, 215, 246
Debeljak Amalija 276
Debeljak Minka 298
Debelo brdo 64, 67

- Debenc 272
Debenc (Bogataj) 341
Debenc Jože (Lubnikar) 192
Debenjak Franc p.d. Kožuh 82
Delavski bataljon 215
Delnice 40-43, 47, 48, 65, 66,
67
"Delo" 62
Demšar 112, 195, 260
Demšar Ciril 33
Demšar Daniel 146
Demšar Donat 122
Demšar dr. Ernest 222, 231, 273,
316, 324, 325,
Demšar Franc 342
Demšar Ignac p.d. Bončan 84, 85,
86, 93
Demšar Janez 82, 141, 144
Demšar Martin- Krtin 108, 110,
114, 116
Demšar Martinka 113
Demšar Stanka 102
Demšar Stanko 66, 120, 124
Demšar Terezija 113
Demšar Tone 78, 108, 178, 187
"Denko" tehnika 11
Dermota Anton 21, 121, 123
Dermota p.d. Štibelj Franc 183
Dimač Štibelj Silvo 38, 67, 75
Dimcova mama 265
divizija XXXI. (Triglavska) 1
6, 7, 10, 55, 85, 97, 112,
115, 127, 130, 131, 177,
197, 201, 230, 235, 239,
245, 255, 261, 265, 279,
280, 283, 285, 287, 288,
317, 327, 347
Dobeno 42
Dobenčan 121
Dobenski majer - Dolinar 120
Dobje 157
Dobračeva 59, 171, 219, 225-227,
232, 236, 239, 252, 257, 258,
264, 265, 323, 329, 332, 334
Dobrava 38, 61
Dobro polje 191
Dolenc Angela 71
Dolenc Berta 218, 219, 302
Dolenc Damijan 42
Dolenc Franc 42
Dolenc Frančiška roj. Krmelj-
Jesenkova 24
Dolenc Ivanka 90, 105, 118, 151,
152, 155
Dolenc Jože 33, 149, 150
Dolenc Jožefa 222
Dolenc Katarina 152
Dolenc Marica 70, 73
Dolenc Marija 42
Dolenc Martin p.d. Škobelj 30,
34
Dolenc p.d. Kolarjev 345
Dolenc Pavla 65, 66
Dolenc Tomaž p.d. Povle 42, 43
Dolenc Vinko 33
Dolenčeva p.d. Mačkova bajta
185
Dolenčevi 24
Dolenčice 74
Dolenja ravan 43-47, 139
Dolenja vas 54
Dolenje brdo 103, 135
Dolenjsko 80, 112, 139, 151, 219,
291, 319, 333, 343,
Dolenščice 161
Dolinar 19, 123

Dolinar Alojzij 146
Dolinar-Dobenski majer 120
Dolinar Ferdinand 27, 321
Dolinar Gašper - Primož, 187,
202
Dolinar Janko 185
Dolinar Katarina 245
Dolinar Lojze 303, 322
Dolinarjeva hiša 122, 126
Dolinarjeva hosta 92
Doline 123
Doline 30
dolinski grič 30, 81, 82
Doljak 272
Dolomiti 36, 42, 47, 60, 162,
174, 178, 180, 199, 311,
319, 326
Dolomitsko hribovje 195
Dolomitski odred 54, 96, 223,
254, 296, 294
Dolomitski sektor 312
Dolomitsko okrožje 248
domobranici 79, 107, 172, 203,
225, 309, 315, 316, 317, 350
"Don" 71, 133, 156, 164, 166, 167,
199.
"Don" - Bregar Edo 72, 156, 157,
165, 168, 208, 209, 212, 213,
"Donas" 9, 208, 210, 212 - 216
"Donas" I. 211
"Donas" II. 210
Draga 99, 149, 186-187, 192, 201,
205,
Dragica 71
Drajner 174, 180
Dražgoše 26, 32, 64, 65, 108,
109, 143, 146, 150, 206, 285,
292, 295, 297, 336

Dražgoška bitka 12, 18, 23, 24,
87, 123, 134, 145, 146, 148,
238, 245, 249, 268, 282, 289,
310
Dražgoška ofenziva 218, 338
Drnovšek 38
Drnovšek Lojze 31
Drnovškov mlin 149
Društvo kmečkih fantov in
deklet 16
Dule-Švara Dušan 235, 255, 287
Dušan Lavter Janez 131

E

Enciklopedija Gorenjske 19
Erjavec 223, 335
Erlanger 343
Ermanovec 292
Ernožnik Alojz 333
Ernožnik Binca 223, 315
Erženov Jože 38
Eržen Anton 96
Eržen Franja p.d. Andrejčkova
99, 101, 102
Eržen 99, 278, 298
Eržen Rozinka 102
Eržen Franc 225
Eržen Andrej - Lukač 232, 243,
269, 281, 283, 284, 286, 298,
299
Eržen Jernej 270
Erženovčan 279
Erženošek 296

F

Fajfar Jože - Tomaž 181

fasc. 279 - III. SNOUB Ivana
Gradnika 7

fasc. 280 - VII. SNOUB Fr. Preš.
7, 14, 27, 38, 39, 40, 55,
56, 57, 58, 59, 73, 80, 87,
94, 106, 107, 125, 130, 157,
159, 160, 172, 177, 198, 206,
242, 260, 261, 267, 277, 291,
326, 343, 347

fasc. 281, 282, 282a - XVI. SNOB
Janka Premrla Vojka - 7

fasc. 289, XIX. SNOUB Srečka
Kosovela 7

fasc. 294 - Škofjeloški odred 7
28, 36, 38, 40, 50, 54, 59,
84, 87, 114, 126, 130, 145,
189, 190, 208, 230, 261

fasc. 679, Okrožni komite
Škofja Loka 7, 13, 14, 58

fasc. 680 Okrožni komite
Škofja Loka 7, 13

fasc. 681, Okrajni komite KPS,
rajon IV. Žiri - Poljane -
Selca 7, 15, 40, 49, 57, 58,
74, 98, 105, 129, 140, 159,
199, 217, 223, 226, 229, 230,
232, 236, 238, 242, 252, 254,
256, 258, 260, 262, 263, 265,
267, 271, 272, 273, 278, 291,
299, 303, 309, 326, 327, 343,

fasc. 682. Okrožni OF Škofja
Loka 7, 50, 52, 54, 125, 126,
131, 172, 173, 203, 205, 206,
216, 327, 343

fasc. 683, Okrožni OF Škofja
Loka 4, 5, 42, 56, 90, 98,
131, 139, 173, 198, 206, 227,
230, 231, 236, 252, 254, 232,
256, 258, 262, 265, 299, 303,

327, 343.

Fazan 154

Fazan - Staro Slavka 133

Fedija Vraničar Drago 13, 191,

Fajfer 203

Feliks - Šubič 120

Fenincova družina 104

Ferlič Marija 152, 156

Fern Janez 89

Fickova domačija 169

Filipič Andrej 286

Filipič Franc 288

Filipič Pavle - Borovnjak 344

Filipič Tilka 217

Filipič Tinka 302

Flego 319, 328, 338

Flego Jaka 20

Florjan 173

Fludernik 185

Fojkar 63, 204

Fojkar Franc - Janko Jelovski
9, 25, 42

Fojkar Maks 173

Fojkarjev članek 49

Fojke (Hojke) 178, 187, 202

Fort 297

Fortuna Andrej 25

Fortuna Franc 25

Fortuna Stane - Simon 169

France (kurir) 149

Franci - Perko Franc 120

Francka 298

Franja, bolnica 223

Franko Stanko 79

Frelih 53, 84

Frelih Agata 92

Frelih Frančiška 54, 279

Frelih Katarina 281

Frelih Neža 251, 285

Frelih Vinko 54, 279
 Frelih Zofija 279
 Frlan Janez - Košanec 78
 Frlic p.d. Adam 79, 150
 Frlic Janez p.d. Adamov 71, 165
 168
 Frlic Jakob 66, 163
 Furlan Milka 270
 Fužine 8, 53, 57, 92, 226, 227-
231, 232, 236, 240, 242, 243,
 244, 252, 266, 292, 297, 298,
 306, 307, 308, 309, 314, 326,
 336

G

Gaberk 7, 8, 9, 14, 25, 38, 39,
 80, 129, 138, 144, 157, 158,
 182, 349, 160, 161, 186, 187-
190, 198, 199, 205, 206, 207,
 Gabrška gora 8, 42, 47-50, 120,
 181, 206, 208
 Galičič Franc 16, 17, 121
 Galičič Francka 66, 71
 Galičič Ivanka 66, 71
 Galičič Janez 70
 Galičič Jože 19, 22, 65, 66, 67,
 112, 121, 122, 158
 Galičič Viktor 19, 67
 Ganter Amalija 286
 Ganter Gregor 252, 282
 Ganter Janez 243, 281, 283, 299,
 Ganter Pavla 29
 Ganter Pavle 248, 249, 281
 Ganter Štefka p.d. Seljakova
 233, 235
 Garibaldinci 27, 98, 115, 172,
 293
 Garibaldi - brigada 40, 81, 86,

97, 114, 245, 251
 Gaše - Marinovič Ljubomir (ge-
 stapovski agent Miha) 20
 Gašper 263, 267, 299, 309
 Gašper - Tonceljnov Jože 44
 Gavrilov 200
 Gerlevo Pavla - Mojca roj. Ki-
 sovec 65, 70
 gestapo 180
 Giacomelli Franc 267, 301, 302,
 319
 Gibraltar 30
 "Glas Gorenjske" 9, 13, 129, 147,
 177, 198, 333
 "Glas Jelovice" 10
 Glavno poveljstvo 14
 Glavni štab 178
 Glažar Franc 307
 "Glažarjev" 342
 Godovič 198
 Godba XXXI. divizije 280
 Godešič 191, 202
 Golar (p.d.) - Setničar Alojz
 34, 35
 Golob 63
 Golnik 65, 66, 134
 Golar 198
 Goli vrh 253, 265, 338, 340, 341,
 Golo 343
 Gonte 214
 "Gora" 108, 110, 112, 116, 117,
 Gorenja vas 8, 15, 20, 21, 23,
 25, 26, 27, 38, 39, 40, 43,
50-56, 57, 58, 59, 61, 77, 79,
 84, 88, 89, 90, 94, 95, 96, 98,
 103, 112, 114, 117, 121, 122,
 125, 126, 127, 129, 131, 135,
 139, 140, 145, 146, 150, 153,
 158, 159, 160, 165, 169, 171,

- 172, 191, 230, 240, 241, 247,
248, 249, 269, 277, 278, 279,
280, 282, 284, 286, 288, 291,
304, 305, 309, 314, 320, 321,
334, 336, 343, 348, 349,
Gorenjski glas 9, 327
"Gorenjska v borbi za svobodo"
9, 18
"Gorenjšči fantje" 11
Gorenje - Jože Gregorčič 14
Gorenjski odred 3, 6, 8, 10, 13,
14, 49, 52, 124, 182, 191, 192,
203, 337
Gorenje ravne 44,
Gorenjsko vojno področje 160
Gorec 198
Gorenji Bukov potok 207
Goropeke 218, 222, 224, 231, 232,
242, 253, 264, 316, 323, 324,
325, 335, 341
Gorjan - Hlebec 241
Gorenjevaška skupina 282
Goričane 297, 192
Gorenjevaščani 328
Gorenje brdo 137
Gostinčar Srečko 120
Gosteče 186, 187, 191-195, 201,
260
Govekar Vinko 50, 231, 300, 301,
317, 327, 333
Govec 142
Govejek (Osovník) 180, 195-198,
214
Grad Ladislav - Kijev 47
Gradnikovci 53
Gradnikova brigada 54, 55, 93,
94, 95, 96, 112, 130, 145, 195,
201, 216, 250, 251, 259
Gramsci 40, 114, 159
Gradišče 186, 191, 193, 260
Grafčni oddelek "B" 216
Grapar - Gantar 232, 243, 245,
249, 286
Grantwohl 124
Grašče 218
Gregorčič Jože - Gorenjec 14,
30, 34, 61, 65, 153
Gregorčič 22, 321
Gregorčič dr. 52
Gregorčičeva brig. 283
Gregoratto bataljon 40
"grenčuci" 94.
Gregor Rupnik - primarij 133,
134
Grebljica 257
"Grintavec" 11
Grlevo Pavla 40, 132
Grmada 178
Grogec (pri p.d. Grogu) 14
Grogova bolnica 78, 112, 134,
135, 136, 137, 171
Grogcova gmajna 103
Grogče Rupnik 133, 134
Groga 78, 112, 118, 133, 134
Grogova žena 135
Grošelj Franc 17, 72
Grošelj Pavel p.d. Plipčev 226
Grošelj 226, 227, 257, 329
Grošelj Adolf 247, 257, 322
Groblovec 226, 233, 241, 256,
320, 328, 334
Grupa odredov I. 7, 8, 13, 185
Grupa odredov II. 3, 7, 8, 33,
47, 48, 104, 185, 263, 328,
336 337
Gruden Berta - Maruška 217, 218,
221, 301, 302, 334
Gruden(Bogataj) 218, 247, 249

Grubarjev 224

Guzelj Franc 243, 281, 292

G - 3 48

G - 5 (Gabrška gora) 42, 48,
.208

G - 7 24, 48, 52, 140, 158,
.208,

G - 9 (Žirovski vrh) 227, 242,
.329, 331, 332, 337, 339

G - 13 38, 48, 176, 177, 182,
.206, 207

G - 13a 38, 182, 207

G - 15 174, 175, 176, 177, 179,
.203, 207, 216

G - 25 203, 216

G - 36 (Dobračeva) 227

H

Hafner Vinko 13, 330

Hajin 212

historijat IX. korpusa 10

Hitler 122

Hlavče njive 28, 40, 56, 57, 81,
118, 159, 320

Hlevišče 171

Hlebec - Gorjan 241

Hlib 95, 130

Hlibčer (p.d. Grošelj) Pavel 226

Hobovše 226, 232, 243, 250, 263,
281, 283

Hovovško 292

Hoje 92, 318

Hojan Vinko 226, 264, 315, 316,
323

Hojke (Fojke) 187

Hom 179, 196, 293

Homcov - Seljak Janez 127

Homovčeva bajta 306

Homovčeva dvojčka 292

Homovec - Lazar Franc 293, 297
298

Hosta 187, 201

Hotavlje 1, 22, 27, 40, 53, 55,
57-59, 84, 86, 97, 108, 118,
127, 160, 242, 277, 282, 284,
314, 333, 343, 347, 349,

Hotaveljščica 26, 138, 158

Hotovlje 3, 8, 18, 20, 21, 60-72,
73, 80, 89, 118, 120, 122,
123, 132, 146, 147, 148, 153,
161

Hotoveljska grapa 16, 60, 149

Hotoveljščica 60

Hrastnica 174, 176, 178, 199,
203

Hrastje 267, 304

Hren Tine - Kljukec 67, 248

Hren Valentin 107

Hribar Janez 14.

Hribernik Jože - Andrej 165, 168

Hribernik Vinko 169

Hrovat 61

Hrvatska 335

Hudi les 140

Humar 127

I

Idrija 91, 106, 226, 230, 232,
238, 239, 249, 254, 255, 258,
259, 272, 281, 282, 286, 315,
323, 326, 341, 349

Idršek 254

Igal 214

Igalski vrhovi 195

Iglič Franja 156
Iglič Matevž 154
Igor-Peternelj Anton 35, 40, 73,
110, 111, 320, 345
Igor 172, 315
IKO 326
Iko 236, 303
Ilar Franc - Jager 98
Ilija 176
Inglič Pavel p.d. Jekucev 20
Inglič Pavel - Bar 20, 41, 51,
58, 93, 121, 133, 146, 158,
169, 231, 246, 248, 256,
282, 288, 295, 297, 304,
305, 320, 321, 328, 345
Inglič Jože 58, 160
Ingličev bunker 113, 136
Inglič Slavko 133
Innsbruck 109
Inžinirski bataljon 97, 98,
113, 245
Istenič Milan 103
Italijani 120, 129, 224
Ivan 246
Izgorje 186, 225, 233, 271, 299
323, 328
Iztok 109
Iztok - Kavčič Karel 308

J

Jablančova grapa 67
Jagar - Ilar Franc 67
Jageršnik 165
Jageršnik (p.d.Mezek) Jakob
132, 133
Jageršnik - Milka Mezek 70,
102, 132
Jalovci 97

Jaka iz Bleda 116
Jakapon 112, 113
Jakaponec p.d. Kumer Jože-Boris
228, 304
Jakaponov hlev 26, 108
Jakaponove rupe 115
Jakcov gozd 235
Jakovec 123
Jamar 99
Jamar Ani 66
Jamar Lado 18, 121
Jamnik 3, 178, 179, 187, 196
Jamnikova hiša 179
Jan 195, 238, 260
Jan Dušan 301, 319
Jan Gvido 110
Jan Ivan 13
Jan Ivana 219
Jan Janez 257
Jan Silva 218
Jančigaj 318
Janez 30, 228, 261, 340
Janez-Keber Franc 192
Janežič Jože 22
Janežič Milan 36
Janko 99
Janko p Pastorek Franc 200
Jankov bataljon 336
Janja - Marinka 73, 108
Janož 318
Janšč p.d. Božnar Matevž 201,
202
Jarc Janko 10
Jarček 181
Jarčja dolina 26, 218, 219, 220,
221, 233-239, 241, 243, 244,
245, 246, 249, 250, 257, 261,
262, 271, 287, 303, 311, 320,
321, 322, 324, 326, 328

- Jarčje Brdo 4o, 57, 118, 237
javka 18o, 2o4, 2o8, 235, 263,
3o7, 319, 329, 33o, 339,
Javorč 154, 242, 282, 286, 336,
347, 348
Javorje 1, 7, 8, 14, 17, 2o, 41,
43, 44, 48, 57, 61, 67, 7o,
72-77, 85, 99, 1o2, 113, 116, 118, 128, 16o, 161, 171, 177,
182, 183, 228, 277, 298
Javorjec 14o
Javorjev dol 85, 226, 232, 238,
239, 245, 251
Javorovec 24
Jazbec (Mrlak 338
Jazbine 45, 48, 78-8o, 1o8, 11o,
112, 113, 117, 118, 16o
Jedlovč 25o
Jelar 4o, 65
Jelovčan 118, 119
Jelovčan Andrej 81
Jelovčan Pavel 93
Jelovčanova Čilka 1o2
Jelovčanova - mama 1o2
Jelovčanova Vida 1o2
Jelovica 2, 3, 8, 14, 2o, 22,
23, 39, 4o, 42, 46, 56, 8o, 81,
87, 93, 111, 112, 121, 154, 172,
174, 215, 217, 318, 338
"Jelovica" 1o
Jelovski Janko - Fojkar Franc
9, 25
Jeran - Oblak Martin 348, 349
Jeraša Jakob 79
Jeraša Slavka 66, 71
Jereb p.d. Loščar 342
Jereb Anton 342
Jereb Francka 224, 265, 3o1, 339
Jereb Jakob 225
Jereb Jože 33, 324
Jereb Luka (pri Luketu) 224
Jereb Marjanca 222, 224, 225
231, 316, 324
Jereb Martin 225
Jerebova domačija 259
Jerič 243, 286
Jerhač-Oblak Franc 294, 295, 296
Jernačkova Marica 294
Jesenice 2, 16, 164, 243
Jeseničan 83
Jesenko p.d. 88, 148
Jesenko Ludvik 59
Jesenskov Lojze 71
Jesenkova domačija 25
Jesenkova - Dolen Frančiška 24
Jezerčova štala 296
Jezeršek 292, 295, 296, 298
Jezeršek Boštjan 243, 281, 285,
295, 298
Jezeršek Terezija - 3oo
Johan - Bertoncelj Ivan 13
Jošt 272
Jože 146
Julij 91, 94
Julijska ofenziva 1942, 336, 337
Julija 152, 164, 167, 168, 198,
212
Junijska hajka 1943, 326
Jurč 3o4
Jurca Aleksander 24o, 242
Jurca Jakob 329
Jurče 16o
Jurček 23o
Jureč 223, 254, 255
Jurečev vrh 97
Jurko p.d. Rihteršlč 133
Justin p.d. Kosmač 29
Justin Anton - Ceriharjev 127

Justin Frančiška 156, 329
Justin Franja 156
Justin Jaka 48
Justin Vinko 329, 332

K

Kac 71
Kadrn 220
Kal 36
Kalan 66, 69, 70, 147
Kalan Adolf - Muki 151, 169
Kalan Katarina 60, 66, 67, 71
Kalan Maks 16, 21, 60, 61, 62
63, 64, 65, 66, 70, 71, 72,
118, 121, 141, 152
Kalan Neža 147
Kalan Pavla 145, 147, 148
Kalan Pavle 147
Kalan Peter - Kidrič 67
Kalanov gozd 64, 67
Kalarjev p.d. Stanovnik Lojze
139
Kammar 70
Kammarjeva bajta 180
Kamnik 2
Kamniški bataljon 224
Kamniški teritorij 42
Kamnitnik 41, 177, 186, 205, 330
Kamškova kmetija 83
Kanada 185
Karavla 10
Kardelj Edvard 7
Karel 240
Karlovcan - Krek (Ciril Marin) 43,
44, 111
Karlovcanov bunker 45, 46, 115,
Karlovec 43, 46, 115, 116, 117,
139

Karlovska Marička 44, 139
Karlovsčica 44, 45, 46
Kardelj p.d. 202
Kartelov gozd (Plešnik) 187,
202
"Kasarna" 131
Katernikov grič 273, 324, 325
Kavar Janez 120
Kavčič 132
Kavčič (Polankar) 340
Kavčič Francka 218
Kavčič Franc 53, 247, 286
Kavčič Franc - Gojko 177, 198
Kavčič Ivan 263, 301, 319
Kavčič Ivanka 218
Kavčič Jože 17, 51, 248, 249,
257, 267, 300, 318, 319
Kavčič Karel - Iztok 308
Kavčič Lojze p.d. Tonelj 257
Kavčič Niko 9, 135, 156, 157,
165, 169, 179
Kavčič Polde 225, 334
Kavčič Rafael 342
Kavčič Vili 257
Kavčičeva družina 247
Kartner Volksbund 318
Kebe Lojze 2, 3, 16, 18, 19, 22,
29, 51, 60, 61, 62, 63, 64, 65,
66, 121
Keber Franc - Janez 192
Kebrovc 101
Kelnerca 161
Kenda Marija 217, 218, 234, 255,
324
Keršič Ciril 255
Kesič Cena 218, 219
Kidrič Boris 3, 67, 174
Kijev - Ladislav Grad 47

- Kisovec 39, 65, 89
Kisovec Angela 40, 66
Kisovec Jože 29, 66, 88
Kisovski mlin 71
"Klic z gora" 11
Kladje 99, 220, 228, 230, 231,
236, 240, 242, 245, 253, 266,
302, 304, 310, 320, 321, 328,
329, 335, 336
Klanjšek Jože 58, 97, 130
Klara 98, 132, 140, 219, 302
Klemenc 71, 72, 152, 268
Klemen - Peternelj Anton 93, 245
248, 273, 281, 283, 304, 332,
Klemenčič - Rotovž 292
Klemenčič Franc 293
Klemenčič Nace 186, 225, 299,
323
Klemenčič Vida 219
Klinar Miha 7, 13, 14, 25
Ključje 266
Ključec - Hren Tine 67
Kloboves Aleš 65
Kloboves Franc 120
Kloboves Maks 120
Kloboves Jože 1, 64
Klofir 85
Klofutar 243, 286
Kmečki glas 128
Knapovže 208
Knific Franc 212
Knific Ivanka 207
Kocelj 91
Kocjanovi 22
Kočvara (Kopčaver?) Silva 223
Kofendraž - Mihelič Adolf 191,
192
Kogovše 269, 294, 246
Kogovšek Stanka 266
Kogovšek Stanko 291
Kokalj Alojz 52, 146, 147, 163
Kokalj Ana 54, 244, 278
Kokalj Barbka 286
Kokalj - Burjevec 268
Kokalj Danica 244
Kokalj Franc 262, 268
Kokalj Ivanka (Telban) 270
Kokalj Marija 52, 66, 71, 270
Kokalj Silva 326
Kokalj 130, 244
Kokalj p.d. Telban 270
Kokelj 95, 322
Kokelj p.d. Mravlje 256, 257
Kolar Lojze 117
Kolar p.d. Dolenc 345
Koledar najvažnejših dogodkov
KPJ na Gor. 10
Kolenc 121
Kolenc Alojz 289
Kolenc Andro 272
Kolenc Majda 226, 232
Kolenc Miro 17
Kolenc Mirko 301
Komanda mesta 255, 303, 322
Komanda mesta Idrija 259
Komanda mesta Škofja Loka 75
160
Komanda mesta Žiri 234, 235
komitet CK KPS 7, 8, 13, 222
komite oblastni za Gorenjsko 4,
34
komite Pokrajinski za Gor. 3,
8, 13
komite Okrožni KPS Škofja Loka
4, 41, 57, 205
komite Okrajni 4, 7, 81, 131, 325

- komite Rajonski 4
kongres OF 325
Kopač 29, 120
Kopač p.d. Krmelj 199, 200, 201, 203, 204
Kopač Antonija 316
Kopač Martin 291
Kopač Terezija 223, 231, 324, 342
Kopač Vili 318, 319
Kopačnica 40, 53, 57, 84-87, 91, 92, 98, 99, 130, 138, 159, 242, 267, 292, 347
Kopačnik 213
Kopčaver (Kočvara?) Silva 315
Kopiš 24, 140
Kopiše 349
Koprivnik 53, 109, 171, 218, 226, 228, 229, 232, 234, 235, 236, 239, 242-252, 253, 255, 261, 262, 263, 268, 269, 271, 273, 279, 280, 281, 282, 284, 286, 287, 292, 298, 299, 302, 211, 326, 333, 338
Korel 96
Korenčan Angela 315
Korita 324
Koritar p.d. Bogataj 135
Koroška 3, 24, 42, 162, 185, 281, 304, 340, 342
Koroški poti 123
korpus IX. 6, 10, 14, 66, 126, 169, 230, 317, 324, 325, 326
korpus XI. armadni 228
Koruza 30
Koruza Jože 33
Kos Pavel 18
Kosmač 88
Kosmač Niko 29, 248, 281
Kosmač pd. Justin 29
Kosmač Rado 301
Kosmačar 36
Kosmov Franc 122
Kosmov grič 126
Kosovelova brigada 59, 97, 245, 283, 293
Kosta - Bizjak Stane 13, 174
Kostja 27, 103, 104, 120, 139
Kosterov Adolf 134
Košak 241, 320, 328
Košanec 113, 117
Košanec - Frlan Janez 78, 135
Košir 123, 141, 142
Košir p.d. Plestenjak 185
Košir Franc 174, 180, 181, 201
Košir Jože 76
Košir Pežel 66, 146
Košmelj Miran 150
Koštovec (Stanovnik) 176, 180, 196, 197
Kovač 120, 139, 160, 254, 322
Kovač Ivanka - Urška 1, 117, 217
Kovač Janez 201
Kovač (Tavčar) Lovro 75, 77
Kovačeva gmajna 349
Kovačeva hiša 86, 195
Kovk 234
Kovski vrh 8, 26, 29, 30, 32, 62, 35, 81-84, 144, 150, 183
Kovskarjev Janez 123
Kovskarjev Matevž 123
Kovšakov grič 240
kozaki 114, 141
Kozje! 178, 180, 213, 215
Kozjačova bajta 180

- Kožuh 95, 180, 196, 197, 266
 Kožuh Jože 38
 Kožuh p.d. Debenjak Franc 82, 83
 Kožuhov 25
 Kožuhov Lovro - Miloš 151
 Kožuhova gmajna 83
 Krajnik Jože 191
 Krall Jože 9, 10, 216
 Kraljič 203
 "Kraljestvo pajkov" 236
 Kraljev grič 340
 Kranj 2, 9, 16, 20, 22, 44, 61, 64, 83, 122, 143, 157, 168, 212, 217, 244, 281, 286, 300,
 Kranjc Franc 285
 Krbinetov p.d. Pavle 185
 Krčevina 223
 Kreft dr. Bratko 16
 Kranjsko brdo 226, 232
 Krek 18, 264
 Krek Ciril - Marin (p.d.Karlovcčan) 43
 Krek Milka 160
 Kremenk 23, 24, 29, 39, 66, 87-90 105, 145, 148, 149, 150, 151, 152, 154, 156, 161
 Kremenski potok 23, 140
 Kremžar 266
 Kremžarjeva hiša 335, 341
 Krista 234
 Kristan Marica 159
 Kristan Milka 159
 Kristan Tončka 268
 Krištan 218, 219, 238
 Krivar 121
 Krivčeva njiva 134, 137
 Križe 41
 Križnar Ivo 9, 13
 Krmelj 67, 68
 Krmelj p.d. Kopač 199
 Krmelj Alojz 24
 Krmelj Franja 71
 Krmelj Maks 24
 Krmelj Maks Matija 3, 8, 13, 14, 15, 16, 17, 21, 22, 24, 29, 35, 36, 51, 60, 61, 63, 64, 66, 67, 70, 71, 72, 138, 145, 150, 152, 153, 154, 156, 163, 164, 174, 217, 243, 248, 256, 281, 300, 304, 319, 322
 Krmelj Marija - Kopačeva mama 200
 Krmelj Matevž 120, 122, 198
 Krmelj Polde 18
 Krmeljevi 18, 63, 64, 65
 Krnice 95, 315, 323, 335
 Krogarjev Nande 233, 239, 245
 Krogarjeva Tinka 258
 Kronika Brekovec 7
 kronika Gabrka 7, 39, 138, 144, 157, 158, 183, 186, 198, 199, 205
 kronika Javorij 7, 75
 kronika Leskovice 7, 92
 kronika Lučin 7, 106
 kronika Malenskega vrha 7
 kronika Ožbolta 203
 kronika Poljan 120, 128
 kronika Prešernove brigade 7, 14, 25, 277
 kronika Savodnja 230, 262, 267, 273, 308
 kronika Stare Oselice 7, 292
 kronika Račeve 272, 310, 340
 kronika Žirov 314
 kronika Žirovskega vrha 372, 310
 kronološki popis 224

Krošelj 225
 Krpan Martin 224
 Krtin - Demšar Krtin 108
 Kropa 13, 215
 Kropar Valentin 95
 Kržiše 154
 Kržišnik 162
 Kržišnik p.d. Mežnar 83
 Kržišnik p.d. Pavlič 65
 Kržišnik p.d. Planinšek 148
 Kržišnik Ana 42
 Kržišnik Ciril p.d. Planinškov
 87, 88
 Kržišnik France 41
 Kržišnik Frančiška p.d. Krištanova
 238, 245, 249
 Kržišnik Ignac 279
 Kržišnik Ivan 288
 Kržišnik Jože 146, 319
 Kržišnik Katarina 202, 203
 Kržišnik Stanko 53, 269, 270, 284
 Kržišnik Stanko p.d. Robančar
 127
 Kržišnik Tone llo
 Kržišnik Valentin 217, 263
 Kucelj 152, 153, 154
 Kuhar 18, 63, 143
 Kumar p.d. Čadež 59
 Kumer 305
 Kumer Jože - Boris (Jakaponec)
 228, 304, 307
 Kumer Vinko 304
 Kunsteljnova hiša 303, 322
 Kuptuševa hiša 126
 Kušerjeva Kati 74
 Kveder Dušan 322

L

Labne 302
 Lado 261
 Lajše 55, 91, 92, 94, 130, 131
 Laniše 244, 252, 253, 258
 Lauter Janez - Dušan 131
 Lavriša Filip 212
 Lavrovec 52, 105, 231, 336,
253-254, 278, 334, 335
 Laz 44, 110, 219, 258, 337
 laz 45, 46
 Lazar Franc Homovec 293
 Lazar Franc p.d. Bezjak 304
 Lazar Frančiška p.d. Homovčeva
 297
 Lazar Janez 292, 297
 Lazar Jernej 292, 297
 Lazar Jože 297
 Lazar-Stane Potočar 130
 Lazar Tone 293
 Laze 80, 85, 109, 111, 129
 Lazne 266
 Leander 325
 Leander Marjana 325
 Ledine 4, 197, 221, 222, 231,
 236, 251, 253, 254-256, 315,
 324, 325, 328, 338
 Ledinica 220, 221, 226, 233, 235,
 238, 239, 242, 245, 251, 256-
258, 265, 288, 300, 302, 314
 Ledinica 316, 319, 322, 324
 Ledinske krnice 258
 Leskovic 7, 40, 54, 57, 59, 80,
 91, 92-99, 129, 130, 138, 159,
 172, 242, 267, 277
 Letopis Muzeja NO LRS I.1957 9
 Letopis Muzeja NO LRS II.1958.9

- Likar Ivana 159
 Likar Jurij 93
 Likar Vida 159
 Lipe (pri Lojzetu) 223, 315
 Lipetova 325
 Lipnik 167
 Lister 133
 "Lisičji bunkerji" 311, 333
 Ljubljana 27, 64, 66, 91, 133, 134, 164, 168, 169, 176, 216, 319, 321, 330
 "Ljubljanski dnevnik" 67
 Ljubljančan 109, 162, 174
 Ljubljanska pokrajina 5, 6, 19, 21, 22, 29, 178, 200
 Ljubo iz Žirov 110, 162, 155
 LMS 90, 156, 220, 221
 Ločan Viktor 14 L J U B L
 Ločnica 26, 40, 120, 126, 195, 196, 199, 203, 207, 208-216
 Ločniška grapa 208
 Log 8, 35, 36, 71, 82, 120, 122, 123, 141, 142, 151, 152, 157, 165, 166, 168, 169, 188, 190, 198, 207
 Logatec 223, 233, 264, 271, 272, 291, 313
 Logar 139, 321
 Logar Božo-Pajo 115, 162, 163, 164, 180
 Logarjeva grapa 45, 46, 115, 139, 321
 Loka 44, 58, 86, 122
 Lom 73, 160
 Lom nad Volčjo 99-102
 Lomovec Apolonija 156
 Lomarca pd. Mlinar Marija 303
 Lombardi 228
 Lončar Franc 285
 London 18, 63
 Loščar p.d. Jereb 342
 Loška četa 154, 173, 176, 178, 179, 180, 181, 187, 191, 196
 Loški bataljon 133, 180, 187, 202
 Loški odred 205
 Loški partizani 200
 Loški razgledi 1954.I.65, 173
 Loški razgledi 1955.II.13, 41, 177, 179, 186, 205, 330
 Loški razgledi 1956.III. 9, 25, 34, 38, 39, 42, 49, 128, 135, 138, 140, 157, 158, 169, 177, 179, 182, 183, 186, 188, 190, 198, 199, 205, 207, 208, 217, 227, 241, 337
 Loški razgledi 1957.IV. 173
 Loški razgledi 1958.V. 14, 25
 Loški razgledi 1959.VI. 8, 15, 173
 Lošterk Milan - Novljan 4, 247, 250
 Lovranov gozd 228, 244
 Lovsko brdo 27, 43, 103, 104, 109, 110
 Ložanska grapa 141
 Lubnik 206
 Lubnikar - Dolenc Jože 192
 Lučine (Lučnje) 7, 8, 21, 30, 36, 38, 39, 40, 52, 61, 65, 90, 98, 104-107, 152, 174, 185, 241, 313, 329, 333, 334, 337, 341, 342, 343, 348, 349, 350
 Luka p.d. 224
 Lukač p.d. (Eržen Andrej) 243, 269, 286, 307
 Lukov Nace 112
 Luksenburžan 204

Luskovec Franc 191

Luznar Ana 41

Luznar Franc 41, 42

Martinova hiša 225, 334

M

Maček 15, 127

Maček Franc 33, 186

Mačkova p.d. Dolenčeva 185

Mah 83

Mahnič Angela - Bratko 221, 256
322

Mahovca 9b

Makovica 84, 138

Majda 152, 168, 226, 258, 265

Majda Francka Žakelj 238

Majda Maruška 340

Majnik Maks 257

Malenski vrh 7, 26, 27, 28, 40
43, 46, 48, 54, 55, 56, 57
72, 78, 79, 80, 99, 101
104, 108-118, 135, 149, 160
172, 337

Mali hrib 302

Malih laz 210

Maln 94

Mama-Jelavčanova 102

"Mammeli" 59

Marčna ofenziva 270, 294, 309,
314, 116

Marenkovec 3

Maribor 168

Marica 159

Marin -Ciril Krek (Karlovčan) 43

Marinka Janja 73, 110

Marinovič Ljubomir - Gaše 20

Marko 343

Marolt France 18, 276

Marolt Stanka 19, 128, 158

Martenček 292

Martelj Teladko Marjan 129

Martinač p.d. Peternelj Alojz
91, 92,

Martinovec 191

Martinj vrh (Opale) 42, 46, 111
195, 260, 261, 266

Maruška 162

Maruška - Gruden Berta 217, 301,
324

Marušenkov Flari 122

Mastnjak (Peternelj Marija) 279

Matečk 47

Matejka Evgen - Pemc 201, 288

Matejkov mlin 281

Matejkova žaga 126

Matevž - Anton Čadež 168

Matija iz Štajerske 141

Matija - Maks Krmelj 13, 16, 145
151, 217, 281

Matjaž 248, 264

Mauser 235, 303

Mauserjev grič 235

Mathausen 298

Mavrovec 180

Medvedova grapa 99, 100

Medvedovo brdo 340

Medvode 4, 21, 110, 133, 179
180, 195, 196, 197, 206, 207
208, 212

Megušar 44

Megušnica 44

Mekinovše 308

Merlak 303, 320, 328, 331, 332
335, 337, 339

Merlak p.d. Justin Vinko 329

Merlak p.d. Pivk Frančiška 329

Merlak Vencelj 338

Merlakova mama 339

Metka-Bevk Barbka (Tajnikova) 268

- Metod 123
Mezek Francka 132
Mezek Jakob 56, 132
Mezek Milka Jageršnik 62,102
132, 140
Mezek Minka 66
Mezek Vinko 279, 284
Mežnar 202
Mežnar p.d.(Brence) 258,259
Mežnar p.d. Kržišnik 83
mežnar (Ržek) 136, 137
Mežnar Franc 121
Mežnarčkov Slavko 44
Mežnaržev Francelj 42
Migo (pri Migotu) 87,149
Miha 127
Mihelič Adolf (Kofendrež)
191, 192
Mikeln Miloš 9
Miklave Franc 92
Miklavčeva hiša 306
Miklavčič 139, 229
Miklavčič Hiron 53, 286
Miklavčič Lojzka 139
Milče 95
Milče 117
Milena-Mlinar Anica 217
Milko 114, 159
Miloš 209, 212
Miloš Košuhov Lovro 151
"Minerski glas" 11
Minerski vod 177 ,327
Minka 159
Mirko 67, 69
Mišenčarjev p.d. Niko 70
Miki 99,111,112,113,115,126
252,277,280,322,323,
"Mi vstajamo" 11
mladinski aktiv 234, 243
Mlaka 4, 31
Mlake 44, 138, 260
Mlakar (Oblak) 304
Mlakar Albin Bine 21, 26, 27
43,51,62,103,146, 320
Mlakar Filip 81
Mlakar Francka 159
Mlakar Janko 33
Mlakar Marjan (Cenetov) 266
Mlakar Matija 251
Mlakar Terezija 225
Mlakar (Oblak Vinko) 17, 282
286
Mlakar Vinko 51, 248
Mlakarjev vod 27, 320
Mlinar 16, 119
Mlinar p.d. Miklavčič 139
Mlinar Anica 29, 218, 302
Mlinar Anica - Milena 217
Mlinar Leander 225,263, 278
334,
Mlinar Marija-Lomarca 303
Mlinar Marjanca 302
Mlinar Rado 156
Mlinar Stane 257
Mlinar Vinko 249
Mlinarjeva p.d.Bogatajeva 264
Mlini 46
Modrijanovec 223,248,281, 287
289 ,290, 315
Močeradnik 175, 181, 196
Mohar 22
Mohar Jaka 163
Moharjeva grapa 314
Mojca-Grlevc/Kisovec/Pavla 65,70
Mongoli 315
Moravče 19
Moravska skupina 19

More 291
More Franc 304
Moskva 87
Moškrinjačeva hiša 272
Mrak 35, 163, 165, 166
Mrak Ciril 197, 165, 166, 168
Mrak Jože 41
Mrak Marjan 168
Mrak Pavle 9, 39
Mrakov 198
Mravlje Feliks p.d.Šlosar 310
311, 313,
Mravlje Jože 241, 256
Mravlje Pavle 218
Mravlje Tomaž 256, 257
Mrhovšar 245
Mrlakica - Pivk Francka 218
Mrovc 316
Mrovcov p.d.Šubič Jože 311
Mrčeva bajta 194
Mrvec 447
Mrzlikar 262, 278
Mrzli vrh 235, 236, 251, 256
261, 262, 278, 279, 291, 316
321, 337
Muh 16, 21, 23, 24, 34, 51, 62
65, 66, 69, 87, 88, 109
132, 146, 147, 148, 207
Muhov Maks 60
Muhova domačija 145, 148
Muhova grapa 71
Muhova p.d. Kalan Pavla 145
Muhova senožet 71
Muhovcev Jože 217, 220, 222, 223
Muki 345
Muki(Sovavničarjev) 38, 85, 161
338
Muki Petrič Adolf 321
Mure p.d. 206

"Mure" Svet Florjan 350

N

Nacek 219
Nacetovi p.d.Prek Nace 259
Nachigal Nande 27, 321
Nacon 81, 146, 150, 154
Nacon Dolenc Jože 149, 150, 151
Naconova gmajna 163
Nad Zalo (Žir vrh 344-350)
Nada 164
Naglič Albin 43
Naglič Bernard 43
Naglič Ivanka 302
Naglič Marija 42, 222
Naglič 322
Nande 27
Nanos 20
"Naprej k svobodi" 11
Nardeni Katarina 66
Narodna zaščita 85, 131
Nartnik 16
Nartnik Anton 21, 60, 62, 63
"Na vratcah" 36
Narigar p.d.Šubic Franc 30, 37
38, 122, 183, 174, 180
"Naše Borbe" 11
"Naše sile" 11
Nebeškar 243
Niko p.d.Mišenčarjev 49, 70, 280
NOO Žiri 234, 257, 322
NOO Koprivnik 247
Notranjska 335
Novak Cveto 19
Novak. 96, 130
Novak Jože 146
Novak 212

Novak Ivanka 218
 Nova Oselnica 232, 243, 244, 246
 262, 263, 267, 269, 278, 281
 292,
 Nova vas 85, 217, 218, 219, 220
 225, 226, 258, 263-265, 302,
 315, 319, 320, 323, 328, 329
 345
 Novljan-Ambrožič Lado 14
 Novljan-Lošterk Milan 4, 247
 326
 novemberska ofenziva 221, 229
 235, 242, 246, 256, 259, 261
 272, 306, 323, 335, 341,
 Nörberg 257

O

OBKOM 34, 148, 198, 326
 Oblak p.d.Boštjanc 89
 Oblak - Mlakar 304
 Oblak (Primc) 265
 Oblak Albin - Boštjanc 88
 Oblak Aleksander 347
 Oblak Andrej 339
 Oblak Anton 17, 61, 62, 184, 281
 Oblak Anton-Šveder 50, 51, 248
 249, 305
 Oblak Franc 88, 296,
 Oblak Franc - Jernaček 294, 295
 296
 Oblak Ivana 288,
 Oblak Lojze 90
 Oblak Maks (Primc) 247, 322, 338
 Oblak Martin - Jeran 348
 Oblak Pavle 16, 17

Oblak Peter 118
 Oblak Polde 27, 320
 Oblak Štefan 290
 Oblak Valentin p.d.Javorč 347
 Oblak Vinko 20, 84, 146, 218
 238, 265, 300, 319, 328
 Oblak Vinko-Mlakarjev 51,
 248, 249,
 Oblak Vinko - Primcev 217
 "Ob obletnici Devetega korpusa"
 10
 Obrun Štefka 242
 obveščevalni center 205
 OC 125, 177, 206, 257, 311
 313, 312, 324
 OC - B - 6 Andrej 58, 73, 102
 139, 160
 Odbor AFŽ Hotovlje 66, 71
 odbor AFŽ Jarčja dolina 239
 odbor AFŽ Stara vas 219
 odbor LMS Kremenk 90
 odbor mladinski 302, 158
 odbor OF Hobovše 232
 Odbor OF Hotovlje 66, 70
 odbor OF Koprivnik 284
 odbor OF Leskovica-Kopačnica
 85, 92, 93, 94
 odbor OF Podjelovo brdo 284
 odbor OF Poljane 18, 158
 odbor OF Savodenj - Koprivnik
 332, 244, 245, 283
 odbor OF Trebija 307
 odbor OF Žiri 301, 302,
 odbor Okrajni OF Selca 49
 odbor Okrožni OF Škofja Loka
 41, 74, 98, 172
 odbor Pokrajinski OF za Gorenjsko

- odbor SPŽZ 27
- odbor SPŽZ Delnice 43
- odbor SPŽZ Gabrška gora 49
- Odbor SPŽZ Hlavče njive 58
- odbor SPŽZ Hotavlje 58
- odbor DPŽZ Jazbine 79
- odbor SPŽZ Javorje 74
- odbor SPŽZ Log 109
- odbor SPŽZ Podvrh 119
- odbor SPŽZ Poljane 129
- odred Dolomitski 3, 34, 96,
223, 254, 294, 296
- odred Gorenjski 3, 6, 8, 10, 13
14, 49, 124, 182, 191, 192
203, 327
- odred Kokrški 6, 14
- odred Koroški 3
- odred Savinjski 33, 328
- odred Škofjeloški 6, 7, 11, 36
49, 50, 54, 75, 77, 79, 83
84, 89, 90, 98, 107, 113
114, 115, 129, 131, 138, 145
150, 177, 189, 190, 192, 208
216, 240, 261, 284, 322
- okraj Ledine 4
- okraj Poljane 4, 15-172
- okraj Selca 4
- okraj Smlednik 5
- okraj Škofja Loka 5, 173, 216
- Okraj I. Škofja Loka-Medvode
-Smlednik 4
- okraj II. Žiri-Poljane-Selca 4,
15, 81,
- okraj Žiri 4, 217-350
- Okrajni komite KPS 131, 236
- Okrajni komite LMS 2221
- Okrajni komite Selca-Poljane-
-Žiri 81 349
- Okrajni komite KPS Škofja Loka
58
- Okrajni komite SKOJ 221, 49
- Okrajni komite KPS Žiri 225, 250, 25
258, 263, 265, 267, 271, 286, 299
303, 309, 326, 343
- Okrajni komite Poljane 127,
- Okrajni komite VOS 263, 276
- Okrajni komite za Poljansko dolino
337
- Okrajni odbor LMS 221
- Okrajni odbor OF 131, 221, 236, 247
269
- Okrajni odbor OF Žiri 332
- Okrajni odbor SPŽZ 221
- Okrožje Dolomitsko 248
- Okrožje Jeseniško 3
- Okrožje Kamniško 3, 5
- Okrožje Kranjsko 3
- Okrožje Škofjeloško 3, 7, 9, 27, 28
39, 346
- Okrožna komisija VOS 246
- Okrožni komite KPS 41
- Okrožni komite SKOJ Medvode 206
- Okrožni komite SKOJ Škofja Loka
49
- Okrožni OF Škofja Loka 7, 41, 42
49, 50, 54, 56, 59, 74
- Okrožni pooblaščenec OZNA 248
- Ograde 98
- Okornov gozd 176, 179
- Okroglo 21
- Oman Franc 19, 122
- Oman Stanko 19
- Omejčeva gmajna 209
- Omejc 33, 50, 209
- Omejc Janez 177
- Omejc Tone 187, 204
- Opale 224, 229, 260, 265-266, 291,
- Oplata (Frelih Neža) 285

opomba 1. 1
 opomba 2., 4., 2.
 opomba 4a, 5., 6., 6a, 3
 opomba 8., 9., 5.
 opomba 10., 6
 opombe 13., 14
 Orlovski dom 231
 Oselnica 86, 127, 132, 229, 267
 308, 309, 313, 320, 323, 333
 Oskar Jaka Šavnik 13
 Osoje 181
 Osojnice 226, 232, 238, 239, 323
 Osolnik 49 Pastorek - Janko 200
 Osolnik Bogdan 4
 Osojnik (Osojnik) 206
 Osredkar Viktor 20, 51,
 Osredkar Vinko - Boris 146
 Ostrovrhar Blaž-Oto Vrhunc
 322, 339
 Osvald 63, 164
 OZNA 248
 Ožbolt 7, 29, 34, 177, 187, 195
 199-204, 216

P

"P" - 3 74
 "P" - 4 172
 "P" - 5 42
 "P" - 8 113
 "P" - 9 127
 Pagon Rudolf 262, 267
 Panj 127
 Pajnova Jožka 127
 Pajo Logar Božo 162, 163, 164
 Palirjev Andrej - Čivko 177
 Panja Vera 128
 Kapler Franc 324
 partizanska šola 42, 98, 74, 113
 127, 172, 222, 232, 251, 279

294, 315, 326
 "Partizanske bolnišnice in am-
 bulance na Gorenjskem" 10
 "Partizanski glas" 11
 "Partizanski zbornik" 9
 Parvička 161
 Pasja ravan 8, 26, 29-39, 64
 82, 87, 90, 104, 105, 123
 142, 143, 144, 145, 183, 198
 207, 298
 "Pasji kralj" (Plestenjak)
 31, 32, 33, 36
 200
 Pavlica - Janez Vodnik 189
 Pavle (iz Poljan) 268
 Pavletova Milica 128
 Pavlič p.d. Kržišnik 65, 66
 Pavlovec Andrej 1, 13
 Pečar Stane 1, 34
 Pečalar 66, 69, 72
 Pečalar Rozalija 69
 Pečnik 30, 153
 Pečnik Ivan 318
 Pegam 126
 Pemc 130
 Pemc-Matejka Evgen 287
 Pepelj 257
 Perko p.d. 88
 Perko - Stanovnik 29
 Perko 124
 Perko - Francin 120
 Pero 235
 Pešar p.d. 149, 150, 164
 Pešarjeva p.d. Peternelj Katarina
 149
 Petelin Vencelj - Pivk 311, 322
 Petelinove smreke 25
 Peternel 234, 257
 Peternel (Remc) 40, 65
 Peternel Anton 51

- Peternel Anton - Igor 35, 40
70, 73, 77, 110, 111, 120
Peternel Anton - Klemen 93
Peternel Ferdinand 156
Peternel Franc 40
Peternelj Francelj 156
Peternel Janez 40, 76, 149
Peternel Janez p.d.Brdar 153,156
Peternel Jože 40
Peternel Katarina 152
Peternel Marija p.d.Princ 172
Peternel Pavel 88,89,153
154,156, 163, 256
Peternel Pavel p.d.Brdarski 189
Peternel Pavel p.d.Pešar 149
153
Peternel Tone
Peternel Tone-Igor 345
Peternel Tone p.d. Brdarski 82
Peternelj 24
Peternelj Al.bjz p.d.Martinač 91
92
Peternelj Anica 268, 269, 282
285, 286,
Peternelj Anton 17, 29, 198
Peternelj Anton - Klemen 243,
245,248,249,251,267,268
273,281,282,283,284,286,
298,299,300,304,332
Peternelj Jože 310,319,344,
Peternelj Julka 268
Peternelj Katarina p.d.Pešer-
jeva 149
Peternelj Malka 27,43,49,56
58,73,90,105,119,128,151
152,156,160,162,163,199
Peternelj Marija roj.Mastnjak 279
Peternelj Milka - Brdarska 24
Peternelj Pavel 300, 319, 320
Peternelj Pavel - Bačner 23
Peternelj Tone 232
Peterneljeva hiša 336
Petkovšek Jakob 273
Petrič Adolf - Muki 321
Petrič Ciril 146
Petrič Ela 169
Petrič Marija - Sovančeva 161
Petrič Tona 169
Petričeva šupa 301
Petrov hrib 49,177,206,207-208
Petrov Zvonko 160,
Petrova Angela 160
Petrova Marica 160
Petrovi 160
Petrovo brdo 181
Picen 234, 236, 237
Pintar Cilka 104
Pintar Vencelj 165
pionirska organizacija 223,251
Pipan Marija 77
Pisanec 139
Pisanec Agata 139
Pisanec Jože 139
Pisanec Marica 139
Pišelj 123
Pivk Aleksander p.d.Jurca 240, 241
Pivk France 53
Pivk Frančiška p.d.Mrlak 218,329
Pivk Jože 220
Pivk Maks 72
Pivk Martin 269, 286
Pivk Miha 307
Pivk Vencelj(Petelin) 311, 322
Pjoter 328
PK KPS za Gor.3,67,68,70,72
150,156,222,235,256

- PKLMS 220
 PK SKOJ 220
 PK SPŽZ 220
 Planina 292
 "Planinca" gozd 38
 Planinšek p.d.Kržišnik 148
 Planinšek p.d.Kržišnik Ciril
 87, 88, 90
 Planinškov 339
 Planinškov grič 39, 87, 89
 Planinškov Jaka 311
 Planinškova gmajna 151
 Plastuhova (Plastnikova)grapa
 311, 333, 339
 Platiša 24, 123
 Platiša Jože 37, 64
 Platiša Jože p.d. Tonceljnov 89
 Platiša Pavel p.d. Tonceljnov 89
 Platiša Teodor-Tonceljnov 249,
 298, 302
 plava garda 323
 Plestenja ravan 185
 Plestenja p.d. Košir 185
 Plestenjak Andrej - Tilen 165
 168
 Plestenjak Marija 31, 32
 Plešnik (Kartelov gozd) 202
 Podgora 59, 263, 266, 267, 281
 298, 299, 304, 309, 347, 349
 Podjelovo brdo 53, 151, 232, 242
 244, 245, 246, 252, 262, 263
267-271, 273, 276, 278, 280,
 284, 286, 298
 Podklanec 224, 225, 233, 271,
 315, 328
 Podlaniše 252
 Podlesec 52, 105, 253, 334.
 Podobeno 65, 66, 76
 Podobnik Angela 71
 Podobnik Jakob 96
 Podpečino 158
 Podpleče 84, 131
 Podreč 99
 Podvrh 74, 75, 77, 115, 118-119
 Podvinkelj 171
 Pohleven 103, 154
 Pohleven Janez 184
 Pohleven Martin 22, 39, 89
 Pokrajinska tehnika 212
 Pokrajinski komite 70
 Pokrajinski muzej NOB Kranj 9, 18
 Pokrajinski odbor za Gor. 220
 221, 269
 Polankar (Kavčič) 340
 Polde iz Selške doline 38
 Polenjšek 213
 Polenščice 102
 Polhograjski dolomiti 195, 327
 Polhograjska dolina 178
 Polhov gradec 22, 35, 183, 185
 Polhovec 19, 36, 83, 141, 142,
 143, 145, 182,
 Polirjev Demšar Stanko 120
 Polišar Jože - Bojan 171
 politična šola 280
 Poljaki 316
 Poljanci 121
 Poljane 1, 4, 7, 8, 14, 15-172
 (119-129), 184, 185, 188, 189
 205, 243, 249, 281, 245
 Poljanec p.d. 201, 204
 Poljanska cesta 343
 Poljanska četa 2, 9, 18, 19, 21,
 23, 26, 41, 44, 80, 87, 103
 104, 105, 109, 110, 111, 117
 121, 139, 144, 146, 147, 154,
 155, 157, 158, 164, 174, 180
 181, 163, 184, 188, 189, 199
 248, 249, 256, 282, 293, 297
 298, 308, 320, 321, 328, 336, 345, 347

- Poljanska Sora 50, 57 181, 182
 187, 198, 204, 207, 227
 poljanska šola 109
 poljanska vstaja 1, 7, 32, 43,
 69, 71, 108, 109, 228, 304,
 305
 poljanski bataljon 3, 13, 321
 Poljanščica 136
 Poljanšek 287, 289, 315
 Poljanšek p.d. Modrijanovec 287
 Poljanšek Ivanka 302
 Poljanšek Janko 288
 Poljanškova baraka 324
 Polje 192
 POOF za Gor. 14, 67, 68, 127,
 148, 156, 315
 Porezen 98
 Posečnik 113
 Posečnik Francka 118
 Posvetovanje (okrožno) 206
 Potiskar (Pričiskar) 203, 204
 Potočar Stane Lazar 130
 Potočnik 176
 Potočnik Anton - Vojteh 173
 Potočnik Bojan 179
 Potočnik Filip 81, 217, 318, 319
 Potočnik Marija 38
 Potočnik Marta 269
 Potočnik Martin 38, 39
 Potočnik Slavka 302
 Potok nad Marenkovcem 3
 Potrebuješ 39, 89
 Povle (Dolenc Tomaž) 42
 Povletova drvarnica 126
 Požar Gregorij 14
 Praprotno 143, 350
 "Prateča četa" 125, 235
 Predmost 146, 150, 349
 "Pregled važnejših dogodkov in
 borb v letih 1941-1945" 10, 11
 14, 58, 85, 104, 106, 184, 229
 309, 327 328
 Prek Ivana 244, 259
 Prek Nace 259
 Presečnik 185, 34, 204
 Presečnik Jože 70, 73
 Presečnik Viktor 66
 Preska 197, 292, 293, 296,
 Preseški travnik 142
 Prestor Alojz 288
 Prešern France 159, 280
 Prešernova brigada 23, 27, 35
 36, 49, 55, 56, 57, 59, 73
 80, 81, 84, 87, 91, 92, 94
 95, 96, 97, 98, 99, 107, 111
 113, 114, 117, 118, 124, 129
 130, 131, 139, 151, 172, 195
 198, 201, 219, 227, 229, 239
 240, 242, 245, 250, 259, 260
 261, 262, 267, 273, 277, 283
 291, 293, 309, 314, 316, 326
 327, 337, 339, 343, 347,
 "Prešernovci pišejo" 11
 Pretovč p.d. 238, 248, 350, 279
 316
 Pretovčan 243,
 Pretovše 218
 Pretovšči grič 235
 Prevodnik Janez 206
 Prezelj Janez 177
 Prezelj Janko - Stane 9
 Primarij - Rupnik Gregorij 133
 Primc 219, 250
 Primc p. d. Oblak 265
 Primc p. d. Peternel Marija 172
 Primcov Oblak Vinko 217
 Primorka - komisarka čete 341
 Primorska 80, 112, 177, 181, 187
 201, 261, 262, 277, 299, 224
 347

"Primorska borba" 10
 Primorska brigada 92
 primorska ofenziva 341
 primorski I. korpus 14
 Primož (kmet) 79
 Primož - Dolinar Gašper 187, 202
 Primožev Polde 123
 Primožič Frano 226, 318
 Primožič Franc p. d. Brcek 265
 Primožič Ivanka 218
 Primožič Inava p. d. Brekova 264
 Primožič Katarina 66
 Primožič Marjana p.d. Žustova 250
 Primožičeva hiša 322
 "Priroda, človek in zdravje 10
 PRKS 279, 280
 Prop. odsek VII. SNOUB 11
 Prosenov grič 55
 Prosenov vrh 198
 Pržan - Stane Pustovrh 27
 Puc Pavel 20, 122,
 Pustota 292
 Pustovrh Stanko 48
 Pustovrh Stana - Pržan 27
 Pušavec Miha 33
 puškarska delavnica 186, 191, 193
 194, 260, 288
 Puštal 174, 188, 204-205

R

Račeva 105, 218, 219, 263, 271-272
 310, 323, 340, 341, 343,
 Radel 106
 "Radio poročila" 11
 Radovanovič 279
 "Radovljica 163
 Rafael 43

rajon I. Škofjeloški 2, 4
 rajon II. Medvode 4
 rajon III. Smlednik 4
 rajon IV. Poljane 4
 rajon V. Selca 4
 rajon VI. Žiri 4
 rajon IV. Žiri Poljane Selca 49
 rajon Selca - Poljane 159
 rajonski komite 302
 Rajonski komite KPS Žiri 234, 236
 311, 332
 Rajonski komite za Polj. dol. 320
 Rajonski komite Žiri, Poljane
 Selca 326
 Rajonski obveščevalni center 258
 Rakovnik 207
 Rant Slavka 159
 Rastoška grapa 151, 164, 169, 199
 Rastovka 215
 Rašica 19, 203
 Rašičani 29
 Rašiška četa 199, 200, 203
 Rašiška skupina 19
 Ratajce - Cigale Janez 263, 320,
 328
 Ratitovec 10
 "ravan" 43
 Raven Angela 307
 Ravne 43, 224, 323
 razkuževalni oddelok 280
 Razpet Neža 277
 Razpotje 31, 255
 Raztoke 151
 raztrganci 103, 202, 321, 338
 "Razvoj NOV gibanja v Poljanski
 dolini do leta 1942" 15-29
 Rdeča armada 280
 Rdeča pomoč 173
 Reber 167, 235, 277

Rajko 95
Rajkovič 257
Remc - Peternel 40, 41, 66
Rems Janez 122
Rems Jože 122
"Repriza Poljanske vstaje"....
34
Rezka 49
Režek Tone 50
Rihteršič Jurij 283, 285, 298, 299
Rihteršič Pavel 146
Rihteršič Pavle p.d. Jurkov 133
Rihteršič Tine 121, 122
Rihteršič Tone p.d. Jurkov 133
Rihteršič Valentin 16, 17, 20
62, 243, 248, 281
Rink 70, 73
RKKPS Poljane 58, 252
Robidnica 85, 91, 96, 129-131
Robidniško brdo 95, 130
Robidovcova Janez 146, 150
Robnik Rudolf 63, 88, 121, 132
146, 147, 158, 161, 162
Robotti 228
Roje 278, 299, 305
Rošpoš 176
Rotovš - Klemenčič 292
Rovišja dolina 71, 199
Rovt 44
Rovtar 120
Rovte 24, 26, 81, 87, 104, 145
150, 224, 227, 253, 260, 272,
273, 310, 316, 323, 324, 325
326, 349
Rozinka Eržen 102
Rožnik p.d. Bukovec Janez 195,
196, 197
Ručigaj Božo 33, 143
Rudi p.d. Šiškarjev 147

Rebernik Ivan 164
Reichenau 76, 109
Rupar 123
Rupar Jože 34, 207
Ruper Martina 223, 316
Rupnik 17
Rupnik Gropa - Primarij 134, 135
Rupnik - Grogče 133, 135
Rupnik Slavica 135
Rupnikova linija 335, 338
Rus 97,
Rus Pavel 19
Rusi 112
Ruski bataljon 190, 260
Ržek (mežnar) 136, 137
Ržek Frančiška 135
Ržek Jože 135, 165, 166
Ržekovo p.d. 134
Erženov Jože 25

S

Sava 19, 280
Savinjski odred 228
Savodenj (Sovodenj) 7, 14, 17, 29
50, 51, 53, 54, 57, 58, 131,
153, 221, 227, 228, 229, 230
232, 236, 238, 239, 242, 243
244, 245, 246, 247, 248, 249
251, 252, 254., 261, 262, 262
267, 269, 270, 271, 273-287
292, 298, 299, 303, 304, 305
306, 307, 309, 315, 332, 336
338, 350
Savodenjska skupina 282, 319
Savodinjski teritorij 336
Sedej Francka 232, 286, 294
Sedej Ivana 183, 184, 186
Sedej p.d. 266

- Selca 4, 49, 81
 Seljak p.d. 235, 261
 Seljak Andrej 140
 Seljak Janez 139
 Seljak Ivan 59
 Seljak Janez-Homcov 127
 Seljak Štefka p.d. (Gantar) 233
 Selo 219, 220, 223, 226, 227
 228, 232, 236, 241, 258, 264,
 277-287, 291, 310, 314, 315, 320,
 328, 337, 343
 Seljakovo 347
 Selščica 204, 207
 Selška četa 109, 181, 184
 Selška dolina 2, 3, 21, 22, 38,
 44, 63, 92, 130, 146, 152, 166,
 178, 187, 235
 Selško 80, 111, 112, 120, 174
 Sešek st. 208
 Sešek Janez 212
 Sešek Nasta-Julija 168
 Seškovi sestri 212
 Setnučar Alojz p.d. Golar 34
 Silmi 201
 Simon-Fortuna Stane 169
 Sivka /Sjuka) 254, 259
 Skobelj p.d. Dolenc Martin 30, 31,
 39, 81, 82, 123, 145, 154,
 202, 207
 Skobljeva bajta 31, 32, 35
 SKOJ 156, 206, 220, 221, 226, 238,
 244, 251, 255
 Slabe Jakob 276
 Slajka 308
 Slavka 71, 78, 325
 Slemenškov grič 296
 Slojkerjeva družina 98
 "Slovenija" tiskarna 9
 "Slovenski fantje" 285
 "Slovenski poročevalec" 10, 47, 51
 52, 62, 65, 122, 124, 128
 "Slovenski zbornik 1945" 10, 13,
 14, 58, 75, 85, 104, 106, 184,
 229
 Sluga Jože) Lenart 13
 Slugov p.d. 143
 Smlednik 4, 99
 Smolej Andrej 102
 Smrečje 263
 Smrduh 396
 Sokol 321, 345
 Sokolski dom 231, 276, 277
 Sopotnica 32, 38, 48, 49, 182,
 206-207, 232
 Sora 1, 19, 23, 26, 57, 88, 109,
 157, 161, 171, 180, 181, 186
 191, 194, 196, 197, 207, 208,
 223, 226, 233, 271, 291, 299,
 304, 306, 315, 328, 333
 "Sora - 55" 246
 Sorško polje 195
 Sorževe smreke 176
 Soška brigada 140
 Sovavčeva p.d. (Marija Patrič)
 161-171
 Sovavničarjev Adolf (Petrič) - Muki
 161
 Sovavničarjev Ciril (Petrič)-Adolf
 162
 Savodnjica 227, 243, 267, 273, 292
 Sovavničarjev Francelj 44, 115
 Sovavničarjev-Muki 85
 Sovpot 81
 Sovra 261, 266, 287, 291
 Sovre 141
 Spenko Franc 192

- Spodnje Brdo 159
 Spodnja Idrija 254, 258, 286
 SPŽZ 27, 43, 74, 79, 119, 128
 156, 199, 220, 221, 269, 272, 302, 323, 343
 Srbija 106, 222, 227, 265, 276, 284, 303, 317, 318
 Srednja vas 20, 23, 26, 61, 62, 65, 66, 78, 87, 112, 131-138, 140, 146, 149, 151, 161, 163, 165, 166, 168, 171, 188, 288,
 Srednje Brdo 59
 SS - oddelki 188, 315
 Stane 243,
 Stane (iz Poljan) 268
 Stane - Janez Prezelj 9
 stanica 24, 38, 42, 48, 140
 158, 174, 175, 176, 177
 203, 206, 207, 208
 Staniše 31, 34, 176, 207, 208
 216, 227
 Stanišnik 208
 Stankovič 126
 Stanovnik (Koštovec) 180, 196, 197
 Stanovnik (Perko) 29
 Stanovnik Alojz 160
 Stanovnik Anica 159
 Stano nik Lojze p.d. Kalarjev 139
 Stanovnik Malči 159
 Stanovnik Malka - Brdarjeva 39, 152, 159
 Stanovnik Pavel 88
 Stanovnik Pavla 159
 Stanovnik Vinko 99, 160
 Stara Loka 186, 202, 205
 Stara njiva 78, 112
 Stara Oselica 7, 53, 228, 230
 232, 236, 243, 245, 246,
 247, 248, 249, 252, 262,
 263, 266, 267, 268, 269, 278,
 279, 280, 281, 284, 285, 292-
~~300~~, 303, 306, 311, 338, 347
 Stara vas 50, 59, 217, 218, 219
 221, 223, 226, 231, 232, 235
 240, 263, 300-303, 315, 317
 319, 322, 324, 326, 327, 333
 338
 Stare Ivan 296
 Stare Slavka - Fazan 153
 Stari vrh 115, 118
 Stegnar Tončka 16, 22, 65
 Stenski časopis 11
 Stična 47,
 Stirpnik 178, 187
 Storžič 63,
 Strubing 298
 Stražišče 130
 Strlič Ciril 329
 Strlič Janez 267, 299
 Strmi hrib 210
 Strojari 120, 221
 Studenčice 177,
 Studenec 102
 Studor 40, 84, 98, 138, 159
 Srakar 182, 183
 Suha 57
 Suhi dol 106, 185, 222, 341, 342
 350
 Suhor 319
 Suša 28, 40, 44, 57, 73, 115, 117
 118, 138 - 139, 159, 160
 Suše 296
 Sv. Balantin 4
 Sv. Duh 165, 168
 Sv. Florjan 350
 Sv. Križ 121, 133, 134, 136, 137
 165, 166
 Sv. Lenart 2
 Sv. Urban 348
 Sv. Volbenk 48
 Svetelov grič 319

Š

- Šavli 174
Šavnik Jaka - Oskar 13
Šefer 182
Šemic Ludvik 212, 215
Šemicova žaga 209
Šemonček p.d. Ivana 325, 325
Šentjuro Lidija 14
Šifrer Andrej 53
Šink Franc 42
Šink Stevo 13
Šinkovcova žaga 140
Široki Lazi 126
Šiškarjev p.d. Rudi 147
Škofja Loka 1, 2, 3, 4, 5, 8,
19, 21, 22, 26, 41, 43, 49
50, 52, 55, 60, 63, 65, 70
72, 74, 75, 77, 79, 87, 98
103, 112, 115, 119, 125, 127,
133, 141, 154, 157, 160,
173 - 216, 222, 225
228, 229, 234, 244, 246
262, 266, 270, 272, 273,
277, 287, 288, 297, 299,
303, 304, 313, 321, 320,
329, 330, 341, 344, 349,
Škofjeloška četa 9
Škofjeloški bataljon 21, 36, 69
Škofjeloški ribi 29
Škofjeloški odred 39, 40, 50, 54
75, 77, 79, 83, 84, 89, 90
98, 107, 113, 114, 115, 126
127, 129, 131, 138, 145, 150
151, 154, 157, 190, 208, 165
189, 192, 216, 322
Škofjeloški partizani 329
Škofjeloški zapori 18
Škofjeloško okrožje 246
Škofjeloško področje 120, 162
Škofovi zavodi 318
Škorc 99, 102
Škrbina - Jezeršek 295
Škrbinov Jernej 292
Škrbinov Tomaž 292
Škribovec 306
Šlosar 310, 311, 312
Šorli Slavko 20, 51
Šorlijev 146
Špeh 3
Špehovše 131
Špik 297
Špik Mici 159
Štajersko 47, 71, 141, 185
Štefan 202,
Štefan - Kebe Alojz 60, 61, 62
64, 66, 121
Štemarje 176
Štibelj Dominik 17, 20, 72, 75
Štibelj Silvo - Dimač 17, 20, 38
67, 72, 75,
Štibelj p.d. Dermota Franc 183
Štibljeva domačija 75, 77,
Štingelc p.d. 202,
Št. Jošt 227, 241, 272, 323, 326
329, 330, 341, 343, 349
Št. Vid 75, 109, 130, 132, 318, 329
Štremfelj Jože - Vende 244, 283,
298
Šubic Anton 43,
Šubic Ciril 65
Šubic Feliks 120
Šubic Franc p.d. Narigar 30, 36
89
Šubic Ivan 19, 20, 33, 122, 261
318, 320
Šubic Ive 19, 122
Šubic Janez 36, 82, 144
Šubic Janez p.d. Narigarjev 174
180

- ŠUBIC Mirko 19
Šurkova hiša 225, 334
Šušterca - Cigale Marija 218
Šusterjeva hišica 339
Švara Dušan - Dule 255, 287
Šveder - Oblak Anton 50, 248
Švejk 164
- T
- Taborišče Poljanske čete leta 1942, 155
Taber 219, 325
Tabor 54, 315, 317
Tajnik 268, 269, 270, 279
Tajnikova p.d. Bevk Barbka-Metka 268
Tanja - Vidic Antonija 125
"Tanjino priznanje" 125
TANJUG 90, 230
Taras - Bradeško Janez 174, 176
Tarazan 102, 180
Tavčar 124
Tavčar Franc 122
Tavčar Ignac 59
Tavčar Janez 61, 121
Tavčar Jože 38
Tavčar Lovro (pri Kovaču) 75
Tavčar Matej 120
Tavčar Nada 27
Tavčar Rado 59
Tavčar Rudolf 59
Tehnika "B" Gorenjskega odreda 10
Tehnika "Denko" 11
Tehnika "Don" 77, 156, 164, 165
166, 167, 199
Tehnika "Donas" 210
Tehnika "Julija" 152, 164, 165, 167
198
- Tehnika oblastnega komiteja KPS za Gore 157
Tehnika Okrožna Kranj 157
Tehnika Okrožna Škofja Loka 157
Tehnika Pokrajinska KPS za Gor. 9
Tehnika pri Jagerčniku 132
Telatko Marjan 129
Telban p.d. Kokalj 270, 278
Telban Franc 295
Telban Jožefa 279
Telban Lovro 267, 270, 276
Teodorov (Teodor) Platiša p.d.
Tonceljnov 243, 249, 268, 283, 298,
Terenski odbor OF Žiri 311
Tešarjev gozd 228, 233, 244, 245
311
Tičje brdo 84
Tilen-Plestenjak Andrej 165, 168
Tinkovcev gozd 180
Tirolsko 76, 109
tiskarna "Donas" 9, 208, 210, 214
215, 216
tiskarna "TRILOF" 181, 182, 208
209, 210, 211, 212, 215, 216
tiskarna (nad Logom) "Julija" 212
tiskarna "Slovenija" 9
tiskarne v Poljanski dolini 181, 212
Tišlarjev laz 107
Tito 7, 125
Tkavec 306
Todraž 23, 24, 48, 105, 132, 140
158, 208, 337, 344, 347, 348
Tomaž 180
Tomaž - Fajfar Jože 181, 196
Tomažev bataljon 11, 49, 175, 176
181, 196, 206

- Tomažin Ivan 63
Tomažkovo 174,175,176
Tominc Milan 322
Tomin p.d.Omejč.Tone 202
Tomšič Mira - Vlasta 158
Tonceljnov Jože - Gašper 43,44
Tonceljnov p.d. Platiša Jože 89
110, 115
Tonceljnov p.d. Kavčič Lojze 257
Tonceljnov p.d. Platiša Teodor
249
Tonica Anica Zabukovec 243,247
273
ZNZ 244
Toplice 86
Tošc 176
Tožec (Tošč) 195
Transportna četa 213
Trata 8, 23, 29, 39, 56, 57,
81,84,92,103,104,119,
138,158,160,161,231
239,261,265,266,271,
273,287,303,310,313,
327,244,250
Traven Štefan 74
Travničar p.d. Karel 311
Trček Ivan 225
Trebija 7,53,57,59,227,228
229,240,245,263,267,276
277,278,297,298,328,303
309
trebijski predel 51
Treven Franc 244
Treven Ivanka 244
Treven Janez 244
Treven Jožica (Bogata) 244
Trepetličje 97
Tribuša 288
Triglavska divizija 85,255
Trije kralji 106,107,224,310
316,323,340,341,349
Triler Jože 197
Triller 77
TRILLOP 181,182,208,209,210,
211,213,215,216
Trpin Angela 128
Trpin Anica 120
Trpin Jože 122
Trpin Silva 127
Trkman (Bogataj) Lojzka 243
Trnov grič 45
Trst 247
Tržič 2
"Tudi mi rušimo sovražnikove pro-
metne žile" 11
Turjak 3,111,149
Tušar Franc 204, 205
Tušarjeva hiša 205
Tušek Marička 42
"T-7" šola 98
TV 4a 227,242
U
učiteljska konferenca 260
Udarni bataljon 115
"udarmiki" 227
Udovič Jože 10
"Ukad" 68
Urban 343
Urška-Ivanka Kovač 117, 217

ustaši 309
Ušeničnik Lovro, Bezjak 307
Ušeničnik Marija Bezjak 307
Uvod 1 - 16

V

Vač Silva 315
Vače 140
Valtarski vrh 8, 29, 31, 81, 82
 141-145, 158, 188, 206, 207
Varl Anton 129
Varl Evgen 120
Varšanje 61
Vasja 49
Vaše 209
Vavpotič dr. 16
VDV 113
Vehar Andrej 342
Veharše 222, 350
Velikonja Marija 286
Veljko 8
Vende Štremfelj Jože 283
Verčič Anton 93
Verčič Marinka-Janja 108, 116
Verlan Tine 349
Vidic Antonija-Tanja 125
Vili 164
Viljem p.d.Brckarjev 165, 168
Vilko 279
Vincarje 202
Vinharje 16, 23, 24, 26, 34, 39
 43, 51, 65, 66, 69, 71, 81, 87,
 88, 89, 90, 105, 109, 120, 123,
 132, 145-157, 163, 164, 165, 166,
 176, 187, 188, 189, 199, 256,
 282, 300, 319, 336
Vipava 341

viri 8 - 12
Vislava 252, 287, 271
Visoko 40, 127, 157-158, 188, 350
Visoški potok 81
Vitko 162
VKP/b 168
"V kadi" 68, 70
Vlasovci 27, 75, 79, 106, 107, 114,
 116 140, 309, 316
Vlasta-Mira Tomšič 158
Vodiška planina 2
vod, Mlakarjev 26
vod, minerski, Gor. odreda 11
vod, 3. minerski, Gor. odreda 10
Vodnik Franc 76
Vodnik Janez 114
Vodnik Janez-Andrejin 79
Vodnik Janez-Pavlca 189
Vodnik Pavla pd.Brdačkova 344
Vodopivec 64
Vojaški vestnik IX, korpusa 10
Vojko 117
Vojko Kavčič Franc 177
Vojkova brigada 25, 26, 47, 55, 58
 73, 78, 85, 91, 96, 113, 129, 130,
 255, 259, 260, 263, 264, 272, 273,
 277, 278, 283, 291, 293, 294, 295,
 299, 303, 306, 309, 314, 315, 323,
 338, 339, 341
Vojkovci 95, 117
Vojni revolucionarni komite za
 Gorenjsko 2
Vojteh 176
Vojteh-Potočnik Anton 173
Volaka 40, 57, 84, 98, 138, 158-159
Volbenk 48, 188, 213
Volča 50, 66, 76, 101, 102, 120, 134
 146, 150, 281
Volčja dr. 52, 220, 321

Volčjek 120
volitve 234,247,252,257
Voljaška grapa 92
Voljaščica 158
Vončina Ignac 269
Vončina Peter 53
"V naročju planin" 11
Vosenkar Milka 325
Vraničar Drago-Fedija 13,291
Vranja peč 98
Vrhnika 226,263,272,315,330
Vrhovčev grič 267
Vrhovec p.d.253,278,292,293
Vrhovni štab NOV in POJ 14
Vrh /Treh kraljev/ 310,316,323
Vrhunc Oto-Ostrovihar Blaž 322
339
Vrsnac 332
Vrsnik 231,242,253,260,261
287,291,315,324,235
Vršanj 207
Vrtin 112
"Vse za zmago" 111

W

Wernvest 297

Z

Zabrežnica 311, 312
Zabrežniška grapa 311, 312
Zabrežnik 218,234,244,287,
310-313, 333
Zabukovec Anica - Tonica 50, 54,
234, 244, 247,248,250,252
273, 281, 284

Zabukovec Lojzka 243
Zadobenjska grapa 134
Zaboje 107.140
Zadobnikar 49
Zajc Marko 59
Zajec 203
Zajc Pavel 265
Zajec Ana 301, 319
Zajec Pavel 318,319,323
Zajec Vida 302
Zakobiljek 73,80, 102,101,118
143, 160,161
Zala 440
Zaleše 320
Založnik Avgust 191
Založnik Ivan-p.d.Ažman 182,208
Založnik Peter p.d. Ažman 182,208
209,212,216
Zamok 53,94
Zaplana 164
Zapotnik 293
Zapotokar 278
Zaprevolje 4,39,177,181
Za rebrom 164,166
Zavratarjev Stanko 79, 111
"Za Tomažem v boj" 11, 49
Završnik 178, 187
Zbornik dokumentov IV. 1 228
Zbornik dokumentov IV. 4(hrvatska
izdaja) 8, 47
Zbornik dokumentov VI. 1,7,8,
57,65,81,90,144,178,182,201
Zbornik dokumentov VI. 2, 8,
Zbornik dokumentov VI. 3,8,33,69
105, 185, 189, 328
Zbornik dokumentov VI.6. hrvatska
izdaja) 8, 179

- Zbor aktivistov 247, 284, 338
 Zbor partizanov 337
 zborovanje 97, 102, 117, 131, 161
 266
 zborovanje žir.aktivistov 301, 320
 Zdravko 27
 Zeleni breg 210, 215
 Zeleni hrib 215
 Ziherl Boris 8
 Ziherl Miloš 156
 Ziherl Ana 173
 Zlati vrh 24
 Zminec 39, 174, 177, 181, 187,
 188, 198, 199
 ZSM 218, 243, 244, 279
- Ž
- Žabar 162
 Žabemska grapa 23, 146, 165, 163,
 169
 Žabja vas 21, 23, 38, 44, 67, 71
 85, 88, 123, 146, 148, 148, 152
 157, 161-171, 199
 Žagar Stane ml. 19, 22, 65, 122
 Žagar Stane st. 30, 34, 60, 61, 65,
 141, 149, 153
 Žakelj-Brtelček 218
 Žakelj Danica 218, 219
 Žakelj Francka-Brtelčkova 218
 Žakelj Francka-Majda 239, 301, 302,
 Žakelj Janez 301, 319
 Žakelj Julka 226, 238
 Žakelj 268 Žakelj Majda
 Žakelj Milan - Žirovnik 13, 14
 15, 35, 41, 174, 217, 219
 224, 235, 241, 243, 244, 249
 268, 283, 301, 319, 332, 339
 345
- Žakelj Pavel 301
 Žakelj Vinko 78,
 Žakelj Vinko-Berteljčkov 217, 128
 310, 319
 "Žakljeva mama"-Jereb Francka
 301
 Žbunta (Žbonta) 3, 4,
 Železar 9
 Železnik 8, 82
 Železnik Frančiška 41
 Železnik p.d. Demšar Janez 141,
 142, 144
 Železniki 213
 Ženski zbornik (ŽZ) 1, 27, 49, 53,
 58, 65, 68, 70, 73, 80, 90, 99,
 104, 117, 119, 128, 152, 159,
 160, 161, 199, 217, 224, 238
 243, 251, 265, 268, 273, 285
 300, 301, 324, 335, 338, 339
 Žerovčeva senožet 135
 Žetina (Dolenja in Gorenja) 79
 80, 98, 106, 115, 171, 172
 Žetinčeva grapa 134, 135, 137
 Žiri 1, 4, 7, 8, 15, 16, 17, 41
 49, 50, 51, 52, 53, 58, 78
 81, 84, 103, 105, 110, 119
 127, 131, 132, 156, 165, 168
 169, 186, 217, 270, (313-327)
 327, 349
 Žirk 186, 315
 Žirovci 162, 305, 310, 319, 328
 Žirovec 85
 Žirovnica 291, 297
 Žirovnikov Ivan 209, 212
 Žirovska četa 44, 228, 233, 234
 241, 244, 245, 246, 287, 305
 307, 310, 321, 333, 337, 345
 346, 347

Žirovska dolina 217

Žirovska ofenziva 1943 25, 111

219, 227, 253, 261, 287, 291

314, 321, 327, 333, 339, 340

345, 347,

Žirovski okraj 313

Žirovski vrh 7, 23, 25, 43, 52

105, 111, 140, 151, 153, 171,

188, 218, 219, 220, 224, 225,

227, 228, 229, 231, 233, 240,

241, 242, 245, 247, 250, 253

259, 263, 271, 272, 282, 284

2 85, 287, 291, 298, 303, 305

310-313, 314, 315, 316, 317

319, 320, 322, 323, 327

Žirovsko pokopališče 227

Žirovsko polje 225, 256, 263

313

Živko 44, 110, 111, 117

Žnidar 324

Žumer 213

Župan - Blažič Ivan 332

Župcova gmajna 311

Žust 234 243

Žust p.d. Primožič 250

V S E B I N A .

Uvod	1 - 12
Opombe k uvodu	13 - 14
OKRAJ POLJANE (splošen pregled)	15 - 22
OKRAJ POLJANE	22 - 173
Bačne	23 - 26
Brdo (Dolenje in Gorenje)	26 - 28
Bukov vrh - Pasja ravan - Četena ravan	29 - 39
Čabrače	39 - 40
Delnice	40 43
Dolenja Ravan	43 - 47
Gabrška gora	47 - 50
Gorenja vas	50 - 56
Hlavče njive	56 57
Hotavlje pri Gorenji vasi	57 - 59
Hotovlje (Pri Poljanah)	60 - 72
Javorje	72 - 77
Jazbine	78 - 80
Jelovica	80 - 81
Kopačnica	84 - 87
Kovski vrh	81 - 84
Kremenk	87 - 90
Lajše	91 - 92
Leskovica	92 - 99
Lom (nad Volčo)	99 - 102
Lovsko Brdo	103 - 104
Lučine	104 - 107
Malenski vrh	108 - 118
Podvrh	118 - 119
Poljane	119 - 129
Robidnica	129 - 131
Studor	138 -
Suša	138 - 139
Todraž	140 -
Valtarski vrh	141 - 145

Vinharje	145 - 147	
Visoko	157 - 158	
Volaka	158 - 159	
Zakobiljek	160 - 161	
Žabja vas	161 - 171	
Žetina (Dolenja in Gorenja)	171 - 172	
 OKRAJ ŠKOFJA LOKA (splošni pregled)	173 - 174	
Okraj Škofja Loka	174 - 216	
Andrej nad Žmincem	174 - 177	
5v. Barbara nad Žmincem	177 - 181	
Bodovlje	181 - 182	
Brode	182 - 183	
Črni vrh	183 - 186	2 Pr
Draga	186 - 187	2
Fojke (Hojke)	187	Ožbolt
Gaberk	187 - 190	
Gosteče	191 - 195	
Govejek (Osolnik)	195 - 198	Mechnode
Log	198 - 199	
Ožbolt(nad Zmincem)	199 - 204	
Puštal	204 - 205	
Sopotnica	206 - 207	
Staniše (Petrov hrib)	207 - 208	
Trnovec (z skicami)	208 - 216	Ljub-niko
 OKRAJ ŽIRI (splošni pregled)	217 - 223	
OKRAJ ŽIRI	223 - 350	
Brekovce	223 - 225	
Dobračeva	225 - 227	žiri
Fužine	227 - 231	
Goropeke	231	
Hobovše	232	
Izgorje	233	
Jarčja dolina	233 - 239	
Javorjev dol	239	
Kladje	240 - 242	žiri

Koprivnik	242	-	252
Laniše	252	-	253
Lavrovec	253	-	254
Ledine	254	-	256
Ledinica	256	-	258
Ledinske Krnice	258	-	260
Martinj vrh (Opale)	260	-	261
Mrzli vrh	261	-	262
Nova Oselica	262	-	263
Nova vas	263	-	265
Opale	265	-	266
Podgora	266	-	267
Podjelovo brdo	267	-	271
Podklanec	271	-	
Račeva	271	-	272
Rovte	272	-	273
Savodenj (Sovodenj)	273	-	287
Selo	287	-	291
Sovora	291	-	
Stara Oselica	292	-	300
Stara vas	300	-	303
Trebija	303	-	309
Vrh (Treh kraljev)	310	-	
Zabrežnik (Žirovski vrh)	310	-	313
Žiri	313	-	327
Žirovski vrh	327	-	344
Žirovski vrh - Antona	344	-	
Žirovski vrh - Nad Zalo	344	-	350

SKICE

Karlovc̃anov bunker v Logarjevi grapi (terenska skica)	45
Situacija Karlovc̃anovega bunkerja v Logarjevi grapi	46
Bunker PKKPS in pOOF "U kad"	68
Situacija bunkerja čevljarske delavnice v Lomu nad Volčo	101

Ingličev bunker nad Srednjo vasjo	136
Grogoва bolnica	137
Taborišče Poljanske čete 1942	155
Spodnji bunker tehnike Dom-Julija za Rebrom med Žabjo vasjo	167
Bunker VOS pri Žablji vasi	170
Bunkerji v gozdu "Tomažkovo" v okolici Andreja nad Zmincem	175
Puškarska delavnica v Gradišču nad Gostečami	193
Puškarska delavnica A 13 nad Gostečami	194
Bunker tehnike Donas II nad Ločnico	210
Tiskarna Trilof nad Ločnico	211
Donas I pod Igalom	237
Floris vinske kleti na Selu 30-Gostilna Modrijanovec	290
Bunker obveščevalcev za Dolomitski sektor v Zabrežniški grapi	312
Bunker G - 9 pri Mrlaku	331
Bunker "Avtobus" - Prezimovališče Žirovske čete v zimi 1942 - 1943	346
REGISTER	347-407

Karta Poljanske doline s topografskimi znaki NOB

PREGLEDNA TOPOGRAFSKA KARTA POLJANSKE
DOLINE S TOPOGRAFSKIMI ZNAKI ZA NOB

